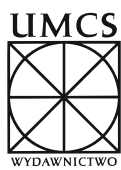

Maria Marczevska-Rytko ▪ Dorota Maj

CIVIC/PARTICIPATORY BUDGET in the VISEGRAD GROUP COUNTRIES in the CONTEXT of GOOD PRACTICES

CIVIC/PARTICIPATORY BUDGET
in the VISEGRAD GROUP COUNTRIES
in the CONTEXT of GOOD PRACTICES

Maria Marczevska-Rytko - Dorota Maj

**CIVIC/PARTICIPATORY BUDGET
in the VISEGRAD GROUP COUNTRIES
in the CONTEXT of GOOD PRACTICES**

Maria Curie-Skłodowska University Press
Lublin 2021

supported by

• Visegrad Fund

• •
This project was made possible through Visegrad Grant No. 21910257
from the International Visegrad Fund

Reviewer

Jagiellonian University Professor Anna Citkowska-Kimla, Ph.D.

Editor

Krystian Kamiński

Technical editor

Agnieszka Muchowska

Cover and front page design

Krzysztof Trojnar

Typesetting

Agnieszka Muchowska

© by Maria Curie-Skłodowska University Press, Lublin 2021

ISBN 978-83-227-9438-8

Maria Curie-Skłodowska University Press

ul. Idziego Radziszewskiego 11, 20-031 Lublin, Poland

tel. +48 81 537 53 04

www.wydawnictwo.umcs.lublin.pl

e-mail: sekretariat@wydawnictwo.umcs.lublin.pl

Sales Department

tel./fax +48 81 537 53 02

Online bookstore: www.wydawnictwo.umcs.eu

e-mail: wydawnictwo@umcs.eu

Printed by

Mazowieckie Centrum Poligrafii Wojciech Hunkiewicz

ul. Lisi Jar 29, 05-270 Marki

Contents

Introduction	7
PART 1. THE IDEA OF CIVIC/PARTICIPATORY BUDGET IN THE CONTEXT OF GOOD PRACTICES	11
Governance, Consultations, Participation	11
Definition and Essence of Civic/Participatory Budget.....	15
The Origin of Civic/Participatory Budget.....	17
Forms of Civic/Participatory Budget.....	19
Challenges to Good Practices	20
PART 2. LEGAL BASES OF CIVIC/PARTICIPATORY BUDGETING IN THE VISEGRAD GROUP COUNTRIES IN THE CONTEXT OF GOOD PRACTICES	27
The Czech Republic.....	27
Hungary.....	29
Poland	30
Slovakia	35
Challenges to Good Practices.....	39
PART 3. THE PRACTICE OF CIVIC/PARTICIPATORY BUDGET IN THE VISEGRAD COUNTRIES IN THE CONTEXT OF GOOD PRACTICES	45
The Czech Republic.....	47
Hungary.....	53
Poland	55
Slovakia.....	70
Challenges to Good Practices.....	76

PART 4. SELECTION OF LEGAL ACTS CONCERNING THE FUNCTIONING OF CIVIC/PARTICIPATORY BUDGETS IN THE VISEGRAD GROUP	
COUNTRIES	81
The Czech Republic.....	81
Hungary	138
Poland	140
Slovakia.....	152
PART 5. DESCRIPTION OF THE PROJECT AND PARTICIPANTS	193
The Characteristic of the Project.....	193
Notes on Participants.....	197
Selection of Project's Events	201
List of figures and tables	227
Bibliography	229
Index	241

INTRODUCTION

Civic/participatory budget is usually seen as a form of public consultations and is thereby treated as one of the tools of direct democracy (Marczewska-Rytko 2001, 2018a; Rachwał 2010). As Kębłowski (2013, 8) states, in most general terms, this refers to the process as a result of which inhabitants (citizens) decide about the spending of a portion of public money by participating in the joint creation of the city budget (or the budget of some other local government unit). Of fundamental importance is to distinguish this form of public and political participation from other instruments that guarantee the citizens' involvement in the decision-making process (Civic Participation 2018). The concept of civic/participatory budget denotes a procedure characterized by five features: 1) its integral part is the public debate of the inhabitants who decide through deliberation about the choice of investments that are most important for a community (both the so-called "hard" and "soft"), 2) the volume of funds allotted for the implementation of a civic/participatory budget is clearly defined and specified, 3) it takes the local (e.g. city quarters or districts) and citywide levels into account, 4) the results of voting on projects are binding on the local authorities, and 5) it is a long-term and recurrent process (Kębłowski 2013, 8–9). Interestingly enough, in the literature on the subject it is difficult to find one universal model of civic/participatory budget. In practice, this makes the civic/participatory budget a sufficiently flexible tool: individual countries can adopt different solutions that take many variables into account, such as historical determinants, the type of political culture, the scope of autonomy of local government units in financial matters or the level of a country's affluence. The underlying assumption of civic/participatory budget is, on the one hand, to make up for the deficiencies of representative democracy, reduce the inefficiency of government institutions and counter adverse social phenomena, while on the other hand – it is to educate citizens in discussion and negotiations, and enhance the need for good governance. The authors who deal with this subject

matter use two terms: civic budgeting and participatory budgeting. In the present publication we use both concepts interchangeably, using the category: civic/participatory budget.

The development of civic/participatory budget involves the demand for the revival of participatory democracy, strengthening of civil society, and modernization of public administration. Although the solutions in the form of civic/participatory budget were first applied in the late 1980s, it should now be regarded as one of the fastest developing tools of public and political participation. This is confirmed not only by the number of projects implemented as part of civic/participatory budget but also by the support of such activity by the World Bank and the European Union.

In the context of the development of civic/participatory budget, a significant scientific challenge is to examine the role of this institution in the so-called “new democracies”, in which civil society is only developing, manifested *inter alia* in the activity of ordinary citizens. The Visegrad Group countries are without doubt part of this category. What all the countries-constituents of this regional cooperation forum founded in 1991 have in common is the fact that their democratic traditions were disrupted for a long time and they share a communist past, while during the period of the system transformation they sought to implement reforms and democratise the political system. Furthermore, in the Visegrad Group countries, decentralization was therefore carried out, resulting in the establishment of local government units.

The present publication contains the research results obtained during the implementation of the project “Civic Budget in V4 Countries”, funded by the Visegrad Fund. The objective of the project was to investigate the state and potential directions of the development of civic/participatory budgets in the Visegrad Group countries as well as to formulate the catalogue of good practices in this field. The studies were also expected to allow the answer to the question about the importance of civic/participatory budget in the creation of civil society in the countries investigated.

This the second project funded by the Visegrad Fund, in which the leader was Maria Curie-Skłodowska University (UMCS) from Lublin, Poland. The consortium consisted of scholars representing Charles University (Prague, Czech Republic), the University of Ss. Cyril and Methodius (Trnava, Slovakia), e-Democracy Workshop Association (Budapest, Hungary) and the biweekly “Gazeta Samorządu i Administracji” (Poland). In 2017, the research team headed by Prof. Maria Marczevska-Rytko, Ph.D. received and implemented the project “Practical Aspects of Civic Participation and Referendum in the Visegrad Group Countries after 1989”. The research was conducted by scholars from Maria Curie-

Skłodowska University (Lublin, Poland), Charles University (Prague, Czech Republic), Pázmány Péter Catholic University (Budapest, Hungary), University of Ss. Cyril and Methodius (Trnava, Slovakia) and the periodical “Gazeta Samorządu i Administracji”. The outcome of the project implementation was the monograph (Civic Participation 2018) and good practices guides published in five languages: Czech (Marczewska-Rytko, Aksiuto, Maj, Pomarański 2018a), English (Marczewska-Rytko, Aksiuto, Maj, Pomarański 2018b), Hungarian (Marczewska-Rytko, Aksiuto, Maj, Pomarański 2018c), Polish (Marczewska-Rytko, Aksiuto, Maj, Pomarański 2018d) and Slovak (Marczewska-Rytko, Aksiuto, Maj, Pomarański 2018e). Already in the course of implementation of the first project it was found that more attention should be devoted to the issues of civic/participatory budget as a comparatively new but at the same time dynamically developing tool of civic and political participation in the Visegrad Group countries.

The present publication is divided into five parts. Part One: The Idea of Civic/Participatory Budget in the Context of Good Practices discusses the theoretical questions related to civic/participatory budgeting. At this point, the idea of civic/participatory budget is placed in the context of co-governance, participation and public consultations. It presents the origin of civic/participatory budgeting and its forms. Part Two: Legal Bases of Civic/Participatory Budget in the Visegrad Group Countries in the Context of Good Practices contains the analysis of legal acts that regulate the functioning of civic/participatory budgets in the Czech Republic, in Hungary, Poland and in Slovakia. Part Three: The Practice of Civic/Participatory Budget in the Visegrad Group Countries in the Context of Good Practices analyses the most important projects implemented in the Visegrad Group countries as part of civic/participatory budgeting. An integral element of the studies presented in the first three parts is the formulation of the catalogue of good practices in the propagation of ideas, adoption of legal solutions and implementation of civic/participatory budgets. Part Four of the book contains a selection of legal provisions that regulate the functioning of civic/participatory budget in individual Visegrad Group countries. Finally, Part Five contains the description of the project and presents its participants.

The present book was prepared as part of the project “Civic Budget in V4 Countries”. The project is co-financed by the Governments of the Czech Republic, Hungary, Poland and Slovakia through Visegrad Grants from the International Visegrad Fund. The mission of the Fund is to advance ideas for sustainable regional cooperation in Central Europe.

*Maria Marczewska-Rytko
Dorota Maj*

REFERENCES

- Civic Participation in the Visegrad Group Countries after 1989*. 2018. (eds.) M. Marczevska-Rytko, K. Aksiuto, D. Maj, M. Pomarański, Maria Curie-Skłodowska University Press, Lublin.
- Kęblowski W. 2013. *Budżet partycypacyjny. Krótka instrukcja obsługi*, Instytut Obywatelski, Warszawa.
- Marczevska-Rytko M. 2001. *Demokracja bezpośrednia w teorii i praktyce politycznej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin.
- Marczevska-Rytko M. 2018a. *Introduction*, [in:] *Direct Democracy in Central and Eastern Europe after 1989*, (ed.) M. Marczevska-Rytko, Barbara Budrich Publishers, Opladen-Berlin-Toronto.
- Marczevska-Rytko M., Aksiuto K., Maj D., Pomarański M. 2018a. *Občanská participace ve státech Visegrádské skupiny po roce 1989. Směrnice o správných postupech*, Lublin, p. 18.
- Marczevska-Rytko M., Aksiuto K., Maj D., Pomarański M. 2018b. *Civic Participation in the Visegrad Group Member States after 1989. Good Practice Guidelines*, Lublin, p. 18.
- Marczevska-Rytko M., Aksiuto K., Maj D., Pomarański M. 2018c. *Polgári szerepvállalás a Visegrádi Csoport országában 1989 után. Hasznos gyakorlati útmutató*, Lublin, p. 19.
- Marczevska-Rytko M., Aksiuto K., Maj D., Pomarański M. 2018d. *Partycypacja obywatelska w państwach Grupy Wyszehradzkiej po 1989 roku. Przewodnik dobrych praktyk*, Lublin, p. 18.
- Marczevska-Rytko M., Aksiuto K., Maj D., Pomarański M. 2018e. *Občianska participácia v krajinách Vyšehradskej štvorky po roku 1989. Priručka osvedčených postupov*, Lublin, p. 18.
- Rachwał M. 2010. *Demokracja bezpośrednia w procesie kształtowania się społeczeństwa obywatelskiego w Polsce*, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa.

The Idea of Civic/Participatory Budget in the Context of Good Practices

GOVERNANCE, CONSULTATIONS, PARTICIPATION

In general terms, an idea means a thought that determines the objective and the course of action. It is close to such concepts as conception, view, or notion (Marczewska-Rytko 2000, 145). In spite of their secondary character in relation to the material-substantive elements, social ideas are important because they present the needs of social existence and the directions of its development (Krzywicki 1986). As Krzywicki (1986) demonstrated, the renaissance of various ideological trends is always possible. Specific ideas and traditions revive under the influence of changes that occur in material relationships whose development seems to restore the atmosphere that favours these ideas. This peculiar: “migration of ideas” has not only a temporal but also spatial dimension. According to Krzywicki (1986), the possibility of elements of one culture becoming established within another depends on whether these elements have attained complete objectification and on the degree of the similarity of societies. The idea of civic/participatory budgeting is an example of such migration.

The idea of civic/participatory budget becomes part of the vision of governance, participation, and consultation. In the literature on the subject, the importance of the functioning of the system of public services, the distribution of responsibility, and methods of the state exercising its function of serving the citizens are stressed. In this context several visions of the functioning of the state are indicated (Sześciło 2015b, 9). The etatist vision assumes the monopoly of the state on delivery and responsibility for providing public services to the citizens. The neoliberal vision, also defined as new public management, in turn involves the marketisation and privatisation of public services. Its essence consists in the private sector taking the responsibility for delivery of public services to the citizens, whereas the financing of this process is public. An attempt to overcome the limitations of the two visions is the model of governance. One may agree with the opinion that “governance breaks the monopoly of the central state authority in solving collective problems and

regulating social or economic reality. The most important feature of the process of governing is its complexity, especially the emergence of new, increasingly stronger nongovernmental actors which gain greater and greater influence on defining the directions of state's activity" (Sześciło 2015b, 51).

Governance as an important paradigm of governing is connected with specific objectives and values (Kłucińska, Sześciło 2017; Boyte 2005; Cabannes 2004; Newman, Barnes, Sullivan, Knops 2004, 224; Osmani 2007; Mannarini, Taló 2012; Wiktorska-Święcicka, Kozak 2014). First, the vision of the state perceived as a hierarchical system of functioning public institutions gives way to the vision of a network consisting of many public and private entities (Jurczyńska-McCluskey 2003, 67–89). Second, the authority starts functioning as a moderator and citizens are perceived as co-deciding entities. Third, citizens can increasingly participate directly and significantly in the processes of creation, implementation, and evaluation of public services. Fourth, emphasis is increasingly put not only on participation and voting but also on deliberation, i.e. on the exchange of views in a decision-making process, which would translate into strengthening the social capital and civic attitudes.

One of the dimensions of governance are social consultations which, generally speaking, denote the process of exchange of opinions concerning the plans of the authority entities at various levels with regard to, *inter alia*, new legal acts, investments, land development, liquidation or initiation of new communication links, introduction of a new system of municipal waste management, modernisation of streets. Although the result of consultations is not binding on the authority entities, the reference to this form of participation serves to build confidence between the authority entities and citizens, builds social capital, and becomes the basis of civic community. The features in question are not necessarily implemented in practice. One may agree with the opinion that "consultations with society are often limited exclusively to meetings with the representatives (leaders) of a specific community or organisation. The possibility of participation in the circle of consultants is often limited by a top-down decision, which eventually causes the consultations to be social only in name because in reality they are limited to a certain elite" (Pytlik 2016, 108).

The concept of participation has many diverse meanings pertaining to participation in elections, lobbying, or direct participation of citizens in the decision-making process within the institutions of direct democracy (Timney 2011, 87; Civic Participation 2018; Rokicki 2016; Frieske, Pawłowska 2011; Kowalska 2014; O partycypacji 2016; Olech 2012; Partycypacja obywatelska 2013). The level of social involvement may be illustrated on the example of the so-called ladder of social participation, a concept suggested by Sherry R. Arnstein (1969, 216–224).

According to this concept, particular rungs of the ladder correspond to various levels of social involvement. Generally, the higher the level, the larger is the influence of citizens on a decision-making process and its result.

The first level comprises manipulation i.e. these are essentially dummy consultative entities. The next level is described as a therapy whose characteristic feature is that the voice of a citizen is treated as isolated and demanding. Helplessness of a given person is identified with a mental illness, and that is why citizens are subjected to therapy. As Arnstein stresses, these types of actions are insincere and arrogant. These two first levels of social involvement mean, in fact, a lack of participation.

The third level involves informing citizens about their rights, duties and elections. Therefore, it is largely one-sided. The information tools are usually the media, leaflets, posters, and answers to questions. What is important here is at what stage of the process of consultations such information is provided and at what level of generality it is conveyed. If informing takes place at the advanced stage of the decision-making process, the citizens may not have opportunities to undertake specific actions. On the other hand, when the level of conveying information is general, the citizens may not know the essence of a particular change.

The fourth level is identified with consultations with citizens. For this purpose, surveys, neighbour meetings, or public hearings are usually used. Their goal is usually not a real activation of citizens but, as Arnstein points out, officials regard it as a kind of confirmation that they make efforts to activate citizens.

The fifth level involves actions intended to pacify, appease or mollify a specific group of citizens. The technique that is often used is the inclusion of representatives of specific social groups in various decision-making bodies in which they are outvoted anyway. Another example is participation in advisory and planning groups when it is the authority entities that evaluate the usefulness of such advice and plans. It should be emphasised that the third, fourth, and fifth levels reflect a seeming participation because the anticipated real influence on taking decisions in a decision-making process is not present here.

The sixth level means partnership in authorities-citizens relationships. This type of participation works well when citizens are organised; the elected leaders are responsible to the citizens; citizens have access to financial resources which may be used to pay their representatives and they have their own experts. The seventh level is connected with the delegation of a part of power to the level of citizens. As a rule, the scope of delegation and the amount of negotiated budget are clearly defined. The eighth level means the civic control over the decision-making process and its results. The three last levels in practice mean actual participation in a decision-making

process. In the literature on the subject other classifications, based on the idea of the ladder of social participation, are also used (Długosz, Wygnański 2005).

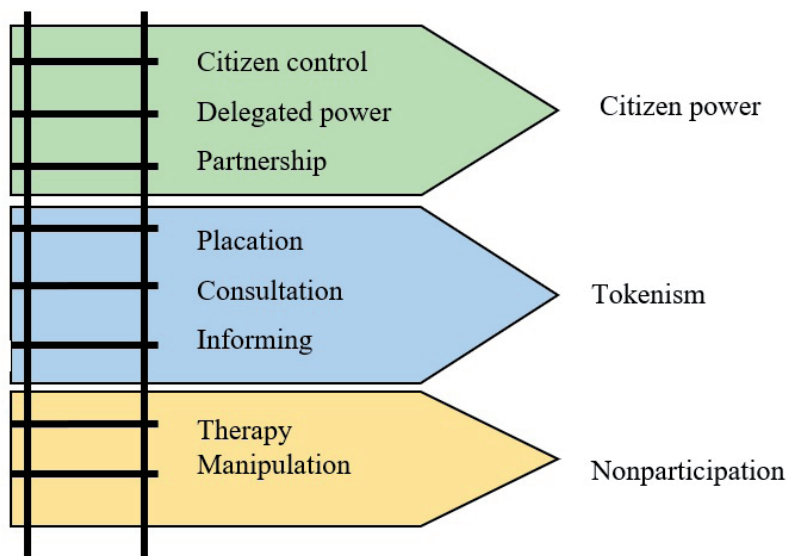

Figure 1. The ladder of citizen participation

Source: Authors' own studies on the basis of S. R. Arnstein, *A Ladder of Citizen Participation*, "Journal of the American Institute of Planners" 1969, vol. 35 (4), pp. 216–224.

Participation is one of the basic dimensions of democratic systems. It may be indirect in a decision-making process, as it is in the case of contemporary liberal-democratic systems, or direct, stemming from ancient Greece where all citizens participated in the process of taking decisions (of course the institution of citizens comprised only a part of its residents) (Marczewska-Rytko 2001; Rachwał 2010). In the course of centuries several institutions characteristic for direct democracy have emerged. The people's assembly denoting a meeting of all empowered with the right to make decisions was known already in the Times of the Athenian polis. This institution of direct democracy has survived in a rudimentary form until today. Apart from the institution of the people's assembly the institution of the referendum is provided with the right to make decisions. In the modern world the best-known kind of referendum is the constitutional referendum in which matters connected with constitutions, their ratification or changes, are subjected to people's vote. The importance of questions connected with joining supranational communities and ratification of international treaties has been also increased. There are also

procedural institutions such as citizens' initiative, agenda initiative, citizens' veto, or recall (Marczewska-Rytko 2018a).

It should be stressed that civic participation means a conscious involvement of citizens in the process of taking decisions that are obligatory or facultative for entities that exercise authority. Therefore, the number of people who take part in a decision-making process does not determine if the process would be called "participation". A significant factor is the lack of institutional and financial limitations (Pytlik 2016, 109; Górski 2005, 7). It is necessary to agree with the opinion that the "involvement of citizens in co-deciding on local problems may take various forms – which result from cultural differences, political traditions and rapid or evolutionary social changes – one of these forms is participatory budgeting (Pytlik 2016, 109).

DEFINITION AND ESSENCE OF CIVIC/PARTICIPATORY BUDGET

In the literature on the subject civic/participatory budget is treated as a form of social consultations (the difference lies in its results being binding on the authorities) that constitutes one of the tools of direct democracy (Podgórska-Rykała 2018, 109, 111; Składanek 2017, 10; Sześciło 2015a). It is also emphasised that this is one of basic tools characteristic of deliberative democracy and public governance (Kłucińska, Sześciło 2017, 104). Two terms may be distinguished: civic budget and participatory budget. Some scholars opt for the use of the latter pointing to the fact that in reference to the concept of civic budget emphasis is shifted from participation onto the institution of citizens. They also stress that participation (involvement) in a participatory budget is not limited only to citizens, but that people who are not the citizens of a country may also take part in a decision-making process (Kębłowski 2013, 8). Other scholars think that the so-called participatory budget is described in Poland as a civic one (Podgórska-Rykała 2018, 108). Similar nomenclature was adopted in a post-inspection protocol of NIK (Polish Supreme Audit Office) Branch in Gdańsk. At the time the audit covered the functioning of participatory (civic) budget in 22 cities in Poland (NIK 2019). As indicated in the introduction, in this study the authors alternatively use both terms.

In the literature on the subject the concept of civic/participatory budget is defined in diverse ways. For example, it may be settled as the whole of experiments whose essence is the mechanism of including citizens in the decision-making process concerning expenditures on a local scale (Allegretti, Herzberg 2004, 3; Augustyniak 2014; Wójcik 2016). Some scholars treat the two notions as an institution of participatory semi-direct democracy. For example, such a formula

was adopted in the following definition in which “budget means” means not only deciding on allocating financial resources included in such a budget for specific goals but also the participation of special citizens-appointed committees in controlling the implementation of such a budget. Admittedly, participatory budgeting is formally adopted by the appropriate agencies of a local government entity, and decisions of citizens have the character of popular consultations; in practice, however, these bodies fully respect the will expressed in the voting. This procedure often results from citizens being legally unable to decide on budget issues in a classical local referendum. However, the connection of participatory budgeting with its final adoption through a referendum is not excluded” (Sokala, Michalak, Uziębło 2013, 25). It may be also understood as the “mechanism of participation and management of a commune by means of which the citizens would present suggestions and decide on allocating a part of budget resources of the commune” (Marczak 2015) or “a tool of direct involvement of citizens in the full cycle of real budgeting, from the preparation of a budget draft resolution to controlling and monitoring its implementation, which guarantees the clear and responsible management of expenses of public funds that fall within the competence of local authorities” (Rytel-Warzocha 2013).

According to another definition civic/participatory budget is the technique under which the “budget is worked out with a wide participation of citizens, which exceeds traditional social consultations” (Kulesza, Sześciło 2013, 123). In yet another definition it means “a financial plan that is a part of local government budget legitimised by all citizens of a given local government unit through their real involvement in preparing the final shape of a specific part of income, expenses, as well as incomings and outgoings of the units of local government” (Składanek 2017, 10). It is also defined as a process characterised by the fact that citizens take decisions or have an influence on decisions concerning the allocation of the whole or part of public funds (Cabannes 2004, 20). Therefore, it would be a kind of decision-making process in which citizens “co-create the budget of a city, thereby co-deciding on the distribution of a specified pool of public funds” (Kębłowski 2013, 8). In the definition of the World Bank civic/participatory budget is defined as a process within which citizens may present their own demands and priorities and may influence the structure of budget expenses through participation in discussions and negotiations (Wampler 2007; Rybińska 2018). The definition also emphasises the essence of civic/participatory budget as an instrument of formation of city space which becomes “tamed” by its citizens (Rzeńca, Sobol 2018, 209) or as a tool of development used by local government (Rybińska 2018).

Scholars point to several features that distinguish the civic/participatory budget compared with other forms of participation of citizens of a given territorial

unit (Kębłowski 2013, 8–9; Kraszewski, Mojkowski 2014). First, there is a public discussion between inhabitants who deliberate during at least one stage of taking a decision during meetings or on forums. Second, deliberation that comprises the drafting of the civic/participatory budget refers to specific, limited, and clearly defined financial resources. Third, civic/participatory budget comprises the citywide level at least at one stage because the projects limited only to a housing estate or a district may easily change into a conflict of interest between various social or political groups. Fourth, decisions taken in civic budgeting are binding on decision-making entities (the citizens receive information which projects were adopted for implementation and which were rejected, thus having the possibility to monitor them). Fifth, the civic/participatory budget is characterised by a longer time of use and is not a single measure. Some scholars stress that such a form of participation is most available to citizens. At the same time, it is relatively simple, transparent, and egalitarian (Sobol 2017, 172). Various institutional forms and citizen participation techniques are also named, *inter alia*, surveys, public opinion polls, public hearings, civic panels, focus groups, advisory councils and committees, voting and referendums concerning local budgets (Schimanek 2015; Zhang, Liao 2011).

THE ORIGIN OF CIVIC/PARTICIPATORY BUDGET

The beginnings of civic/participatory budget are connected with the Brazilian city of Porto Alegre, where this idea was born and applied at the beginning of the 1990s (Baiocchi, Heller, Silva 2011; Fabre 2015; Goldfrank 2011; Gonçalves 2014; Montambeault 2015; Souza 2001; Wampler 2009; Wampler 2010). In the years 1964–1985 Brazil was under the rule of a military regime. After its fall the left-wing party Partido Dos Trabalhadores came to power. One of its policy postulates was the integration of citizens to undertake activities that would result in improving the quality of life in towns and cities. Porto Alegre, the capital of Rio Grande do Sul province, was the centre of the united opposition, which was the initiator of changes in urban policy. In 1989, Olivio Dutra became the mayor of Porto Alegre. He rejected the clientelist policy for including citizens in the process of development of the city and of expenditure of city funds.

The first civic/participatory budget in Porto Alegre was introduced in 1990. The basis of the model worked out in Porto Alegre was territorial forums – neighbour meetings of inhabitants, which were held every month in 16 districts of the city. It was also based on subject forums i.e. 5 areas of city development which comprised transport, health, education, sport, and economic development. Particular

annual cycles were divided into three stages. The first stage was devoted to setting investment priorities and selecting representatives who would represent particular districts on the abovementioned territorial and subject forums. The second stage was characterised by meetings during which the needs of particular districts were discussed on a territorial forum whereas on a subject forum deliberation focused on city-wide projects. In the third stage the choice of members representing all districts and subject areas was made. These members were to be included in the commune council for budget. Their task was to collect all proposals and their

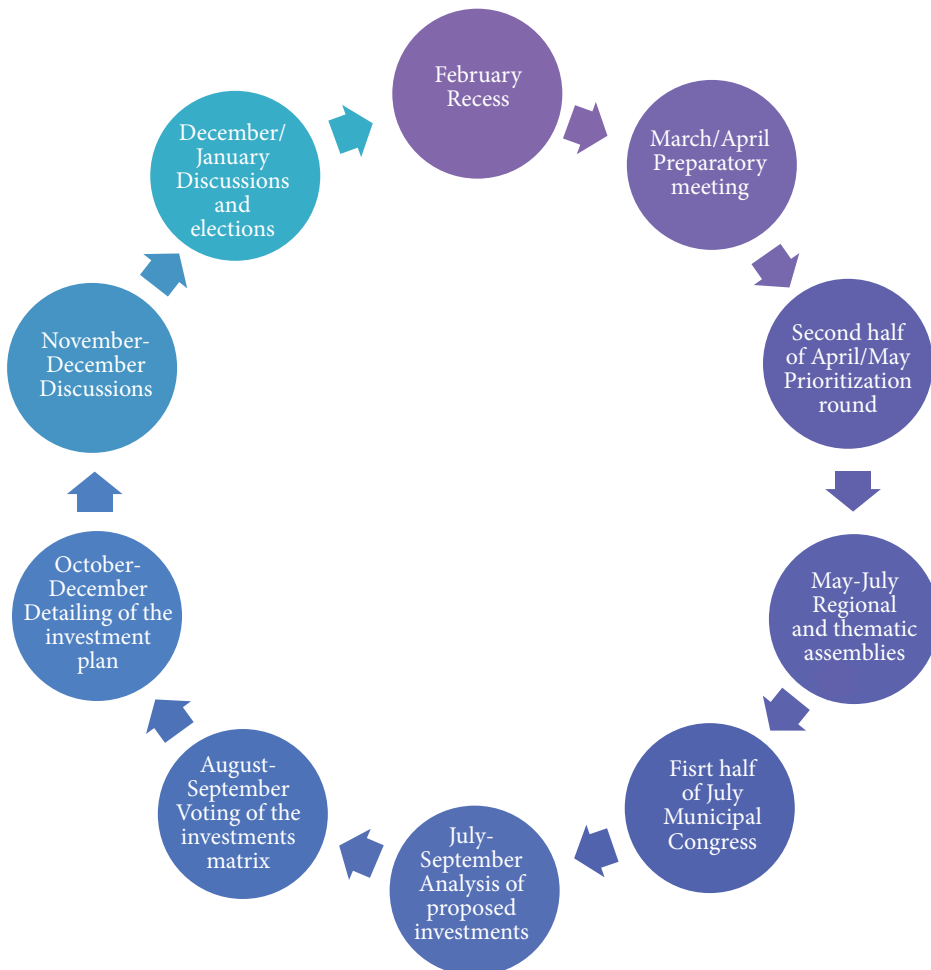

Figure 2. Porto Alegre detailed experience

Source: Authors' own chart on the basis of A. Fabre, *An Overview of Participatory Budgeting*, <http://adrien-fabre.com/Documents/PB.pdf>

verification. In this way a project of the city budget was drafted. The elected members were also to co-operate with the city authorities to draft a budget that would ensure the proper division of financial resources between particular districts as well as combine both the priorities of citizens and city authorities.

Persons who were over 16 years old could take part in the consultations. The information was conveyed not only by media but also by the representatives of a town/city council or representatives of councils of particular districts. This model lasted until 2004 when some changes were introduced (Górski 2005).

FORMS OF CIVIC/PARTICIPATORY BUDGET

In the literature on the subject several forms of civic/participatory budget are distinguished (Sintomer, Herzberg, Röcke, Allegretti 2012, 23). One of these forms refers to the solutions adopted in Porto Alegre. It consists of the submission of proposals by citizens of a specific territorial unit concerning future investments. The entities of local authorities implement the projects even though this is not guaranteed in formal-legal solutions.

Another form of civic/participatory budget encompasses the involvement of organised interest groups: trade unions, associations, NGOs or organised groups of citizens. These groups formulate recommendations concerning the planned investments. The essence of this form comes down to the formulation of recommendations for the local authority. Moreover, it should be stressed that this type of participation may be characterised by the adoption of informal rules, which may result in a form of social consultations. They are not obligatory for the entities of local authorities.

The next form of civic/participatory budget is setting up a fund of particular local community, which is independent of the budget of a territorial unit. In other words, the budget is not allocated within the general budget of a territorial unit and is to a large extent independent. Consequently, the main decision-making entities are local organisations, NGOs or neighbour associations. Business entities are excluded from consultations.

The form of civic/participatory budget treated as a kind of public and legal negotiations lays emphasis on the participation of national and international donors. Business entities contribute financially to the fund. The influence of particular entities which invest in the fund is directly proportional to the amount of contributed funds.

In the formula of neighbour participation, the citizens may work out solutions concerning future investments while local authorities become contractors. Local

government authorities may take the residents' preferences into account. However, it should be stressed that the influence of inhabitants within this format is minor. They do not have the right to vote or possibility of presenting detailed solutions to the projects submitted.

The form of consultations regarding public finances is also highlighted. The results of such consultations and the resultant solutions are not binding on the entities of local authority.

CHALLENGES TO GOOD PRACTICES

The literature on the subject presents dissemination of civic/participatory budgeting in several stages (Dias 2014, 23–24). The first stage (1989–1997) involved pilot initiatives in Porto Alegre and Montevideo, and the utilisation of the civic/participatory budget solutions in 30 Brazilian cities. The next phase (1998–2000) was characterised by the growth of popularity of the civic/participatory budget in Brazil and by its utilisation in at least 140 cities in this country (Alves, Allegretti 2012; Pytlik 2017; Sintomer, Herzberg, Röcke 2008; Zhang, Liao 2011). Initiated in 2000, the third phase marked the transfer of the idea of civic/participatory budget outside Brazil and the increased differentiation of the forms applied. The fourth phase, whose beginnings started at the turn of 2007/2008, encompassed the creation of both national and international networks whose goal was to exchange information and experiences concerning the civic/participatory budget. The fifth stage marks the increasingly wide use of the civic/participatory budget as an important mechanism of the inclusion of citizens in the process of public management. Apparently, one can put high hopes for the future in this last phase.

Many researchers and practitioners stress the advantages of the use of the civic/participatory budget (Touchton, Wampler 2014). These include, on the one hand, a more effective and rational use of public resources, and on the other the development of the quality of democracy owing to the creation of conditions for civic participation and raising the level of citizens' knowledge on public matters (Kulesza, Sześciło 2013, 124). From the point of view of citizens, the advantages resulting from the use of the civic/participatory budget include: better management of the commune budget; transparency of public finances; integration of local community; an increase in the identification of inhabitants with their place of residence; an increase in civic consciousness; and emergence of new local leaders (*Po co nam budżet obywatelski* 2016, 10–11). In turn, from the perspective of local authorities and public administration, emphasis should be laid on such

aspects as: the growth of confidence in local authorities, thereby strengthening their legitimization; the formation of a positive image of the councilors and city council; the formation of positive relations between inhabitants and local government employees; and promotion of the idea of good governance (*Po co nam budżet obywatelski* 2016, 11–12). However, there are also challenges and threats to be highlighted. For example, it is stressed that “the quality and number of tools that serve to communicate between public administration entities and citizens is still not very impressive. In addition, this process is, as a rule, unidirectional” (Pytlik 2016, 108). Scholars also indicate the possibility of making citizens briefly interested in the participation in the civic/participatory budget, possible mistakes in the implementation of the procedure, the usually low reserve of financial resources earmarked for undertakings implemented as a result of the civic/participatory budget and the lack of proper knowledge both among office workers and citizens on the standards of conducting consultations.

REFERENCES

- Allegretti G., Herzberg C. 2004. *Participatory Budgets in Europe. Between Efficiency and Growing Local Democracy*, “TNI”, no. 5.
- Alves, M. L., Allegretti, G. 2012. *(In)stability, a Key Element to Understand Participatory Budgeting: Discussing Portuguese Cases*, “Journal of Public Deliberation”, vol. 8 (2).
- Arnstein S. R. 1969. *A Ladder of Citizen Participation*, “Journal of the American Institute of Planners”, vol. 35 (4).
- Augustyniak M. 2014. *Budżet partycypacyjny jako instrument uczestnictwa mieszkańców w sprawowaniu władzy na poziomie lokalnym – wnioski i postulaty*, [in:] *Zastosowanie idei public governance w prawie administracyjnym*, (ed.) I. Niżnik-Dobosz, Difin, Warszawa.
- Baiocchi G. 2005. *Militants and Citizens: The Politics of Participatory Democracy in Porto Alegre*, Stanford University, Stanford.
- Baiocchi, G., Heller, P., Silva, M. 2011. *Bootstrapping democracy: Transforming Local Governance and Civil Society in Brazil*, Stanford University Press, Stanford.
- Boyte H. C. 2005. *Reframing Democracy: Governance, Civic Agency, and Politics*, “Public Administration Review”, vol. 65 (5) 5, pp. 536–546.
- Cabannes Y. 2004. *72 Frequently Asked Questions about Participatory Budgeting*, UN-HABITAT, Quito.
- Civic Participation in the Visegrad Group Countries after 1989*. 2018. (eds.) M. Marczevska-Rytko, K. Aksiuto, D. Maj, M. Pomarański, Maria Curie-Skłodowska University Press, Lublin.

- Dias N. 2014. *25 Years of Participatory Budgets in the World: A New Social and Political Movement?*, [in:] *Hope for Democracy: 25 Years of Participatory Budgeting Worldwide*, (ed.) N. Dias, São Brás de Alportel, Portugal.
- Długosz D., Wygnański J. J. 2005. *Obywatele współdecydują. Przewodnik po partycypacji społecznej*, Stowarzyszenie na rzecz Forum Inicjatyw Pozarządowych, Warszawa.
- Dworakowska M. M. 2014. *Budżet partycypacyjny w zarządzaniu finansami jednostek samorządu terytorialnego w Polsce*, "Ekonomiczne Problemy Usług", no. 115, pp. 51–67.
- Fabre A. 2015. An Overview of Participatory Budgeting, <http://adrien-fabre.com/Documents/PB.pdf> (access: 20.03.2020).
- Frieske K.W., Pawłowska K. 2011. *Obywatelska partycypacja: migotanie idei*, [in:] *Partycypacja publiczna. O uczestnictwie obywateli w życiu wspólnoty lokalnej*, (ed.) A. Olech, Fundacja Instytut Spraw Publicznych, Warszawa.
- Goldfrank, B. 2011. *Deepening Local Democracy in Latin America: Participation, Decentralization, and the Left*, Penn State University Press, University Park, PA.
- Gonçalves, S. 2014. *The effects of participatory budgeting on municipal expenditures and infant mortality in Brazil*, "World Development", vol. 53, pp. 94–110.
- Górski R. 2005. *Przewodnik po demokracji uczestniczącej (partycypacyjnej)*, Trojka, Poznań-Kraków.
- Izdebski H. 2007. *Od administracji publicznej do public governance*, "Zarządzanie Publiczne", no. 1, pp. 7–20.
- Jurczyńska-McCluskey E. 2003. *Koncepcja i realizacja sieci (networks) w praktyce społeczności i władz lokalnych w krajach Europy Zachodniej*, [in:] *Demokracja lokalna i partycypacja obywatelska: Zachodnioeuropejskie i amerykańskie doświadczenia; polskie obawy i perspektywy*, (eds.) E. Jurczyńska-McCluskey, M. S. Szczepański, Wyższa Szkoła Zarządzania i Nauk Społecznych, Tychy-Bielsko Biała.
- Kęmbłowski W. 2013. *Budżet partycypacyjny. Krótka instrukcja obsługi*, Instytut Obywatelski, Warszawa.
- Kłucińska P., Sześciło D. 2017. *Miejski budżet partycypacyjny – w kierunku współzarządzania czy fasadowej partycypacji?*, "Pedagogika Społeczna", no. 3, pp. 103–118.
- Kowalska I. 2014. *Partycypacja społeczna w kształtowaniu budżetu jednostki samorządu terytorialnego – budżet partycypacyjny*, "Economics and Management", no. 4, pp. 108–122.
- Kraszewski D., Mojkowski K. 2014. *Budżet obywatelski w Polsce*, Fundacja im. Stefana Batoryego, Warszawa.
- Krzywicki L. 1986. *Człowiek i społeczeństwo. Wybór pism*, Książka i Wiedza, Warszawa.
- Kulesza M., Sześciło D. 2013. *Polityka administracyjna i zarządzanie publiczne*, Wolters Kluwer, Warszawa.
- Mannarini T., Taló C. 2012. *Evaluating Public Participation: Instruments and Implications for Citizen Involvement*, "Community Development", vol. 44 (2), pp. 239–256.

- Marczak J. 2015. *Budżet partycypacyjny w Hiszpanii*, [in:] *Finanse samorządowe po 25 latach samorządności. Diagnoza i perspektywy*, (ed.) W. M. Miemieć, Wolters Kluwer, Warszawa.
- Marczewska-Rytko M. 2000. *Idea*, [in:] *Encyklopedia politologii*, tom 4: *Mysł społeczna i ruchy polityczne współczesnego świata*, (eds.) M. Marczewska-Rytko, E. Olszewski, Zakamycze, Kraków.
- Marczewska-Rytko M. 2001. *Demokracja bezpośrednia w teorii i praktyce politycznej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin.
- Marczewska-Rytko M. 2018a. *Introduction*, [in:] *Direct Democracy in Central and Eastern Europe after 1989*, (ed.) M. Marczewska-Rytko, Barbara Budrich Publishers, Opladen-Berlin-Toronto.
- McNulty S. 2011. *Voice and Vote: Decentralization and Participation in Post-Fujimori Peru*. Stanford University Press, Stanford.
- Montambeault, F. 2015. *The Politics of Local Participatory Democracy in Latin America: Institutions, Actors, and Interactions*, Stanford University Press, Stanford.
- Newman J., Barnes M., Sullivan H., Knops A. 2004. *Public Participation and Collaborative Governance*, "Journal of Social Policy", vol. 33 (2), pp. 203–223.
- NIK, Funkcjonowanie budżetów partycypacyjnych (obywatelskich). Informacja o wynikach kontroli, LGD.430.001.2019, nr ewid. 20/2019/P/18/064/LGD.
- O partycypacji. Podsumowanie badań i analiz dotyczących partycypacji obywatelskiej w Polsce. 2016. https://stocznia.org.pl/app/uploads/2016/09/Stocznia_raport-o-party-cypacji.pdf (access: 12.03.2020).
- Olech A. 2012. *Modele partycypacji publicznej w Polsce*, [in:] *Dyktat czy uczestnictwo? Diagnoza partycypacji publicznej w Polsce*, (ed.) A. Olech, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa.
- Osmani S.R., 2007. *Participatory Governance for Efficiency and Equity: An Overview of Issues and Evidence*, https://pure.ulster.ac.uk/ws/files/11744170/Participatory_Governance_for_Efficiency_and_Equity.pdf (access: 10.01.2020).
- Partycypacja obywatelska – decyzje bliższe ludziom*. 2013. (eds.) A. Maszkowska, K. Sztop-Rutkowska, Fundacja Laboratorium Badań i Działań Społecznych "SocLab", Białystok.
- Po co nam budżet obywatelski? Poradnik skutecznej partycypacji dla pracowników samorządowych*. 2016. Małopolskie Obserwatorium Rozwoju Regionalnego, Kraków.
- Podgórska-Rykała J. 2018. *Budżet obywatelski jako przykład współdecydowania o rozwoju na szczeblu samorządowym wobec zmian prawnych z 2018 roku*, "ZN WSH Zarządanie", no. 1, pp. 107–122.
- Pytlik B. 2016. *Istota i znaczenie budżetu partycypacyjnego we współczesnej Europie*, [in:] *Polityka publiczna. Teoria. Jakość. Dobre praktyki*, (eds.) J. Osiński, I. Zawisłińska, Wydawnictwo SGH, Warszawa.
- Pytlik B. 2017. *Budżet partycypacyjny w Polsce. Ewolucja i dylematy*, "Studia z Polityki Publicznej", no. 1, pp. 103–122.

- Rachwał M. 2010. *Demokracja bezpośrednia w procesie kształtowania się społeczeństwa obywatelskiego w Polsce*, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa.
- Rokicki J. 2016. *Partycypacja społeczna (pojęcie, aspekty teoretyczne)*, [in:] *Partycypacja społeczna we współczesnym samorządzie terytorialnym*, (ed.) M. Gurdek, Wyższa Szkoła Humanitas, Sosnowiec.
- Rybińska D. 2018. *Instytucja budżetu obywatelskiego jako narzędzia rozwoju samorządu lokalnego*, "Journal of Finance and Financial Law", no. 17, pp. 49–65.
- Rytel-Warzocho A. 2013. *Budżet obywatelski jako nowa forma społecznej partycypacji*, "Przegląd Naukowy Disputio", no. 1, pp. 65–77.
- Rzeńca A., Sobol A. 2018. *Budżet obywatelski jako instrument kształtowania przestrzeni miasta – przykład Łodzi i Katowic*, "Biuletyn KPZK PAN", zeszyt 272, pp. 205–215.
- Santos, B. 2005. *Democratizing democracy: Beyond the liberal democratic canon*, Verso, London.
- Schimanek T. 2015. *Partycypacja obywatelska w społeczności lokalnej*, Fundacja Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych, Warszawa.
- Sintomer Y., Herzberg C., Röcke A. 2008. *Participatory Budgeting in Europe: Potentials and Challenges*, "International Journal of Urban and Regional Research", vol. 32 (1), pp. 164–178.
- Sintomer Y., Herzberg C., Röcke A., Allegretti G. 2012. *Transnational Models of Citizen Participation: The Case of Participatory Budgeting*, "Journal of Public Deliberation", vol. 8 (2), article 9.
- Składanek B. 2017. *Budżet partycypacyjny jako instrument aktywizacji społecznej mieszkańców – szanse i zagrożenia związane z jego realizacją na przykładzie miasta Radomia*, "Rynek-Społeczeństwo-Kultura", no. 26, pp. 10–14.
- Sobol A. 2017. *Budżet obywatelski jako narzędzie rozwoju lokalnego*, "Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach", vol. 316, pp. 172–182.
- Sokala A., Michalak B., Uziębło P. 2013. *Leksykon prawa wyborczego i referendalnego oraz systemów wyborczych*, Wolters Kluwer, Warszawa.
- Souza C. 2001. *Participatory Budgeting in Brazilian Cities: Limits and Possibilities in Building Democratic Institutions*, "Environment and Urbanization", vol. 13 (1), pp. 159–184.
- Sześciło D. 2015a. *Participatory Budgeting in Poland: Quasi-Referendum Instead of Deliberation*, "Croatian and Comparative Public Administration. A Journal for Theory and Practice of Public Administration", vol. 15 (2), pp. 374–385.
- Sześciło D. 2015b. *Samoobsługowe państwo. Czy obywatelska kooperacja uratuje usługi publiczne?*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa.
- Timney M. 2011. *Models of Citizen Participation: Measuring Engagement and Collaboration*, [in:] *Government is Us 2.0*, (ed.) C. S. King, M. E. Sharpe, New York.
- Touchton, M., Wampler, B. 2014. *Improving social well-being through new democratic institutions*, "Comparative Political Studies", vol. 47 (10), pp. 1442–1469.

-
- Wampler B. 2007. *A Guide to Participatory Budgeting*, [in:] *Participatory Budgeting*, (ed.) A. Shah, World Bank, Washington.
- Wampler B. 2009. *Participatory Budgeting in Brazil: Contestation, Cooperation, and Accountability*, [in:] *Widening Democracy: Citizens and Participatory Schemes in Brazil and Chile*, (eds.) P. Silva, H. Cleuren, Brill, Leiden.
- Wampler B. 2010. *Participatory Budgeting in Brazil: Contestation, Cooperation, and Accountability*, Pennsylvania State University Press, University Park.
- Wiktorska-Święcicka A., Kozak K. 2014. *Partycypacja publiczna w zarządzaniu rozwojem lokalnym*, Polish Governance Institute, Wrocław.
- Wójcik M. 2016. *Budżet obywatelski jako nowe zjawisko partycypacji społecznej w polskim samorządzie terytorialnym*, "Miscellanea Oeconomicae", no. 1, pp. 231–244.
- Zhang Y., Liao Y. 2011. *Participatory budgeting in Local Government: Evidence from New Jersey Municipalities*, "Public Performance & Management Review", vol. 35 (2), pp. 281–302.

Legal Bases of Civic/Participatory Budgeting in the Visegrad Group Countries in the Context of Good Practices

Procedural solutions adopted in particular countries of the Visegrad Group pertaining to civic/participatory budgeting differ from one another. The basic questions included in this part of the publication addresses the following issues: 1) legal acts that directly regulate the civic/participatory budget; 2) legal solutions that indirectly regulate the civic/participatory budget; 3) legal basis of the functioning of the civic/participatory budget; 4) the way the legal bases of the civic/participatory budget evolve.

THE CZECH REPUBLIC

The basis of legal order is the Constitution of the Czech Republic (Ústava České republiky), passed on 6th December 1992 and adopted by the Parliament on 1st January 1993, and its attachment – the Charter of Fundamental Rights and Freedoms (Karta podstawowych praw i wolności 1993 – Chapter 1, Fundamental Provisions, Article 3). The issue of social consultations and the accompanying civic/participatory budget was not directly regulated in the constitution in force. However, the underlying basis is the constitutional rules concerning the sovereignty of the nation or the democratic state under the rule of law. In the Chapter 1 titled Fundamental Provisions, in Article 1, para. 1 the legislator stipulates that “the Czech Republic is a sovereign, unitary, and democratic state governed by the rule of law, founded on respect for the rights and freedoms of man and of citizen”. In Article 2 para. 1 the people are treated as a source of authority. According to Article 2, para. 2 “a constitutional act may designate the conditions under which the people may exercise state authority directly”.

Article 5 states that “the political system is founded on the free and voluntary formation of and free competition among those political parties which respect the fundamental democratic principles and which renounce force as means of promoting

their interests”. According to Article 8 the right of autonomous territorial units to self-administration is guaranteed. The rules pertaining to a democratic state under the rule of law are also regulated in Article 9 where the legislators adopted the solution in which “any changes in the essential requirements for a democratic state governed by the rule of law are impermissible” (para. 2) and “legal norms may not be interpreted so as to authorize anyone to do away with or jeopardise the democratic foundations of the state” (para. 3).

In Chapter VII devoted to territorial self-government the legislator points out that “territorial self-governing units are territorial communities of citizens with the right to self-government. A statute shall specify the cases when they shall be administrative districts” (Article 100, para. 1). Pursuant to article 101, para. 3: “territorial self-governing units are public law corporations which may own property and manage their affairs on the basis of their own budget”.

The legal basis for social consultations may also be sought in the Charter of Fundamental Rights and Basic Freedoms (compare: Brabec 2018a; Brabec 2018b). According to Article 17, Chapter 2 which is devoted to political rights “the freedom of expression and the right to information are guaranteed” (para. 1); “everyone has the right to express his views in speech, in writing, in the press, in pictures, or in any other form, as well as freely to seek, receive, and disseminate ideas and information irrespective of the frontiers of the state” (para. 2); “the freedom of expression and the right to seek and disseminate information may be limited by law in the case of measures that are necessary in a democratic society for protecting the rights and freedoms of others, the security of the state, public security, public health, or morals” (para. 4). Additionally, noteworthy is Article 18, which guarantees the right of petition. Significant in the context of our discussion is also Article 21, under which citizens have the right to participate in the administration of public affairs either directly or through the free election of their representatives. In Chapter 4, titled Economic, Social, and Cultural Rights, worth noting is Article 35. Its Paragraph 2 guarantees that “everyone has the right to timely and complete information about the state of the environment and natural resources”.

The legal basis for solutions in the form of the civic/participatory budget may also be sought in the Acts concerning regional referendums and in amendments to other legal acts: *Zakon č. 118/2010*, and those related to local referendums and amendments to other legal acts: *Zakon č. 22/2004* as amended: *Zákon č. 169/2008 Sbirka zákonů, Zákon, kterým se mění zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů*.

HUNGARY

In Hungary the civic/participatory budget is not applicable. However, one may consider the potential legal grounds for its introduction (Komáromi 2018a). The Constitution of the Republic of Hungary (Magyarország Alaptörvénye), signed by the president on 25th April 2011, does not directly regulate the issues of social consultations. Nevertheless, some constitutional principles from which such legal solutions may be inferred can be pointed out. They are the constitutional rules concerning the sovereignty of the nation “the source of public power shall be the people” (Article B, para. 3); “the power shall be exercised by the people through elected representatives or, in exceptional cases, directly” (Article B, para. 4). Additionally, the content of Article O may be invoked, according to which “everyone shall be responsible for him- or herself and shall be obliged to contribute to the performance of state and community tasks according to his or her abilities and possibilities”. Such legal basis may be sought in Part II of the Constitution, titled Freedom and Responsibility. In Article IX, para. 1 the legislator guarantees each citizen the right to freedom of speech. In para. 2 there is a provision which stipulates that Hungary “shall ensure the conditions for free dissemination of information necessary for the formation of democratic public opinion”. Additionally, Article XXV can be taken in to account which states “Every person shall have the right to submit a written application, complaint or proposal, whether individual or joint, to any organ which exercises public power”. In the part devoted to public finances the following solution was adopted: “every organization managing public funds shall be obliged to publicly account for its management of public funds. Public funds and national assets shall be managed according to the principles of transparency and the purity of public life. Data relating to public funds and national assets shall be data of public interest” (Article 39 para. 2).

The basis for the future civic/participatory budget may also be sought in the legal solutions concerning consultations (Komáromi 2018a; Komáromi 2018b). Act CLXXXIX of 2011 on self-governments (Magyarország helyi önkormányzatairól) as amended in 2017 regulates the functioning of local governments (Magyarország helyi önkormányzatairól). Pursuant to Article 53, para. 3, a representative organ in an internal regulation determines the representatives of self-organising communities that have the right to consultations at the meetings of the representative body or in one of its committees. At the same time, it is possible to establish such forums that serve to directly inform society and engage associations in the preparation of important decisions at a local level. These types of forums may be communal and municipal forums or village meetings. According to Article 54, the assembly

organizes public hearings at least once a year. During such hearings both inhabitants and representatives of local organisations may ask questions and raise problems as well as lodge suggestions concerning public issues at a local level. Answers to the question or suggested solution are provided for during a public hearing or within 15 days at the latest.

POLAND

The questions of public consultation and civic/participatory budget have not been directly regulated in the current Constitution of Republic of Poland of 1997 (Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej). The legal ground for public consultation is the constitutional principles concerning, *inter alia*, the sovereignty of the nation: “supreme power in the Republic of Poland shall be vested in the Nation” (Article 4, para. 1), “the Nation shall exercise such power directly or through their representatives” (Article 4, para. 2), or the democratic law state: “the Republic of Poland shall be a democratic state ruled by law and implementing the principles of social justice” (Article 2). Pursuant to Article 54, para. 1, “the freedom to express opinions, to acquire and to disseminate information shall be ensured to everyone”. This involves the citizen’s right “to obtain information on the activities of organs of public authority as well as persons discharging public functions”, including “access to documents and entry to sittings of collective organs of public authority formed by universal elections” (Article 61). Furthermore, under Article 63, citizens have the right to submit petitions, proposals and complaints in the public interest. In accordance with Article 74, para. 3, “everyone shall have the right to be informed of the quality of the environment and its protection”, para. 4 “public authorities shall support the activities of citizens to protect and improve the quality of the environment”.

Legal regulations concerning public consultation are contained in the following acts of law: on public benefit and volunteer work; on the provision of information about the environment and its protection, participation of the public in environmental protection and on the assessment of impact on the environment; on the principles of conducting the development policy; on social assistance; on the promotion of employment and labour market institutions; and on spatial planning and development (Marczewska-Rytko 2018b).

The Public Benefit and Volunteer Work Act of 24th April 2003 (Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z 24 kwietnia 2003 roku) amended by the Act of 10th February 2017 on the Amending of the Public Benefit and

Voluntary Work Act (Ustawa z dnia 10 lutego 2017 r. o zmianie ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie) provides for the obligation to cooperate and consult under Articles: 5 para. 1–8; 5a para. 1–5; 5b para. 1–3. Pursuant to the Act of 3rd October 2008 on the Provision of Information about the Environment and Its Protection, Participation of the Public in Environmental Protection and on the Assessment of Impact on the Environment (Ustawa z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko), consolidated text of the Act, Journal of Laws 2017, item 1405, the organs of public administration are obliged to consult the public about the planning documents for investments that impact the environment.

The Act of 6th December 2006 on the Principles of Conducting the Development Policy (Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 roku o zasadach prowadzenia polityki rozwoju), consolidated text of the Act, Journal of Laws 2016, item 383, provides for consultations with the units of local self-government, with social and economic partners, as well as with the Joint Commission of the Government and Local Self-Government in respect of development strategies (Article 6). The Act on Social Assistance of 12th March 2004 (Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej), consolidated text of the Act, Journal of Laws 2016, item 930, provides for consultation with territorially competent communes (*gmina*) as a condition for the development and implementation of the district (*powiat*) strategy for solving social problems (Article 19 para 1). The same solutions apply at the provincial (*województwo*) level (Article 21 para. 1)¹.

The Act of 20th April 2004 on the Promotion of Employment and Labour Market Institutions (Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy), consolidated text of the Act on Employment promotion and Labour Market Institutions, Journal of Laws 2017, item 1065, stipulates in Chapter 8, Article 21 that public authorities will implement the labour market policy based on dialogue and cooperation with social partners. The Act on Spatial Planning and Development of 27th March 2003 (Ustawa z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym), consolidated text of the Act, Journal of Laws 2017, item 1073, 1566, provides for consultation on planned spatial development, and on the study of determinants and directions of spatial development (Articles 11, 17).

¹ *Powiat* (district) is the second-level unit of local government and administration in Poland and a part of a larger unit, *województwo* (province). A *powiat* is usually subdivided into *gmina* (communes).

The issues of legal consultations were also regulated by the Act of 6th July 2001 on the Tripartite Commission for Socio-Economic Affairs and Voivodeship Commissions of Social Dialogue (Ustawa z 6 lipca 2001 roku o Trójstronnej Komisji do Spraw Społeczno-Gospodarczych i wojewódzkich komisjach dialogu społecznego), which provided for conducting social dialogue concerning wage and social benefits, and other matters of high social and economic significance. This statute was repealed on 11th September 2011.

The legal basis for conducting public consultations with local residents was specified in the Acts on Commune Self-Government, District Self-Government, and Provincial Self-Government.

The Act on Commune Self-Government of 8th March 1990 (Ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym), consolidated text of the Act, Journal of Laws 2017, item 1875, stipulated that in cases provided for by statute and other matters important for a commune, consultations with commune residents might be conducted in its territory (Article 5a, para. 1). The principles of such consultation were specified in detail by the resolution of a particular Commune Council (Article 5a, para 2). The Act also imposed the obligation to carry out consultation (mandatory consultations) in the following cases: 1. the creation, merger, division of communes and establishment of their boundaries (Article 4a); 2) the conferral of the town status to a commune or locality, and establishment of its boundaries (Article 4a); 3) the formation and changes of the names of communes and establishment of the seats of their authorities (Article 4a); 4) the creation of an auxiliary unit – village (*sołectwo*), town district, settlement, town (Article 5, para. 2).

Analogous principles at the district level were introduced by the Act on District Self-Government of 5th June 1998 (Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym), consolidated text of the Act, Journal of Laws 2017, item 1868. Article 3d stipulated that in cases provided for by statute and in other matters important for a district, consultations with district residents might be conducted in its territory. The principles of such consultation were specified in detail by the resolution of the District Council (Article 3d, para 2). The statute provided for the obligation of conducting consultation (mandatory consultations) in the following cases: 1) the creation, merger, division of districts and establishment of their boundaries (Article 3a); 2) the formation and changes of the names of districts, and establishment of the seats of their authorities (Article 3a).

The Act on Province Self-Government of 5th June 1998 (Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie województwa), consolidated text of the Act, Journal of Laws 2017, item 2096, stipulated that in cases provided for by statute and in other matters important for a province consultation with province residents might be

conducted in its territory (Article 10a, para. 1). The principles of such consultation were specified in detail by the resolution of the Provincial Assembly (Article 10a, para. 2).

Until recently in Poland there were no binding statutory regulations defining the rules of the functioning of the civic/participatory budget (Tykwińska-Rutkowska, Glejt 2015; Sześciło 2012). The functioning civic/participatory budgets in practice were based on Article 5a of the Act of 8th March 1990 on the Commune Local Government (Ustawa z dnia 8 marca 1990 o samorządzie gminnym, tekst jednolity 2017). According to Article 5a, para. 2 a commune council was empowered to determine the procedure and principles of holding consultations on issues important to the community, civic/participatory budget issues being treated as very important (Odpowiedź sekretarza stanu w Ministerstwie Administracji i Cyfryzacji – An answer by the Secretary of State in the Ministry of Administration and Digitisation). Communes could thus pass a local law concerning the rules of creating a civic/participatory budget (Sobol 2017). In other words, each commune could adopt its own rules concerning the submission of projects for a civic/participatory budget and methods of their consultation and selection. The funds allotted in the civic/participatory budget could be assigned for the implementation of undertakings relating to the statutory tasks of a given territorial unit. As the basis for the functioning of the civic/participatory budget, the Act of 27th August 2009 on public finances (Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 o finansach publicznych) was also indicated which allowed involving citizens in the process of allocating public money. Therefore, the procedures already effective before the amendment of the Act on Commune Self-Government of 2018 were facultative and depended entirely on the decision of the authorities of a local-government unit. Individual units determined the conditions for and the scope of functioning of the civic/participatory budget and the funds assigned to the implementation of adopted projects (NIK 2019, 6).

In November 2017, a bill initiated by the MPs on the amendment of some laws in order to increase the participation of citizens in the process of electing, functioning, and controlling some public bodies was submitted to the Sejm – lower chamber of the Polish Parliament (Poselski projekt ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów publicznych). It was to address, *inter alia*, regulations concerning the civic/participatory budget. The law entered in to force on 11th January 2018 (Ustawa z dnia 11 stycznia 2018 r. o zmianie niektórych ustaw w celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów państwa, Dz.U. 2018, poz. 130). Amendments

were made to the laws on commune (Ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym, Dz.U. 2018 r. poz. 994), district (Ustawa z dnia 1998 r. o samorządzie powiatowym, Dz.U. 2018, poz. 995), and province (Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa, Dz.U. 2018, poz. 913) self-government. In this way the institution of the civic/participatory budget as an obligatory form was established in legal provisions. According to this amendment the civic/participatory budget was recognized as a special form of social consultations.

In the amended Act of 8th March 1990 on Commune Local Government (Ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym, tekst jednolity Dz.U. 2019) the solution was adopted in which “with in the civic/participatory budget the commune residents decide annually in a direct vote on some part of expenditures of the commune budget. The tasks selected with in the civic/participatory budget will be taken in to consideration in adopting the commune budget. The Commune Council, while working on the draft budget resolution, cannot remove or significantly change the tasks selected with in the civic/participatory budget” (Article 5a, item 4). Communes that are cities with district rights are obliged to create a civic/participatory budget. The amount of such a budget cannot be lower than 0.5% of commune expenditure calculated on the basis of the last submitted report on budget execution (Article 5a, item 5). With regard to financial resources spent with in the civic budget they may be divided in to reserves covering the whole of the commune and its parts as auxiliary units, or groups of auxiliary units (Article 5a, item 6). The Commune Council is obliged to statutorily determine detailed regulations concerning the civic/participatory budget. This concerns such issues as: formal requirements that must characterise the projects submitted; the required number of signatures of inhabitants under submitted projects (it cannot be larger than 0.1% of the total number of residents of the unit the projects refers to); the rules concerning the evaluation of submitted proposals (compliance with the law, feasibility, compliance with formal requirements); the rules of voting, determining results, and informing the inhabitants (Article 5a, item 7)”.

At the district and province level analogous solutions were adopted: “under the civic/participatory budget the inhabitants decide annually in a direct vote on a part of expenditure from the district budget. The tasks selected with in the civic/participatory budget will be taken in to consideration in the district budget resolution. The District Council, while working on the draft budget resolution, cannot remove or significantly change the tasks selected with in the civic/participatory budget. The funds disbursed under the civic/participatory budget may be divided in to reserves covering the whole of the district or its parts (as communes or commune groups)” (Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym, tekst

jednolity Dz.U. 2019, art. 3d, ustęp 4, 5 – Act of 5th June 1998 on Commune Local Government, the uniform text, Journal of Laws of 2019, Article 3d, para. 4, 5) and “under the civic/participatory budget inhabitants decide annually in a direct vote on a part of the expenses of the province budget. The tasks selected with in the civic/participatory budget will be taken into consideration in the provincial budget resolution. The Provincial Assembly, while working on the draft budget resolution, cannot remove or significantly change the tasks selected with in the civic/participatory budget. The funds to be spent under the budget may be divided in to reserves covering the whole of the province or its parts as districts or district group” (Ustawa o samorządzie województwa z 5 czerwca 1998, Dz.U. 2019, art. 10 a, ustęp 4, 5 – Act on the Provincial Local Government of 5 June 1998, Journal of Laws 2019, Article 10a, para. 4, 5).

With regard to rural areas, the village council chair’s fund is treated as a form of civic/participatory budget. It is regulated by the Act of 21st February 2014 on the village chair’s fund (Ustawa z dnia 21 lutego 2014 roku o funduszu sołeckim) which replaced the previous Act of 20th February 2009 (Ustawa z dnia 20 lutego 2009 roku o funduszu sołeckim). According to Article 2, para. 1 “the Commune Council decides on setting apart in the commune budget the resources that constitute the fund, by passing a resolution in which it agrees or does not agree to set apart the funds” (Ustawa z dnia 21 lutego 2014 roku o funduszu sołeckim). Therefore, the Act enables the Commune Council to set apart in a budget of a given unit the financial resources that constitute the village council chair’s fund. According to Article 2, para. 6, “the financial means of the fund are devoted to the implementation of tasks that were proposed in a motion referred to in Article 5, that are the commune’s own tasks, that serve to improve the living conditions of its inhabitants and are in accordance with the commune’s development strategy”. In addition, pursuant to para. 7, it is permissible to allocate these financial means for measures aimed at removing the effects of natural disasters. The motion of the village council chair is passed during a village meeting called on the initiative of the village council chair, the village council, or at least 15 adult village inhabitants.

SLOVAKIA

The Constitution of the Slovak Republic of 1st September 1992 (Ústava Slovenskej republiky) is the basis of public order. The issues of social consultations and the related participatory budget were not directly regulated in the Constitution in force. However, the constitutional provisions concerning the sovereignty

of the nation or a democratic state of law are indicated as the underlying basis. Article 1, para. 1 in Part 1, Chapter: General Provisions stipulates that the Slovak Republic is a sovereign, democratic state ruled by law. According to Article 2, power is vested in the citizens who shall exercise it directly or through their elected representatives (indirectly). In Part 2 devoted to Fundamental Rights and Freedoms, freedom and equality is guaranteed to all citizens (Article 12). In the context of the issues analysed, highly significant is the right to information. Article 26 in Part 3 titled Political Rights guarantees the freedom of expression and the right of citizens to information (para. 1). This is specified in paragraph 5 “public authorities shall be obliged to provide reasonable access to the information in the official language about their work and activities. The terms and procedures of the execution thereof shall be specified by law”.

Of significant importance is also Article 27 of the Constitution, which concerns the right to petition. It guarantees each citizen the right “to address governmental authorities and public administration in individual and public matters with petitions, proposals, and complaints”. Of no less important is the provision in Article 30, para. 1. pursuant to which “citizens shall have the right to participate in the administration of public affairs directly or by freely elected representatives”. Worth noting is Article 45 in Part 6 titled The Right to Protection of the Environment and Cultural Heritage. It stipulates that “every person shall have the right to full and timely information on the environmental situation, and reasons and consequences thereof”. The issues concerning territorial self-government (self-administration) are specified in Chapter 4 of the Constitution. According to Article 67 (1) the instruments of territorial administration are commune inhabitants’ assemblies, local referendums, and referendums on the territory of a higher territorial unit, commune authorities or higher territorial unit authorities.

Detailed legal solutions on territorial self-government are contained in several legal acts. One of them is *Zakon č. 302.2001*, which applies to self-governing regions (*Zákon č. 302/2001 Z. z. Zákon o samospráve vyšších územných celkov (zákon o samosprávnych krajoch)*, *Zbierka zákonov SR, Ročník 2001*). According to the Act, inhabitants of the self-governing region have the right to participate in council meetings. They also have the right to contact their representatives in the Council or other representatives of the region and to submit suggestions and complaints. In the case of commune, the Act no. 369/1990 on the municipal system, as amended is applicable (*Zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov, Zbierka zákonov SR, Ročník 1990*). It provided for a possibility of participating in council meetings, submitting motions and complaints by inhabitants to proper commune organs. For example, para. 2 stipulates that

commune inhabitants have, *inter alia*, the right to vote in matters important for the life and development of a community with in local referendums, to participate in commune inhabitants' meetings, and to speak on their subject, to participate in the meetings of a Commune Council, and to submit suggestions and complaints to urban authorities. In the same paragraph there is a provision according to which commune inhabitants participate in the development and improvement of the commune. As researchers state, "the two-level principle applies here, and their mutual relationship is not based on the principle of "superiority and inferiority" (Garaj, Bardovič 2020).

Moreover, attention should be drawn to the fact that there are separate provisions regulating the functioning of Bratislava and Košice. The legal regulations concerning Bratislava are contained in the Act 377/1990 on the capital of Slovakia, Bratislava (Zákon Slovenskej národnej rady z 13. septembra 1990 o hlavnom meste Slovenskej republiky Bratislave), whereas the legal solutions concerning Košice are specified in the Act 401/1990 on Košice (Zákon Slovenskej národnej rady z 1. októbra 1990 o meste Košice). Bratislava and Kosice stand out from other Slovakian cities in that the urban districts functioning with in them represent a different level of territorial self-administration with directly elected authorities. This is because inhabitants of these two cities elect their representatives to three bodies: that of a city district, the city, and the self-administration region.

Other laws important for budgeting of territorial self-administration in Slovakia may also be invoked: Zákon z 23. septembra 2004 o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov, 583/2004; Zákon z 23. septembra 2004 o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov, 523/2004; Ústavný zákon z 8. decembra 2011 o rozpočtovej zodpovednosti, 493/2011.

It should be underlined that the units of territorial self-government have the right to create internal regulations concerning citizens' (or inhabitants') participation in governance. This concerns the institution of civic/participatory budget, which is not regulated in the national legislation. Consequently, the decision concerning its implementation, the outlook of the whole process and which part of the budget shall be allocated to it, will be left to the discretion of a commune or a self-governing region. Examples of such solutions will be presented on the basis of two ordinances. In both of them the units of territorial self-government use the term of participatory rather than of civic budget.

Ordinance 507 of the Council of Trnava city was issued under the provisions of the Constitution (Articles 67 and 68 of the Constitution of the Republic of Slovakia) and Article 1 section 1 and para. 6, section 1 of the Act 369/1990

Coll (Pravidlá Participatívneho rozpočtu pre Trnavu, 2018). In Article 2 of the Ordinance a participatory budget is defined as an instrument of self-government which supports the active involvement of Trnava inhabitants. This is because of the increased participation of the city inhabitants in the decision-making process of a commune and the improvement of life in the city. Article 3 of the Ordinance regulates the issues of direct involvement of Trnava inhabitants in the process of utilising the budget funds allocated for civic projects and investment assignments (section 1); the schedule of a given cycle of the participatory budget for the period of two calendar years (section 2); the amount of funds allocated to the participatory budget, under management of the City Council of Trnava (section 3); stages of the participatory budget (section 4), the tasks of the Mayor of the city and of the City Hall regarding the participatory budget; (section 5); the way of informing the commune by the city authorities with regard to the participatory budget (section 6). Article 4 describes in detail the process of creating and submitting projects to be funded by the participatory budget (the way of preparing the project; the promoter of a project, conditions that the project has to fulfil; the way and date of submitting a project; the procedure in situations when the application contains specific defects). Article 5 regulates the issues of evaluation of draft projects in terms of their feasibility by the City Hall in Trnava. Article 6 regulates the issues concerning the formulation and assignment of tasks with in a participatory budget (kinds of tasks; the maximum amount of aid; approximate areas for submitting proposals; requirements that the applicant has to meet, requirements to be met by the proposal, requirements concerning the application form). Article 7 contains solutions in the field of evaluation of proposals by the City Hall. Article 8 answers questions concerning the selection of tasks and projects, including the voting issues. Article 9 is devoted to the problems of the implementation of projects and tasks. Article 10 regulates the matters connected with the report on the implementation of the participatory budget. Article 11 concerns the issues of the eligibility of costs, while the last one, Article 12, is devoted to the issues of drawing and clearing the financial resources.

The ordinance of the Kosice-West district on the participatory budget consists of five parts (Pravidlá participatívneho rozpočtu mestskej časti Košice-Západ, 2019). In the first one the basic terms relating to the participatory budget and its underlying goals are explained. Part Two concerns the entities of the participatory budget that include inhabitants, local self-government, Mayor, local authorities, and a secretary for the participatory budget. Part Three comprises solutions concerning the two-year cycle process related to the participatory budget (conditions that a project has to fulfil; evaluation of project applications; presentation of projects; electronic voting

by inhabitants; the selection of supported projects). Two sections are also devoted to the issue of implementation of the selected projects by the Kosice-West district and to final evaluation.

CHALLENGES TO GOOD PRACTICES

It should be stated that the legal regulations in force in the states of the Visegrad Group are not sufficient for the effective functioning of civic/participatory budgets. The widest regulations in this field were adopted in Poland, whereas they are not present at all in Hungary (Komáromi 2018b). Neither in Slovakia nor in Czechia the institution of the civic/participatory budget is regulated in the national legislation (Bardovič, Mihálik 2018; Šramel 2018).

Discussions concerning the regulations of 2018 in Poland may serve in a debate on the civic/participatory budget in the remaining states of the Visegrad Group. It is pointed out that, *inter alia*, the Polish legislator, “while amending the political laws on self-government, did not decide to regulate the civic/participatory budget exhaustively, leaving some freedom in this field to the units themselves. The settlement of matters connected with the process of submitting projects, organisation of voting, or the selection of tasks/objectives (the material scope of the projects) that may be financed is still at the discretion of the decision-making bodies. The same applies to the amount of expenditure, for which only the lower limit is indicated in the case of communes. Taking the foregoing in to consideration, it should be acknowledged that the suggested legal regulations will not significantly influence development or its directions as far as civic/participatory budgets in Poland are concerned” (Podgórska-Rykała 2018, 119-120). The problem also concerns the entities entitled to participate in the process of making decisions regarding the civic/participatory budget. Regulations concerning civic/participatory budgets include provisions specifying who may participate. They include, *inter alia*, the requirement of permanent residency in the unit of territorial self-government, age (e.g. being 18 years of age but there are also regulations establishing a different age limit: 16 or 15, and even children may participate). On the basis of judicial decisions of administrative courts, it may be said that commune authorities do not actually have a delegation of legislative powers to select entities that would be authorised to participate in consultations. The aforementioned law on commune self-government in Poland generally stipulates that such an entity is commune inhabitants, i.e. people who permanently live in this commune (with the intention of permanent residency). Therefore, it should be observed that the concept

of inhabitant is not identical with the concept of a person with voting rights (Kraszewski, Mojkowski 2014, 9).

The Polish Supreme Audit Office (NIK) which controlled 22 town/city halls in Poland found that in 2016-2018 the resolutions of city councils and regulations issued by town and city mayors concerning the civic/participatory budget had been issued incorrectly (NIK 2019). These inaccuracies were “caused by making the right to participate in social consultations conditional upon reaching the required age (all units of local government), by imposition of the duty to give one’s Polish Resident Identification Number (PESEL) during consultations (21 out of the 22 controlled units), and by extending the range of entities authorised to submit proposals to include, *inter alia*, tenants’ associations and housing co-operatives or NGOs (four local government units). In 12 cities some rules and elements of the procedure for conducting consultations were specified in the directives issued by mayors instead of in resolutions by city councils [...]” (NIK 2019, 9).

REFERENCES

- Bardovič J., Mihálik J. 2018. *The Determinants of Civic Participation in Slovakia*, [in:] *Civic Participation in the Visegrad Group Countries after 1989*, (eds.) M. Marczevska-Rytka, K. Aksiuto, D. Maj, M. Pomarański, Maria Curie-Skłodowska University Press, Lublin.
- Brabec D. 2018a. *The Legal Basis for Civic Participation in the Czech Republic after 1989*, [in:] *Civic Participation in the Visegrad Group Countries after 1989*, (eds.) M. Marczevska-Rytka, K. Aksiuto, D. Maj, M. Pomarański, Maria Curie-Skłodowska University Press, Lublin.
- Brabec D. 2018b. *The Determinants of Civic Participation in the Check Republic*, [in:] *Civic Participation in the Visegrad Group Countries after 1989*, (eds.) M. Marczevska-Rytka, K. Aksiuto, D. Maj, M. Pomarański, Maria Curie-Skłodowska University Press, Lublin.
- Garaj M., Bardovič J. 2020. *Participatory Budget – Case of Slovak Republic*, “Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, Sectio K – Politologia”, vol. XVII (2), pp. 59–73.
- Glejt P., Tykwińska-Rutkowska D. 2015. *Prawna regulacja budżetu obywatelskiego a jego praktyczna realizacja – czyli o uspołecznianiu wykonywania zadań publicznych na przykładzie rozwiązań przyjętych w Trójmieście*, “Gdańskie Studia Prawnicze”, vol. XXXIV, pp. 317–332.
- Karta podstawowych praw i wolności, “Sbírka zákonů České republiky” 1993, no 1, 28 XII 1992, pp. 17–23.

- Komáromi L. 2018a. *The Legal Basis for Civic Participation*, [in:] *Civic Participation in the Visegrad Group Countries after 1989*, (eds.) M. Marczevska-Rytko, K. Aksiuto, D. Maj, M. Pomarański, Maria Curie-Skłodowska University Press, Lublin.
- Komáromi L. 2018b. *The Determinants of Civic Participation in Hungary*, [in:] *Civic Participation in the Visegrad Group Countries after 1989*, (eds.) M. Marczevska-Rytko, K. Aksiuto, D. Maj, M. Pomarański, Maria Curie-Skłodowska University Press, Lublin.
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483.
- Magyarország Alaptörvénye, "Magyar Közlöny" 2011. évi 43. Szám, with amendments.
- Marczevska-Rytko, M. 2018b. *The Legal Basis for Civic Participation in Poland after 1989*, [in:] *Civic Participation in the Visegrad Group Countries after 1989*, (eds.) M. Marczevska-Rytko, K. Aksiuto, D. Maj, M. Pomarański, Maria Curie-Skłodowska University Press, Lublin.
- NIK. 2019. Funkcjonowanie budżetów partycypacyjnych (obywatelskich). Informacja o wynikach kontroli, LGD.430.001.2019, nr ewid. 20/2019/P/18/064/LGD.
- Odpowiedź sekretarza stanu w Ministerstwie Administracji i Cyfryzacji – z upoważnienia prezesa Rady Ministrów – na interpelację nr 28478 w sprawie regulacji prawnych dotyczących budżetu partycypacyjnego, Interpelacja nr 28478, www.sejm.gov.pl (access: 10.01.2020).
- Podgórska-Rykała J. 2018. *Budżet obywatelski jako przykład współdecydowania o rozwoju na szczeblu samorządowym wobec zmian prawnych z 2018 roku*, "ZN WSH Zarządzanie", no. 1, pp. 107–122.
- Poselski projekt ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów publicznych, <https://www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/PrzebiegProc.xsp?nr=2001> (access: 15.01.2020).
- Pravidlá participatívneho rozpočtu mestskej časti Košice-Západ*. 2019, <https://www.kosice-zapad.sk/resources/File/mz-06-bod-11.pdf> (access: 11.01.2020).
- Pravidlá Participatívneho rozpočtu pre Trnavu*. 2018. <http://pr.trnava.sk/wp-content/uploads/2018/05/PRAVIDLA-PR-pre-Trnavu.pdf> (access: 11.01.2020).
- Rytel-Warzocho A. 2013. *Budżet obywatelski jako nowa forma społecznej partycypacji*, "Przegląd Naukowy Disputatio", no. 1, pp. 65–77.
- Sobol A. 2017. *Budżet obywatelski jako narzędzie rozwoju lokalnego*, "Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach", no. 316, pp. 172–182.
- Šramel B. 2018. *The Legal Basis of Civic Participation in Slovakia after 1989*, [in:] *Civic Participation in the Visegrad Group Countries after 1989*, (eds.) M. Marczevska-Rytko, K. Aksiuto, D. Maj, M. Pomarański, Maria Curie-Skłodowska University Press, Lublin.
- Sześciło D. 2012. *Uwarunkowania prawne budżetu partycypacyjnego w Polsce*, "Finanse Komunalne", no. 12, pp. 15–23.

- Tykwińska-Rutkowska D., Glejt P. 2015. *Prawna regulacja budżetu obywatelskiego a jego praktyczna realizacja – czyli o uspołecznieniu wykonywania zadań publicznych na przykładzie rozwiązań przyjętych w Trójmieście*, “Gdańskie Studia Prawnicze”, vol. XXXIV.
- Ústava České republiky, “Sbírka zákonů České republiky”, nr 1/1993, with amendments.
- Ústava Slovenskej republiky, “Zierka zákonov Slovenskej republiky”, nr 9/1992, with amendments.
- Ústavný zákon z 8. decembra 2011 o rozpočtovej zodpovednosti, 493/2011 Zbierka zákonov (Constitutional Act No. 493/2011 Coll. on budgetary responsibility, <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2011/493/20150101> access: 15.01.2020).
- Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z 24 kwietnia 2003 roku, Dz.U. 2003, nr 96, poz. 873.
- Ustawa z 11 stycznia 2018 r. o zmianie niektórych ustaw w celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów państwa, Dz.U. poz. 130.
- Ustawa z 5 czerwca 1998 roku o samorządzie województwa, tekst jednolity, Dz.U. 2019, poz. 512, 1571, 1815.
- Ustawa z dnia 10 lutego 2017 r. o zmianie ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie, tekst jednolity, Dz.U. 2017, poz. 573.
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, tekst jednolity, Dz.U. 2016, poz. 930.
- Ustawa z dnia 1998 r. o samorządzie powiatowym, tekst jednolity, Dz.U. 2018, poz. 995.
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, tekst jednolity, Dz.U. 2017, poz. 1065.
- Ustawa z dnia 20 lutego 2009 roku o funduszu sołeckim, Dz.U. 2009, nr 52, poz. 420.
- Ustawa z dnia 21 lutego 2014 roku o funduszu sołeckim, Dz.U. 2014, poz. 301.
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, tekst jednolity, Dz.U. 2017, poz. 1073,1566.
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 o finansach publicznych, Dz.U. 2009, nr 157, poz. 1240.
- Ustawa z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, tekst jednolity, Dz.U. 2017, poz. 1405.
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r o samorządzie województwa, tekst jednolity, Dz.U. 2018, poz. 913.
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym, tekst jednolity, Dz.U. 2017, poz. 1868.
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym, tekst jednolity Dz.U. 2019, poz. 512, 1571, 1815.
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie województwa, tekst jednolity, Dz.U. 2017, poz. 2096.

- Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 roku o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, tekst jednolity, Dz.U. 2016, poz.383.
- Ustawa z dnia 6 lipca 2001 roku o Trójstronnej Komisji do Spraw Społeczno-Gospodarczych i wojewódzkich komisjach dialogu społecznego, Dz.U. 2001, nr 100, poz. 1080.
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym, tekst jednolity, Dz.U. 2018 r. poz. 994.
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym, tekst jednolity, Dz.U. 2017, poz. 1875.
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym, tekst jednolity Dz.U. 2019, poz. 506, 1309, 1571, 1696, 1815.
- Zákon č. 302/2001 Z. z. Zákon o samospráve vyšších územných celkov (zákon o samosprávnych krajoch), Zbierka zákonov Slovenskej republiky, Ročník 2001 (Act no. 302/2001 Coll. on on self-government of upper-tier territorial units (Act on Self-Governing Regions), as amended, <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2001/302/20190101> (access: 10.01.2020).
- Zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov, Zbierka zákonov Slovenskej republiky, Ročník 1990 (Act no. 369/1990 Coll. on Municipal System as amended: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1990/369/20190201> (access: 10.01.2020).
- Zákon Slovenskej národnej rady z 1. októbra 1990 o meste Košice, 401/1990 Zb., <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1990/401/20170101> (access: 10.01.2020).
- Zákon Slovenskej národnej rady z 13. septembra 1990 o hlavnom meste Slovenskej republiky Bratislave, 377/1990 Zb. (Act no. 377/1990 Coll. on the Capital of the Slovak Republic Bratislava, <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1990/377/20170101>) (access: 10.01.2020).
- Zákon z 23. septembra 2004 o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov, 583/2004 Zbierka zákonov (Act No. 583/2004 Coll. on budgetary rules of territorial self-government: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2004/583/20190101>) (access: 10.01.2020).
- Zákon z 23. septembra 2004 o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov, 523/2004 Zbierka zákonov (Act No. 523/2004 Coll. on budgetary rules of public administration, <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2004/523/20200101>) (access: 10.01.2020).

The Practice of Civic/Participatory Budget in the Visegrad Countries in the Context of Good Practices

Individual countries of the Visegrad Group differ among themselves in experiences concerning the implementation of civic/participatory budget. What all the V4 countries have in common is the fact that the interest in this form of social participation appeared less than ten years ago (the earliest in Poland and Slovakia), which means that this is a new tool that requires further improvement in order to suit the needs of local community in the most effective way. The objective of this part of the study is to answer the following questions formulated by the authors: Does civic/participatory budget function in all V4 countries? At what levels? What forms does it take?

A significant challenge to the functioning of civic/participatory budget in the V4 countries is the lack of standardised procedures for and rules of civic/participatory budget, which, on the one hand, allows a greater flexibility of its implementation, e.g. enabling development of the most convenient formula for a given community, but on the other hand, it may be a wide field for numerous abuses. A standard procedure for civic/participatory budget consists of some key stages:

1. Preparation of the process – units of local government assess the possibilities of implementation of civic/participatory budget in their territories. This stage is usually of internal character, in which the representatives of local authorities (city presidents, mayors/commune heads and city/commune councils) and local administration take part. A great significance is also attributed to the participation of local community representatives, e.g. informal and formal social movements.
2. Development of principles of civic/participatory budget – at this stage the principles are established, in compliance with which civic/participatory budget will be implemented; the size of local government units, their financial capacities, and social divisions are taken into consideration. To maintain the participatory character of budgeting it is important to include local inhabitants in the work, therefore some local government units appoint teams

in which representatives of the authorities, office workers, and inhabitants participate. Taking into consideration legal, economic, and social conditions, the teams adopt the model of civic/participatory budget, its amount, manner of the division of funds, the model of voting etc. At this stage a legal act is usually adopted which introduces civic/participatory budget in a given local government unit e.g. a resolution by a city/commune council.

3. Informative and educational action – at each stage of implementation of civic/participatory budget it is important to conduct activities to promote the new participatory tool. Information should be provided through various channels of communication, including traditional and modern mass media, in order to increase the scope of its effectiveness at the same time.

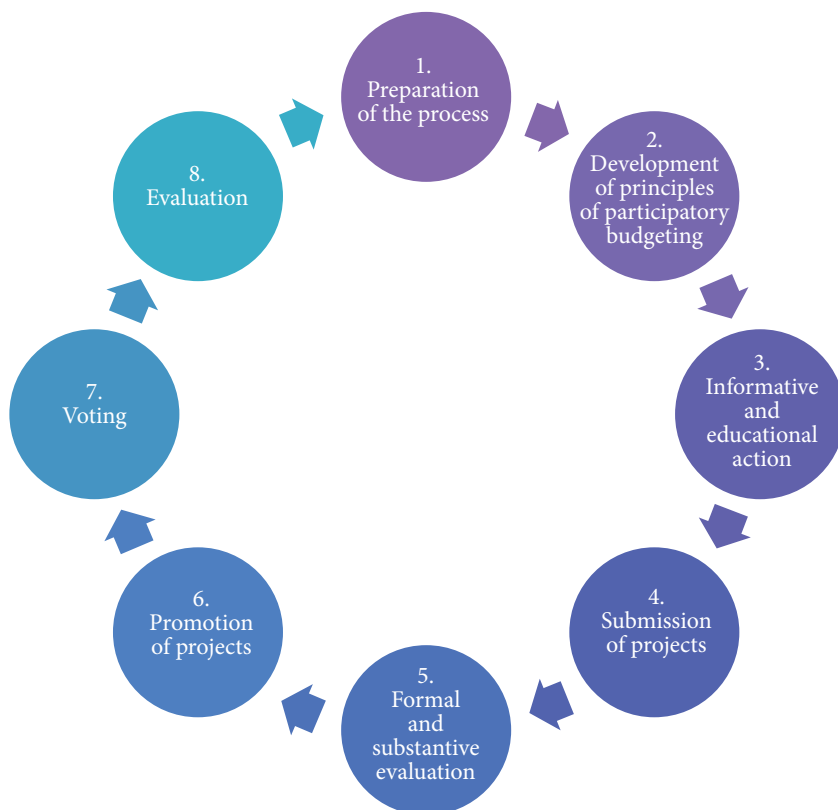

Figure 3. Procedure for civic/participatory budget

Source: Authors' own studies on the basis of E. Serzysko (ed.) 2014. *Standardy procesów budżetów partycypacyjnych w Polsce*, Fundacja Pracownia Badań i Innowacji Społecznych "Stocznia", Warszawa, pp. 10–22.

4. Submission of projects – entities which were indicated in the regulations of civic/participatory budgets submit projects whose implementation is important from the perspective of functioning of a city/city district; here, of key importance is cooperation with office workers e.g. in the field of evaluation of costs of a given project; the submitted suggestions are registered and sent forward for formal and substantive evaluation.
5. Formal and substantive evaluation – submitted conclusions are evaluated for their compliance with the regulation of civic/participatory budget and their conformity to the binding law, usefulness, or priority.
6. Promotion of projects – dissemination of information on projects that were successfully evaluated in formal and substantive terms; the promotion of projects is meant to receive support for a given initiative.
7. Voting – the choice of projects for implementation should include both traditional (on paper cards) and modern forms of voting (electronic means); the voting usually lasts several days.
8. Monitoring – this means is conducted at every stage of civic/participatory budget.
9. Evaluation – evaluation of the course of the procedure for civic/participatory budget, assessing both its organization and effectiveness in implementing the desired objectives (Serzysko 2014, 10–22; see also: Serzysko 2015, 11–29). The procedure for civic/participatory budget is presented in figure 3.

THE CZECH REPUBLIC

Civic/participatory budget in the Czech Republic is a relatively new institution of social participation. Although the participation of citizens in the processes of exercising authority became a common phenomenon as a result of the system transformation at the turn of the 1980s and 1990s, civic/participatory budget, however, has not been widely applied so far. The reasons for this state of affairs should be sought in the fact that indirect forms of exercising authority still dominate in the Czech Republic. On the other hand, direct forms are treated with greater reserve (*PR u nás a v zahraničí* 2012). Two main conditions seem essential for the introduction of civic/participatory budget in the Czech Republic: 1) declarations of politicians in their election programmes, who perceived the c/pb as a factor that encourages voters to vote for supporters of PB; 2) grassroots initiatives taken by NGOs as well as formal and informal social movements.

Considering the lack of detailed legal solutions, it is difficult to identify all initiatives that may be regarded as civic/participatory budget. The first attempt to introduce civic/participatory budget took place in 2012–2014 on the territory of four small communes: Nelahozeves (Mielník district, Central Bohemian Region), Příbor (Nový Jičín district, Moravian-Silesian Region), Pržno (Frydek-Místek district, Moravian-Silesian Region), and Tranovice (Frydek-Místek district, Moravian-Silesian Region). It was not a classical example of civic/participatory budget because inhabitants of the communes could not propose their own projects; they only could choose out of those initially selected by the local authorities (Brabec 2019, 92).

On a wider scale the issues of civic/participatory budget emerged on the occasion of the local election in 2014. Many candidates representing different political fractions such as the Czech Socialist Party (*Česká Strana Sociálně Demokratická – ČSSD*), Civic Democratic Party (*Občanská Demokratická Strana – ODS*), Association of Independent Candidates – European Democrats (*NK Evropští Demokrati – SNK ED*), Communist Party of Bohemia and Moravia (*Komunistická Strana Čech a Moravy – KSČM*) and Czech Pirate Party (*Česká Pirátská Strana, Piráti*), opted for the introduction of civic/participatory budget. These parties saw civic/participatory budget as a chance to strengthen participatory democracy. During the election campaign, the introduction of a civic/participatory budget was declared by 11 districts of Prague (Prague 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 14, and 20), by Brno and its 7 districts (Brno-Bystrc, Brno-Kohoutovice, Brno-Líšeň, Brno-Sever, Brno-Střed, Brno-Žabovřesky and Brno-Židenice) and by 27 cities (Blansko, Borovany, Bučovice, České Budějovice, Český Těšín, Děčín, Huzová, Cheb, Chomutov, Jihlava, Litoměřice, Mileč, Milovice, Most, Ostrava Jih, Plzeň, Prostějov, Příbram, Sadská, Stříbro, Strakonice, Telč, Uničov, Ústí nad Labem, Ústí nad Labem – Neštěmice, Vyškov, Znojmo and Žatec (*Participativní rozpočet proníkl mezi volební témata 2014*).

Already during the campaign for the local elections, the first civic/participatory budget in Prague was implemented. An important role was played by the leftist NGO “Alternativa zdola”, which opted for this solution from 2012. In 2013, Bohuslav Svoboda, the City Council President, even expressed his preliminary agreement but due to a political change it was not possible to introduce this instrument in the whole city. The issue of civic/participatory budget was still a minor subject for the City Council (Černý 2018). In 2014 on the initiative of a councillor representing KSCM in the Prague district 7 (consisting of three city districts Holešovice, Bubeneč, Troja) the first civic/participatory budget was implemented. However, an unfeasible project was chosen in the voting. In 2015, civic/participatory budget was introduced in the next districts of Prague – Prague 10 and Prague-Zbraslav. Both districts introduced then a pilot program “Participatory Budgeting – An Innovative Tool

for City Hall Dialogue with Citizens” supported by NGO “Agora CE”. Interestingly, the assumptions of the program were based on the so-called Sopot model, which uses Polish experience in the field of civic/participatory budget (Černý 2018). The procedure was conducted by using the method developed especially for this project (Černý 2016). Subsequent Prague districts introduced civic/participatory budget in 2016 – Prague 3, Prague 5, Prague 6, in 2017 – Prague 5, 8, 14, Prague-Slivenec, Prague-Kolovraty, Prague-Horní Počernice, and in 2018 – Prague 11. Importantly, in 2016 the Prague City Council made a decision to support civic/participatory by co-financing in 50% the projects implemented in city districts.

At this point it is worth to take a closer look at the pilot programme introduced in the Prague-Zbraslav district. In the first edition, inhabitants could decide on a distribution of one million Czech koruna. In order to facilitate the communication between inhabitants and the city office, the D21 method of voting was used. The course of the civic/participatory budget procedure in the Prague-Zbraslav district is presented in figure 4.

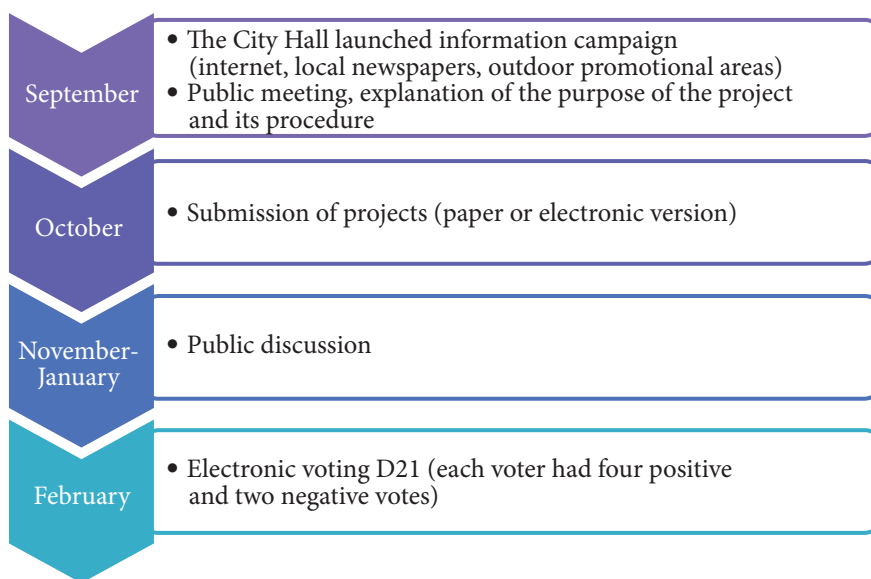

Figure 4. Civic/participatory budget in Prague-Zbraslav district

Source: Authors' own studies on the basis of B. Haltofová, 2018. *Fostering Community Engagement Through Crowdsourcing: Case Study on Participatory Budgeting*, “Theoretical and Empirical Researches in Urban Management”, vol. 13 (1), pp. 5–12.

The civic/participatory budget procedure started from the information campaign, which ended in September with a meeting of district inhabitants. During this meeting the goals of the process were formulated and the procedure for submitting projects was explained. Projects were submitted in an electronic or paper version by the end of October. 19 projects were submitted in the first edition, out of which 13 were selected for voting after a preliminary substantive evaluation and political discussion. Voting in an electronic form exclusively was held in February 2016. People who did not have access to the internet or a computer could vote in the City Hall. Finally, 5 out of 13 projects were chosen in the vote: outdoor workout course, fixing the community road, outdoor table tennis tables, public park water fountain, and children's playground (Haltofová 2018, 7–9). Positive experiences from the pilot programme made the district authorities decide to continue the project and allocate 1% of the district budget for its implementation.

Říčany was another city which was one of the first to carry out a civic/participatory budget pilot programme. The goal of the programme implemented at the turn of 2015/2016 was to obtain from the city inhabitants an answer concerning their preferences for the policy conducted by the city. As has been pointed out, Říčany were to be “a model city in the field of social participation” (Participatory Budgeting in Říčany). Just as in the case of Prague-Zbraslav, the electronic D21 method of voting and additionally the EMPATIA platform were used. The pilot programme had three main goals: the connection of various participatory channels, inclusion through lowering the participation barriers, and optimisation of time devoted to participation by inhabitants and office workers. on the initiative of the city's Mayor the civic/participatory budget fund was increased by 5,000,000 Kč, which was a large sum in comparison with e.g. the districts of Prague. As a result of this programme, 29 projects were submitted via the electronic platform, which were selected during neighbour meetings. In the vote, 3 winning projects were chosen: bicycle parking at the railway station, an industrial park for teenagers, and improvements to the city sidewalk network.

Although civic/participatory budget is not a common form of social participation in the Czech Republic, a gradual increase of interest in this formula may be observed. Detailed data on the number of communes using civic/participatory are specified in figure 5.

As the diagram shows, the key years for the development of civic/participatory budget in the Czech Republic were the year 2016, in which 11 communes implemented civic/participatory budget, 2017 in which civic/participatory budget was practiced in 30 communes, and 2019 in which 63 communes decided to adopt such a form of civic participation.

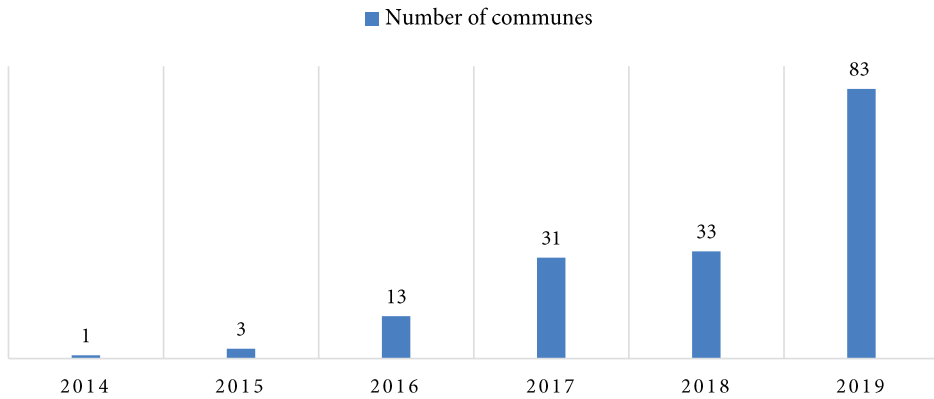

Figure 5. Number of communes implementing civic/participatory budget in 2014–2019

Source: D. Brabec, *Participatory Budgeting in the Czech Republic between 2014 and 2018*, “Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, Sectio K – Politologia” 2019, vol. XVI (2), pp. 94; *Participativní rozpočet*, <https://www.participativni-rozpocet.cz/participativni-rozpocet/> (access: 20.01.2020).

The Czech law does not specify the minimum amount of civic/participatory budget. Therefore, individual communes differ largely from one another (*Kateřina Vojtíšková: Tažení participativního rozpočtování v českých obcích a městech pokračuje* 2017). The differences are particularly pronounced to the criterion of the civic/participatory budget amount compared to the whole of the commune budget and with respect to the civic/participatory budget amounts of individual communes per one inhabitant. Detailed specifications are listed in the figures 6 and 7.

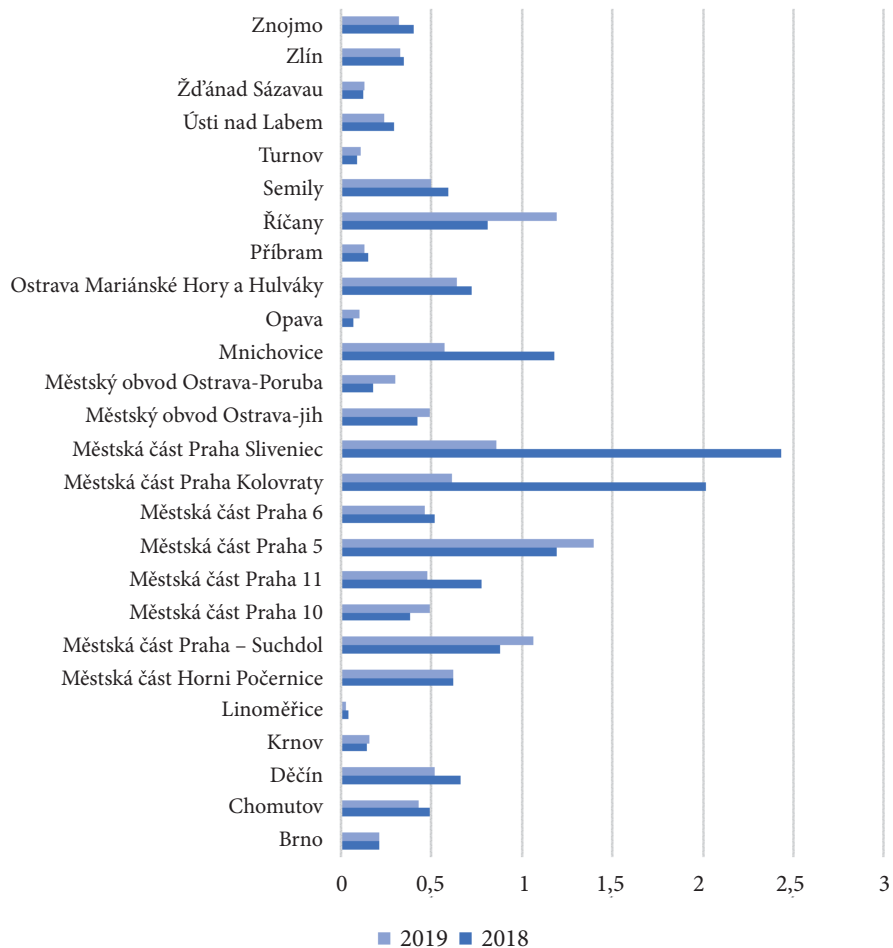

Figure 6. Civic/participatory budget amount compared with the whole commute budget (in %)

Source: Authors' own studies on the basis of *Participativní rozpočet*, <https://www.participativni-rozpocet.cz/> (access: 20.01.2020).

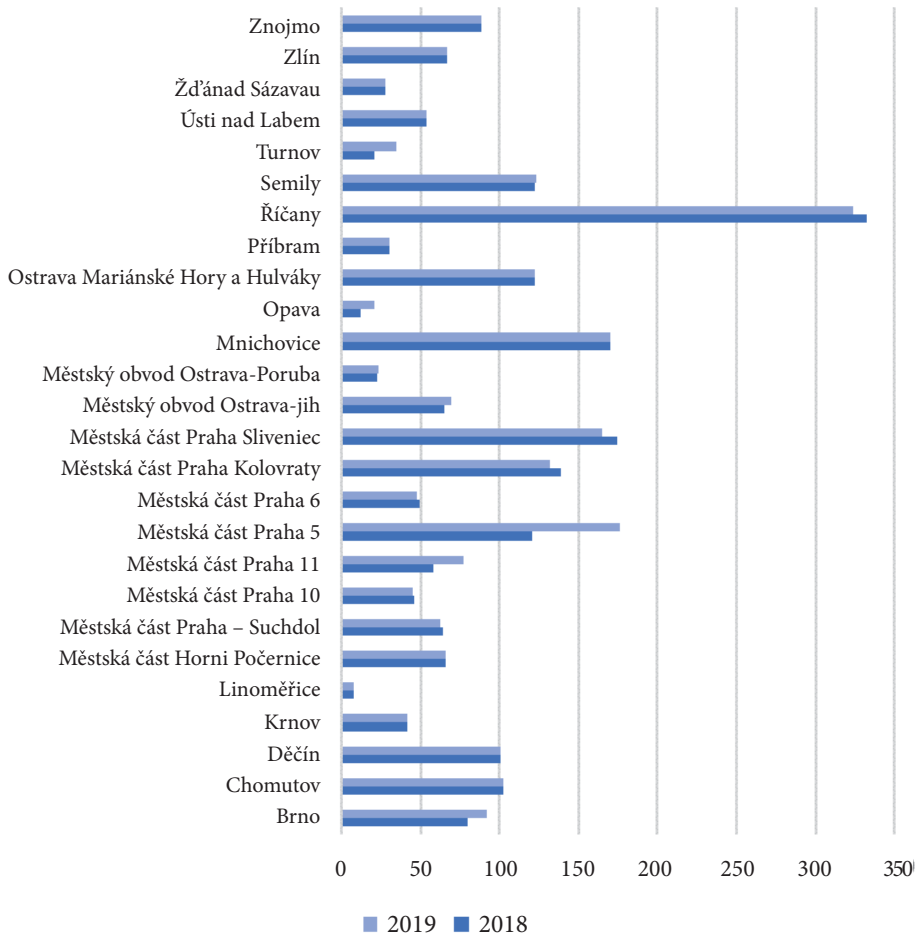

Figure 7. Civic/participatory budget amount per one inhabitant (in Czech koruna – Kč)

Source: Authors' own studies on the basis of *Participativní rozpočet*, <https://www.participativni-rozpocet.cz/> (access: 20.01.2020).

HUNGARY

Hungary is the only V4 country in which civic/participatory budget does not function. There are some reasons for this state of affairs. According to Márta Sipos and Petr Edina Reszkető (2019, 4–5), in Hungary, on the one hand, there is no political will on the part of authorities to introduce such a solution, and on the other hand, Hungarian society does not demand one. Emphasis is laid on corruption-related problems and on the complicated bureaucratic model

of the budget, which *de facto* makes the introduction of participatory mechanisms impossible. This opinion is confirmed by the results of studies conducted by the International Budget Partnership (IBP), an organisation which analyses the budget policy of states. As the report for 2017 shows, the Hungarian authorities guarantee few possibilities of citizens' engagement in the budget creation process and in expending public money (the index value 11/100) (Open Budget Survey 2017). Moreover, the studies show that Hungary has the least transparent budget policy out of the V4 countries.² It also shows that the introduction of a civic/participatory budget in Hungary would make Hungary's finances more transparent.

Opinions are voiced in Hungary for the introduction of civic/participatory budget. According to Mihály Fazekas, the civic/participatory budget may have six positive effects in Hungary. First, it may increase the level of confidence in state institutions and local authorities. Moreover, it may contribute to greater transparency and accountability by including society in the decision-making processes. Second, it may raise the level of support for political parties by activating groups which were previously excluded from political and social participation. Third, it may help in governance at the local level. In this case, civic/participatory budget can help to plan better local investments and prevent alterations in or resignation from their implementation with every change of authority. Fourth, it may diminish the grey area. In this respect, it is stressed that the growth of confidence in the authorities may result in the growth of tax payments. Fifth, civic/participatory budget may limit corruption and waste of public money. In this case, civic/participatory budget may increase transparency and accountability for public money albeit on condition that the information on expenses at a local level will be disclosed. Finally, it may contribute to the improvement of Hungarian democracy. Civic/participatory budget may be treated as a special "school of democracy" stimulating interest in politics and public issues (Fazekas 2010, 2–7; see also: Komáromi 2018, 82).

Despite the lack of formal tools of civic/participatory budget in Hungary, in some cities the projects are implemented that are a substitute for civic/participatory budgets. The examples of such projects are: Passer-by (<http://jarokelo.hu>), Budapest Dialog (<http://budapetdialog.hu>), TÉR_KÖZ (<http://terkoz.budapest.hu>) or Újirány (www.ujirany.com) (Sipos, Reszkető 2019). They are not classical forms of civic/participatory budget, nevertheless, they focus on activating the inhabitants to improve the quality of living in their cities.

² In the index of budget transparency, in Hungary it reaches the value 46/100, which is a higher value than the world average which is 42/100, but at the same time it is lower than in the Czech Republic (61/100), Poland (59/100), and Slovakia (59/100).

POLAND

Determinants of civic/participatory budgets in Poland differed largely from the reasons for conducting such an experiment in South America or the implementation of projects in North America or in the countries of Western Europe. South America's participatory budgets were, on the one hand, based on the strong mobilisation of social movements, and on the other hand, they concentrated on the basic social-economic problems. In North America and in Western Europe, in turn, the participatory traditions, which were present much longer than in Poland, were the basis for the introduction of the civic/participatory budget. Nevertheless, a growing interest in this form of social participation has been observed for over a dozen or so years. This tendency is widely commented on in the literature on the subject and arouses many controversies. The accent is put on the importance of this form of political participation for the formation and strengthening of local communities, but the fact of the instrumental use of civic/participatory budgets is also highlighted as a way to distract the attention of public opinion from the criticism of authorities, from only an ostensible influence of inhabitants on the expenditures of the units of local government, or as a cover for the lack of a radical reform of city management (Kębłowski 2014, 4–5; Michalska-Żyła, Brzeziński 2017, 211).

The first forms of the civic/participatory budget were implemented in Płock. In 2002, the representatives of the authorities of Płock, PKN Orlen S.A. and UNDP (United Nations Development Programme) signed a letter of intent to form the "Forum for Płock". The objective of this initiative was the incorporation of local businesses and social organisations in the formation of the "Strategy for Development of the City of Płock until 2012". The document, which was developed by almost 50 local organisations representing business, local communities, and local government, was signed in June 2003. Already in the course of work on the strategy an idea arose of establishing a financial base for NGOs working for the implementation of the strategy assumptions. Finally, on the initiative of the City Hall of Płock and PKN Orlen S.A., the Grant Fund for Płock was created with an initial capital of 1,1 million złoty (600,000 was transferred by the City Hall, 500,000 by PKN Orlen S.A.). Later, a new partner, Levi Strauss Poland, was convinced to join the program, which enabled the organization of three editions of competitions in 2003–2005 for a total sum of 2,1 million złoty. On the institutional part, the Płock initiative was supported by the representative of the United Nations Development Programme. In 2005, the representative of the UN Development Programme stopped administering the initiative, acknowledging that the fund could be handed over to the local community. Already

in the same year the founders – the Commune of the City of Płock and PKN Orlen S.A. (for formal reasons Levi Strauss Poland withdrew from the foundation), supported by the UNDP, began to draw up the statute of the foundation that would continue the work started by the Grant Fund for Płock. The foundation “Grant Fund for Płock” was established in December 2005. Today, three entities form the foundation: City Hall of Płock, PKN Orlen S.A., and Basell Orlen Polyolefins Sp. z o.o. Its goal is to support grassroots social initiatives and the development of social participation in the field of social responsibility of business partners and participation of local government in the development of local social organizations. Over 400 projects worth 5,1 million złoty have so far been implemented (Fundusz Grantowy dla Płocka; Falej 2017). The project competitions are invited in four categories: competitions for NGO (8 editions), individual (2 editions), thematic and “Holidays in Płock the Fun Way” (8 editions).

The initiative taken in 2008 in Rybnik by the Centre for Development of Social Initiatives (CRIS) is another example of first attempts to implement civic/participatory budgets. The CRIS project “Wake up – Waking up the Sleeping Social and Civic Potential of Rybnik Citizens Implemented” was to strengthen the local community, particularly in the field of responsibility for the city matters, but first of all to develop the concept of Rybnik’s local fund. The measure was addressed to the districts of Rybnik, regarded as squalid and dangerous. Additionally, the initiators of the project organised a competition as part of which the inhabitants of Rybnik could propose ideas for developing the space in the city districts or organisation of events for local communities. In the competition, 5 proposals were selected which obtained funding (*Pobudka – budzenie uśpionego potencjału społecznego i obywatelskiego* 2009; *Chcą obudzić rybniczian* 2009).

The first Polish initiative which may be strictly regarded as a form of civic/participatory budget was the civic/participatory budget adopted in Sopot in 2011. A significant role in promoting civic/participatory budget was played by the Sopot Development Initiative, an informal group founded in 2008, whose initiators were Maja Grabkowska and Marcin Gerwin. A resolution on the introduction of elements of civic/participatory budget was adopted by the City Council of Sopot on 6th May 2011. The adopted document contained three paragraphs: “§1. We express support for the introduction of the civic budget in Sopot under which the suggestions of expenses from the city budget can be proposed and evaluated by inhabitants themselves, in the amount not exceeding 3 million złoty. §2. A detailed concept describing principles of functioning of the civic budget in Sopot is going to be developed. §3. An educational campaign will be conducted to show the citizens of Sopot what a civic budget is and to encourage them to take part in determining expenses from

common funds” (Rezolucja Rady Miasta Sopotu w sprawie wprowadzenia budżetu obywatelskiego 2009). The debate on the resolution caused a lively discussion among the councillors, some of whom concluded that the civic/participatory budget was a kind of no confidence vote to the City Council and that it is the role of councillors to decide about the needs of the inhabitants. The civic/participatory budget was also opposed by City President Jacek Karnowski, who opted for conducting consultations about the whole city budget, and not only about one percent of it (Gerwin 2011). The difference consisted in the applied mechanism of civic participation – in the case of using the civic/participatory budget the decisions taken would be binding for city authorities, whereas in the case of the President’s proposal a procedure for social consultations which are only of consultative character would be used. This polarisation was revealed during the vote – 10 councillors were for the proposition, 5 against, 4 abstained from voting, 2 were absent (Gerwin 2011). Additionally, by the resolution of the City Council of Sopot of 21st June 2011, the Temporary Committee for the Civic Budget was appointed (Uchwała nr IX/70/2011 Rady Miasta Sopotu). The task of the Committee was to formulate rules for submitting projects, conducting meetings with citizens, as well as for selecting and assessing projects. It was also to prepare the rules of civic/participatory budget for 2012. Information meetings with citizens were held in four constituencies at the beginning of September. In their course the President of Sopot suggested to allocate 1 million zloty for each project in the civic/participatory budget. Sopot citizens submitted 500 local and city-wide projects, including 110 investment projects. The voting was held in November during the second round of meetings with citizens. During the implementation of the first Sopot civic/participatory budget there were some controversies. The problem was the way of communication between the citizens and the city authorities which undoubtedly had an impact on the low turnout during the first round of meetings. Another issue was the interference in the submitted projects or the inclusion of projects chosen by the President of Sopot in the implementation process (Grubich 2015). As a result, the amount of the civic/participatory budget grew from planned 3 million to 7 million (Uchwała nr XV/178/2012 Rady Miasta Sopotu).

The Sopot civic/participatory budget is regarded both in Polish scientific literature and in the activity of local government units in Poland as a critical, as it were, date after which subsequent local governments decided to introduce this participatory mechanism. It is worth pointing out that individual local governments differed in size, the number of inhabitants, the level of wealth, but also in the attitude to the civic/participatory budget. Since 2018 civic/participatory budget has been an obligatory tool in communes that are towns with district rights, which

means that the solutions are binding on 66 towns with such a status. However, before the statutory regulation had been submitted, civic/participatory budgets were introduced in all province cities in Poland and in the majority of district towns. The legislative framework for the functioning of civic/participatory budgets was determined by the adoption in subsequent years of the city hall's resolution. Table 1 contains the list of province cities (which are at the same time the largest cities in Poland), the year of the adoption of the first civic/participatory budget, and the local acts currently in force determining the main principles of civic/participatory budgets.

Table 1. Civic/participatory budget in province cities (in alphabetical order)

City	Province	Year of introducing the civic/participatory budget of introducing c/pb	Legal basis
Białystok	podlaskie	2013	<i>Uchwała nr VII/111/19 Rady Miasta Białystok z 25.02.2019</i>
Bydgoszcz	kujawsko-pomorskie	2013	<i>Uchwała nr V/43/18 Rady Miasta Białystok z 19.12.2018</i>
Gdańsk	pomorskie	2014	<i>Uchwała nr V/29/19 Rady Miasta Gdańsk z 31.01.2019</i>
Gorzów Wielkopolski	lubuskie	2013	<i>Uchwała nr III/33/2018 Rady Miasta Gorzów Wielkopolski z 19.12.2018</i>
Katowice	śląskie	2014	<i>Uchwała nr V/80/19 Rady Miasta Katowice z 7.03.2019</i>
Kielce	świętokrzyskie	2014	<i>Uchwała nr XVI/216/2019 Rady Miasta Kielce z 18.07.2019</i>
Kraków	małopolskie	2014	<i>Uchwała nr XI/179/19 Rady Miasta Krakowa z 13.03.2019</i>
Lublin	lubelskie	2015	<i>Uchwała nr 56/III/2019 Rady Miasta Lublin z 31.01.2019</i>
Łódź	łódzkie	2014	<i>Uchwała nr VIII/276/19 Rady Miejskiej w Łodzi z 10.04.2019 zmieniająca uchwałę nr VI/199/19 Rady Miejskiej w Łodzi z 6.03.2019</i>
Olsztyn	warmińsko-mazurskie	2014	<i>Uchwała nr VIII/117/19 Rady Miasta Olsztyn z 29.05.2019</i>
Opole	opolskie	2014	<i>Uchwała nr XIV/243/19 Rady Miasta Opole z 4.07.2019</i>

Table 1. continued

Poznań	wielkopolskie	2013	<i>Uchwała nr XI/137/VIII/2019 Rady Miasta Poznania z dnia 16.04.2019</i>
Rzeszów	podkarpackie	2014	<i>Uchwała nr XI/237/2019 Rady Miasta Rzeszowa z 9.05.2019</i>
Szczecin	zachodniopomorskie	2014	<i>Uchwała nr V/154/19 Rady Miasta Szczecin z 26.03.2019</i>
Toruń	kujawsko-pomorskie	2014	<i>Uchwała nr 52/19 Rady Miasta Torunia z 7.02.2019</i>
Warszawa	mazowieckie	2015	<i>Uchwała nr XI/218/2019 Rady Miasta Stołecznego Warszawy z 11.04.2019</i>
Wrocław	dolnośląskie	2014	<i>Uchwała nr LXII/1440/18Rady Miejskiej Wrocławia z 13.09.2018 r.</i>
Zielona Góra	lubuskie	2013	<i>Uchwała nr VIII.151.2019 Rady Miasta Zielona Góra z 24.04.2019</i>

Source: Authors' own studies.

As follows from the table above, the first wave of implementation of civic/participatory budgets in Poland took place at the turn of 2013/2014. According to Dariusz Kraszewski and Karol Mojkowski (2014), five main reasons for the interest of local governments in civic/participatory budget in this period may be enumerated: 1) an increase of importance of formal and informal social movements which activate the society particularly in the context of making decisions at the lowest level of local government; 2) the influence of local government elections in 2014 – the implementation of a civic/participatory budget was an element of election campaign, which ultimately translated into better election results owing to increased possibilities of participation by local communities in the decision-making process; 3) advantages for the development of a city connected, first of all, with the increase of interest and competence of inhabitants in city management; 4) the interest of media – debates on the implementation of civic/participatory budgets met with great interest from the media particularly during the initial period; 5) comparison with other cities – in the period in question we may speak about “a race” between local authorities in adopting regulations implementing civic/participatory budgets (Kraszewski, Mojkowski 2014; Maj, Pomarański 2018, 148). Table 2 and 3 include the list of local government units which implemented civic/participatory budgets in 2013/2014.

Table 2. Civic/participatory budget in Poland in 2013

City unit	Province	Amount of civic/participatory budget (PLN)
City of Poznań	wielkopolskie	10,000,000
City of Białystok	podlaskie	10,000,000
City of Bydgoszcz	kujawsko-pomorskie	5,000,000
City of Sopot	pomorskie	4,000,000
City of Zielona Góra	lubuskie	3,000,000
City of Elbląg	warmińsko-mazurskie	2,000,000
City of Tarnów	małopolskie	2,000,000
City of Gorzów Wielkopolski	lubuskie	1,000,000
City of Kędzierzyn-Koźle	opolskie	400,000
City of Włocławek	kujawsko-pomorskie	No data

Source: Authors' own studies on the basis of budzetyobywatelskie.pl (access: 20.12.2019).

Table 3. Civic/participatory budget in Poland in 2014

City	Province	Amount of civic/participatory budget (PLN)
City of Łódź	łódzkie	30,000,000
City of Poznań	wielkopolskie	10,000,000
City of Białystok	podlaskie	10,000,000
City of Katowice	śląskie	10,000,000
City of Gdańsk	pomorskie	9,000,000
City of Toruń	kujawsko-pomorskie	6,440,000
City of Zduńska Wola	łódzkie	6,000,000
City of Rzeszów	podkarpackie	5,102,500
City of Kielce	świętokrzyskie	5,050,000
City of Bydgoszcz	kujawsko-pomorskie	5,000,000
City of Dąbrowa Górnicza	śląskie	5,000,000
City of Szczecin	zachodniopomorskie	51,000,000
City of Kraków	małopolskie	4,500,000
City of Sopot	pomorskie	4,000,000
City and Commune of Kęty	małopolskie	3,500,000
City of Tarnów	małopolskie	3,000,000
City of Wrocław	dolnośląskie	3,000,000
City of Radom	mazowieckie	3,000,000

Table 3. continued

City of Gdynia	pomorskie	2,402,203
City of Olsztyn	warmińsko-mazurskie	2,150,000
City of Jaworzno	śląskie	2,021,425
City of Bielsko-Biała	śląskie	2,000,000
City of Piła	wielkopolskie	2,000,000
City of Elbląg	warmińsko-mazurskie	2,000,000
City of Ruda Śląska	śląskie	2,000,000
City of Rybnik	śląskie	2,000,000
City of Legnica	dolnośląskie	2,000,000
City of Gorzów Wielkopolski	lubuskie	2,000,000
City of Zakopane	małopolskie	1,230,000
City and Commune of Wieliczka	małopolskie	1 200 000
City of Tarnobrzeg	podkarpackie	1,200,000
City of Kędzierzyn-Koźle	opolskie	1,000,000
City of Puławy	lubelskie	1,000,000
City of Łębork	pomorskie	1,000,000
City of Słupsk	pomorskie	1,000,000
City of Koszalin	zachodniopomorskie	1,000,000
City of Przemyśl	podkarpackie	1,000,000
City and Commune of Kórnik	kujawsko-pomorskie	500,000
City of Kołobrzeg	zachodniopomorskie	500,000
City of Żory	śląskie	500,000
City and Commune of Rawicz	kujawsko-pomorskie	372,930
City of Mrągowo	warmińsko-mazurskie	300,000
City of Łomża	podlaskie	300,000
City of Włocławek	kujawsko-pomorskie	300,000
City of Jelenia Góra	dolnośląskie	300 000
District of Wągrowiec	wielkopolskie	250,000
City of Świętochłowice	śląskie	250,000
City of Kościerzyna	pomorskie	240,000
City and Commune of Tuchów	małopolskie	200,000
Commune of Unisław	kujawsko-pomorskie	200,000
City and Commune of Kargowa	lubuskie	200,000
City and Commune of Boguchwała	podkarpackie	139,323

Source: Authors' own studies on the basis of budzetyobywatelskie.pl (access: 20.12.2019).

It should be emphasised that not in every Polish city the initiatives regarding implementation of a civic/participatory budget were met with a positive attitude of the authorities. The civic/participatory budget of Rzeszów, which is a social initiative launched by the “Rowery.Rzeszow.pl” Association (Bicycles.Rzeszow.pl) may serve as an example. This group called for the implementation of a separate budget from which urban investments connected with the development of a bicycle infrastructure would be financed. The President of the City, Tadeusz Ferenc, was against such solution, arguing that bicycle infrastructure was built during all road repairs in the city. Furthermore, he stated that the inhabitants informed him about the needs of housing estates, therefore there was no need to create a civic/participatory budget. In reaction to the President’s stance, in September 2013, the Association organised a “Critical Mass”³ event in Rzeszów, and, in co-operation with the “Gazeta Wyborcza” daily, it started an action of collecting signatures of support for the formation of the budget for building urban bicycle stands. During this action 4000 signatures were collected, which made the councilors prepare the rules for the civic/participatory budget in 2014 (Uchwała nr LXXIV/1337/2014 Rady Miasta Rzeszowa; Budżet obywatelski Rzeszów).

Pursuant to the Act of 11th January 2018 on amending certain acts to increase the participation of citizens in the process of selecting, functioning, and controlling some public bodies, the amount of civic/participatory budget in communes that are cities with district rights is at least 0.5% of the commune’s expenses included in the last submitted report on the budget performance. In practice, it is reflected in large differences between particular local government units. The specification of the amount of civic/participatory budgets in communes that are cities with district rights in 2018–2020 is presented in figure 8.

³ Critical Mass is an informal social movement which started in 1992 in San Francisco and then spread to other cities in the USA. The goal of the movement is to draw the attention of authorities to the fact that bikers are ignored; hence such actions as the gathering of the largest possible number of bikers and their joint ride along the streets of a city are organized. The meetings are usually organized on the last Friday of a month under the banner of “We do not block the traffic; we are the traffic”.

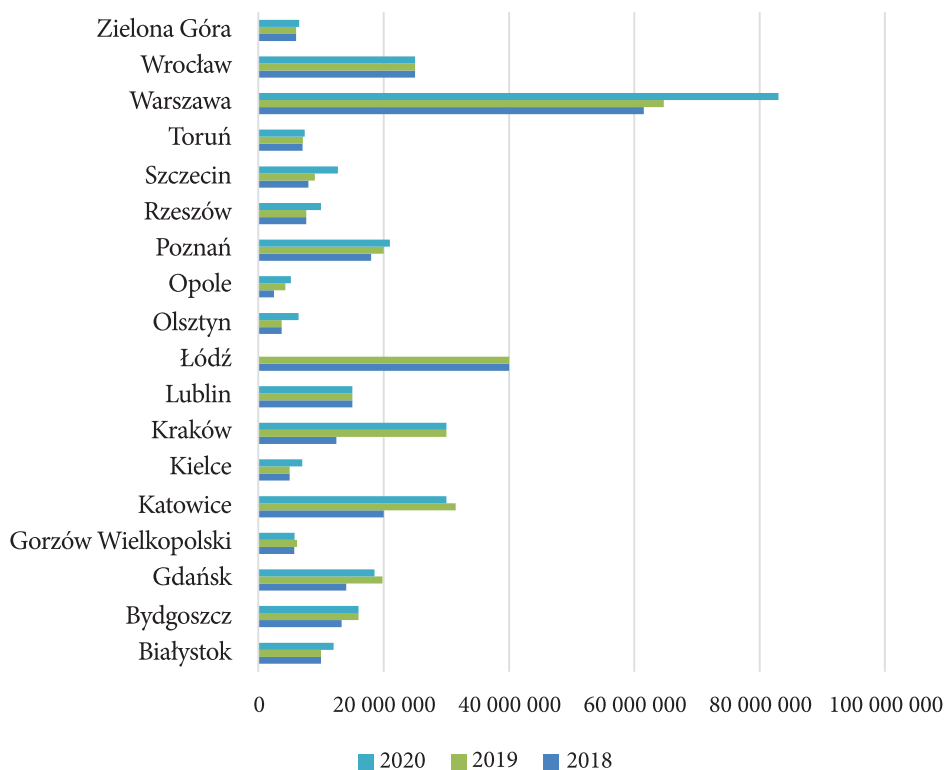

Figure 8. The amount of civic/participatory budgets in communes that are cities with district rights in 2018–2020

Source: Authors' own studies.

The data in figure 8 show that the introduction of the threshold of a minimum amount of civic/participatory budget allowed stabilising this amount in individual local government units. Out of 18 examined cities, a systematic increase in the civic/participatory budget fund was reported in 12, in 3 it is kept at the same level, whereas in 3 cities there was a decrease in civic/participatory budget for 2020 in comparison with the amount of the 2019 civic/participatory budget. Interesting data will also be obtained by comparing the amount of civic/participatory budget for 2020 with the amount of the first civic/participatory budget functioning in a given city. For example, in Wrocław an eightfold increase in the civic/participatory budget fund was reported, in Gorzów Wielkopolski – fivefold, and in Bydgoszcz – threefold. The data for all cities is presented in figure 9.

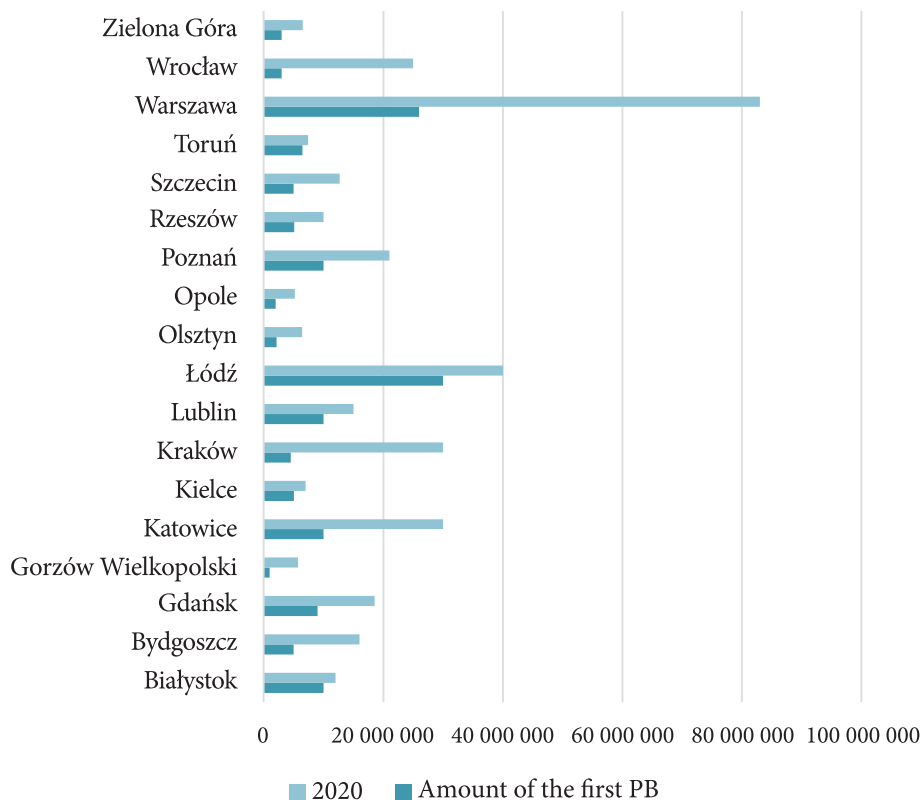

Figure 9. Comparison of the c/pb amount in 2020 with the amount of the first c/pb in a given city

Source: Authors' own studies.

According to the rules of the civic budget, it is important that the projects are used for a local community. For that reason, the regulations of civic/participatory budgets describe the kinds of projects that may be implemented under this form of participation. The projects are divided territorially and thematically. In the vast majority of Polish district towns, city-wide projects were distinguished (concerning the whole city or more than one housing estate) which cover the administrative boundaries of towns, and city-district projects (concerning local town areas or a housing estate). Their coverage is limited to a selected part of town. In this context, Łódź is an exception, because only projects concerning city districts may be submitted for Łódź civic/participatory budget. In thematic terms, projects are divided into investment and non-investment ones. An interesting exception is Gorzów Wielkopolski, where the territorial division of projects is combined with the thematic and, as a result,

city-wide, educational, and city-district projects were distinguished; another one is Rzeszów, in which three kinds of projects are implemented: category 1 (construction, modernisation or renovations of urban infrastructure), category 2 (construction, modernisation or renovations of housing estate infrastructure), category 3 (prosocial, educational or sports activities). The adverse tendency which accompanied civic/participatory budget during the first years was to limit possibilities of submitting applications for non-investment projects (Kęłowski 2014, 25).

The Act of 11th January 2018 regulating the functioning of the civic/participatory budget imposed the requirement of a minimum number of signatures that should be collected in support of the project. In particular communes that are towns with district rights, various thresholds were specified, ranging from one signature for city-district projects to 50 for city-wide projects. A detailed list is included in table 4.

Table 4. Minimum number of signatures in c/pb project

City	Minimal number of signatures
Białystok	2
Bydgoszcz	1
Gdańsk	1
Gorzów Wielkopolski	20
Katowice	for city-district projects the number of signatures depends on the number of residents in a city district and ranges from 1 to 27
Kielce	15
Kraków	15
Lublin	2
Łódź	1
Olsztyn	more than 0.1% of inhabitants
Opole	20
Poznań	10
Rzeszów	15
Szczecin	10
Toruń	for city-district projects the number of signatures depends on the number of residents in a city district and ranges from 2 to 15; in city-wide projects it is 15
Warszawa	for city-district projects – 20; for city-wide projects – 40
Wrocław	2
Zielona Góra	for tasks within the so-called Old Town – 50, in Nowe Miasto (New Town) district – 15

Source: Authors' own studies.

The right to vote also differs depending on local government units. As a rule, a person who is 18 years old on the day of voting at the latest has the right to vote as in the case of parliamentary and presidential elections. However, to activate the younger electorate, individual cities introduced their own, separate rules. In the case of Łódź, Olsztyn, Szczecin, and Lublin there was no age limit or additional restrictions (such as consent of parents/legal custodians) were not introduced. On the other hand, in Poznań, Opole, Gdańsk, and Toruń all residents of the city may vote, whereas underage persons only with the consent of parents/legal custodians. In Warsaw and Gorzów Wielkopolski people over 13 years old may vote on their own.

Voting on civic/participatory budget is held in a traditional way (ballot cards), electronically (in Łódź it is the only way and in Rzeszów such a form is possible only for persons registered in the city), by traditional post (in Toruń), or in mobile polling stations (Toruń, Szczecin).

It is also worth mentioning that in Poland civic/participatory budgets function on different levels of local government: in communes but also on the level of voivodships. Małopolska region first implemented its budget in 2016. In 2019, civic/participatory budgets were present in małopolskie (Lesser Poland), śląskie (Silesia), łódzkie (Łódź), opolskie (Opole), and dolnośląskie (Lower Silesia) provinces. Unfortunately, lubelskie (Lublin) province did not manage to implement a civic/participatory budget at this level.

Three initiatives, which are part of the civic/participatory budget issues, deserve attention. They are Green Budget, Youth Civic Budget, and School Participatory Budget. The first years of the functioning of civic/participatory budgets showed that the majority of projects concerned urban green areas and the formation of recreational areas which would constitute an additional place of integration of the city residents. For that reason, several cities decided to form a special pool of funds. The investments implemented under the so-called green participatory budget comprise eight subject groups:

- green infrastructure,
- blue infrastructure,
- nature protection,
- air and atmosphere protection,
- ecological education,
- care of domestic animals,
- waste management,
- protection against noise (Bernaciak, Rzeńca, Sobol 2017, 895).

The green budget is implemented as a separate instrument of social participation with a separate pool of funds and rules for submitting projects. The urban greenery

administration offices or the urban greenery architects play an important role in its implementation.

The procedure for a green budget is similar to a civic/participatory budget and consists of the following phases:

- 1) information on the planned intake of proposals;
- 2) submission of applications;
- 3) formal evaluation of projects (e.g. in respect of compliance of applications with the law, the ownership of land, local spatial development plan, planned investments, and repairs, the layout of ground and underground infrastructure, possibilities of implementation during one year);
- 4) substantive evaluation (e.g. share of greenery, environment context, innovative character, functionality);
- 5) announcement of the list of projects selected for implementation;
- 6) implementation of projects.

The formal evaluation of applications is usually carried out by city office workers of the unit responsible for the adoption of projects whereas a substantive evaluation is conducted by an expert team appointed by e.g. a president of a city. Moreover, at each stage the consultation with e.g. city/town district councils, housing cooperatives, housing communities or informal groups of residents may be held. The procedure for a green budget is presented in figure 10.

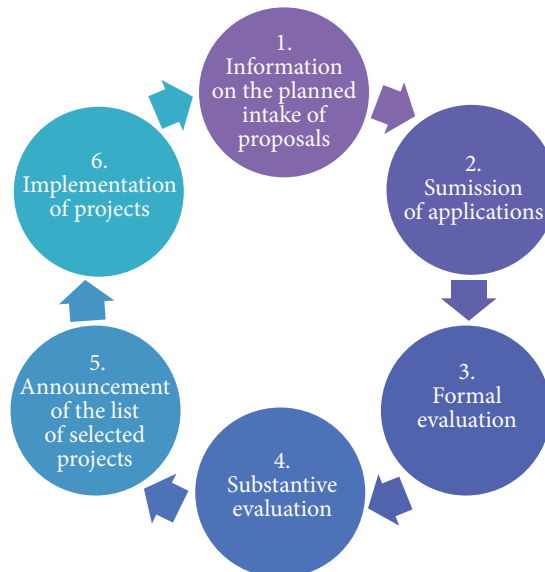

Figure 10. The procedure for green budget

Source: Authors' own studies.

Lublin was the first Polish city that implemented such a form of civic/participatory budget. The debate on activating the green budget was started in December 2016 by Krzysztof Żuk, the President of Lublin (Kociuba, Rabczewska 2019, 82–109). He invited the citizens to submit project proposals, which were meant to develop the green spaces in the city. Detailed rules for the implementation of the green participatory budget were formulated in 2019. According to them, green areas are established under the green participatory budget, which are the answer to the inhabitants' needs. The projects must be part of a commune's or district's own tasks and be implementable within one year (Instrukcja obsługi zadania – Zielony Budżet w Lublinie 2019). The Social Participation Office, which is responsible for the whole civic/participatory budget in Lublin, is an entity responsible also for the implementation of the green budget in Lublin. Each time, the sum devoted to the implementation of the green budget is 2 million złoty.

The first edition implemented in 2017 met with a great interest of inhabitants because 107 projects were submitted, out of which, after a formal and substantive evaluation, 24 projects were referred for implementation – 9 as whole projects, 19 in selected locations only. The team of experts divided all proposals into eight categories of: green squares, flower beds, street plantings, parklets, urban furniture and flowerpots, parks, flower meadows, and the protection of existing greenery. Then, they chose the most interesting proposals from each category (*Zielone projekty wybrane* 2017). For the next edition of the green budget, implemented in 2018, 74 projects were submitted, of which 16 projects and 3 reserve ones were eventually selected. In the second edition there was a change of categories for which the proposals of inhabitants were qualified: green squares, design documentation, protection of the already existing greenery, street plantings, urban furniture, river alleys and others. In the third edition in 2019 there were 99 applications – 26 projects and 3 reserve ones were selected for implementation.

The next city that decided to allocate a separate instrument in the form of a green budget was Gdańsk. The decision was introduced by the resolution of the City Council of Gdańsk of 30th January 2020, amending the resolution adopted in January 2019. According to the new law, the green budget is a separate part of a civic/participatory budget from which all plantings in urban space, formation of recreation spaces, pocket parks, rain parks, and renovation of existing green areas will be financed. On account of the implementation of future projects under the green budget, 20% of the fund for district projects in a given district was earmarked and 30% of city-wide funds (Uchwała nr XIX/459/20 Rady Miasta Gdańska). In the vote for projects under the civic/participatory budget that are to be implemented in 2021, the residents of Gdańsk will get one additional vote each for local and city-wide

projects. It is estimated that in the green budget of Gdańsk the pool of funds will be approximately 4 million złoty (Betlej 2020).

Attempts to create a separate green budget are also made in Szczecin. The councillors from the Arkońskie-Niemierzyn estate proposed the Szczecin Green Budget project. They submitted the proposal to the City Council of Szczecin Committee for Social Initiatives, Sports, and Young People. On account of numerous doubts, nothing is known if the green budget in Szczecin will be a separate instrument of participation or a part of the Szczecin Civic/Participatory Budget (Wprowadzenie zielonego budżetu obywatelskiego w Szczecinie, pismo skierowane do Komisji ds. Inicjatyw Społecznych, Sportu i Młodzieży Rady Miasta Szczecin 2020).

The youth civic budget was introduced for the first time in 2014 in Wrocław, in 2016 in Sosnowiec and Dzierżoniów, in 2017 in Marki, and in 2019 in Lublin and Szczecin. Youth budgets are financed from the budgets of the cities, with city youth councils playing an important role in preparing them. The procedure for youth civic budgets differs from the civic/participatory budget, *inter alia*, no voting is provided for and the winning projects are only selected by the grant committee. In Wrocław, this initiative is addressed to informal youth groups up to 21 years old, learning in primary or secondary schools. Funds were obtained (a maximum of 1,000 złoty) for the implementation of authorial educational, cultural, sport, or social projects (Regulamin konkursu grantowego Młodzieżowy Budżet Obywatelski Wrocławia 2016). In Szczecin, different rules were adopted – the division of the whole fund among Szczecin schools, allotting 8,500 złoty to each. Each school may submit two kinds of projects: for the so-called hard activities (providing additional material for classes, creation of recreations zones) and for so-called soft projects (e.g. trainings, thematic meetings) (Zarządzenie nr 123/19 w sprawie Młodzieżowego Budżetu Obywatelskiego 2019). Similar rules were also introduced in Sosnowiec (Zasady wyłaniania zadań do Młodzieżowego Budżetu Obywatelskiego). In Lublin the projects under the Youth Civic Budget were divided into three grant groups: small (up to 1,000 złoty), medium (up to 3,000 złoty), and large (up to 5,000 złoty). Annual limits were established according to which in one year 5 large grants will be awarded – 1 for primary schools, 2 for secondary schools, and 2 for university students (Młodzieżowy Budżet Obywatelski – Zasady).

School participatory budget was a pilot program implemented in the school year 2018/2019 in eight Warsaw schools at the request of the City of Warsaw Office by two organisations: the Shipyard Foundation and the Field of Dialogue Foundation. In accordance with the assumption, the term “school participatory budget” denotes a process in which a school community decides about the allocation of a part of school budget (Chabiera, Chodacz, Jagaciak, Pliszczyńska, Wojcieszak 2019, 6).

In each school, 4,000 złoty was allocated for the implementation of projects, 15 ideas having been eventually selected.

SLOVAKIA

The issues of participatory budget implementation are part of a broader context of practice of the participatory policy institution in this country. As Peter Horváth and Jan Machyniak (2018, 189) emphasise, despite over 25 years of existence of the independent state and the law guaranteeing various institutions of social participation, its most popular form is essentially referendum. In the case of other institutions, including participatory budget, the features of societies of post-communist countries are revealed in Slovakia, e.g. low engagement in public matters called sometimes a participation deficit. The tendency that took place in Poland and the Czech Republic is also noticeable in participatory budget implementation in Slovakia; on the one hand, it is connected with lobbying for this participation tool by NGOs, and on the other hand, with the recognition of participatory budget potential as an attractive slogan in local government election.

An important role in civic/participatory budget promotion falls to the NGO “Utopia” founded in 2010. In the manifesto proclaimed in 2010, the organisation announced the adoption of participatory budget in Bratislava to enable its inhabitants to co-decide on a portion of the budget (Slovak utopian manifesto: *Namiesto vzdušných zámkov slovenská utópia* 2010). The foundation of “Utopia” coincided with local government elections in Slovakia, hence the organisation sought support for its idea from candidates for the mayor’s office. Finally, the organisation managed to convince two candidates to back up the participatory budget idea. The first, Milan Ftáčnik, declared that if he was elected mayor, he would guarantee an increase in the civic/participatory budget fund to the amount of 1% of the city budget. The second candidate, Ján Budaj, in turn proposed the civic/participatory budget at the level of 2% and its gradual increase (Riečanská, Vittek 2018). Eventually, Ftáčnik won the elections, and fulfilled his election promise in 2011. In June 2011, together with the representative of “Utopia”, he organised a press conference during which he declared the initiation of a civic/participatory budget pilot programme in Bratislava. The first year of civic/participatory budget in Bratislava was untypical because the funds in the amount of 15,000 € for the implementation of the project did not come from the city budget but from sponsors. About 200 inhabitants of the city participated in the first civic/participatory budget. They debated on five subject areas: 1) the youth; 2) the elderly; 3) culture; 4) green city; 5) transport. From each

area three projects were chosen which were formally accepted for implementation by the City Council. In 2012, the City Council allocated a sum of 29,975 € for civic/participatory budget, and in 2013 – 46,000 € (Džinić, Murray Svidroňová, Markowska-Bzducha 2016, 44–45). The problem in the case of Bratislava turned out to be too low level of financing on the part of the city, all the more so that the declared 1% of the city budget would be circa 2,000,000 €. Consequently, “Utopia” finished co-operation with the City Office of Bratislava in December 2013. In an open letter addressed to the city authorities, other participatory budget deficiencies in Bratislava were pointed out. They were as follows: 1) lack of proper communication of the city authorities with citizens, which made it impossible to sufficiently promote participatory budget; 2) problems with implementation of selected projects, which resulted partly from the lack of adequate funding; 3) problems with guaranteeing the participatory budget quality and observance of the developed participatory budget rules, as well as the pressure by the City Council on the course of participatory budget procedure (*Za funkčný participatívny rozpočet v Bratislave - otvorený* 2013). After the cooperation with NGO “Utopia” had finished, the Bratislava authorities decided to continue the civic/participatory budget process, however, limiting its scope. In consequence, civic/participatory budget was implemented only in some districts of Bratislava. In 2013, they were Bratislava (PA) and Petržalka (Pet), and in 2014 Petržalka (Pet) and Bratislava-Nové Mesto. Petržalka adopted a non-standard participatory budget model which may be described as consultations on issues of public finances. This model assumes the participation of the city inhabitants only with regard to the choice of projects indicated earlier by the city authorities. In the case of Petržalka district there were three categories: 1) green areas, 2) public space, 3) sport (Džinić, Murray Svidroňová, Markowska-Bzducha 2016, 45).

In Bratislava-Nové Mesto, a model was adopted which to a larger extent resembled solutions adopted in Porto Alegre. The Mayor of this district, Rudolf Kusý, decided after consultations with NGO “Utopia” in 2013 to support the idea of introducing civic/participatory budget in the district. During the first year of the functioning of the civic/participatory budget pilot programme, the amount of 20,000 € was allocated. During public consultations 15 projects were proposed, out of which 11 were implemented. During voting on the projects, a combined method was used: 50% of the weight of votes came from deliberation, 20% from electronic voting, and 30% from traditional voting which was held in 11 selected points of the district. In 2015, after the success of the pilot program in Bratislava-Nové Mesto, a regular participatory budget was introduced with prepared regulations and financing at the amount of 240,000 €. Especially created for this purpose, the Department

for Public Participation is responsible for participatory budget implementation. Nowadays three kinds of projects are implemented in this district:

- 1) civic projects,
- 2) designated tasks,
- 3) priorities.

The first kind of projects assumes the greatest participation of inhabitants during the process of project submission and implementation. As a rule, they are small projects, worth up to 5,000 €, under which one may conduct investments in the surrounding environment or introduce new services for local communities. Persons who propose projects are at the same time responsible for their implementation with the help of the city office workers. Examples of civic projects are, *inter alia*, starting the bicycle service on the previously not used city territory or civic workshops on cultural or educational issues.

The assigned tasks are specified by the Department for Public Participation, but they are also based on the ideas proposed by inhabitants. They are usually long-term investments which are implemented during some subsequent years. The top limit of financing has not been determined in their cases. The building of bicycle paths may be an example of this kind of project. On the other hand, priorities are determined by the City Council.

The civic/participatory budget process in Bratislava-Nové Mesto is spread over the whole calendar year. Its particular stages are presented in figure 11.

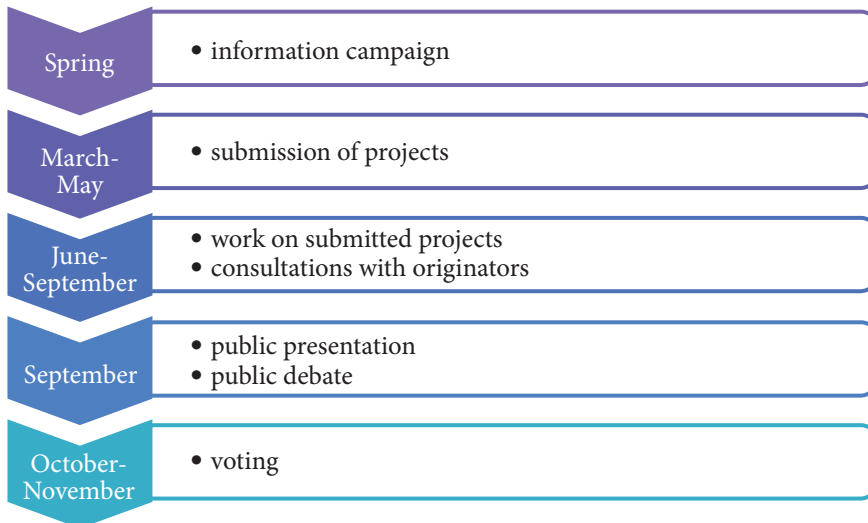

Figure 11. Participatory budget in Bratislava-Nové Mesto

Source: Authors' own studies.

Each new participatory budget edition starts in spring. At this time, information campaign begins on new civic projects and ideas for assigned tasks. The projects may be submitted from March to May in an electronic way, on paper forms, by telephone, or during meetings appointed by the Department for Public Participation. At this stage the projects do not have to be fully developed, only an idea or thought is enough. A project may be proposed by every person who is over 16 years old. Then the submitted proposals are analysed and sorted out within a category. Between June and September, the work on submitted projects is continued. It also involves consultations with the originators. At the end of September, the projects are presented during the meetings with city inhabitants. It is an opportunity for a public debate and the submitted requirements as well as remarks are taken into consideration while developing the final version of the projects. The decision-making process regarding the selection of the projects takes place in October and November. The inhabitants of the districts who are over 16 years old may take part in the vote, which is held in traditional and electronic way. All the voters may vote on any number of priority projects, 3 assigned tasks, and 4–8 civic projects (Riečanská, Vittek 2018, 18–25).

Despite problems with the civic/participatory budget in Bratislava, soon subsequent cities decided to adopt the civic/participatory budget. In 2013, it was introduced in Ružomberok. As in Bratislava, the engagement of NGOs – “Tvorivy Rozvoj” and “Utopia” was of key importance. During the first year of the functioning of participatory budget two thematic ranges were defined within which the city inhabitants debated. 7 projects were submitted, out of which 6 were adopted for implementation. As the participatory budget initiators in Ružomberok regarded it as important to activate the local community, a mixed system of voting was introduced: 90% of the weight of votes was from public debate and only 10% from electronic voting. Additionally, the right to submit projects was accorded only to persons who were over 18 years old and participated in public discussions. Participatory budget in Ružomberok encountered a serious problem, on the one hand, it was the selection of projects, and on the other, the allocation of appropriate funds in the city budget for their implementation (Klimovský 2017, 1–15; Klimovský 2016, 135–151).

Banská Bystrica was the next town that was one of the first to decide to introduce participatory budget. The introduction of participatory budget in this city was the result of a cooperation between NGOs “Via Altera” and “Utopia”, and members of local government. As in the case of the previous local government elections of 2010, also in the elections of 2014 the declaration to introduce civic/participatory budget became a beneficial bargaining chip to the candidate politicians. However,

the lack of funds for the participatory budget became an important problem. In the pilot year of the participatory budget, funds were obtained from civic councils, but they were not the money that would allow the implementation of projects. In addition, the members of civic councils recognized that participatory budget deprived them of their competence, which caused a wave of criticism against the idea of participatory budget in the city. Finally, the crisis was obviated when the members of civic councils themselves started to propose participatory budget projects. The practice of participatory budget in Banská Bystrica is similar to the participatory budget in Ružomberok but there are three essential differences: 1) the projects may be submitted by persons who are over 18 years old; 2) persons who are over 15 years old and the residents of the city may take part in voting; 3) projects are voted on only during deliberations (Džinić, Murray, Svidroňová, Markowska-Bzducha 2016, 46–47). In 2019, participatory budget was implemented in 31 Slovakian cities – their list is presented in table 5.

Table 5. Cities with participatory budget in 2019 (in alphabetical order)

City	Total Amount	Maximum Project Amount
Hlohovec	20,000 €	5,000 €
Ilava	unpublished	unpublished
Kežmarok	15,000 €	unpublished
Krásno nad Kysucou	5,000 €	unpublished
Liptovský Mikuláš	25,000 €	3,000 €
Lučenec	Defined by current city budget – 2019 city budget did not define this item	5,000 €
Modra	20,000 €	5,000 €
Nové Mesto nad Váhom	15,000 € (it is in competence of city council – not exactly defined in status of c/pb)	1,500 €
Partizánske	20,000 € (defined by budget article 1.1.7 Komunitné projekty)	2,000 €
Pezinok	12,000 €	1,000 €
Piešťany	20,000 €	At least 5 small projects to 2,000 € and at least 2 large projects to 5,000 €
Poltár	10,000 €	2,500 €

Table 5. continued

Považská Bystrica	12,000 €	1,500 €
Prievidza	45,000 €	unpublished
Púchov	unpublished	2,000 €
Rožňava	30,000 €	extended project max. 5,000 € / "small" project max. 1,000 €
Šaľa	6,000 €	unpublished
Senica	21,000 € (1 € per resident)	not defined
Spišská Belá	5,000 €	maximum project amount: 1,000 € / minimum amount: 300 €
Stará Turá	15,000 €	2,500 €
Svätý Jur	30,000 € (not more than 1 % of current revenue of city from the previous financial year)	unpublished
Svidník	5,000 €	unpublished
Topoľčany	unpublished	unpublished
Trebišov	50,000 €	10,000 €
Veľký Šariš	21,000 € (1 € per resident)	not defined
Vranov nad Topľou	20,000 €	300 €
Vysoké Tatry	54,879 €	maximum amount: 5,000 € / minimum amount 500 €

Source: M. Garaj, J. Bardovič 2020. *Participatory Budget – Case of Slovak Republic*, "Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, Sectio K – Politologia", vol. XVII (2), pp. 69–70.

In Slovakia, participatory budget was also established in self-governing regions. Nowadays, 4 out of 8 regions use this form, they are Bratislava Region, Trnava Region, Trenčín Region, and Žilina Region. The first to introduce such a formula was Trenčín Region in 2017, in 2018 – Bratislava Region, and the remaining two regions in 2019. The greatest amount for participatory budget was allocated in Bratislava Region, e.g. 258,850 €, the smallest amount (140,000 €) having been allotted by Žilina Region. In each of the regions no joint rules were established for the whole territory but they are different in each region.

CHALLENGES TO GOOD PRACTICES

In terms of the criterion for the practice of civic/participatory budget, the following can be distinguished in the V4 countries:

- 1) countries with great experience in civic/participatory budget – the opportunity to implement this tool is guaranteed in the acts of law (both in the Constitutions of the countries, specific laws and in acts of local law) and is obligatory (at specific levels of local government); the minimum amount of budget is defined by statute, the budget procedure is cyclic, and new participation mechanisms related to civic budget are created, e.g. green budgets, youth budgets, or school budgets; Poland can be included in this group;
- 2) countries with growing experience in the use of civic/participatory budget – the implementation of a civic/participatory budget is based on general provisions of law (e.g. the Constitution) and acts of local law, the implementation of the procedure for a civic/participatory budget is within the competence of local government units: the Czech Republic and Slovakia are in this group;
- 3) countries with minimal experience in civic/participatory budget – general provisions of law and acts of local law enable the use of this participatory tool; although the term itself does not appear in the laws in question, there are attempts to introduce civic/participatory budget and define the rules of its implementation; Hungary is the country that corresponds with such determinants.

The civic/participatory budget practice in Visegrad countries shows that further improvement of this form is needed so that it will, to the highest degree possible, take the participatory factor into account, respond to the needs of a local community, and be a real element of urban policy. Hence, the following principles should be required in civic/participatory budget practice in Visegrad countries: 1) developing a uniform civic/participatory budget methodology in individual V4 states (including legal provisions), which would be the basis for civic/participatory budget implementation; 2) providing support for civic/participatory budget at the level of individual local government units – it is essential to clearly define tasks implemented at particular levels of local government; 3) introducing deliberations on a wide scale, particularly at the stage of submitting projects for civic/participatory budget.

REFERENCES

- Bernaciak A., Rzeńca A., Sobol A. 2017. *Participatory budgeting as a tool of environmental improvements in Polish cities*, "Economic and Environmental Studies", vol. 17 (4), pp. 893–906.
- Betlej S. 2020. *Będzie Zielony Budżet Obywatelski – jest decyzja Rady Miasta Gdańska*, 30.01, <https://www.gdansk.pl/wiadomosci/bedzie-zielony-budzet-obywatelski-jest-decyzja-rady-miasta-gdanska,a,163499> (access: 20.01.2020).
- Brabec D. 2018c. *The Practical Dimension of Civic Participation in the Czech Republic after 1989*, [in:] *Civic Participation in the Visegrad Group Countries after 1989*, (eds.) M. Marczevska-Rytko, K. Aksiuto, D. Maj, M. Pomarański, Maria Curie-Skłodowska University Press, Lublin.
- Brabec D. 2019. *Participatory Budgeting in the Czech Republic between 2014 and 2018*, "Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, Sectio K – Politologia", vol. XVI (2), pp. 921–101.
- Budżet obywatelski Rzeszów*, <http://rbo.rzeszow.pl/uchwala-nr-lxxiv13372014-rady-miasta-rzeszowa/> (access: 28.01.2020).
- Budżety obywatelskie*, budzetyobywatelskie.pl (access: 20.12.2019).
- Černý V. 2016. *Metodika tvorby participativního rozpočtu pro města v ČR*, Agora CE, Praha.
- Černý V. 2018. *Prague Participatory Budget. Case Study Report & Analysis*, https://www.participativni-rozpocet.cz/wp-content/uploads/2018/10/REPORT_PRAGUE-PB.pdf (access: 10.02.2020).
- Chcą obudzić rybniczán*, <https://www.rybnik.com.pl/wiadomosci,chca-obudzic-rybniczán,wia5-3267-7616.html> (access: 10.12.2019).
- Džinić J., Murray Svidroňová M., Markowska-Bzducha E. 2016. *Participatory Budgeting: A Comparative Study of Croatia, Poland and Slovakia*, "NISPAce Journal of Public Administration and Policy", vol. 9, pp. 31–56.
- Falej M. 2017. *Budżet partycypacyjny z perspektywy doświadczeń Gminy Olsztyn*, [in:] *Perspektywy rozwoju demokracji partycypacyjnej w Polsce. Między teorią a praktyką*, (eds.) W. Kotowicz, E. Subocz, Forum Dialogu Publicznego, Olsztyn.
- Fazekas M. 2010. *Résztvételi költségvetés – A demokratikus döntéshozatal erősítésének lehetősége önkormányzatok számára*, Budapest, http://mihalyfazekas.eu/wp-content/uploads/2015/08/Fazekas_Resztveteli_ktgvetes_100807_final.pdf (access: 31.01.2020).
- Fundusz Grantowy dla Płocka, <http://fundusz-grantowy.pl/o-nas/historia/> (access: 10.12.2019).
- Garaj M., Bardovič J. 2020. *Participatory Budget – Case of Slovak Republic*, "Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, Sectio K – Politologia", vol. XVII (2), pp. 59–73.
- Gerwin M. 2011. *Rezolucja w sprawie budżetu obywatelskiego przyjęta!*, <http://www.sopockainicjatywa.org/2011/05/06/rezolucja-w-sprawie-budzetu-obywatelskiego-przyjeta/> (access: 02.01.2020).

- Grubich B. 2015. *Budżety obywatelskie – rewolucja czy para w gwizdek?*, 13.08, <https://nowyobywatel.pl/2015/08/13/budzety-obywatelskie-rewolucja-czy-para-w-gwizdek/> (access: 5.12.2019).
- Haltofová, B. 2018. *Fostering Community Engagement Through Crowdsourcing: Case Study on Participatory Budgeting*, “Theoretical and Empirical Researches in Urban Management”, vol. 13 (1), pp. 5–12.
- Horváth P., Machyniak J. 2018. *The Practical Dimension of Civic Participation in Slovakia*, [in:] *Civic Participation in the Visegrad Group Countries after 1989*, (eds.) M. Marczevska-Rytko, K. Aksiuto, D. Maj, M. Pomarański, Maria Curie-Skłodowska University Press, Lublin.
- Instrukcja obsługi zadania – Zielony Budżet w Lublinie*, 21.11.2019, https://lublin.eu/gfx/lublin/userfiles/_users/a-malinowska/zielony_budzet_lublin_-_zasady_realizacji_zadania.pdf (access: 22.01.2020).
- Kateřina Vojtíšková: *Tažení participativního rozpočtování v českých obcích a městech pokračuje*, 13.10.2017, <http://alternativazdola.cz/katerina-vojtiskova-tazeni-participativniho-rozpocetovani-v-ceskych-obcich-a-mestech-pokracuje/> (access: 14.02.2020).
- Kębłowski W. 2014. *Budżet partycypacyjny. Ewaluacja*, Instytut Obywatelski, Warszawa.
- Klimovský D. 2016. *Experience with Managerial and Political Reform Measures at the Local Level in Slovakia: Intended and unintended Outcomes*, [in:] *Comparative Studies and Regionally-Focused Cases Examining Local Governments*, (eds.) U. Sadioglu, K. Dede, IGI Global, Pennsylvania.
- Klimovský D. 2017. *Case study 1: Participatory Budgeting in Slovakia: Experience from Bratislava and Ružomberok*, http://www.nispa.org/files/publications/training/Participatory_budgetingENG.pdf (access: 15.01.2020).
- Kociuba D., Rabczewska K. 2019. *Rola budżetów partycypacyjnych w zagospodarowaniu przestrzeni publicznych polskich miast – studium przypadku Lublina*, “Studia Regionalne i Lokalne”, vol 2 (72), pp. 82–109.
- Komáromi L. 2018. *The Legal Basis for Civic Participation in Hungary after 1989*, [in:] *Civic Participation in the Visegrad Group Countries after 1989*, (eds.) M. Marczevska-Rytko, K. Aksiuto, D. Maj, M. Pomarański, Maria Curie-Skłodowska University Press, Lublin.
- Kraszewski D., Mojkowski K. 2014. *Budżet obywatelski w Polsce*, Fundacja im. Stefana Batorego, Warszawa.
- Maj D., Pomarański M. 2018. *Practical Dimension of Civic Participation in Poland After 1989*, [in:] *Civic Participation in the Visegrad Group Countries after 1989*, (eds.) M. Marczevska-Rytko, K. Aksiuto, D. Maj, M. Pomarański, Maria Curie-Skłodowska University Press, Lublin.
- Michalska-Żyła A., Brzeziński K. 2017. *Budżet partycypacyjny jako mechanizm współzrzedzenia miastem*, “Annales Universitatis Maria Curie-Skłodowska, Sectio K – Politologia”, vol. XXIV (2), pp. 205–223.

- Młodzieżowy Budżet Obywatelski – Zasady, <http://teatrikon.pl/mbo/zasady> (access: 21.01.2020).
- Open Budget Survey 2017. Hungary, <https://www.internationalbudget.org/wp-content/uploads/hungary-open-budget-survey-2017-summary.pdf> (access: 01.12.2019).
- Participativní rozpočet pronikl mezi volební témata*, 7.10.2014, <https://www.parlamentnislisy.cz/zpravy/tiskovezpravy/Participativni-rozpocet-pronikl-mezi-volebni-temata-338293> (access: 05.02.2020).
- Participativní rozpočet, <https://www.participativni-rozpocet.cz/participativni-rozpocet/> (access: 20.01.2020).
- Participatory Budgeting in Říčany, Czech Republic, <https://participedia.net/case/5802> (access: 01.12.2019).
- Pobudka – budzenie uśpionego potencjału społecznego i obywatelskiego*, <https://cris.org.pl/2009/12/01/Pobudka-budzenie-uspionego-potencjalu-spoecznego-i-obywatelskiego/> (access: 10.12.2019).
- PR u nás a v zahraničí*, 24.06.2012, <http://alternativazdola.cz/pr-u-nas-a-v-zahranici/> (access: 1.02.2020).
- Regulamin konkursu grantowego Młodzieżowy Budżet Obywatelski Wrocławia 2016, <http://mlodziejowybudzet.ies.org.pl/wp-content/uploads/2016/03/IES-Regulamin-Konkursu-Grantowego-2016.pdf> (access: 10.02.2020).
- Rezolucja Rady Miasta Sopotu w sprawie wprowadzenia budżetu obywatelskiego*, <http://www.sopockainicjatywa.org/2011/04/30/sopocka-rezolucja-w-sprawie-budzetu-obywatelskiego/> (access: 02.01.2020).
- Riečanská E., Vittek P. 2018. *Bratislava participatory budget. Case study report & analysis*, https://www.participativni-rozpocet.cz/wp-content/uploads/2019/03/REPORT_BRATISLAVA_PB.pdf (access: 14.02.2020).
- Serzysko E. (ed.). 2014. *Standardy procesów budżetów partycypacyjnych w Polsce*, Fundacja Pracownia Badań i Innowacji Społecznych “Stocznia”, Warszawa.
- Sipos M., Reszkető P. E. 2019. *Budapest Participatory Budget. Case Study Report*, https://www.participativni-rozpocet.cz/wp-content/uploads/2019/03/REPORT_BUDAPEST-PB.pdf (access: 10.02.2020).
- Slovak utopian manifesto: Namiesto vzdušných zámkov slovenská utópia, 30.04.2010, <https://utopia.sk/liferay/slovak-utopian-manifesto> (access: 14.02.2020).
- Szkolny budżet partycypacyjny – wskazówki dla początkujących*, 2019, (eds.) A. Chabiera, W. Chodacz, M. Jagaciak, K. Pliszczyńska, M. Wojcieszak, Fundacja Pole Dialogu, Fundacja Pracownia Badań i Innowacji Społecznych “Stocznia”, Warszawa.
- Uchwała nr IX/70/2011 Rady Miasta Sopotu z dnia 21 czerwca 2011 r. w sprawie powołania doraźnej Komisji ds. budżetu obywatelskiego.
- Uchwała nr LXXIV/1337/2014 Rady Miasta Rzeszowa.

- Uchwała nr XIX/459/20 Rady Miasta Gdańska z 31 stycznia 2020 r. zmieniająca uchwałę w sprawie określenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych budżetu obywatelskiego z mieszkańcami Miasta Gdańska.
- Uchwała nr XV/178/2012 Rady Miasta Sopotu w sprawie przyjęcia sprawozdania z prac doraźnej Komisji ds. Budżetu Obywatelskiego.
- Wprowadzenie zielonego budżetu obywatelskiego w Szczecinie, pismo skierowane do Komisji ds. Inicjatyw Społecznych, Sportu i Młodzieży Rady Miasta Szczecin, Szczecin, 31.01.2020 r., <https://content-c.infoludek.pl/wp-content/uploads/2020/02/pismo-sbo.jpeg> (access: 3.02.2020).
- Za funkčný participatívny rozpočet v Bratislave – otvorený list, 6.12.2013, <https://utopia.sk/> (access: 14.02.2020).
- Zarządzenie nr 123/19 w sprawie Młodzieżowego Budżetu Obywatelskiego 2019 r. z 26.03.2019 r.
- Zasady wyłaniania zadań do Młodzieżowego Budżetu Obywatelskiego, https://ckziu.com/index.php?option=com_content&view=article&id=480:młodzieżowy-budżet-obywatelski&catid=9&Itemid=437 (access: 10.02.2020).
- Zielone projekty wybrane*, 14.03.2017, <https://lublin.eu/mieszkanicy/partycypacja/zielony-budżet-obywatelski/projekty-zbo-2017/zielone-projekty-wybrane,142,471,1.html> (access: 20.01.2020).

Selection of Legal Acts Concerning the Functioning of Civic/Participatory Budgets in the Visegrad Group Countries

The Czech Republic

**1) CONSTITUTION OF THE CZECH REPUBLIC OF 16TH DECEMBER
1992 CONSTITUTIONAL LAW NO. 1/1993 COLL.
AS AMENDED BY ACT NO. 347/1997 COLL. 300/2000 COLL.,
448/2001 COLL. 395/2001 COLL., 515/2002 COLL.
AND 319/2009 COLL.**

CHAPTER ONE
BASIC PROVISIONS

Article 1

- (1) The Czech Republic is a sovereign, unitary, and democratic state governed by the rule of law, founded on respect for the rights and freedoms of man and of citizens.

Article 2

- (1) All state authority emanates from the people; they exercise it through legislative, executive, and judicial bodies.
- (2) A constitutional act may designate the conditions under which the people may exercise state authority directly.

Article 5

The political system is founded on the free and voluntary formation of and free competition among those political parties which respect the fundamental democratic principles and which renounce force as a means of promoting their interests.

Article 8

The right of autonomous territorial units to self-government is guaranteed.

Article 9

- (2) Any changes in the essential requirements for a democratic state governed by the rule of law are impermissible.
- (3) Legal norms may not be interpreted so as to authorize anyone to do away with or jeopardize the democratic foundations of the state.

CHAPTER SEVEN

TERRITORIAL SELF-GOVERNMENT

Article 100

- (1) Territorial self-governing units are territorial communities of citizens with the right to self-government. A statute shall specify the cases when they shall be administrative districts.

Article 101

- (3) Territorial self-governing units are public law corporations which may own property and manage their affairs on the basis of their own budget.

2) CHARTER OF FUNDAMENTAL RIGHTS AND FREEDOMS

CHAPTER TWO

HUMAN RIGHTS AND FUNDAMENTAL FREEDOMS

DIVISION TWO

POLITICAL RIGHTS

Article 17

- (1) The freedom of expression and the right to information are guaranteed.
- (2) Everyone has the right to express her opinion in speech, in writing, in the press, in pictures, or in any other form, as well as freely to seek, receive, and disseminate ideas and information irrespective of the frontiers of the State.
- (4) The freedom of expression and the right to seek and disseminate information may be limited by law in the case of measures necessary in a democratic society

for protecting the rights and freedoms of others, the security of the State, public security, public health, and morals.

Article 18

- (1) The right of petition is guaranteed; in matters of public or other common interest, everyone has the right, on her own or together with other individuals, to address state bodies or territorial self-governing bodies with requests, proposals, or complaints.
- (2) Petitions may not be misused to interfere with the independence of the courts.
- (3) Petitions may not be misused for the purpose of calling for the violation of the fundamental rights and freedoms guaranteed by this Charter.

Article 21

- (1) Citizens have the right to participate in the administration of public affairs either directly or through the free election of their representatives.
- (2) Elections must be held within terms not exceeding the regular electoral terms provided for by law.
- (3) The right to vote is universal and equal, and shall be exercised by secret ballot. The conditions for exercising the right to vote shall be provided for by law.
- (4) Citizens shall have access, on an equal basis, to any elective and other public office.

CHAPTER FOUR

ECONOMIC, SOCIAL, AND CULTURAL RIGHTS

Article 35

- (2) Everyone has the right to timely and complete information about the state of the environment and natural resources.

3) ZÁKON Č. 106/1999 SB. ZE DNE 11. KVĚTNA 1999 O SVOBODNÉM PŘÍSTUPU K INFORMACÍM

ČÁST PRVNÍ

§ 1

Tento zákon zapracovává příslušné předpisy Evropské unie a upravuje pravidla pro poskytování informací a dále upravuje podmínky práva svobodného přístupu k těmto informacím.

§ 2

Povinnost poskytovat informace

- (1) Povinnými subjekty, které mají podle tohoto zákona povinnost poskytovat informace vztahující se k jejich působnosti, jsou státní orgány, územní samosprávné celky a jejich orgány a veřejné instituce.
- (2) Povinnými subjekty jsou dále ty subjekty, kterým zákon svěřil rozhodování o právech, právem chráněných zájmech nebo povinnostech fyzických nebo právnických osob v oblasti veřejné správy, a to pouze v rozsahu této jejich rozhodovací činnosti.
- (3) Zákon se nevztahuje na poskytování informací o údajích vedených v centrální evidenci účtů a v navazujících evidencích, informací, které jsou předmětem průmyslového vlastnictví^{1a)}, a dalších informací, pokud zvláštní zákon^{1b)} upravuje jejich poskytování, zejména vyřízení žádosti včetně náležitostí a způsobu podání žádosti, lhůt, opravných prostředků a způsobu poskytnutí informací.
- (4) Povinnost poskytovat informace se netýká dotazů na názory, budoucí rozhodnutí a vytváření nových informací.

§ 3

Základní pojmy

- (1) Žadatelem pro účel tohoto zákona je každá fyzická i právnická osoba, která žádá o informaci.
- (2) Možností dálkového přístupu pro účel tohoto zákona je přístup k informaci neomezeného okruhu žadatelů pomocí sítě nebo služby elektronických komunikací.
- (3) Informací se pro účely tohoto zákona rozumí jakýkoliv obsah nebo jeho část v jakémkoliv podobě, zaznamenaný na jakémkoliv nosiči, zejména obsah

písemného záznamu na listině, záznamu uloženého v elektronické podobě nebo záznamu zvukového, obrazového nebo audiovizuálního.

- (4) Informací podle tohoto zákona není počítačový program.
- (5) Zveřejněnou informací pro účel tohoto zákona je taková informace, která může být vždy znovu vyhledána a získána, zejména vydaná tiskem nebo na jiném nosiči dat umožňujícím zápis a uchování informace, vystavená na úřední desce, s možností dálkového přístupu nebo umístěná v knihovně poskytující veřejné knihovnické a informační služby podle knihovního zákona.
- (6) Doprovodnou informací pro účel tohoto zákona je taková informace, která úzce souvisí s požadovanou informací (například informace o její existenci, původu, počtu, důvodu odepření, době, po kterou důvod odepření trvá a kdy bude znovu přezkoumán, a dalších důležitých rysech).
- (7) Strojově čitelným formátem se pro účely tohoto zákona rozumí formát datového souboru s takovou strukturou, která umožňuje programovému vybavení snadno nalézt, rozpoznat a získat z tohoto datového souboru konkrétní informace, včetně jednotlivých údajů a jejich vnitřní struktury.
- (8) Otevřeným formátem se pro účely tohoto zákona rozumí formát datového souboru, který není závislý na konkrétním technickém a programovém vybavení a je zpřístupněn veřejnosti bez jakéhokoli omezení, které by znemožňovalo využití informací obsažených v datovém souboru.
- (9) Otevřenou formální normou se pro účely tohoto zákona rozumí pravidlo, které bylo vydáno písemně a obsahuje specifikace požadavků na zajištění schopnosti různých programových vybavení vzájemně si poskytovat služby a efektivně spolupracovat.
- (10) Metadata jsou pro účely tohoto zákona data popisující souvislosti, obsah a strukturu zaznamenaných informací a jejich správu v průběhu času.
- (11) Otevřenými daty se pro účely tohoto zákona rozumí informace zveřejňované způsobem umožňujícím dálkový přístup v otevřeném a strojově čitelném formátu, jejichž způsob ani účel následného využití není omezen a které jsou evidovány v národním katalogu otevřených dat.

§ 4

Poskytování informací

- (1) Povinné subjekty poskytují informace na základě žádosti nebo zveřejněním.
- (2) V případě, že je žadatelem povinný subjekt, je mu poskytována informace za stejných podmínek jako jiným žadatelům.

§ 4a

Poskytování informací na žádost

- (1) Je-li informace poskytována na základě žádosti, poskytuje se ve formátech a jazycích podle obsahu žádosti o poskytnutí informace, včetně k ní se vztahujících metadat, pokud tento zákon nestanoví jinak. Povinný subjekt není povinen měnit formát nebo jazyk informace ani vytvářet k informaci metadata, pokud by taková změna nebo vytvoření metadat byly pro povinný subjekt nepřiměřenou zátěží; v tomto případě vyhoví povinný subjekt žádosti tím, že poskytne informaci ve formátu nebo jazyce, ve kterých byla vytvořena. Pokud je požadovaná informace součástí většího celku a její vynětí by bylo pro povinný subjekt nepřiměřenou zátěží, poskytne povinný subjekt takový celek v souladu s tímto zákonem. Pokud je to možné s přihlédnutím k povaze podané žádosti a způsobu záznamu požadované informace, poskytne povinný subjekt informaci v elektronické podobě.
- (2) Je-li informace poskytována na základě žádosti, poskytuje se způsobem podle obsahu žádosti, zejména
 - a) sdělením informace v elektronické nebo listinné podobě,
 - b) poskytnutím kopie dokumentu obsahujícího požadovanou informaci,
 - c) poskytnutím datového souboru obsahujícího požadovanou informaci,
 - d) nahlédnutím do dokumentu obsahujícího požadovanou informaci,
 - e) sdílením dat prostřednictvím rozhraní informačního systému, nebo
 - f) umožněním dálkového přístupu k informaci, která se v průběhu času mění, obnovuje, doplňuje nebo opakovaně vytváří, nebo jejím pravidelným předáváním jiným způsobem.
- (3) Pokud způsob poskytnutí informace podle odstavce 2 není možný nebo by pro povinný subjekt představoval nepřiměřenou zátěž, vyhoví povinný subjekt žádosti tím, že poskytne informaci jiným způsobem umožňujícím její účinné využití žadatelem.

§ 4b

Poskytování informací zveřejněním

- (1) Informace poskytovaná zveřejněním se poskytuje ve všech formátech a jazycích, ve kterých byla vytvořena; při zveřejnění takové informace v elektronické podobě musí být jeden z těchto formátů otevřený a, je-li to možné, též strojově čitelný. Je-li to možné a vhodné, zveřejní povinný subjekt spolu s informací též metadata, která se k ní vztahují. Formát i metadata by měly co nejvíce splňovat otevřené formální normy.

- (2) Povinné subjekty zveřejňují informace obsažené v jimi vedených nebo spravovaných registrech, evidencích, seznamech nebo rejstřících, které jsou na základě zákona každému přístupné a které lze využít při podnikání nebo jiné výdělečné činnosti, ke studijním nebo vědeckým účelům anebo při veřejné kontrole povinných subjektů, jako otevřená data. Povinné subjekty zaevidují tyto informace v národním katalogu otevřených dat. Seznam informací podle věty první stanoví prováděcí právní předpis. Má se za to, že před dalším zpracováním otevřených dat nemají přednost oprávněné zájmy nebo práva a svobody subjektu údajů vyžadující ochranu osobních údajů.

§ 4c

Národní katalog otevřených dat

- (1) Národní katalog otevřených dat je informační systém veřejné správy přístupný způsobem umožňujícím dálkový přístup sloužící k evidování informací zveřejňovaných jako otevřená data.
- (2) Správcem národního katalogu otevřených dat je Ministerstvo vnitra.

§ 5

Zveřejňování informací

- (1) Každý povinný subjekt musí pro informování veřejnosti ve svém sídle a svých úřadovnách zveřejnit na místě, které je všeobecně přístupné, jakož i umožnit pořízení jejich kopie, tyto informace:
- a) důvod a způsob založení povinného subjektu, včetně podmínek a principů, za kterých provozuje svoji činnost,
 - b) popis své organizační struktury, místo a způsob, jak získat příslušné informace, kde lze podat žádost či stížnost, předložit návrh, podnět či jiné dožádání anebo obdržet rozhodnutí o právech a povinnostech osob,
 - c) místo, lhůtu a způsob, kde lze podat opravný prostředek proti rozhodnutím povinného subjektu o právech a povinnostech osob, a to včetně výslovného uvedení požadavků, které jsou v této souvislosti kladeny na žadatele, jakož i popis postupů a pravidel, která je třeba dodržovat při těchto činnostech, a označení příslušného formuláře a způsob a místo, kde lze takový formulář získat,
 - d) postup, který musí povinný subjekt dodržovat při vyřizování všech žádostí, návrhů i jiných dožádání občanů, a to včetně příslušných lhůt, které je třeba dodržovat,
 - e) přehled nejdůležitějších předpisů, podle nichž povinný subjekt zejména jedná a rozhoduje, které stanovují právo žádat informace a povinnost

- poskytovat informace a které upravují další práva občanů ve vztahu k povinnému subjektu, a to včetně informace, kde a kdy jsou tyto předpisy poskytnuty k nahlédnutí,
- f) sazebník úhrad za poskytování informací,
 - g) výroční zprávu za předcházející kalendářní rok o své činnosti v oblasti poskytování informací (§ 18),
 - h) výhradní licence poskytnuté podle § 14a odst. 4,
 - i) usnesení nadřízeného orgánu o výši úhrad vydaná podle § 16a odst. 7,
 - j) elektronickou adresu podatelny.
- (2) Povinné subjekty jsou ve svém sídle povinny v úředních hodinách zpřístupnit
- a) právní předpisy vydávané v rámci jejich působnosti,
 - b) seznamy hlavních dokumentů, zejména koncepční, strategické a programové povahy, které mohou být poskytnuty podle tohoto zákona včetně případných návrhů licenčních smluv podle § 14a, a to tak, aby do nich mohl každý nahlédnout a pořídit si opis, výpis nebo kopii.
- (3) Do 15 dnů od poskytnutí informací na žádost povinný subjekt tyto informace zveřejní způsobem umožňujícím dálkový přístup. O informacích poskytnutých způsobem podle § 4a odst. 2 písm. e) a f), informacích poskytnutých v jiné než elektronické podobě, nebo mimořádně rozsáhlých elektronicky poskytnutých informacích postačí zveřejnit doprovodnou informaci vyjadřující jejich obsah.
- (4) Povinné subjekty jsou povinny zveřejňovat informace uvedené v odstavci 1 a 2 též způsobem umožňujícím dálkový přístup. Tato povinnost se nevztahuje na povinné subjekty, které jsou pouze fyzickými osobami. V případě informací uvedených v odstavci 2 písm. a) postačuje ke splnění této povinnosti uvedení odkazu na místo, kde jsou tyto informace již zveřejněny způsobem umožňujícím dálkový přístup. Strukturu zveřejňovaných informací stanoví prováděcí právní předpis.
- (5) Povinné subjekty, které vedou a spravují registry, evidence, seznamy nebo rejstříky obsahující informace, které jsou na základě zvláštního zákona každému přístupné, jsou tyto informace povinny zveřejňovat v přehledné formě způsobem umožňujícím i dálkový přístup. Na tyto subjekty se pro tento účel nevztahuje povinnost zamezit sdružování informací podle zvláštního právního předpisu.3a)
- (6) Povinnost zveřejnit informace podle odstavců 4 a 5 splní povinný subjekt tím, že je způsobem umožňujícím dálkový přístup bez zbytečného odkladu zpřístupní správci portálu veřejné správy nebo mu je předá. Formu a datový formát zpřístupňovaných a předávaných informací stanoví prováděcí právní předpis.

- (7) Povinný subjekt může informace podle odstavce 1 zveřejnit i dalšími způsoby a s výjimkami uvedenými v tomto zákoně může zveřejnit i další informace.

§ 6

Odkaz na zveřejněnou informaci

- (1) Pokud žádost o poskytnutí informace směřuje k poskytnutí zveřejněné informace, může povinný subjekt co nejdříve, nejpozději však do sedmi dnů, místo poskytnutí informace sdělit žadateli údaje umožňující vyhledání a získání zveřejněné informace, zejména odkaz na internetovou stránku, kde se informace nachází.
- (2) Pokud žadatel trvá na přímém poskytnutí zveřejněné informace, povinný subjekt mu ji poskytne; to neplatí, pokud byla žádost o poskytnutí informace podána elektronicky a pokud je požadovaná informace zveřejněna způsobem umožňujícím dálkový přístup a žadateli byl sdělen odkaz na internetovou stránku, kde se informace nachází.

§ 7

Ochrana utajovaných informací

Je-li požadovaná informace v souladu s právními předpisy⁴⁾ označena za utajovanou informaci, k níž žadatel nemá oprávněný přístup, povinný subjekt ji neposkytne. Povinný subjekt neposkytne rovněž osobní údaje o osobě, která je držitelem osvědčení fyzické osoby pro přístup k utajovaným informacím pro stupeň utajení Přísně tajné a Tajné, pokud by to mohlo ohrozit ochranu utajovaných informací.

§ 8

Zrušeno

§ 8a

- (1) Informace týkající se osobnosti, projevů osobní povahy, soukromí fyzické osoby a osobní údaje povinný subjekt poskytne jen v souladu s právními předpisy, upravujícími jejich ochranu.
- (2) Povinný subjekt poskytne osobní údaje o veřejně činné osobě, funkcionáři nebo zaměstnanci veřejné správy, které vypovídají o jeho veřejné nebo úřední činnosti nebo o jeho funkčním nebo pracovním zařazení.

§ 8b

Příjemci veřejných prostředků

- (1) Povinný subjekt poskytne základní osobní údaje o osobě, které poskytl veřejné prostředky.
- (2) Ustanovení odstavce 1 se nevztahuje na poskytování veřejných prostředků podle zákonů v oblasti sociální, poskytování zdravotních služeb, hmotného zabezpečení v nezaměstnanosti, státní podpory stavebního spoření a státní pomoci při obnově území.
- (3) Základní osobní údaje podle odstavce 1 se poskytnou pouze v tomto rozsahu: jméno, příjmení, rok narození, obec, kde má příjemce trvalý pobyt, výše, účel a podmínky poskytnutých veřejných prostředků.

§ 9

Ochrana obchodního tajemství

- (1) Pokud je požadovaná informace obchodním tajemstvím, povinný subjekt ji neposkytne.
- (2) Při poskytování informace, která se týká používání veřejných prostředků, se nepovažuje poskytnutí informace o rozsahu a příjemci těchto prostředků za porušení obchodního tajemství.

§ 10

Ochrana důvěrnosti majetkových poměrů

Informace o majetkových poměrech osoby, která není povinným subjektem, získané na základě zákonů o daních, poplatcích, penzijním nebo zdravotním pojištění anebo sociálním zabezpečení 8) povinný subjekt podle tohoto zákona neposkytne.

§ 11

Další omezení práva na informace

- (1) Povinný subjekt může omezit poskytnutí informace, pokud:
 - a) se vztahuje výlučně k vnitřním pokynům a personálním předpisům povinného subjektu,
 - b) jde o novou informaci, která vznikla při přípravě rozhodnutí povinného subjektu, pokud zákon nestanoví jinak; to platí jen do doby, kdy se příprava ukončí rozhodnutím,
 - c) jde o informaci poskytnutou Organizací Severoatlantické smlouvy nebo Evropskou unií, která je v zájmu bezpečnosti státu, veřejné bezpečnosti nebo ochrany práv třetích osob chráněna uvedenými původci označením „NATO UNCLASSIFIED” nebo „LIMITE” a v České republice je toto

- označení respektováno z důvodů plnění povinností vyplývajících pro Českou republiku z jejího členství v Organizaci Severoatlantické smlouvy nebo Evropské unii, pokud původce nedal k poskytnutí souhlas,
- d) její poskytnutí významně nebo přímo ohrožuje účinnost bezpečnostního opatření stanoveného na základě zvláštního předpisu pro účel ochrany bezpečnosti osob, majetku a veřejného pořádku, nebo
 - e) její poskytnutí významně nebo přímo ohrožuje výkon zahraniční služby při ochraně zájmů České republiky a jejích občanů v zahraničí.
- (2) Povinný subjekt informaci neposkytne, pokud:
- a) jde o informaci vzniklou bez použití veřejných prostředků, která byla předána osobou, již takovouto povinnost zákon neukládá, pokud nesdělila, že s poskytnutím informace souhlasí,
 - b) ji zveřejňuje na základě zvláštního zákona a v předem stanovených pravidelných obdobích až do nejbližšího následujícího období,
 - c) by tím byla porušena ochrana práv třetích osob k předmětu práva autorského nebo práv souvisejících s právem autorským (dále jen „právo autorské“), nebo
 - d) jde o informaci, která se týká stability finančního systému.
- (3) Informace, které získal povinný subjekt od třetí osoby při plnění úkolů v rámci kontrolní, dozorové, dohledové nebo obdobné činnosti prováděné na základě zvláštního právního předpisu, podle kterého se na ně vztahuje povinnost mlčenlivosti anebo jiný postup chránící je před zveřejněním nebo zneužitím, se neposkytují. Povinný subjekt poskytne pouze ty informace, které při plnění těchto úkolů vznikly jeho činností.
- (4) Povinné subjekty dále neposkytnou informace o
- a) probíhajícím trestním řízení, nebo týkající se trestního řízení, pokud by její poskytnutí ohrozilo či zmařilo účel trestního řízení, zejména zajištění práva na spravedlivý proces,
 - b) rozhodovací činnosti soudů s výjimkou rozsudků,
 - c) plnění úkolů zpravodajských služeb, nebo o činnosti zpravodajských služeb, pokud by poskytnutí této informace ohrozilo plnění jejich úkolů či ochranu utajovaných informací, nebo o činnosti zpravodajských služeb, pokud by poskytnutí této informace ohrozilo plnění jejich úkolů či ochranu utajovaných informací,
 - d) přípravě, průběhu a projednávání výsledků kontrol v orgánech Nejvyššího kontrolního úřadu,
 - e) činnosti Finančního analytického úřadu podle zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu nebo podle zákona o provádění mezinárodních sankcí,

f) činnosti České národní banky v souvislosti s vedením centrální evidence účtů.

Ustanovení zvláštních zákonů o poskytování informací v uvedených oblastech tím nejsou dotčena.

- (5) Povinný subjekt neposkytne informaci, která je předmětem ochrany práva autorského, je-li v držení
- a) provozovatelů rozhlasového nebo televizního vysílání, kteří toto vysílání provozují na základě zvláštních právních předpisů,
 - b) škol a školských zařízení, které jsou součástí vzdělávací soustavy podle školského zákona a podle zákona o vysokých školách,
 - c) Akademie věd České republiky a dalších veřejných institucí, které jsou příjemci nebo spolupříjemci podpory výzkumu a vývoje z veřejných prostředků podle zákona o podpoře výzkumu a vývoje, nebo
 - d) kulturních institucí hospodařících s veřejnými prostředky, jako jsou divadla, orchestry a další umělecké soubory, s výjimkou knihoven poskytujících veřejné knihovnické a informační služby podle knihovního zákona a muzeí a galerií poskytujících standardizované veřejné služby.

Poskytování těchto informací v souladu se zvláštními předpisy tím není dotčeno.

- (6) Povinný subjekt neposkytne informaci o činnosti orgánů činných v trestním řízení nebo bezpečnostních sborů, která se týká předcházení, vyhledávání, odhalování nebo stíhání trestné činnosti nebo ochrany bezpečnosti osob, majetku a veřejného pořádku, pokud by její poskytnutí ohrozilo práva třetích osob anebo schopnost orgánů veřejné moci předcházet trestné činnosti, vyhledávat nebo odhalovat trestnou činnost, stíhat trestné činy nebo zajišťovat veřejný pořádek a bezpečnost České republiky.

§ 12

Podmínky omezení

Všechna omezení práva na informace provede povinný subjekt tak, že poskytne požadované informace včetně doprovodných informací po vyloučení těch informací, u nichž to stanoví zákon. Právo odepřít informaci trvá pouze po dobu, po kterou trvá důvod odepření. V odůvodněných případech povinný subjekt ověří, zda důvod odepření trvá.

§ 13

Žádost o poskytnutí informace

- (1) Žádost o poskytnutí informace se podává ústně nebo písemně, a to i prostřednictvím sítě nebo služby elektronických komunikací.
- (2) Není-li žadateli na ústně podanou žádost informace poskytnuta anebo nepovažuje-li žadatel informaci poskytnutou na ústně podanou žádost za dostačující, je třeba podat žádost písemně.
- (3) Ustanovení § 14 až 16a a § 18 platí pouze pro žádosti podané písemně.

§ 14

Postup při podávání a vyřizování písemných žádostí o poskytnutí informace

- (1) Žádost je podána dnem, kdy ji obdržel povinný subjekt.
- (2) Ze žádosti musí být zřejmé, kterému povinnému subjektu je určena, a že se žadatel domáhá poskytnutí informace ve smyslu tohoto zákona. Fyzická osoba uvede v žádosti jméno, příjmení, datum narození, adresu místa trvalého pobytu nebo, není-li přihlášena k trvalému pobytu, adresu bydliště a adresu pro doručování, liší-li se od adresy místa trvalého pobytu nebo bydliště. Právnícká osoba uvede název, identifikační číslo osoby, adresu sídla a adresu pro doručování, liší-li se od adresy sídla. Adresou pro doručování se rozumí též elektronická adresa.
- (3) Je-li žádost učiněna elektronicky, musí být podána prostřednictvím elektronické adresy podatelny povinného subjektu, pokud ji povinný subjekt zřídil. Pokud elektronické adresy podatelny nejsou zveřejněny, postačí podání na jakoukoliv elektronickou adresu povinného subjektu.
- (4) Neobsahuje-li žádost náležitosti podle odstavce 2 věty první a adresu pro doručování, případně není-li elektronická žádost podána podle odstavce 3, není žádostí ve smyslu tohoto zákona.
- (5) Povinný subjekt posoudí žádost a:
 - a) brání-li nedostatek údajů o žadateli podle odstavce 2 postupu vyřízení žádosti o informaci podle tohoto zákona, zejména podle § 14a nebo 15, vyzve žadatele ve lhůtě do 7 dnů ode dne podání žádosti, aby žádost doplnil; nevyhoví-li žadatel této výzvě do 30 dnů ode dne jejího doručení, žádost odloží,
 - b) v případě, že je žádost nesrozumitelná, není zřejmé, jaká informace je požadována, nebo je formulována příliš obecně, vyzve žadatele ve lhůtě do sedmi dnů od podání žádosti, aby žádost upřesnil, neupřesní-li žadatel žádost do 30 dnů ode dne doručení výzvy, rozhodne o odmítnutí žádosti,

- c) v případě, že požadované informace se nevztahují k jeho působnosti, žádost odloží a tuto odůvodněnou skutečnost sdělí do 7 dnů ode dne doručení žádosti žadateli,
 - d) nerozhodne-li podle § 15, poskytne informaci v souladu se žádostí ve lhůtě nejpozději do 15 dnů ode dne přijetí žádosti nebo ode dne jejího doplnění; je-li zapotřebí licence podle § 14a, předloží v této lhůtě žadateli konečnou licenční nabídku.
- (6) O postupu při poskytování informace se pořídí záznam.
- (7) Lhůtu pro poskytnutí informace podle odstavce 5 písm. d) může povinný subjekt prodloužit ze závažných důvodů, nejvýše však o deset dní. Závažnými důvody jsou:
- a) vyhledání a sběr požadovaných informací v jiných úřadovnách, které jsou oddělené od úřadovny vyřizující žádost,
 - b) vyhledání a sběr objemného množství oddělených a odlišných informací požadovaných v jedné žádosti,
 - c) konzultace s jiným povinným subjektem, který má závažný zájem na rozhodnutí o žádosti, nebo mezi dvěma nebo více složkami povinného subjektu, které mají závažný zájem na předmětu žádosti.

Žadatel musí být o prodloužení lhůty i o jeho důvodech vždy prokazatelně informován, a to včas před uplynutím lhůty pro poskytnutí informace.

§ 14a

Některá ustanovení o licenční nebo podlicenční smlouvě při poskytování informací

- (1) Má-li být informace, která je předmětem ochrany práva autorského, poskytnuta na základě licenční nebo podlicenční smlouvy a majetková práva k předmětu ochrany práva autorského vykonává povinný subjekt, který není vyňat z povinnosti poskytovat informaci podle § 11 odst. 5, postupuje se ve věcech neupravených tímto zákonem podle autorského zákona.
- (2) Odměna za oprávnění informaci užít nesmí být vyšší než úhrada podle § 17, nestanoví-li jinak zvláštní právní předpis nebo licenční smlouva mezi povinným subjektem a tím, kdo právo nakládat s předmětem práva autorského na povinný subjekt převedl.
- (3) Podmínky poskytnutí informace v licenční nebo podlicenční smlouvě (dále jen „licenční smlouva“) musí umožňovat další užití informace žadatelem v souladu se žádostí, pokud tento zákon nestanoví jinak. Licence nebo podlicence (dále jen „licence“) se poskytuje jako nevýhradní, s výjimkou případů podle odstavce 4.

- (4) Povinný subjekt může poskytnout výhradní licenci pouze tehdy, je-li výhradní licence pro další šíření poskytované informace nezbytná a je-li to ve veřejném zájmu. Poskytne-li povinný subjekt výhradní licenci podle věty první, přezkoumá alespoň každé 3 roky trvání důvodů, na základě kterých byla výhradní licence poskytnuta; to neplatí v případě poskytnutí výhradní licence k digitalizaci kulturního zdroje, kdy povinný subjekt přezkoumá trvání důvodů, na základě kterých byla výhradní licence poskytnuta, v jedenáctém roce trvání, případně každých následujících 7 let. V případě poskytnutí výhradní licence k digitalizaci kulturního zdroje musí být povinnému subjektu bezplatně poskytnuta kopie digitální reprodukce kulturního zdroje, kterou bude možné po skončení trvání výhradní licence poskytnout podle tohoto zákona.
- (5) Povinný subjekt zveřejní způsobem umožňujícím dálkový přístup vzor licenční smlouvy, která může být žadatelem přizpůsobena konkrétní žádosti a použita jako návrh na uzavření licenční smlouvy.
- (6) Na ustanovení licenčních smluv uzavřených při poskytování informací podle tohoto zákona se nevztahuje ochrana obchodního tajemství.

§ 15

Rozhodnutí o odmítnutí žádosti

- (1) Pokud povinný subjekt žádosti, byť i jen zčásti, nevyhoví, vydá ve lhůtě pro vyřízení žádosti rozhodnutí o odmítnutí žádosti, popřípadě o odmítnutí části žádosti (dále jen „rozhodnutí o odmítnutí žádosti“), s výjimkou případů, kdy se žádost odloží.
- (2) Pokud nebylo žádosti vyhověno z důvodů ochrany obchodního tajemství podle § 9 nebo ochrany práv třetích osob k předmětu práva autorského podle § 11 odst. 2 písm., musí být v odůvodnění rozhodnutí uvedeno, kdo vykonává právo k tomuto obchodnímu tajemství nebo kdo vykonává majetková práva k tomuto předmětu ochrany práva autorského, je-li tato osoba povinnému subjektu známa. Pro knihovny poskytující veřejné knihovnické a informační služby podle knihovního zákona a muzea a galerie poskytující standardizované veřejné služby se věta první nepoužije.

§ 16

Odvolání

- (1) Proti rozhodnutí povinného subjektu o odmítnutí žádosti lze podat odvolání.
- (2) Povinný subjekt předloží odvolání spolu se spisovým materiálem nadřízenému orgánu ve lhůtě 15 dnů ode dne doručení odvolání.

- (3) Nadřízený orgán rozhodne o odvolání do 15 dnů ode dne předložení odvolání povinným subjektem. Lhůta pro rozhodnutí o rozkladu je 15 pracovních dnů ode dne doručení rozkladu povinnému subjektu. Lhůtu nelze prodloužit.
- (4) Neshledá-li nadřízený orgán důvody pro odmítnutí žádosti, zruší rozhodnutí povinného subjektu o odmítnutí žádosti nebo jeho část a řízení v tomto rozsahu zastaví. Současně rozhodnutím přikáže povinnému subjektu požadovanou informaci žadateli poskytnout ve lhůtě, která nesmí být delší než 15 dnů ode dne oznámení rozhodnutí o odvolání povinnému subjektu. Proti rozhodnutí nadřízeného orgánu podle věty první se nelze odvolat. Poskytnutí informace povinným subjektem lze exekučně vykonat.
- (5) Při soudním přezkumu rozhodnutí o odvolání na základě žaloby podle zvláštního právního předpisu soud přezkoumá, zda jsou dány důvody pro odmítnutí žádosti. Nejsou-li žádné důvody pro odmítnutí žádosti, soud zruší rozhodnutí o odvolání a rozhodnutí povinného subjektu o odmítnutí žádosti a povinnému subjektu nařídí požadované informace poskytnout.

§ 16a

Stížnost na postup při vyřizování žádosti o informace

- (1) Stížnost na postup při vyřizování žádosti o informace (dále jen „stížnost“) může podat žadatel,
 - a) který nesouhlasí s vyřízením žádosti způsobem uvedeným v § 6,
 - b) kterému po uplynutí lhůty podle § 14 odst. 5 písm. d) nebo § 14 odst. 7 nebyla poskytnuta informace nebo předložena konečná licenční nabídka a nebylo vydáno rozhodnutí o odmítnutí žádosti,
 - c) kterému byla informace poskytnuta částečně, aniž bylo o zbytku žádosti vydáno rozhodnutí o odmítnutí, nebo
 - d) který nesouhlasí s výší úhrady sdělené podle § 17 odst. 3 nebo s výší odměny podle § 14a odst. 2, požadovanými v souvislosti s poskytováním informací.
- (2) Stížnost lze podat písemně nebo ústně; je-li stížnost podána ústně a nelze-li ji ihned vyřídit, sepíše o ní povinný subjekt písemný záznam.
- (3) Stížnost se podává u povinného subjektu, a to do 30 dnů ode dne
 - a) doručení sdělení podle § 6, § 14 odst. 5 písm. nebo § 17 odst. 3,
 - b) uplynutí lhůty pro poskytnutí informace podle § 14 odst. 5 písm. nebo § 14 odst. 7.
- (4) O stížnosti rozhoduje nadřízený orgán.
- (5) Povinný subjekt předloží stížnost spolu se spisovým materiálem nadřízenému orgánu do 7 dnů ode dne, kdy mu stížnost došla, pokud v této lhůtě stížnosti

- sám zcela nevyhoví tím, že poskytne požadovanou informaci nebo konečnou licenční nabídku, nebo vydá rozhodnutí o odmítnutí žádosti.
- (6) Nadřízený orgán při rozhodování o stížnosti podle odstavce 1 písm. a), b) nebo c) přezkoumá postup povinného subjektu a rozhodne tak, že
- a) postup povinného subjektu potvrdí,
 - b) povinnému subjektu přikáže, aby ve stanovené lhůtě, která nesmí být delší než 15 dnů ode dne doručení rozhodnutí nadřízeného orgánu, žádost vyřídil, případně předložil žadateli konečnou licenční nabídku, a neshledá-li důvody pro odmítnutí žádosti v případě, kdy dostupné informace o právním a skutkovém stavu nevyvolávají důvodné pochybnosti, postupuje obdobně podle § 16 odst. 4, nebo
 - c) usnesením věc převezme a informaci poskytne sám nebo vydá rozhodnutí o odmítnutí žádosti; tento postup nelze použít vůči orgánům územních samosprávných celků při výkonu samostatné působnosti.
- (7) Nadřízený orgán při rozhodování o stížnosti podle odstavce 1 písm. přezkoumá postup povinného subjektu a rozhodne tak, že
- a) výši úhrady nebo odměny potvrdí,
 - b) výši úhrady nebo odměny sníží; v případě, kdy dostupné informace o právním a skutkovém stavu nevyvolávají důvodné pochybnosti, postupuje obdobně podle § 16 odst. 4 věty druhé s tím, že povinnému subjektu přikáže požadovanou informaci žadateli poskytnout ve lhůtě, která nesmí být delší než 15 dnů ode dne zaplacení úhrady či odměny.
- (8) Nadřízený orgán o stížnosti rozhodne do 15 dnů ode dne, kdy mu byla předložena.
- (9) Rozhodnutí podle odstavců 6 a 7 se oznamuje žadateli a povinnému subjektu. Proti rozhodnutí vydanému podle odstavců 6 a 7 se nelze odvolat. Jde-li však o rozhodnutí podle odstavce 6 písm. c), nelze se odvolat pouze v případě, kdy rozhodl nadřízený orgán určený podle § 178 odst. 2 věty poslední správního řádu nebo podle § 20 odst. 5 tohoto zákona.
- (10) Je-li poskytnuta informace podle odstavce 6 písm. c), žadatel může ve smyslu odstavce 1 písm. a) nebo c) postupovat obdobně.

§ 16b

Přezkumné řízení a ochrana proti nečinnosti

- (1) Rozhodnutí nadřízeného orgánu lze přezkoumat v přezkumném řízení, pro jehož vedení podle zvláštního právního předpisu je příslušný Úřad pro ochranu osobních údajů.

- (2) Dospěje-li správní orgán při přezkumu k závěru, že informace byly odepřeny nezákonně, a dostupné informace o právním a skutkovém stavu nevyvolávají důvodné pochybnosti, postupuje obdobně podle § 16 odst. 4.
- (3) K opatřením proti nečinnosti nadřízeného orgánu podle zvláštního právního předpisu je příslušný Úřad pro ochranu osobních údajů.

§ 17

Hrazení nákladů

- (1) Povinné subjekty jsou v souvislosti s poskytováním informací oprávněny žádat úhradu ve výši, která nesmí přesáhnout náklady spojené s pořízením kopií, opatřením technických nosičů dat a s odesláním informací žadateli. Povinný subjekt může vyžádat i úhradu za mimořádně rozsáhlé vyhledání informací.
- (2) Pokud byla v licenční smlouvě sjednána odměna, nelze požadovat úhradu nákladů.
- (3) V případě, že bude povinný subjekt za poskytnutí informace požadovat úhradu, písemně oznámí tuto skutečnost spolu s výší úhrady žadateli před poskytnutím informace. Z oznámení musí být zřejmé, na základě jakých skutečností a jakým způsobem byla výše úhrady povinným subjektem vyčíslena. Součástí oznámení musí být poučení o možnosti podat proti požadavku úhrady nákladů za poskytnutí informace stížnost podle § 16a odst. 1 písm. d), ze kterého je patrné, v jaké lhůtě lze stížnost podat, od kterého dne se tato lhůta počítá, který nadřízený orgán o ní rozhoduje a u kterého povinného subjektu se podává.
- (4) Nesplní-li povinný subjekt vůči žadateli oznamovací povinnost podle odstavce 3, ztrácí nárok na úhradu nákladů.
- (5) Poskytnutí informace podle odstavce 3 je podmíněno zaplacením požadované úhrady. Pokud žadatel do 60 dnů ode dne oznámení výše požadované úhrady úhradu nezaplatí, povinný subjekt žádost odloží. Po dobu vyřizování stížnosti proti výši požadované úhrady lhůta podle věty druhé neběží.
- (6) Úhrada je příjmem povinného subjektu.

§ 18

Výroční zpráva

- (1) Každý povinný subjekt musí vždy do 1. března zveřejnit výroční zprávu za předcházející kalendářní rok o své činnosti v oblasti poskytování informací podle tohoto zákona obsahující následující údaje:
 - a) počet podaných žádostí o informace a počet vydaných rozhodnutí o odmítnutí žádosti,
 - b) počet podaných odvolání proti rozhodnutí,

- c) opis podstatných částí každého rozsudku soudu ve věci přezkoumání zákonnosti rozhodnutí povinného subjektu o odmítnutí žádosti o poskytnutí informace a přehled všech výdajů, které povinný subjekt vynaložil v souvislosti se soudními řízeními o právech a povinnostech podle tohoto zákona, a to včetně nákladů na své vlastní zaměstnance a nákladů na právní zastoupení,
 - d) výčet poskytnutých výhradních licencí, včetně odůvodnění nezbytnosti poskytnutí výhradní licence,
 - e) počet stížností podaných podle § 16a, důvody jejich podání a stručný popis způsobu jejich vyřízení,
 - f) další informace vztahující se k uplatňování tohoto zákona.
- (2) Pokud má povinný subjekt zvláštním zákonem uloženou povinnost předkládat veřejnou výroční zprávu obsahující informace o jeho činnosti, začleňuje údaje podle odstavce 1 do této výroční zprávy jako její samostatnou část s názvem „Poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím”.

§ 19

Umožnění přístupu k informacím nebo poskytnutí informací za podmínek a způsobem stanoveným tímto zákonem není porušení povinnosti zachovávat mlčenlivost uložené zvláštními zákony.

ČÁST DRUHÁ PŘECHODNÁ A ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ

§ 20

- (1) Povinnost uvedená v § 5 odst. 2 nastává dnem 1. ledna 2001. Pro obce, které nejsou městy, 16) povinnost podle § 5 odst. 2 nastává dnem 1. ledna 2002.
- (2) Povinnost uvedená v § 5 odst. 3 nastává dnem 1. ledna 2002.
- (3) Lhůta pro poskytnutí informace [§ 14 odst. 3 písm. c)] a prodloužení této lhůty (§ 14 odst. 5) se v prvních 12 měsících od účinnosti zákona prodlužují na dvojnásobek, a dalších 12 měsíců se prodlužují o polovinu.
- (4) Pokud tento zákon nestanoví jinak, použijí se při postupu podle tohoto zákona
 - a) pro rozhodnutí o odmítnutí žádosti,
 - b) pro odvolací řízení,
 - c) pro vykonatelnost příkazu poskytnout informace, a
 - d) v řízení o stížnosti pro počítání lhůt, doručování a náklady řízení ustanovení správního řádu; dále se při postupu podle tohoto zákona použijí ustanovení správního řádu o základních zásadách činnosti správních

- orgánů, ustanovení o ochraně před nečinností, v rozsahu § 16b ustanovení o přezkumném řízení a ustanovení § 178; v ostatním se správní řád nepoužije.
- (5) Nelze-li podle § 178 správního řádu nadřízený orgán určit, rozhoduje v odvolacím řízení a v řízení o stížnosti Úřad pro ochranu osobních údajů.
 - (6) Informace, které se týkají přenesené působnosti územního samosprávného celku, poskytují orgány územního samosprávného celku v přenesené působnosti.

§ 21

- (1) Vláda vydá nařízení, kterým upraví součinnost orgánů státní správy s obcemi při zajišťování povinností obcí podle § 5 tohoto zákona.
- (2) Vláda stanoví nařízením zásady stanovení úhrad a licenčních odměn za poskytování informací.
- (3) Vláda stanoví nařízením seznam informací podle § 4b odst. 2 zveřejňovaných jako otevřená data.
- (4) Ministerstvo vnitra stanoví vyhláškou
 - a) strukturu informací zveřejňovaných o povinném subjektu podle § 5 odst. 1 a 2 způsobem umožňujícím dálkový přístup,
 - b) osnovu popisu postupů podle § 5 odst. 1 písm.,
 - c) formu a datový formát údajů pro zpřístupnění nebo předání informací podle § 5 odst. 6.

§ 22

Účinnost

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2000.

Přechodná ustanovení zavedena zákonem č. 61/2006 Sb. Čl. II

1. Pro vyřízení žádostí, které povinný subjekt obdržel přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, se použijí dosavadní právní předpisy.
2. Licenční nebo podlicenční smlouvy, jimiž byla poskytnuta výhradní licence týkající se poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb., ve znění účinném do dne nabytí účinnosti tohoto zákona, a které byly uzavřeny přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, pozbývají účinnosti uplynutím sjednané doby, nejdéle však 31. prosince 2008.

Přechodná ustanovení zavedena zákonem č. 222/2015 Sb. Čl. II

1. Žádost o poskytnutí informace podaná přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se vyřizuje podle zákona č. 106/1999 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.

2. Povinnost zveřejňovat informace podle zákona č. 106/1999 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, se nevztahuje na informace, k jejichž zveřejnění došlo přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.
3. Licenční nebo podlicenční smlouva, na základě níž byla poskytnuta výhradní licence týkající se poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, a která je platná k 17. červenci 2013, pozbývá účinnosti uplynutím sjednané doby, nejpozději však 18. července 2043. Věta první se nepoužije, jde-li o licenční nebo podlicenční smlouvu týkající se digitalizace kulturních zdrojů.

Přechodné ustanovení zavedeno zákonem č. 298/2016 Sb. Čl. XIX

Povinný subjekt zveřejní informace podle § 4b odst. 2 zákona č. 106/1999 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, jako otevřená data a zaeviduje tyto informace v národním katalogu otevřených dat do 12 měsíců ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.

Přechodné ustanovení zavedeno zákonem č. 111/2019 Sb. Čl. XVI

Do 1. ledna 2020 se postupuje podle § 16, 16a, 16b a § 20 tohoto zákona ve znění dosavadních předpisů.

4) ZÁKON Č. 101/2000 SB. ZE DNE 4. DUBNA 2000 O OCHRANĚ OSOBNÍCH ÚDAJŮ A O ZMĚNĚ NĚKTERÝCH ZÁKONŮ

ČÁST PRVNÍ OCHRANA OSOBNÍCH ÚDAJŮ

HLAVA I ÚVODNÍ USTANOVENÍ

§ 1

Předmět úpravy

Tento zákon v souladu s právem Evropské unie, mezinárodními smlouvami, kterými je Česká republika vázána, a k naplnění práva každého na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromí upravuje práva a povinnosti při zpracování osobních údajů a stanoví podmínky, za nichž se uskutečňuje předání osobních údajů do jiných států.

§ 2

- (1) Zřizuje se Úřad pro ochranu osobních údajů se sídlem v Praze (dále jen „Úřad“).
- (2) Úřad je ústředním správním úřadem pro oblast ochrany osobních údajů v rozsahu stanoveném tímto zákonem, zvláštními právními předpisy, mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu, a přímo použitelnými předpisy Evropské unie.
- (3) Úřad vykonává působnost dozorového úřadu pro oblast ochrany osobních údajů vyplývající z mezinárodních smluv, které jsou součástí právního řádu.

§ 3

Působnost zákona

- (1) Tento zákon se vztahuje na osobní údaje, které zpracovávají státní orgány, orgány územní samosprávy, jiné orgány veřejné moci, jakož i fyzické a právnické osoby.
- (2) Tento zákon se vztahuje na veškeré zpracovávání osobních údajů, ať k němu dochází automatizovaně nebo jinými prostředky.
- (3) Tento zákon se nevztahuje na zpracování osobních údajů, které provádí fyzická osoba výlučně pro osobní potřebu.
- (4) Tento zákon se nevztahuje na nahodilé shromažďování osobních údajů, pokud tyto údaje nejsou dále zpracovávány.
- (5) Tento zákon se dále vztahuje na zpracování osobních údajů,

- a) jestliže se právní řád České republiky použije přednostně na základě mezinárodního práva veřejného, i když správce není usazen na území České republiky,
- b) jestliže správce, který je usazen mimo území Evropské unie, provádí zpracování na území České republiky a nejedná se pouze o předání osobních údajů přes území Evropské unie; v tomto případě je správce povinen zmocnit postupem podle § 6 na území České republiky zpracovatele.
- Jestliže zpracování provádí správce prostřednictvím svých organizačních jednotek umístěných na území Evropské unie, musí zajistit, že tyto organizační jednotky budou zpracovávat osobní údaje v souladu s národním právem příslušného členského státu Evropské unie.
- (6) Ustanovení § 5 odst. 1 a § 11 a 12 se nepoužijí pro zpracování osobních údajů nezbytných pro plnění povinností správce stanovených zvláštními zákony pro zajištění
- a) bezpečnosti České republiky,
- b) obrany České republiky,
- c) veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti,
- d) předcházení, vyhledávání, odhalování trestné činnosti a stíhání trestných činů,
- e) významného hospodářského zájmu České republiky nebo Evropské unie,
- f) významného finančního zájmu České republiky nebo Evropské unie, kterým je zejména stabilita finančního trhu a měny, fungování peněžního oběhu a platebního styku, jakož i rozpočtová a daňová opatření,
- g) výkonu kontroly, dozoru, dohledu a regulace spojených s výkonem veřejné moci v případech uvedených v písmenech c), d), e) a f),
- h) činností spojených se zpřístupňováním svazků bývalé Státní bezpečnosti, nebo
- i) činností spojených s vedením centrální evidence účtů.

§ 4

Vymezení pojmů

Pro účely tohoto zákona se rozumí

- a) osobním údajem jakákoliv informace týkající se určeného nebo určitelného subjektu údajů. Subjekt údajů se považuje za určený nebo určitelný, jestliže lze subjekt údajů přímo či nepřímo identifikovat zejména na základě čísla, kódu nebo jednoho či více prvků, specifických pro jeho fyzickou, fyziologickou, psychickou, ekonomickou, kulturní nebo sociální identitu,
- b) citlivým údajem osobní údaj vypovídající o národnostním, rasovém nebo etnickém původu, politických postojích, členství v odborových organizacích, náboženství a filozofickém přesvědčení, odsouzení za trestný čin, zdravotním

- stavu a sexuálním životě subjektu údajů a genetický údaj subjektu údajů; citlivým údajem je také biometrický údaj, který umožňuje přímou identifikaci nebo autentizaci subjektu údajů,
- c) anonymním údajem takový údaj, který buď v původním tvaru nebo po provedeném zpracování nelze vztáhnout k určenému nebo určitelnému subjektu údajů,
 - d) subjektem údajů fyzická osoba, k níž se osobní údaje vztahují,
 - e) zpracováním osobních údajů jakákoliv operace nebo soustava operací, které správce nebo zpracovatel systematicky provádějí s osobními údaji, a to automatizovaně nebo jinými prostředky. Zpracováním osobních údajů se rozumí zejména shromažďování, ukládání na nosiče informací, zpřístupňování, úprava nebo pozměňování, vyhledávání, používání, předávání, šíření, zveřejňování, uchovávání, výměna, třídění nebo kombinování, blokování a likvidace,
 - f) shromažďováním osobních údajů systematický postup nebo soubor postupů, jehož cílem je získání osobních údajů za účelem jejich dalšího uložení na nosič informací pro jejich okamžité nebo pozdější zpracování,
 - g) uchováváním osobních údajů udržování údajů v takové podobě, která je umožňuje dále zpracovávat,
 - h) blokováním operace nebo soustava operací, kterými se na stanovenou dobu omezí způsob nebo prostředky zpracování osobních údajů, s výjimkou nezbytných zásahů,
 - i) likvidací osobních údajů se rozumí fyzické zničení jejich nosiče, jejich fyzické vymazání nebo jejich trvalé vyloučení z dalších zpracování,
 - j) správcem každý subjekt, který určuje účel a prostředky zpracování osobních údajů, provádí zpracování a odpovídá za něj. Zpracováním osobních údajů může správce zmocnit nebo pověřit zpracovatele, pokud zvláštní zákon nestanoví jinak,
 - k) zpracovatelem každý subjekt, který na základě zvláštního zákona nebo pověření správcem zpracovává osobní údaje podle tohoto zákona,
 - l) zveřejněným osobním údajem osobní údaj zpřístupněný zejména hromadnými sdělovacími prostředky, jiným veřejným sdělením nebo jako součást veřejného seznamu,
 - m) evidencí nebo datovým souborem osobních údajů (dále jen „datový soubor“) jakýkoliv soubor osobních údajů uspořádaný nebo zpřístupnitelný podle společných nebo zvláštních kritérií,
 - n) souhlasem subjektu údajů svobodný a vědomý projev vůle subjektu údajů, jehož obsahem je svolení subjektu údajů se zpracováním osobních údajů,

- o) příjemcem každý subjekt, kterému jsou osobní údaje zpřístupněny; za příjemce se nepovažuje subjekt, který zpracovává osobní údaje podle § 3 odst. 6 písm. g).

HLAVA II

PRÁVA A POVINNOSTI PŘI ZPRACOVÁNÍ OSOBNÍCH ÚDAJŮ

§ 5

- (1) Správce je povinen
- a) stanovit účel, k němuž mají být osobní údaje zpracovány,
 - b) stanovit prostředky a způsob zpracování osobních údajů,
 - c) zpracovat pouze přesné osobní údaje, které získal v souladu s tímto zákonem. Je-li to nezbytné, osobní údaje aktualizuje. Zjistí-li správce, že jím zpracované osobní údaje nejsou s ohledem na stanovený účel přesné, provede bez zbytečného odkladu přiměřená opatření, zejména zpracování blokuje a osobní údaje opraví nebo doplní, jinak osobní údaje zlikviduje. Nepřesné osobní údaje lze zpracovat pouze v mezích uvedených v § 3 odst. 6. Nepřesné osobní údaje se musí označit. Informaci o blokování, opravě, doplnění nebo likvidaci osobních údajů je správce povinen bez zbytečného odkladu předat všem příjemcům,
 - d) shromažďovat osobní údaje odpovídající pouze stanovenému účelu a v rozsahu nezbytném pro naplnění stanového účelu,
 - e) uchovávat osobní údaje pouze po dobu, která je nezbytná k účelu jejich zpracování. Po uplynutí této doby mohou být osobní údaje uchovávány pouze pro účely státní statistické služby, pro účely vědecké a pro účely archivnictví. Při použití pro tyto účely je třeba dbát práva na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a osobního života subjektu údajů, a osobní údaje anonymizovat, jakmile je to možné,
 - f) zpracovávat osobní údaje pouze v souladu s účelem, k němuž byly shromážděny. Zpracovávat k jinému účelu lze osobní údaje jen v mezích ustanovení § 3 odst. 6, nebo pokud k tomu dal subjekt údajů předem souhlas,
 - g) shromažďovat osobní údaje pouze otevřeně; je vyloučeno shromažďovat údaje pod záminkou jiného účelu nebo jiné činnosti,
 - h) nesdružovat osobní údaje, které byly získány k rozdílným účelům.
- (2) Správce může zpracovávat osobní údaje pouze se souhlasem subjektu údajů. Bez tohoto souhlasu je může zpracovávat,
- a) jestliže provádí zpracování nezbytné pro dodržení právní povinnosti správce,

- b) jestliže je zpracování nezbytné pro plnění smlouvy, jejíž smluvní stranou je subjekt údajů, nebo pro jednání o uzavření nebo změně smlouvy uskutečněné na návrh subjektu údajů,
 - c) pokud je to nezbytné třeba k ochraně životně důležitých zájmů subjektu údajů. V tomto případě je třeba bez zbytečného odkladu získat jeho souhlas. Pokud souhlas není dán, musí správce ukončit zpracování a údaje zlikvidovat,
 - d) jedná-li se o oprávněně zveřejněné osobní údaje v souladu se zvláštním právním předpisem. Tím však není dotčeno právo na ochranu soukromého a osobního života subjektu údajů,
 - e) pokud je to nezbytné pro ochranu práv a právem chráněných zájmů správce, příjemce nebo jiné dotčené osoby; takové zpracování osobních údajů však nesmí být v rozporu s právem subjektu údajů na ochranu jeho soukromého a osobního života,
 - f) pokud poskytuje osobní údaje o veřejně činné osobě, funkcionáři či zaměstnanci veřejné správy, které vypovídají o jeho veřejné anebo úřední činnosti, o jeho funkčním nebo pracovním zařazení, nebo,
 - g) jedná-li se o zpracování výlučně pro účely archivnictví podle zvláštního zákona.
- (3) Provádí-li správce zpracování osobních údajů na základě zvláštního zákona, je povinen dbát práva na ochranu soukromého a osobního života subjektu údajů.
- (4) Subjekt údajů musí být při udělení souhlasu informován o tom, pro jaký účel zpracování a k jakým osobním údajům je souhlas dáván, jakému správci a na jaké období. Souhlas subjektu údajů se zpracováním osobních údajů musí být správce schopen prokázat po celou dobu zpracování.
- (5) Provádí-li správce nebo zpracovatel zpracování osobních údajů za účelem nabízení obchodu nebo služeb subjektu údajů, lze pro tento účel použít jméno, příjmení a adresu subjektu údajů, pokud tyto údaje byly získány z veřejného seznamu nebo v souvislosti se svojí činností jakožto správce nebo zpracovatele. Správce nebo zpracovatel však nesmí uvedené údaje dále zpracovávat, pokud s tím subjekt údajů vyslovil nesouhlas. Nesouhlas se zpracováním je nutné vyjádřit písemně. Bez souhlasu subjektu údajů nelze k uvedeným údajům přiřazovat další osobní údaje.
- (6) Správce, který zpracovává osobní údaje podle odstavce 5, může tyto údaje předat jinému správci pouze za splnění těchto podmínek:
- a) údaje subjektu údajů byly získány v souvislosti s činností správce nebo se jedná o zveřejněné osobní údaje,
 - b) údaje budou využívány pouze za účelem nabízení obchodu a služeb,

- c) subjekt údajů byl o tomto postupu správce předem informován a nevyslovil s tímto postupem nesouhlas.
- (7) Jiný správce, kterému byly předány údaje podle odstavce 6, nesmí tyto údaje předávat jiné osobě.
- (8) Nesouhlas se zpracováním podle odstavce 6 písm. c) musí subjekt údajů učinit písemně. Správce je povinen informovat každého správce, kterému předal jméno, příjmení a adresu subjektu údajů, o tom, že subjekt údajů vyslovil nesouhlas se zpracováním.
- (9) Za účelem vyloučení možnosti, že jméno, příjmení a adresa subjektu údajů budou opakovaně použity k nabídce obchodu a služeb, je správce oprávněn dále zpracovávat pro svoji vlastní potřebu jméno, příjmení a adresu subjektu údajů přesto, že subjekt údajů vyslovil nesouhlas podle odstavce 5.

§ 6

Pokud zmocnění nevyplývá z právního předpisu, musí správce se zpracovatelem uzavřít smlouvu o zpracování osobních údajů. Smlouva musí mít písemnou formu. Musí v ní být zejména výslovně uvedeno, v jakém rozsahu, za jakým účelem a na jakou dobu se uzavírá a musí obsahovat záruky zpracovatele o technickém a organizačním zabezpečení ochrany osobních údajů.

§ 7

Povinnosti stanovené v § 5 platí obdobně také pro zpracovatele.

§ 8

Jestliže zpracovatel zjistí, že správce porušuje povinnosti stanovené tímto zákonem, je povinen jej na to neprodleně upozornit a ukončit zpracování osobních údajů. Pokud tak neučiní, odpovídá za škodu, která subjektu údajů vznikla, společně a nerozdílně se správcem údajů. Tím není dotčena jeho odpovědnost podle tohoto zákona.

§ 9

Citlivé údaje

Citlivé údaje je možné zpracovávat, jen jestliže

- a) subjekt údajů dal ke zpracování výslovný souhlas. Subjekt údajů musí být při udělení souhlasu informován o tom, pro jaký účel zpracování a k jakým osobním údajům je souhlas dáván, jakému správci a na jaké období. Existenci souhlasu subjektu údajů se zpracováním osobních údajů musí být správce schopen prokázat po celou dobu zpracování. Správce je povinen předem subjekt údajů poučit o jeho právech podle § 12 a 21,

- b) je to nezbytné v zájmu zachování života nebo zdraví subjektu údajů nebo jiné osoby nebo odvrácení bezprostředního závažného nebezpečí hrozícího jejich majetku, pokud není možno jeho souhlas získat zejména z důvodů fyzické, duševní či právní nezpůsobilosti, v případě, že je nezvěstný nebo z jiných podobných důvodů. Správce musí ukončit zpracování údajů, jakmile pominou uvedené důvody, a údaje musí zlikvidovat, ledaže by subjekt údajů dal k dalšímu zpracování souhlas,
- c) se jedná o zpracování při poskytování zdravotních služeb, ochrany veřejného zdraví, zdravotního pojištění a výkon státní správy v oblasti zdravotnictví podle zvláštního zákona nebo se jedná o posuzování zdravotního stavu v jiných případech stanovených zvláštním zákonem,
- d) je zpracování nezbytné pro dodržení povinností a práv správce odpovědného za zpracování v oblasti pracovního práva a zaměstnanosti, stanovené zvláštním zákonem,
- e) jde o zpracování, které sleduje politické, filosofické, náboženské nebo odborové cíle, prováděné v rámci oprávněné činnosti občanského sdružení, nadace nebo jiné právnické osoby nevýdělečné povahy (dále jen „sdružení“), a které se týká pouze členů sdružení nebo osob, se kterými je sdružení v opakujícím se kontaktu souvisejícím s oprávněnou činností sdružení, a osobní údaje nejsou zpřístupňovány bez souhlasu subjektu údajů,
- f) se jedná o údaje podle zvláštního zákona nezbytné pro provádění nemocenského pojištění, důchodového pojištění (zabezpečení), státní sociální podpory a dalších státních sociálních dávek, sociálních služeb, sociální péče, pomoci v hmotné nouzi a sociálně-právní ochrany dětí, a při zajištění ochrany těchto údajů v souladu se zákonem,
- g) se zpracování týká osobních údajů zveřejněných subjektem údajů,
- h) je zpracování nezbytné pro zajištění a uplatnění právních nároků,
- ch) jsou zpracovány výlučně pro účely archivnictví podle zvláštního zákona, nebo
- i) se jedná o zpracování podle zvláštních zákonů při předcházení, vyhledávání, odhalování trestné činnosti, stíhání trestných činů a pátrání po osobách.

§ 10

Při zpracování osobních údajů správce a zpracovatel dbá, aby subjekt údajů neutrpěl újmu na svých právech, zejména na právu na zachování lidské důstojnosti, a také dbá na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a osobního života subjektu údajů.

§ 11

- (1) Správce je při shromažďování osobních údajů povinen subjekt údajů informovat o tom, v jakém rozsahu a pro jaký účel budou osobní údaje zpracovány, kdo a jakým způsobem bude osobní údaje zpracovávat a komu mohou být osobní údaje zpřístupněny, nejsou-li subjektu údajů tyto informace již známy. Správce musí subjekt údajů informovat o jeho právu přístupu k osobním údajům, právu na opravu osobních údajů, jakož i o dalších právech stanovených v § 21.
- (2) V případě, kdy správce zpracovává osobní údaje získané od subjektu údajů, musí subjekt údajů poučit o tom, zda je poskytnutí osobního údaje povinné či dobrovolné. Je-li subjekt údajů povinen podle zvláštního zákona osobní údaje pro zpracování poskytnout, poučí jej správce o této skutečnosti, jakož i o následcích odmítnutí poskytnutí osobních údajů.
- (3) Informace a poučení podle odstavce 1 není povinen správce poskytovat v případech, kdy osobní údaje nezískal od subjektu údajů, pokud
 - a) zpracovává osobní údaje výlučně pro účely výkonu státní statistické služby, vědecké nebo archivní účely a poskytnutí takových informací by vyžadovalo neúměrné úsilí nebo nepřiměřeně vysoké náklady; nebo pokud ukládání na nosiče informací nebo zpřístupnění je výslovně stanoveno zvláštním zákonem. V těchto případech je správce povinen přijmout potřebná opatření proti neoprávněnému zasahování do soukromého a osobního života subjektu údajů,
 - b) zpracování osobních údajů mu ukládá zvláštní zákon nebo je takových údajů třeba k uplatnění práv a povinností vyplývajících ze zvláštních zákonů,
 - c) zpracovává výlučně oprávněně zveřejněné osobní údaje, nebo
 - d) zpracovává osobní údaje získané se souhlasem subjektu údajů.
- (4) Předchozími ustanoveními nejsou dotčena práva subjektu údajů požadovat informace podle zvláštních zákonů.
- (5) Při zpracování osobních údajů podle § 5 odst. 2 písm. e) a § 9 písm. h) je správce povinen bez zbytečného odkladu subjekt údajů informovat o zpracování jeho osobních údajů.
- (6) Žádné rozhodnutí správce nebo zpracovatele, jehož důsledkem je zásah do právních a právem chráněných zájmů subjektu údajů, nelze bez ověření vydat nebo učinit výlučně na základě automatizovaného zpracování osobních údajů. To neplatí v případě, že takové rozhodnutí bylo učiněno ve prospěch subjektu údajů a na jeho žádost.
- (7) Informační povinnost upravenou v § 11 může za správce plnit zpracovatel.

§ 12

Přístup subjektu údajů k informacím

- (1) Požádá-li subjekt údajů o informaci o zpracování svých osobních údajů, je mu správce povinen tuto informaci bez zbytečného odkladu předat.
- (2) Obsahem informace je vždy sdělení o
 - a) účelu zpracování osobních údajů,
 - b) osobních údajích, případně kategoriích osobních údajů, které jsou předmětem zpracování, včetně veškerých dostupných informací o jejich zdroji,
 - c) povaze automatizovaného zpracování v souvislosti s jeho využitím pro rozhodování, jestliže jsou na základě tohoto zpracování činěny úkony nebo rozhodnutí, jejichž obsahem je zásah do práva a oprávněných zájmů subjektu údajů,
 - d) příjemci, případně kategoriích příjemců.
- (3) Správce má právo za poskytnutí informace požadovat přiměřenou úhradu nepřevyšující náklady nezbytné na poskytnutí informace.
- (4) Povinnost správce poskytnout informace subjektu údajů upravenou v § 12 může za správce plnit zpracovatel.
Povinnosti osob při zabezpečení osobních údajů.

§ 13

- (1) Správce a zpracovatel jsou povinni přijmout taková opatření, aby nemohlo dojít k neoprávněnému nebo nahodilému přístupu k osobním údajům, k jejich změně, zničení či ztrátě, neoprávněným přenosům, k jejich jinému neoprávněnému zpracování, jakož i k jinému zneužití osobních údajů. Tato povinnost platí i po ukončení zpracování osobních údajů.
- (2) Správce nebo zpracovatel je povinen zpracovat a dokumentovat přijatá a provedená technicko-organizační opatření k zajištění ochrany osobních údajů v souladu se zákonem a jinými právními předpisy.
- (3) V rámci opatření podle odstavce 1 správce nebo zpracovatel posuzuje rizika týkající se
 - a) plnění pokynů pro zpracování osobních údajů osobami, které mají bezprostřední přístup k osobním údajům,
 - b) zabránění neoprávněným osobám přistupovat k osobním údajům a k prostředkům pro jejich zpracování,
 - c) zabránění neoprávněnému čtení, vytváření, kopírování, přenosu, úpravě či vymazání záznamů obsahujících osobní údaje a
 - d) opatření, která umožní určit a ověřit, komu byly osobní údaje předány.

- (4) V oblasti automatizovaného zpracování osobních údajů je správce nebo zpracovatel v rámci opatření podle odstavce 1 povinen také
- a) zajistit, aby systémy pro automatizovaná zpracování osobních údajů používaly pouze oprávněné osoby,
 - b) zajistit, aby fyzické osoby oprávněné k používání systémů pro automatizovaná zpracování osobních údajů měly přístup pouze k osobním údajům odpovídajícím oprávnění těchto osob, a to na základě zvláštních uživatelských oprávnění zřízených výlučně pro tyto osoby,
 - c) pořizovat elektronické záznamy, které umožní určit a ověřit, kdy, kým a z jakého důvodu byly osobní údaje zaznamenány nebo jinak zpracovány, a
 - d) zabránit neoprávněnému přístupu k datovým nosičům.

§ 14

Zaměstnanci správce nebo zpracovatele a jiné osoby, které zpracovávají osobní údaje na základě smlouvy se správcem nebo zpracovatelem, mohou zpracovávat osobní údaje pouze za podmínek a v rozsahu správcem nebo zpracovatelem stanoveném.

§ 15

- (1) Zaměstnanci správce nebo zpracovatele, jiné fyzické osoby, které zpracovávají osobní údaje na základě smlouvy se správcem nebo zpracovatelem, a další osoby, které v rámci plnění zákonem stanovených oprávnění a povinností přicházejí do styku s osobními údaji u správce nebo zpracovatele, jsou povinni zachovávat mlčenlivost o osobních údajích a o bezpečnostních opatřeních, jejichž zveřejnění by ohrozilo zabezpečení osobních údajů. Povinnost mlčenlivosti trvá i po skončení zaměstnání nebo příslušných prací.
- (2) Ustanovením předchozího odstavce není dotčena povinnost zachovávat mlčenlivost podle zvláštních zákonů.
- (3) Povinnost zachovávat mlčenlivost se nevztahuje na informační povinnost podle zvláštních zákonů.

§ 16

Oznamovací povinnost

- (1) Ten, kdo hodlá jako správce zpracovávat osobní údaje nebo změnit registrované zpracování podle tohoto zákona, s výjimkou zpracování uvedených v § 18, je povinen tuto skutečnost písemně oznámit Úřadu před zpracováním osobních údajů.
- (2) Oznámení musí obsahovat tyto informace:

- a) identifikační údaje správce, u fyzické osoby, která není podnikatelem, jméno, popřípadě jména, příjmení, datum narození a adresu místa trvalého pobytu, u jiných subjektů obchodní firmu nebo název, sídlo a identifikační číslo osoby, pokud bylo přiděleno, a jméno, popřípadě jména, a příjmení osob, které jsou jejich statutárními zástupci,
 - b) účel nebo účely zpracování,
 - c) kategorie subjektů údajů a osobních údajů, které se těchto subjektů týkají,
 - d) zdroje osobních údajů,
 - e) popis způsobu zpracování osobních údajů,
 - f) místo nebo místa zpracování osobních údajů,
 - g) příjemce nebo kategorie příjemců,
 - h) předpokládaná předání osobních údajů do jiných států,
 - i) popis opatření k zajištění ochrany osobních údajů podle § 13.
- (3) Obsahuje-li oznámení všechny náležitosti podle odstavce 2 a není-li zahájeno řízení podle § 17 odst. 1, lze po uplynutí lhůty 30 dnů ode dne doručení oznámení zahájit zpracování osobních údajů. Úřad v takovém případě zapíše informace uvedené v oznámení do registru.
 - (4) Neobsahuje-li oznámení všechny náležitosti podle odstavce 2, Úřad neprodleně zašle oznamovateli výzvu, v níž upozorní na chybějící nebo nedostatečné informace a stanoví lhůtu k doplnění oznámení. V případě doplnění oznámení začíná běžet lhůta podle odstavce 3 dnem doručení doplnění oznámení. V případě, že Úřad neobdrží doplnění oznámení ve stanovené lhůtě, nahlíží na učiněné oznámení tak, jako by nebylo podáno.
 - (5) O provedení registrace vydá Úřad na žádost správce osvědčení, které obsahuje datum vyhotovení, číslo jednací, jméno, příjmení a podpis osoby, která osvědčení vydala, otisk úředního razítka, identifikační údaje správce a účel zpracování.
 - (6) Je-li podle odstavce 1 oznámeno zpracování, které je předmětem kontroly, Úřad registraci neprovede. Úřad registraci provede, jakmile je kontrola ukončena.

§ 17

- (1) Vznikne-li z oznámení důvodná obava, že při zpracování osobních údajů by mohlo dojít k porušení tohoto zákona, zahájí Úřad z vlastního podnětu řízení.
- (2) Zjistí-li Úřad, že oznámeným zpracováním neporušuje správce podmínky stanovené tímto zákonem, řízení zastaví a provede zápis podle § 16 odst. 3. Nejdříve dnem následujícím po provedení zápisu lze zahájit zpracování osobních údajů. V případě, že oznámené zpracování nesplňuje podmínky stanovené tímto zákonem, zpracování osobních údajů Úřad nepovolí.

§ 17a

- (1) Zjistí-li Úřad, že správce, jehož oznámení bylo zapsáno do registru, porušuje podmínky stanovené tímto zákonem, rozhodne o zrušení registrace.
- (2) Pomine-li účel, pro který bylo zpracování zaregistrováno, Úřad z vlastního podnětu nebo na žádost správce rozhodne o zrušení registrace.

§ 18

- (1) Oznamovací povinnost podle § 16 se nevztahuje na zpracování osobních údajů,
 - a) které jsou součástí datových souborů veřejně přístupných na základě zvláštního zákona,
 - b) které správci ukládá zvláštní zákon nebo je takových osobních údajů třeba k uplatnění práv a povinností vyplývajících ze zvláštního zákona, nebo
 - c) jde-li o zpracování, které sleduje politické, filosofické, náboženské nebo odborové cíle, prováděné v rámci oprávněné činnosti sdružení, a které se týká pouze členů sdružení, nebo osob, se kterými je sdružení v opakujícím se kontaktu souvisejícím s oprávněnou činností sdružení, a osobní údaje nejsou zpřístupňovány bez souhlasu subjektu údajů.
- (2) Správce, který provádí zpracování podle § 18 odst. 1 písm. b), je povinen zajistit, aby informace, týkající se zejména účelu zpracování, kategorií osobních údajů, kategorií subjektů údajů, kategorií příjemců a doby uchování, které by byly jinak přístupné prostřednictvím registru vedeného Úřadem podle § 35, byly zpřístupněny, a to i dálkovým přístupem nebo jinou vhodnou formou.

§ 19

Jestliže správce hodlá ukončit svoji činnost, je povinen Úřadu neprodleně oznámit, jak naložil s osobními údaji, pokud se na jejich zpracování vztahuje oznamovací povinnost.

§ 20

Likvidace osobních údajů

- (1) Správce nebo na základě jeho pokynu zpracovatel je povinen provést likvidaci osobních údajů, jakmile pomine účel, pro který byly osobní údaje zpracovány, nebo na základě žádosti subjektu údajů podle § 21.
- (2) Zvláštní zákon stanoví výjimky týkající se uchovávání osobních údajů pro účely archivnictví a uplatňování práv v občanském soudním řízení, trestním řízení a správním řízení.

Ochrana práv subjektů údajů

§ 21

- (1) Každý subjekt údajů, který zjistí nebo se domnívá, že správce nebo zpracovatel provádí zpracování jeho osobních údajů, které je v rozporu s ochranou soukromého a osobního života subjektu údajů nebo v rozporu se zákonem, zejména jsou-li osobní údaje nepřesné s ohledem na účel jejich zpracování, může
 - a) požádat správce nebo zpracovatele o vysvětlení,
 - b) požadovat, aby správce nebo zpracovatel odstranil takto vzniklý stav. Zejména se může jednat o blokování, provedení opravy, doplnění nebo likvidaci osobních údajů.
- (2) Je-li žádost subjektu údajů podle odstavce 1 shledána oprávněnou, správce nebo zpracovatel odstraní neprodleně závadný stav.
- (3) Pokud vznikla v důsledku zpracování osobních údajů subjektu údajů jiná než majetková újma, postupuje se při uplatňování jejího nároku podle zvláštního zákona.
- (4) Došlo-li při zpracování osobních údajů k porušení povinností uložených zákonem u správce nebo u zpracovatele, odpovídají za ně společně a nerozdílně.
- (5) Správce je povinen bez zbytečného odkladu informovat příjemce o žádosti subjektu údajů podle odstavce 1 a o blokování, opravě, doplnění nebo likvidaci osobních údajů. To neplatí, pokud je informování příjemce nemožné nebo by vyžadovalo neúměrné úsilí.

§ 22 – § 24

zrušeno

§ 25

Náhrada škody

V otázkách neupravených tímto zákonem se použije obecná úprava odpovědnosti za škodu.

§ 26

Povinnosti podle § 21 až 25 se obdobně vztahují i na osoby, které shromáždily osobní údaje neoprávněně.

HLAVA III
PŘEDÁNÍ OSOBNÍCH ÚDAJŮ DO JINÝCH STÁTŮ

§ 27

- (1) Volný pohyb osobních údajů nemůže být omezován, pokud jsou údaje předány do členského státu Evropské unie.
- (2) Do třetích zemí mohou být osobní údaje předány, pokud zákaz omezování volného pohybu osobních údajů vyplývá z mezinárodní smlouvy, k jejíž ratifikaci dal Parlament souhlas, a kterou je Česká republika vázána, nebo jsou osobní údaje předány na základě rozhodnutí orgánu Evropské unie. Informace o těchto rozhodnutích zveřejňuje Úřad ve Věstníku.
- (3) Není-li podmínka podle odstavců 1 a 2 splněna, může být předání osobních údajů uskutečněno, jestliže správce prokáže, že
 - a) předání údajů se děje se souhlasem nebo na základě pokynu subjektu údajů,
 - b) jsou v třetí zemi, kde mají být osobní údaje zpracovány, vytvořeny dostatečné zvláštní záruky ochrany osobních údajů, například prostřednictvím jiných právních nebo profesních předpisů a bezpečnostních opatření. Takové záruky mohou být upřesněny zejména smlouvou uzavřenou mezi správcem a příjemcem, pokud tato smlouva zajišťuje uplatnění těchto požadavků nebo pokud smlouva obsahuje smluvní doložky pro předání osobních údajů do třetích zemí zveřejněné ve Věstníku Úřadu,
 - c) jde o osobní údaje, které jsou na základě zvláštního zákona součástí datových souborů veřejně přístupných nebo přístupných tomu, kdo prokáže právní zájem; v takovém případě lze osobní údaje zpřístupnit jen v rozsahu a za podmínek stanovených zvláštním zákonem,
 - d) je předání nutné pro uplatnění důležitého veřejného zájmu vyplývajícího ze zvláštního zákona nebo z mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána,
 - e) je předání nezbytné pro jednání o uzavření nebo změně smlouvy, uskutečněné z podnětu subjektu údajů, nebo pro plnění smlouvy, jejíž smluvní stranou je subjekt údajů,
 - f) je předání nezbytné pro plnění smlouvy uzavřené v zájmu subjektu údajů mezi správcem a třetí stranou, nebo pro uplatnění jiných právních nároků, nebo
 - g) je předání nezbytné pro ochranu práv nebo životně důležitých zájmů subjektu údajů, zejména pro záchranu života nebo pro poskytnutí zdravotních služeb.
- (4) Před předáním osobních údajů do třetích zemí podle odstavce 3 je správce povinen požádat Úřad o povolení k předání, nestanoví-li zvláštní zákon

jinak. Při posuzování žádosti Úřad přezkoumá všechny okolnosti související s předáním osobních údajů, zejména zdroj, konečné určení a kategorie předávaných osobních údajů, účel a dobu zpracování, s přihlédnutím k dostupným informacím o právních nebo jiných předpisech upravujících zpracování osobních údajů ve třetí zemi. V povolení k předání Úřad stanoví dobu, po kterou může správce předání provádět. Pokud dojde ke změně podmínek, za kterých bylo povolení vydáno, zejména na základě rozhodnutí orgánu Evropské unie, Úřad toto povolení změni nebo zruší.

HLAVA IV POSTAVENÍ A PŮSOBNOST ÚŘADU

§ 28

- (1) Úřad je nezávislý orgán. Ve své činnosti postupuje nezávisle a řídí se pouze zákony a jinými právními předpisy.
- (2) Do činnosti Úřadu lze zasahovat jen na základě zákona.
- (3) Činnost Úřadu je hrazena ze samostatné kapitoly státního rozpočtu České republiky.

§ 29

- (1) Úřad
 - a) provádí dozor nad dodržováním povinností stanovených zákonem při zpracování osobních údajů,
 - b) vede registr zpracování osobních údajů,
 - c) přijímá podněty a stížnosti na porušení povinností stanovených zákonem při zpracování osobních údajů a informuje o jejich vyřízení,
 - d) zpracovává a veřejnosti zpřístupňuje výroční zprávu o své činnosti,
 - e) vykonává další působnosti stanovené mu zákonem,
 - f) projednává přestupky a uděluje pokuty podle tohoto zákona,
 - g) zajišťuje plnění požadavků vyplývajících z mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána, a z přímo použitelných předpisů Evropské unie,
 - h) poskytuje konzultace v oblasti ochrany osobních údajů,
 - i) spolupracuje s obdobnými úřady jiných států, s orgány Evropské unie a s orgány mezinárodních organizací působícími v oblasti ochrany osobních údajů. Úřad v souladu s právem Evropské unie plní oznamovací povinnost vůči orgánům Evropské unie.
- (2) Při výkonu dozoru ve formě kontroly se postupuje podle zvláštního právního předpisu.

- (3) Dozor nad zpracováním osobních údajů, které provádějí zpravodajské služby, stanoví zvláštní právní předpis.

§ 29a

- (1) Ministerstvo vnitra nebo Policie České republiky poskytuje Úřadu pro výkon působnosti stanovené tímto zákonem a dalšími právními předpisy
- a) referenční údaje ze základního registru obyvatel,
 - b) údaje z agendového informačního systému evidence obyvatel,
 - c) údaje z agendového informačního systému cizinců.
- (2) Poskytovanými údaji podle odstavce 1 písm. a) jsou
- a) příjmení,
 - b) jméno, popřípadě jména,
 - c) adresa místa pobytu,
 - d) datum narození.
- (3) Poskytovanými údaji podle odstavce 1 písm. b) jsou
- a) jméno, popřípadě jména, příjmení, popřípadě rodné příjmení,
 - b) datum narození,
 - c) adresa místa trvalého pobytu, včetně předchozích adres místa trvalého pobytu,
 - d) počátek trvalého pobytu, popřípadě datum zrušení trvalého pobytu nebo datum ukončení trvalého pobytu na území České republiky.
- (4) Poskytovanými údaji podle odstavce 1 písm. c) jsou
- a) jméno, popřípadě jména, příjmení, popřípadě rodné příjmení,
 - b) datum narození,
 - c) druh a adresa místa pobytu,
 - d) číslo a platnost oprávnění k pobytu,
 - e) počátek pobytu, popřípadě datum ukončení pobytu.
- (5) Údaje, které jsou vedeny jako referenční údaje v základním registru obyvatel, se využijí z agendového informačního systému evidence obyvatel nebo agendového informačního systému cizinců, pouze pokud jsou ve tvaru předcházejícím současný stav.
- (6) Z poskytovaných údajů lze v konkrétním případě použít vždy jen takové údaje, které jsou nezbytné ke splnění daného úkolu.

HLAVA V
ORGANIZACE ÚŘADU

§ 30

- (1) Zaměstnanci Úřadu jsou předseda, inspektoři a další zaměstnanci.
- (2) Kontrolní činnost Úřadu provádějí inspektoři a pověřeni zaměstnanci (dále jen „kontrolující“).
- (3) Předseda Úřadu má nárok na plat, náhradu výdajů, naturální plnění a odchodné jako prezident Nejvyššího kontrolního úřadu podle zvláštního zákona.
- (4) Inspektoři Úřadu mají nárok na plat, náhradu výdajů a naturální plnění jako členové Nejvyššího kontrolního úřadu podle zvláštního zákona.

§ 31

Kontrolní činnost Úřadu se provádí na základě kontrolního plánu nebo na základě podnětů a stížností.

§ 32

Předseda Úřadu

- (1) Úřad řídí předseda, kterého jmenuje a odvolává prezident republiky na návrh Senátu Parlamentu České republiky.
- (2) Předseda Úřadu je jmenován na dobu 5 let. Může být jmenován maximálně na 2 po sobě jdoucí období. Předseda Úřadu se považuje za služební orgán a je oprávněn dávat státnímu zaměstnanci příkazy k výkonu státní služby podle zákona o státní službě.
- (3) Předsedou Úřadu může být jmenován pouze občan České republiky, který
 - a) je způsobilý k právním úkonům,
 - b) je bezúhonný, splňuje podmínky stanovené zvláštním právním předpisem a jeho znalosti, zkušenosti a morální vlastnosti jsou předpokladem, že bude svoji funkci řádně zastávat,
 - c) má ukončené vysokoškolské vzdělání.
- (4) Bezúhonnou je pro účel tohoto zákona fyzická osoba, která nebyla pravomocně odsouzena pro úmyslný trestný čin nebo i trestný čin spáchaný z nedbalosti v souvislosti se zpracováním osobních údajů.
- (5) S výkonem funkce předsedy Úřadu je neslučitelná funkce poslance nebo senátora, soudce, státního zástupce, jakákoliv funkce ve veřejné správě, funkce člena orgánů územní samosprávy a členství v politických stranách a hnutích.
- (6) Předseda Úřadu nesmí zastávat jinou placenou funkci, být v dalším pracovním poměru ani vykonávat výdělečnou činnost s výjimkou správy vlastního majetku

a činnosti vědecké, pedagogické, literární, publicistické a umělecké, pokud tato činnost nenarušuje důstojnost nebo neohrožuje důvěru v nezávislost a nestrannost Úřadu.

- (7) Z funkce je předseda Úřadu odvolán, přestal-li splňovat některou z podmínek pro jeho jmenování.
- (8) Z funkce může být předseda odvolán také tehdy, jestliže nevykonává po dobu 6 měsíců svoji funkci.

Inspektoři Úřadu

§ 33

- (1) Inspektora jmenuje a odvolává prezident republiky na návrh Senátu Parlamentu České republiky.
- (2) Inspektor je jmenován na období 10 let. Může být jmenován opakovaně.
- (3) Inspektor řídí kontrolu a provádí další úkony, které jsou v působnosti Úřadu.
- (4) Činnosti podle odstavce 3 vykonává 7 inspektorů Úřadu.

§ 34

- (1) Inspektorem může být jmenován občan České republiky, který je způsobilý k právním úkonům, bezúhonný, splňuje podmínky stanovené zvláštním právním předpisem a má ukončené odborné vysokoškolské vzdělání.
- (2) S výkonem funkce inspektora je neslučitelná funkce poslance nebo senátora, soudce, státního zástupce, jakákoliv funkce ve veřejné správě, funkce člena orgánů územní samosprávy a členství v politických stranách a hnutích. Inspektor nesmí zastávat jinou placenou funkci, být v pracovním poměru ani vykonávat výdělečnou činnost s výjimkou správy vlastního majetku a činnosti vědecké, pedagogické, literární, publicistické a umělecké, pokud tato činnost nenarušuje důstojnost nebo neohrožuje důvěru v nezávislost a nestrannost Úřadu.
- (3) Z funkce je inspektor odvolán, přestal-li splňovat některou z podmínek pro jeho jmenování.

HLAVA VI ČINNOST ÚŘADU

§ 35

Registr

- (1) Do registru zpracování osobních údajů se k osobám správců zapisují informace z oznámení podle § 16 odst. 2 a datum provedení, případně zrušení registrace.

- (2) Informace zapsané do registru, s výjimkou informací uvedených v § 16 odst. 2 písm. e) a i), jsou veřejně přístupné, zejména způsobem umožňujícím dálkový přístup.
- (3) Zrušení registrace podle § 17a oznamuje Úřad ve Věstníku Úřadu.

§ 36

Výroční zpráva

- (1) Výroční zpráva Úřadu obsahuje zejména informace o provedené kontrolní činnosti a její zhodnocení, informace a zhodnocení stavu v oblasti zpracovávání a ochrany osobních údajů v České republice a zhodnocení ostatní činnosti Úřadu.
- (2) Výroční zprávu předkládá předseda Úřadu pro informaci Poslanecké sněmovně a Senátu Parlamentu České republiky a vládě České republiky do 2 měsíců po skončení rozpočtového roku a zveřejňuje ji.

§ 37

Oprávnění kontrolujícího na přístup k informacím

Kontrolující je při kontrole zpracování osobních údajů oprávněn seznamovat se se všemi informacemi v rozsahu nezbytném pro dosažení účelu kontroly, včetně citlivých údajů.

§ 38

Průkaz kontrolujícího

Kontrolující je povinen prokázat se kontrolovanému průkazem, jehož vzor stanoví nařízení vlády a který je současně pověřením ke kontrole.

§ 39 zrušeno

Opatření k nápravě

§ 40

Dojde-li k porušení povinnosti stanovené zákonem nebo uložené na jeho základě při zpracování osobních údajů, uloží inspektor opatření k odstranění zjištěných nedostatků a stanoví lhůtu pro jejich odstranění.

§ 40a

Dojde-li k nápravě protiprávního stavu v souladu s uloženým opatřením nebo bezprostředně poté, kdy bylo zjištěno porušení povinnosti, může Úřad upustit od uložení pokuty.

§ 41 – § 43

zrušeno

HLAVA VII
PŘESTUPKY

§ 44

- (1) Fyzická osoba, která
 - a) je ke správci nebo zpracovateli v pracovním nebo jiném obdobném poměru,
 - b) vykonává pro správce nebo zpracovatele činnosti na základě dohody, nebo
 - c) v rámci plnění zvláštním zákonem uložených oprávnění a povinností přichází u správce nebo zpracovatele do styku s osobními údaji, se dopustí přestupku tím, že poruší povinnost mlčenlivosti (§ 15).
- (2) Fyzická osoba se jako správce nebo zpracovatel dopustí přestupku tím, že při zpracování osobních údajů
 - a) nestanoví účel, prostředky nebo způsob zpracování [§ 5 odst. 1 písm. a) a b)] nebo stanoveným účelem zpracování poruší povinnost nebo překročí oprávnění vyplývající ze zvláštního zákona,
 - b) zpracovává nepřesné osobní údaje [§ 5 odst. 1 písm. c)],
 - c) shromažďuje nebo zpracovává osobní údaje v rozsahu nebo způsobem, který neodpovídá stanovenému účelu [§ 5 odst. 1 písm. d), f) až h)],
 - d) uchovává osobní údaje po dobu delší než nezbytnou k účelu zpracování [§ 5 odst. 1 písm. e)],
 - e) zpracovává osobní údaje bez souhlasu subjektu údajů mimo případy uvedené v zákoně (§ 5 odst. 2 a § 9),
 - f) neposkytne subjektu údajů informace v rozsahu nebo zákonem stanoveným způsobem (§ 11),
 - g) odmítne subjektu údajů poskytnout požadované informace (§ 12 a 21),
 - h) nepřijme nebo neprovede opatření pro zajištění bezpečnosti zpracování osobních údajů (§ 13),
 - i) nesplní oznamovací povinnost podle tohoto zákona (§ 16 a 27), nebo
 - j) neprovede ve stanovené lhůtě uložené opatření k nápravě.
- (3) Fyzická osoba se jako správce nebo zpracovatel dopustí přestupku tím, že při zpracování osobních údajů některým ze způsobů podle odstavce 2
 - a) ohrozí větší počet osob svým neoprávněným zasahováním do soukromého a osobního života, nebo
 - b) poruší povinnosti pro zpracování citlivých údajů (§ 9).
- (4) Za přestupek podle odstavce 1 lze uložit pokutu do výše 100 000 Kč.

- (5) Za přestupek podle odstavce 2 lze uložit pokutu do výše 1 000 000 Kč.
- (6) Za přestupek podle odstavce 3 lze uložit pokutu do výše 5 000 000 Kč.

§ 44a

- (1) Fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že poruší zákaz zveřejnění osobních údajů stanovený jiným právním předpisem.
- (2) Za přestupek podle odstavce 1 lze uložit pokutu do 1000000 Kč.
- (3) Za přestupek podle odstavce 1 spáchaný tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem lze uložit pokutu do 5000000 Kč.

§ 45

- (1) Právnická nebo podnikající fyzická osoba se jako správce nebo zpracovatel dopustí přestupku tím, že při zpracování osobních údajů
 - a) nestanoví účel, prostředky nebo způsob zpracování [§ 5 odst. 1 písm. a) a b)], nebo stanoveným účelem zpracování poruší povinnost nebo překročí oprávnění vyplývající ze zvláštního zákona,
 - b) zpracovává nepřesné osobní údaje [§ 5 odst. 1 písm. c)],
 - c) shromažďuje nebo zpracovává osobní údaje v rozsahu nebo způsobem, který neodpovídá stanovenému účelu [§ 5 odst. 1 písm. d), f) až h)],
 - d) uchovává osobní údaje po dobu delší než nezbytnou k účelu zpracování [§ 5 odst. 1 písm. e)],
 - e) zpracovává osobní údaje bez souhlasu subjektu údajů mimo případy uvedené v zákoně (§ 5 odst. 2 a § 9),
 - f) neposkytne subjektu údajů informace v rozsahu nebo zákonem stanoveným způsobem (§ 11),
 - g) odmítne subjektu údajů poskytnout požadované informace (§ 12 a 21),
 - h) nepřijme nebo neprovede opatření pro zajištění bezpečnosti zpracování osobních údajů (§ 13),
 - i) nesplní oznamovací povinnost podle tohoto zákona (§ 16 a 27),
 - j) nevede přehled případů porušení ochrany osobních údajů podle § 88 odst. 7 zákona o elektronických komunikacích, nebo
 - k) neprovede ve stanovené lhůtě uložené opatření k nápravě.
- (2) Právnická nebo podnikající fyzická osoba jako správce nebo zpracovatel se dopustí přestupku tím, že při zpracování osobních údajů některým ze způsobů podle odstavce 1
 - a) ohrozí větší počet osob svým neoprávněným zasahováním do soukromého a osobního života, nebo

- b) poruší povinnosti pro zpracování citlivých údajů (§ 9).
- (3) Za přešupek podle odstavce 1 lze uložit pokutu do 5000000 Kč.
- (4) Za přešupek podle odstavce 2 lze uložit pokutu do 10000000 Kč.

§ 45a

- (1) Právnícká osoba nebo podnikající fyzická osoba se dopustí přešupku tím, že poruší zákaz zveřejnění osobních údajů stanovený jiným právním předpisem.
- (2) Za přešupek podle odstavce 1 lze uložit pokutu do 1000000 Kč.
- (3) Za přešupek podle odstavce 1 spáchaný tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem lze uložit pokutu do 5000000 Kč.

§ 46

- (1) Přešupky podle tohoto zákona projednává Úřad.
- (2) Pokutu vybírá Úřad.

HLAVA VIII USTANOVENÍ SPOLEČNÁ, PŘECHODNÁ A ZÁVĚREČNÁ

§ 47

Opatření pro přechodné období

- (1) Každý, kdo zpracovává ke dni nabytí účinnosti tohoto zákona osobní údaje a na něhož se vztahuje povinnost oznámení podle § 16, je povinen tak učinit nejpozději do 6 měsíců ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.
- (2) Zpracování osobních údajů prováděné před účinností tohoto zákona je nutno uvést do souladu s tímto zákonem do 31. prosince 2001.
- (3) V případě, že kontrolující zjistí porušení povinnosti podle odstavce 2, ustanovení § 46 odst. 1 a 2 se v takovém případě do 31. prosince 2002 nepoužijí.

§ 48

Zrušovací ustanovení

Zrušuje se zákon č. 256/1992 Sb., o ochraně osobních údajů v informačních systémech.

ČÁST DRUHÁ ZRUŠENO

§ 49 zrušeno

ČÁST TŘETÍ

§ 50

Novela zákona o svobodném přístupu k informacím

Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, se mění takto:

1. V § 2 odstavec 3 včetně poznámky pod čarou č. 1) zní:
„(3) Zákon se nevztahuje na poskytování osobních údajů a informací podle zvláštního právního předpisu.
¹⁾ Například zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, a zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí.”
2. V § 5 odst. 3 se věta druhá nahrazuje větou, která včetně poznámky pod čarou č. 3a) zní: „Na tyto subjekty se pro tento účel nevztahuje povinnost zamezit sdružování informací podle zvláštního právního předpisu.
§ 5 odst. 1 písm. h) zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů.”
3. V § 8 se odstavce 1 a 2 včetně nadpisu a poznámky pod čarou č. 5) zrušují.

ČÁST ČTVRTÁ ÚČINNOST

§ 51

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. června 2000, s výjimkou ustanovení § 16, 17 a 35, která nabývají účinnosti dnem 1. prosince 2000.

Přechodná ustanovení zavedena zákonem č. 439/2004 Sb. Čl. II

1. Oznámení a rozhodnutí ve věci registrace zpracování osobních údajů podle § 16, 17 a 17a zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 450/2001 Sb., podaná a vydaná přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona zůstávají v platnosti.
2. Povolení k předání nebo předávání osobních údajů do jiného státu vydané přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona pozbývá dnem nabytí účinnosti tohoto zákona platnosti, pokud státem, pro který bylo povolení určeno, je členský stát Evropské unie nebo stát, pro který zákaz omezování volného pohybu osobních

údajů vyplývá z vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejíž ratifikaci dal Parlament souhlas, a kterou je Česká republika vázána. Povolení k předání nebo předávání osobních údajů do státu, který není uveden v předchozí větě, vydané přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona zůstává v platnosti.

3. Řízení zahájené a neskončené přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se dokončí podle dosavadních právních předpisů, s výjimkou řízení o povolení k předání nebo předávání osobních údajů do členského státu Evropské unie nebo státu, pro který zákaz omezování volného pohybu osobních údajů vyplývá z vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejíž ratifikaci dal Parlament souhlas, a kterou je Česká republika vázána, které se zastaví.
4. Správce provádějící zpracování osobních údajů, ke kterému podle dosavadních právních předpisů nebylo zapotřebí registrace, a které ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona registraci podléhá, musí takové zpracování osobních údajů oznámit Úřadu pro ochranu osobních údajů do 6 měsíců ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.

5) ZÁKON Č. 500/2004 SB ZE DNE 24. ČERVNA 2004 SPRÁVNÍ ŘÁD

ČÁST ŠESTÁ

OPATŘENÍ OBECNÉ POVAHY

§ 171

Podle této části postupují správní orgány v případech, kdy jim zvláštní zákon ukládá vydat závazné opatření obecné povahy, které není právním předpisem ani rozhodnutím.

§ 172

- (1) Návrh opatření obecné povahy s odůvodněním správní orgán po projednání s dotčenými orgány uvedenými v § 136 doručí veřejnou vyhláškou podle § 25, kterou vyvěsí na své úřední desce a na úředních deskách obecních úřadů v obcích, jejichž správních obvodech se má opatření obecné povahy týkat, a vyzve dotčené osoby, aby k návrhu opatření podávaly připomínky nebo námítky. V případě potřeby se návrh zveřejní i jiným způsobem, v místě obvyklém. Návrh opatření obecné povahy musí být zveřejněn nejméně po dobu 15 dnů.
- (2) Není-li vzhledem k rozsahu návrhu možno zveřejnit jej na úřední desce v úplném znění, musí být na úřední desce uvedeno, o jaké opatření obecné povahy jde, čímž zájmů se přímo dotýká a kde a v jaké lhůtě se lze s návrhem seznámit. Úplné znění návrhu včetně odůvodnění však musí být i v takovém případě zveřejněno způsobem umožňujícím dálkový přístup.
- (3) Řízení o návrhu opatření obecné povahy je písemné, pokud zákon nestanoví nebo správní orgán neurčí, že se koná veřejné projednání návrhu. Doby a místo konání veřejného projednání správní orgán oznámí na úřední desce nejméně 15 dnů předem; oznámení zveřejní též na úředních deskách obecních úřadů v obcích, jejichž správních obvodech se má opatření obecné povahy týkat. Hrozí-li nebezpečí z prodlení, je možné tuto dobu zkrátit; nestanoví-li zákon jinak, musí zkrácená doba činit nejméně 5 dní.
- (4) K návrhu opatření obecné povahy může kdokoli, jehož práva, povinnosti nebo zájmy mohou být opatřením obecné povahy přímo dotčeny, uplatnit u správního orgánu písemné připomínky nebo na veřejném projednání ústní připomínky. Správní orgán je povinen se připomínkami zabývat jako podkladem pro opatření obecné povahy a vypořádat se s nimi v jeho odůvodnění.
- (5) Vlastníci nemovitostí, jejichž práva, povinnosti nebo zájmy související s výkonem vlastnického práva mohou být opatřením obecné povahy přímo

dotčeny, nebo, určí-li tak správní orgán, i jiné osoby, jejichž oprávněné zájmy mohou být opatřením obecné povahy přímo dotčeny, mohou podat proti návrhu opatření obecné povahy písemné odůvodněné námitky ke správnímu orgánu ve lhůtě 30 dnů ode dne jeho zveřejnění. Zmeškání úkonu nelze prominout. O námitkách rozhoduje správní orgán, který opatření obecné povahy vydává. Jestliže by vyřízení námítky vedlo k řešení, které přímo ovlivní oprávněné zájmy některé osoby jiným způsobem než návrh opatření obecné povahy, a není-li změna zjevně též v její prospěch, zjistí správní orgán její stanovisko. Rozhodnutí o námitkách, které musí obsahovat vlastní odůvodnění, se uvede jako součást odůvodnění opatření obecné povahy (§ 173 odst. 1). Proti rozhodnutí se nelze odvolat ani podat rozklad. Změna nebo zrušení pravomocného rozhodnutí o námitkách může být důvodem změny opatření obecné povahy.

6) ZÁKON Č. 123/1998 SB. ZE DNE 13. KVĚTNA 1998 O PRÁVU NA INFORMACE O ŽIVOTNÍM PROSTŘEDÍ

§ 3

Žádost o poskytnutí informace

- (1) Žadatel může za účelem získání informace o životním prostředí požádat povinný subjekt o zpřístupnění informace o životním prostředí. Svou žádost nemusí odůvodňovat. Žádost lze učinit ústně, písemně, telefonicky, elektronicky, faxem nebo jinou technicky proveditelnou formou. Ze žádosti musí být zřejmé, čeho se má týkat informace, jež má být poskytnuta. Ze žádosti musí být patrné, kdo ji podal.
- (2) V případě nesrozumitelné nebo příliš obecně formulované žádosti je žadateli do 15 dnů od obdržení žádosti zaslána výzva k jejímu upřesnění. Ve výzvě musí být určeno, v jakém směru je třeba žádost upřesnit. Žadatel je povinen tuto žádost bez zbytečného odkladu, nejpozději do 15 dnů, v požadovaném rozsahu upřesnit. Pokud žadatel do 15 dnů od doručení výzvy žádost v požadovaném směru neupřesní, má se za to, že od své žádosti upustil.
- (3) V případě žádosti podané telefonicky, pokud ji nelze neprodleně vyřídit, je povinný subjekt oprávněn vyžádat si její zaslání v písemné formě. Pro tento případ platí ustanovení o upřesnění žádosti přiměřeně.

§ 4

Žádost podaná nepříslušnému povinnému subjektu

V případě, že je žádost podána u povinného subjektu, jenž nemá dotýčnou informaci k dispozici a současně nemá podle zvláštních právních předpisů povinnost takovou informaci mít, sdělí žadateli bez zbytečného odkladu, nejpozději do 15 dnů od obdržení žádosti, že požadovanou informaci nemůže z tohoto důvodu poskytnout. Pokud je dotazovanému povinnému subjektu známo, který povinný subjekt má požadovanou informaci k dispozici, postoupí mu žádost ve lhůtách stanovených ve větě první a uvědomí o tom žadatele.

§ 5

Zveřejněná informace

- (1) Pokud žádost směřuje k poskytnutí zveřejněné informace, může povinný subjekt nejdříve, nejpozději však do 15 dnů, místo poskytnutí informace sdělit žadateli údaje umožňující vyhledání a získání zveřejněné informace. To neplatí, pokud žadatel uvedl, že nemá možnost získat zveřejněnou informaci jiným způsobem.

- (2) Pokud žadatel trvá na přímém poskytnutí zveřejněné informace, povinný subjekt mu ji poskytne.

§ 6

Způsob a forma zpřístupnění informace

- (1) Žadatel může v žádosti navrhnout formu, případně způsob, jichž má být použito při zpřístupnění informace. Pokud žádá o zpřístupnění informace na technickém nosiči dat, je povinen uhradit jeho cenu nebo přiložit k žádosti technicky použitelný nosič dat.
- (2) Pokud žadatel formu nebo způsob podle odstavce 1 neurčí, případně pokud takové formy nebo způsobu nelze ze závažných důvodů využít, zvolí se způsob a forma zpřístupnění informace s ohledem na splnění účelu žádosti o zpřístupnění informace a její optimální využití žadatelem. V pochybnostech se využije především formy a způsobu, jež byly žadatelem využity k podání žádosti. Pokud povinný subjekt zpřístupní informaci byť i jen částečně v jiné než požadované formě, musí tento svůj postup odůvodnit.

§ 7

Lhůta pro zpřístupnění informace

- (1) Informaci je třeba zpřístupnit bez zbytečného odkladu, nejpozději do 30 dnů od obdržení žádosti, ledaže by si zvláštní okolnosti výjimečně vynucovaly prodloužení této lhůty, nejvýše však do 60 dnů. O takových okolnostech a o prodloužení lhůty musí být žadatel před uplynutím 30denní lhůty vyrozuměn.
- (2) V případě uvedeném v § 3 odst. 2 tohoto zákona počíná lhůta pro zpřístupnění informace běžet dnem doručení upřesněné žádosti.

§ 8

Omezení přístupu k informacím

- (1) Odepřeno bude zpřístupnění informace, pokud je vylučují předpisy
 - a) o ochraně utajovaných informací,
 - b) o ochraně osobních nebo individuálních údajů²⁾ a o ochraně osobnosti,
 - c) o ochraně duševního vlastnictví,
 - d) o ochraně obchodního tajemství.
- (2) Zpřístupnění informace může být rovněž odepřeno, pokud
 - a) byla povinnému subjektu předána osobou, která k tomu nebyla podle zákona povinna a nedala předchozí písemný souhlas k zpřístupnění této informace,

- b) by zpřístupnění této informace mohlo mít nepříznivý vliv na ochranu životního prostředí v místech, kterých se informace týká,
 - c) žadatel se domáhá informací opatřovaných v rámci přípravného řízení (vyšetřování) v trestních věcech, nebo se informace týká neukončených řízení a nepravomocných rozhodnutí o přestupcích a jiných správních deliktech,
 - d) žádost byla formulována nesrozumitelně nebo příliš obecně a žadatel, ač byl k tomu vyzván, ji podle § 3 odst. 2 tohoto zákona nedoplnil, nebo jde o anonymní žádost.
- (3) Dále je možno odeprít zpřístupnění informace, pokud
- a) se týká dosud nezpracovaných nebo nevyhodnocených údajů,
 - b) žádost je formulována zjevně provokativně nebo obstrukčně,
 - c) žadatel již má požadovanou informaci prokazatelně k dispozici,
 - d) se týká vnitřních pokynů povinného subjektu, které se vztahují výhradně k jeho vnitřnímu chodu.
- (4) Porušením obchodního tajemství není zpřístupnění informace označené za obchodní tajemství, pokud
- a) se požadovaná informace týká působení provozní činnosti podnikatele na životní prostředí,
 - b) hrozí bezprostřední ohrožení lidského zdraví a životního prostředí,
 - c) požadovaná informace byla získána z prostředků z veřejných rozpočtů.
- (5) Porušením práva na ochranu osobnosti není poskytnutí informace o původci činnosti znečišťující nebo jinak ohrožující nebo poškozující životní prostředí obsažené v pravomocném rozhodnutí o trestném činu, přestupku nebo jiném správním deliktu.
- (6) Pokud je to možné, zpřístupní se požadovaná informace po vyloučení těch skutečností, které zakládají důvod pro odeprání zpřístupnění informace podle odstavců 1 a 2. O takovém zásahu a jeho důvodu musí být žadatel vždy při zpřístupnění informace uvědoměn.
- (7) Právo odeprít zpřístupnění informace trvá pouze po dobu, po kterou trvá důvod odeprání.
- (8) Je-li odepráno zpřístupnění informace v případech uvedených v odstavci 3 písm. a), sdělí povinný subjekt žadateli údaj o odhadu doby potřebné na zpracování nebo vyhodnocení požadovaných údajů, a pokud tuto činnost neprovádí sám, i identifikační údaje osoby, která má tuto činnost provést.
- (9) Jde-li o žádost o poskytnutí informace o emisích vypouštěných nebo vyzářovaných do životního prostředí, nelze použít důvody odeprání zpřístupnění informace uvedené v odstavci 1 písm. b) a d) a v odstavci 2 písm. a) a b).

§ 9

Rozhodnutí o odepření zpřístupnění informace

- (1) Pokud povinný subjekt žádosti o zpřístupnění informace, byť i jen zčásti nevyhoví, vydá o tom ve lhůtě pro zpřístupnění informace rozhodnutí o odepření zpřístupnění informace. Je-li povinným subjektem pověřená osoba, která není podle zvláštních právních předpisů oprávněna vydávat rozhodnutí, vydá rozhodnutí o odepření zpřístupnění informace povinný subjekt, který pověřenou osobu založil, zřídil, řídí nebo pověřil, popřípadě s ní má uzavřenu dohodu podle § 2 písm. b) bodu 3.
- (2) Rozhodnutí se nevydává v případě anonymní žádosti, nebo pokud žadatel podle § 3 odst. 2 tohoto zákona nedoplnil svou žádost, ač k tomu byl řádně a včas vyzván.
- (3) Jestliže povinný subjekt ve stanovené lhůtě neposkytl informace či nevydal rozhodnutí, má se za to, že rozhodl informace odepřít.
- (4) Obdobně jako v odstavci 3 se postupuje v případě, kdy žadatel nesouhlasí s vyloučením těch skutečností, které zakládají důvod pro odepření zpřístupnění informace podle § 8 odst. 1 a 2 před zpřístupněním informace.

§ 10

Bližší podmínky zpřístupňování informací

- (1) Informace se zpřístupňují v pracovní době příslušných povinných subjektů, případně ve zvlášť stanovených úředních hodinách.
- (2) Každý má právo nahlížet do listin a pořizovat si z nich výpisy nebo opisy. Každý má rovněž právo, je-li to provozně možné, na pořízení kopií listin.
- (3) Povinné subjekty jsou v souvislosti se zpřístupňováním informací oprávněny žádat úhradu ve výši, která nesmí přesáhnout náklady spojené s pořízením kopií, opatřením technických nosičů dat a s odesláním informací žadateli.
- (4) Povinné subjekty zpracují veřejně přístupný sazebník úhrad podle odstavce 3 s uvedením podmínek, za nichž se úhrady vybírají, popřípadě za nichž je možno od vybírání úhrad upustit.

§ 10a

Aktivní zpřístupňování informací

- (1) Povinné subjekty zpracovávají informace vztahující se k jejich působnosti a vytvářejí nezbytné technické a další podmínky pro aktivní zpřístupňování informací.
- (2) Povinné subjekty jsou povinny v rozsahu stanoveném tímto zákonem vést a aktualizovat elektronické databáze obsahující informace vztahující se k jejich

působnosti. Tato povinnost neplatí pro pověřenou osobu, pokud informace podle odstavce 1 vede v elektronické databázi povinný subjekt, který pověřenou osobu založil, zřídil, řídí nebo pověřil, popřípadě s níž má uzavřenu dohodu podle § 2 písm. b) bodu 3.

- (3) Elektronické databáze podle odstavce 2 musí být přístupné prostřednictvím zařízení umožňujících dálkový přístup.
- (4) Povinné subjekty aktivně zpřístupňují informace zejména způsobem umožňujícím dálkový přístup a dále prostřednictvím vlastní ediční a publikační činnosti.
- (5) Povinné subjekty aktivně zpřístupňují zejména
 - a) koncepce, politiky, strategie, plány a programy týkající se životního prostředí a zprávy o jejich provádění, pokud jsou zpracovávány,
 - b) zprávy o stavu životního prostředí, pokud jsou zpracovávány,
 - c) souhrny údajů o sledování činností, které mají nebo by mohly mít vliv na stav životního prostředí a jeho složek,
 - d) správní rozhodnutí v případě, že je jeho vydání podmíněno vydáním stanoviska k posouzení vlivů provedení záměru na životní prostředí podle zvláštního právního předpisu,
 - e) dokumenty pořizované v průběhu posuzování vlivů na životní prostředí podle zvláštního právního předpisu,
 - f) hodnocení rizik týkající se životního prostředí, pokud jsou zpracovávány,
 - g) dohody o poskytování služeb podle § 2 písm. b) bodu 3.
- (6) Ministerstvo životního prostředí dále aktivně zpřístupňuje
 - a) seznam informací, které mají mít povinné subjekty k dispozici s uvedením, u jakého povinného subjektu lze informace získat,
 - b) mezinárodní smlouvy a dohody, právní předpisy Evropské unie, zákony a další právní předpisy v oblasti ochrany životního prostředí a zprávy o jejich provádění a plnění, pokud jsou zpracovávány.
- (7) Pokud jsou informace uvedené v tomto ustanovení již prokazatelně přístupné prostřednictvím zařízení umožňujících dálkový přístup, mohou povinné subjekty na takto zveřejněné informace odkázat.

§ 10b

Zpřístupňování informací při mimořádných událostech

V případě mimořádné události je veřejnost, které hrozí nebezpečí, varována podle zvláštních právních předpisů.

§ 11

Povinnost jiných osob zpřístupňovat informace

Zvláštní zákon může stanovit případy, kdy je jiná osoba povinna zpřístupňovat informace. Zvláštní zákon může rovněž určit odchylné způsoby a podmínky zpřístupňování informací. Právo na informace o životním prostředí podle tohoto zákona však nelze omezit nebo vyloučit.

§ 11b

Pravidla zpřístupňování dat

- (1) Povinný subjekt zpřístupňuje data v souladu s technickými požadavky bez podání žádosti. Obdobně zpřístupňuje data jiný poskytovatel prostorových dat. Pro zpřístupňování dat z geoportálu se nepoužijí ustanovení § 3 až 7 a § 9.
- (2) Obce zpřístupňují data, pouze pokud tvorbu, shromažďování nebo šíření těchto dat ukládá zvláštní právní předpis. V případě územně členěných statutárních měst a hlavního města Prahy se věta první použije obdobně pro městské obvody nebo městské části. Územně členěná statutární města a hlavní město Praha zpřístupňují data odpovídající alespoň jednomu z témat uvedených v prováděcím právním předpise bez omezení.
- (3) Povinnost zpřístupňovat data má pouze pořizovatel prostorových dat, nikoliv držitel jejich kopií. Pořizovatelem prostorových dat se rozumí povinný subjekt, který prostorová data sám vytváří nebo nechává vytvořit jiným subjektem pro účely výkonu veřejné správy. Pokud pořizovatel prostorových dat přijímá prostorová data od jiného subjektu, zpřístupňuje prostorová data v souladu s autorskými právy, právy souvisejícími s právem autorským nebo zvláštním právem pořizovatele databáze.
- (4) Povinný subjekt a jiný poskytovatel prostorových dat k jimi pořízeným prostorovým datům a službám založeným na prostorových datech vytvářejí a aktualizují metadata, která předávají na geoportál. Povinný subjekt a jiný poskytovatel prostorových dat jsou povinni zajistit, že prostorovým datům jimi zpřístupněným na geoportál odpovídají metadata k nim vytvořená. Prováděcí právní předpis stanoví lhůty, ve kterých musí povinný subjekt a jiný poskytovatel prostorových dat vytvořit metadata k jim pořízeným prostorovým datům a službám založeným na prostorových datech.
- (5) Povinné subjekty vedou evidenci o veřejném využívání jimi vytvářených, spravovaných, přijímaných nebo aktualizovaných prostorových datech a zpřístupňují ji Ministerstvu životního prostředí. Způsob vedení evidence a zpřístupňování stanoví prováděcí právní předpis. Evidence je předávána Ministerstvu životního prostředí prostřednictvím služby na geoportálu vždy

do konce února za předchozí kalendářní rok. Povinnost uchovávat neaktuální prostorová data mají ty povinné subjekty, které neuchovávají prostorová data podle zvláštního právního předpisu; metadata k neaktuálním prostorovým datům povinné subjekty zpřístupňují na geoportál. Způsob uchování neaktuálních prostorových dat a zpřístupňování metadat k neaktuálním prostorovým datům stanoví prováděcí právní předpis.

§ 11c

Přístup k prostorovým datům

- (1) Data zpřístupněná prostřednictvím geoportálu jsou veřejně přístupná způsobem umožňujícím dálkový přístup. Povinný subjekt nebo jiný poskytovatel prostorových dat zpřístupňují podmínky poskytování dat jako součást jím zpřístupňovaných metadat. Prostorová data zpřístupňují povinné subjekty nebo jiní poskytovatelé na základě nevýhradní licenční smlouvy nebo podlicenční smlouvy upravující zejména zužitkování nebo vytěžování databází, které jsou tvořeny prostorovými daty (dále jen „licenční smlouva“). Pokud povinný subjekt nebo jiný poskytovatel prostorových dat nepředá jako součást metadat návrh licenční smlouvy, zpřístupňují se prostorová data na základě vzorové licenční smlouvy, kterou Ministerstvo životního prostředí uveřejní na geoportálu. Na základě licenční smlouvy může povinný subjekt nebo jiný poskytovatel prostorových dat zpřístupnit také služby založené na prostorových datech.
- (2) Licenční smlouva obsahuje zejména
 - a) označení povinného subjektu nebo jiného poskytovatele prostorových dat, v případě fyzické osoby uvedením jména, příjmení a bydliště a v případě právnických osob názvem právnické osoby, uvedením právní formy, sídla, identifikačního čísla a daňového identifikačního čísla,
 - b) označení nabyvatele, u fyzické osoby uvedením jména, příjmení, data narození a bydliště a u právnické osoby uvedením názvu, právní formy, sídla, identifikačního čísla a daňového čísla,
 - c) informace o předpokládaném způsobu využívání prostorových dat a služeb založených na prostorových datech,
 - d) předmět smlouvy, kterým se rozumí přesný název prostorových dat nebo služby založené na prostorových datech,
 - e) v případě služeb stahování dat dobu platnosti smlouvy,
 - f) podmínky užití prostorových dat a služeb založených na prostorových datech, které stanoví prováděcí právní předpis,

- g) cenu za zpřístupňovaná prostorová data a služby založené na prostorových datech, platební a fakturační podmínky.
- (3) Prostorová data a služby založené na prostorových datech mohou být zpřístupněny za úplat, pokud dále není stanoveno jinak. Za zpřístupnění prostorových dat povinných subjektů a jiných poskytovatelů prostorových dat odpovídajících tématům uvedeným v prováděcím právním předpise a služeb založených na prostorových datech může být požadována úhrada ve výši, která nepřesáhne minimální výši nezbytnou k zajištění potřebné kvality a zpřístupňování prostorových dat a služeb založených na prostorových datech.
 - (4) Vyhledávací a prohlížečské služby založené na prostorových datech včetně dat jsou zpřístupňovány bezplatně. Data zpřístupněná prohlížečskými službami založenými na prostorových datech mohou být ve formě zabraňující opětovnému využití pro obchodní účely. V případě průběžně aktualizovaných dat velkého objemu lze požadovat úhradu podle odstavce 3 i za prohlížečské služby založené na prostorových datech, pokud tato úhrada slouží k zajištění zachování a údržby prostorových dat a zachování odpovídajících služeb založených na prostorových datech; v takovém případě se odstavec 3 věta druhá použije obdobně. Rozsah průběžně aktualizovaných dat velkého objemu stanoví prováděcí právní předpis.
 - (5) Každý může pro placení úhrad za zpřístupněná prostorová data a služby založené na prostorových datech využít službu elektronického obchodu na geoportálu. Služby elektronického obchodu na geoportálu lze využít i pro úhradu nákladů spojených s pořízením kopií, opatřením technických nosičů dat a s odesláním žadateli.
 - (6) Orgány veřejné správy, státní příspěvkové organizace a organizační složky státu mají pro účely plnění svých úkolů, které mohou mít vliv na životní prostředí, k prostorovým datům a ke službám založeným na prostorových datech poskytovaným orgány veřejné správy, které odpovídají tématům uvedeným v prováděcím právním předpisu a jsou zpřístupněny na geoportálu, bezplatný přístup v plném rozsahu. Orgány veřejné správy, státní příspěvkové organizace a organizační složky státu si vyměňují a využívají tato data a služby pro plnění svých úkolů, které mohou mít vliv na životní prostředí.
 - (7) Pro přístup institucí, orgánů, agentur Evropské unie, orgánů veřejné správy jiných členských zemí Evropské unie k prostorovým datům povinných subjektů, pokud tato data slouží k plnění jejich povinností podávat zprávy podle předpisů Evropské unie týkajících se životního prostředí, se použije odstavec 6 obdobně.
 - (8) Přístup orgánů zřízených mezinárodními dohodami, jejichž smluvními stranami jsou Evropská unie a členské státy, k prostorovým datům povinných subjektů

je možný na základě vzájemnosti a rovnoprávnosti, pokud tato prostorová data slouží k plnění jejich úkolů, které by mohly mít vliv na životní prostředí.

§ 11d

Omezení a odepření přístupu k prostorovým datům

- (1) Přístup k prostorovým datům bude odepřen, pokud by tím byla porušena ochrana práv třetích osob k předmětu práva autorského, práv souvisejících s právem autorským nebo zvláštního práva pořizovatele databáze.
- (2) Přístup veřejnosti k prostorovým datům prostřednictvím vyhledávacích služeb lze omezit, pokud je to v zájmu veřejné bezpečnosti, zajištění obrany státu nebo ochrany mezinárodních vztahů. Přístup k prostorovým datům zpřístupněným prostřednictvím prohlížečích služeb, služeb stahování dat, transformačních služeb a služeb umožňujících spuštění služeb založených na prostorových datech lze omezit orgánům veřejné správy z důvodů uvedených ve větě první a přístup veřejnosti i z důvodů uvedených v § 8 odst. 1 a § 8 odst. 2 písm. a) až c). Přístup veřejnosti je možné omezit pouze v nezbytně nutných případech, převažuje-li zájem na omezení přístupu nad veřejným zájmem na zpřístupnění prostorových dat. Na základě důvodů uvedených v § 8 odst. 1 písm. a), b) a d) a § 8 odst. 2 písm. a) a b) nelze omezit přístup k informacím o emisích do životního prostředí.
- (3) Omezení přístupu provede povinný subjekt nebo jiný poskytovatel prostorových dat v případě prostorových dat umístěných na internetových rozhraních zpřístupněných prostřednictvím geoportálu. V případě prostorových dat umístěných na geoportálu provede omezení přístupu ministerstvo. Omezení přístupu a jeho zdůvodnění Ministerstvo životního prostředí zveřejní v obou případech na geoportálu. Povinný subjekt a jiný poskytovatel prostorových dat informuje ministerstvo o potřebě omezení přístupu, které provádí ministerstvo, a o provedeném omezení přístupu, které provedli sami, a to včetně sdělení důvodů, které mají vést nebo vedly k omezení přístupu.

§ 11e

Ministerstvo životního prostředí

Ministerstvo životního prostředí

- a) je kontaktním místem pro styk s Evropskou komisí,
- b) zasílá zprávy podle příslušných předpisů Evropské unie,
- c) zpřístupňuje prostorová data, která jsou přístupná prostřednictvím geoportálu, pro evropský geoportál INSPIRE provozovaný Evropskou komisí na úrovni Evropské unie,

- d) zpřístupňuje evidenci podle § 11b odst. 5 veřejnosti a Evropské komisi prostřednictvím geoportálu,
- e) koordinuje infrastrukturu ve spolupráci s ústředními správními úřady, právníckými osobami sdružujícími osoby působící v oblasti prostorových dat a právníckými osobami sdružujícími územní samosprávné celky.

Hungary

1) HUNGARY'S CONSTITUTION OF 2011 WITH AMENDMENTS THROUGH 2013

FOUNDATION

Article B

3. The source of public power shall be the people.
4. The power shall be exercised by the people through elected representatives or, in exceptional cases, directly.

Article O

Everyone shall be responsible for him- or herself and shall be obliged to contribute to the performance of state and community tasks according to his or her abilities and possibilities.

FREEDOM AND RESPONSIBILITY

Article IX

1. Everyone shall have the right to freedom of speech.
2. Hungary shall recognise and protect the freedom and diversity of the press, and shall ensure the conditions for free dissemination of information necessary for the formation of democratic public opinion

PUBLIC FINANCES

Article 39

2. Every organisation managing public funds shall be obliged to publicly account for its management of public funds. Public funds and national assets shall be managed according to the principles of transparency and the purity of public life. Data relating to public funds and national assets shall be data of public interest.

2) 2011. ÉVI CLXXXIX. TÖRVÉNY MAGYARORSZÁG HELYI ÖNKORMÁNYZATAIRÓL A KÉPVISELŐ-TESTÜLET MŰKÖDÉSE

§ 53

- (3) A képviselő-testület szervezeti és működési szabályzatában határozza meg, mely önszerveződő közösségek képviselőit illeti meg tevékenységi körükben tanácskozási jog a képviselő-testület és bizottsága ülésein, továbbá azoknak a fórumoknak a rendjét (község-, várospolitikai fórum, városrész tanácskozás, falugyűlés stb.), amelyek a lakosság, az egyesületek közvetlen tájékoztatását, a fontosabb döntések előkészítésébe való bevonását szolgálják. Ezek állásfoglalásáról és az ott felmerült kisebbségi véleményekről tájékoztatni kell a képviselő-testületet.

§ 54

A képviselő-testület évente legalább egyszer előre meghirdetett közmeghallgatást tart, amelyen a helyi lakosság és a helyben érdekelt szervezetek képviselői a helyi közügyeket érintő kérdéseket és javaslatot tehetnek. Az elhangzott javaslatra, kérdésre a közmeghallgatáson vagy legkésőbb tizenöt napon belül választ kell adni.

Poland

1) THE CONSTITUTION OF THE REPUBLIC OF POLAND OF 2ND APRIL 1997

CHAPTER I THE REPUBLIC

Article 2

The Republic of Poland shall be a democratic state ruled by law and implementing the principles of social justice.

Article 4

1. Supreme power in the Republic of Poland shall be vested in the Nation.
2. The Nation shall exercise such power directly or through their representatives.

CHAPTER II THE FREEDOMS, RIGHTS AND OBLIGATIONS OF PERSONS AND CITIZENS PERSONAL FREEDOMS AND RIGHTS

Article 54

1. The freedom to express opinions, to acquire and to disseminate information shall be ensured to everyone.

POLITICAL FREEDOMS AND RIGHTS

Article 61

1. A citizen shall have the right to obtain information on the activities of organs of public authority as well as persons discharging public functions. Such right shall also include receipt of information on the activities of self-governing economic or professional organs and other persons or organizational units relating to the field in which they perform the duties of public authorities and manage communal assets or property of the State Treasury.

2. The right to obtain information shall ensure access to documents and entry to sittings of collective organs of public authority formed by universal elections, with the opportunity to make sound and visual recordings.
3. Limitations upon the rights referred to in paras. 1 and 2 above, may be imposed by statute solely to protect freedoms and rights of other persons and economic subjects, public order, security or important economic interests of the State.
4. The procedure for the provision of information, referred to in paras. 1 and 2 above shall be specified by statute, and regarding the Sejm and the Senate by their rules of procedure.

Article 63

Everyone shall have the right to submit petitions, proposals and complaints in the public interest, in his own interest or in the interests of another person - with his consent - to organs of public authority, as well as to organizations and social institutions in connection with the performance of their prescribed duties within the field of public administration. The procedures for considering petitions, proposals and complaints shall be specified by statute.

ECONOMIC, SOCIAL AND CULTURAL FREEDOMS AND RIGHTS

Article 74

3. Everyone shall have the right to be informed of the quality of the environment and its protection.
4. Public authorities shall support the activities of citizens to protect and improve the quality of the environment.

2) USTAWA Z DNIA 8 MARCA 1990 R. O SAMORZĄDZIE GMINNYM

Artykuł 5a

2. Zasady i tryb przeprowadzania konsultacji z mieszkańcami gminy określa uchwała rady gminy, z zastrzeżeniem ust. 7.
3. Szczególną formą konsultacji społecznych jest budżet obywatelski.
4. W ramach budżetu obywatelskiego mieszkańcy w bezpośrednim głosowaniu decydują corocznie o części wydatków budżetu gminy. Zadania wybrane w ramach budżetu obywatelskiego zostają uwzględnione w uchwale budżetowej gminy. Rada gminy w toku prac nad projektem uchwały budżetowej nie może usuwać lub zmieniać w stopniu istotnym zadań wybranych w ramach budżetu obywatelskiego.
5. W gminach będących miastami na prawach powiatu utworzenie budżetu obywatelskiego jest obowiązkowe, z tym że wysokość budżetu obywatelskiego wynosi co najmniej 0,5% wydatków gminy zawartych w ostatnim przedłożonym sprawozdaniu z wykonania budżetu.
6. Środki wydatkowane w ramach budżetu obywatelskiego mogą być dzielone na pule obejmujące całość gminy i jej części w postaci jednostek pomocniczych lub grup jednostek pomocniczych.
7. Rada gminy określa w drodze uchwały wymagania, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego, w szczególności: 1) wymogi formalne, jakim powinny odpowiadać zgłaszane projekty; 2) wymaganą liczbę podpisów mieszkańców popierających projekt, przy czym nie może być ona większa niż 0,1% mieszkańców terenu objętego pulą budżetu obywatelskiego, w którym zgłaszany jest projekt; 3) zasady oceny zgłoszonych projektów co do ich zgodności z prawem, wykonalności technicznej, spełniania przez nie wymogów formalnych oraz tryb odwołania od decyzji o niedopuszczeniu projektu do głosowania; 4) zasady przeprowadzania głosowania, ustalania wyników i podawania ich do publicznej wiadomości, biorąc pod uwagę, że zasady przeprowadzania głosowania muszą zapewniać równość i bezpośredniość głosowania.

3) USTAWA Z DNIA 5 CZERWCA 1998 R. O SAMORZĄDZIE POWIATOWYM

Artykuł 3d

2. Zasady i tryb przeprowadzania konsultacji z mieszkańcami powiatu określa uchwała rady powiatu, z zastrzeżeniem ust. 6.
3. Szczególną formą konsultacji społecznych jest budżet obywatelski.
4. W ramach budżetu obywatelskiego mieszkańcy w bezpośrednim głosowaniu decydują corocznie o części wydatków budżetu powiatu. Zadania wybrane w ramach budżetu obywatelskiego zostają uwzględnione w uchwale budżetowej powiatu. Rada powiatu w toku prac nad projektem uchwały budżetowej nie może usuwać lub zmieniać w stopniu istotnym zadań wybranych w ramach budżetu obywatelskiego.
5. Środki wydatkowane w ramach budżetu obywatelskiego mogą być dzielone na pule obejmujące całość powiatu i jego części w postaci gmin lub grup gmin.
6. Rada powiatu określa w drodze uchwały wymagania, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego, w szczególności: 1) wymogi formalne, jakim powinny odpowiadać zgłaszane projekty; 2) wymaganą liczbę podpisów mieszkańców popierających projekt, przy czym nie może być ona większa niż 0,1% mieszkańców terenu objętego pulą budżetu obywatelskiego, w której zgłaszany jest projekt; 3) zasady oceny zgłoszonych projektów co do zgodności z prawem, wykonalności technicznej, spełniania przez nie wymogów formalnych oraz tryb odwołania od decyzji o niedopuszczeniu projektu do głosowania; 4) zasady przeprowadzania głosowania, ustalania wyników i podawania ich do publicznej wiadomości, biorąc pod uwagę, że zasady przeprowadzenia głosowania muszą zapewniać równość i bezpośredniość głosowania.

4) USTAWA Z DNIA 5 CZERWCA 1998 R. O SAMORZĄDZIE WOJEWÓDZTWA

Artykuł 10a

2. Zasady i tryb przeprowadzania konsultacji z mieszkańcami województwa określa uchwała sejmiku województwa, z zastrzeżeniem ust. 6.
3. Szczególną formą konsultacji społecznych jest budżet obywatelski.
4. W ramach budżetu obywatelskiego mieszkańcy w bezpośrednim głosowaniu decydują corocznie o części wydatków budżetu województwa. Zadania wybrane w ramach budżetu obywatelskiego zostają uwzględnione w uchwale budżetowej województwa. Sejmik województwa w toku prac nad projektem uchwały budżetowej nie może usuwać lub zmieniać w stopniu istotnym zadań wybranych w ramach budżetu obywatelskiego.
5. Środki wydatkowane w ramach budżetu obywatelskiego mogą być dzielone na pule obejmujące całość województwa i jego części w postaci powiatów lub grup powiatów.
6. Sejmik województwa określa w drodze uchwały wymagania, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego, w szczególności: 1) wymogi formalne, jakim powinny odpowiadać zgłaszane projekty; 2) wymaganą liczbę podpisów popierających projekt, przy czym nie może być ona większa niż 0,1% mieszkańców terenu objętego pulą budżetu obywatelskiego, w której zgłaszany jest projekt; 3) zasady oceny zgłoszonych projektów co do zgodności z prawem, wykonalności technicznej, spełniania przez nie wymogów formalnych oraz tryb odwołania od decyzji o niedopuszczeniu projektu do głosowania; 4) zasady przeprowadzania głosowania, ustalania wyników i podawania ich do publicznej wiadomości, biorąc po uwagę, że zasady przeprowadzania głosowania muszą zapewniać równość i bezpośredniość głosowania.”

5) USTAWA Z DNIA 21 LUTEGO 2014 R. O FUNDUSZU SOŁECKIM

Artykuł 1

Ustawa reguluje zasady tworzenia funduszu sołeckiego, zwanego dalej „funduszem” oraz zasady zwrotu części wydatków wykonanych w ramach funduszu.

Artykuł 2

1. Rada gminy rozstrzyga o wyodrębnieniu w budżecie gminy środków stanowiących fundusz, podejmując uchwałę, w której wyraża zgodę albo nie wyraża zgody na wyodrębnienie funduszu.
2. Uchwała podjęta po dniu 31 marca roku poprzedzającego rok budżetowy, którego dotyczy, jest nieważna.
3. Uchwała o wyrażeniu zgody na wyodrębnienie funduszu ma zastosowanie do kolejnych lat budżetowych następujących po roku, w którym została podjęta.
4. Uchwała o niewyrażeniu zgody na wyodrębnienie funduszu ma zastosowanie wyłącznie do roku budżetowego następującego po roku, w którym została podjęta.
5. Fundusz nie jest funduszem celowym w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 885, 938 i 1646).
6. Środki funduszu przeznacza się na realizację przedsięwzięć, które zgłoszone we wniosku, o którym mowa w art. 5, są zadaniami własnymi gminy, służą poprawie warunków życia mieszkańców i są zgodne ze strategią rozwoju gminy.
7. Środki funduszu mogą być przeznaczone na pokrycie wydatków na działania zmierzające do usunięcia skutków klęski żywiołowej w rozumieniu ustawy z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej (Dz. U. Nr 62, poz. 558, z późn. zm. 1).

Artykuł 3

1. Wysokość środków przypadających na dane sołectwo oblicza się według wzoru:

$$F = \left(2 + \frac{Lm}{100}\right) \times K_b$$

w którym poszczególne symbole oznaczają:

F – wysokość środków przeznaczonych na dane sołectwo, jednak nie więcej niż dziesięciokrotność K_b ,

L_m – liczbę mieszkańców sołectwa według stanu na dzień 30 czerwca roku poprzedzającego rok budżetowy, określoną na podstawie prowadzonego przez gminę zbioru danych stałych mieszkańców, o którym mowa w art. 44a ust. 1 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 10 kwietnia 1974 r. o ewidencji ludności i dowodach osobistych (Dz. U. z 2006 r. Nr 139, poz. 993, z późn. zm.2),

K_b – kwotę bazową – obliczoną jako iloraz wykonanych dochodów bieżących danej gminy, o których mowa w przepisach o finansach publicznych, za rok poprzedzający rok budżetowy o dwa lata oraz liczby mieszkańców zamieszkałych na obszarze danej gminy, według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedzającego rok budżetowy o dwa lata, ustalonej przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego.

2. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) w terminie do dnia 31 lipca roku poprzedzającego rok budżetowy przekazuje sołtysom informacje o wysokości przypadających danemu sołectwu środków, o których mowa w ust. 1, oraz środków określonych na podstawie uchwały, o której mowa w art. 4 ust. 1.
3. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) w terminie do dnia 31 lipca roku poprzedzającego rok budżetowy przekazuje wojewodzie informację o wysokości przypadających danym sołectwom środków, o których mowa w ust. 1, oraz o wysokości kwoty bazowej (K_b).
4. Wojewoda, po zweryfikowaniu otrzymanej informacji, o której mowa w ust. 3, przekazuje zbiorczą informację ministrowi właściwemu do spraw administracji publicznej w terminie do dnia 15 sierpnia roku poprzedzającego rok budżetowy.
5. Nieprzekazanie przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) informacji, o której mowa w ust. 3, w terminie do dnia 31 lipca roku poprzedzającego rok budżetowy, skutkuje utratą przez gminę prawa do zwrotu części wydatków wykonanych w ramach funduszu w danym roku budżetowym.
6. Środki funduszu niewykorzystane w roku budżetowym wygasają z upływem roku.
7. Gmina otrzymuje z budżetu państwa zwrot, w formie dotacji celowej, części wydatków wykonanych w ramach funduszu. Zwrot obejmuje wydatki wykonane w roku poprzedzającym rok budżetowy. Wysokość wydatków stanowiąca podstawę obliczenia zwrotu nie może przekroczyć wysokości środków ujętych w informacji przekazanej przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w trybie ust. 3.
8. Wydatki wykonane w ramach funduszu podlegają zwrotowi w następującej wysokości: 1) 40% wykonanych wydatków – dla gmin, w których K_b jest mniejsze od średniego K_{bk} w skali kraju, 2) 30% wykonanych wydatków – dla gmin, w których K_b wynosi od 100% do 120% średniego K_{bk} w skali kraju, 3) 20% wykonanych wydatków – dla gmin, w których K_b jest większe od 120%

- i nie większe niż 200% średniego Kbk w skali kraju, gdzie Kbk oznacza – średnią kwotę bazową w kraju – obliczaną dla gmin wiejskich i miejsko-wiejskich, ujętych w rejestrze terytorialnym, o którym mowa w art. 47 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz. U. z 2012 r. poz. 591 oraz z 2013 r. poz. 2), według stanu na dzień 1 stycznia roku poprzedzającego rok budżetowy.
9. Średnią kwotę bazową w kraju oblicza się, dzieląc łączną kwotę wykonanych dochodów bieżących gmin wiejskich i miejsko-wiejskich, o których mowa w przepisach o finansach publicznych, przez liczbę mieszkańców gmin wiejskich i miejsko-wiejskich według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedzającego rok budżetowy o dwa lata, ustaloną przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego.
 10. Podstawę do wyliczenia średniej kwoty bazowej w kraju stanowią wykonane dochody bieżące wykazane za rok poprzedzający rok budżetowy o dwa lata w sprawozdaniach gmin wiejskich i miejsko-wiejskich, których obowiązek sporządzania wynika z przepisów o finansach publicznych w zakresie sprawozdawczości budżetowej, z uwzględnieniem korekt złożonych do właściwych regionalnych izb obrachunkowych, w terminie do dnia 30 czerwca roku poprzedzającego rok budżetowy.
 11. Minister właściwy do spraw finansów publicznych oblicza na dany rok średnią kwotę bazową w kraju i podaje ją do wiadomości w Biuletynie Informacji Publicznej do dnia 31 sierpnia roku poprzedzającego rok budżetowy.
 12. Minister właściwy do spraw administracji publicznej określi, w drodze rozporządzenia: 1) wzory informacji, o których mowa w ust. 3 i 4, 2) tryb zwrotu części wydatków gmin w ramach funduszu oraz wzór wniosku o ten zwrot – kierując się potrzebą zapewnienia środków finansowych dla gmin oraz uwzględniając konieczność zapewnienia prawidłowości i kompletności przekazywanych danych.

Artykuł 4

1. Rada gminy może zwiększyć środki funduszu ponad wysokość obliczoną na podstawie art. 3 ust. 1, określając w terminie do dnia 30 czerwca roku poprzedzającego rok budżetowy, w drodze uchwały, zasady zwiększania środków funduszu przypadających na poszczególne sołectwa.
2. Uchwała podjęta po terminie, o którym mowa w ust. 1, jest nieważna.
3. Uchwała, o której mowa w ust. 1, ma zastosowanie do lat budżetowych następujących po roku, w którym została podjęta.
4. Zwiększona wysokość środków funduszu nie jest wliczana do wydatków wykonanych w ramach funduszu, od których przysługuje częściowy zwrot na podstawie art. 3 ust. 7.

Artykuł 5

1. Warunkiem przyznania w danym roku budżetowym środków z funduszu jest złożenie do wójta (burmistrza, prezydenta miasta) przez sołectwo wniosku.
2. Wniosek danego sołectwa uchwała zebranie wiejskie z inicjatywy sołtysa, rady sołeckiej lub co najmniej 15 pełnoletnich mieszkańców sołectwa.
3. Wniosek powinien zawierać wskazanie przedsięwzięć przewidzianych do realizacji na obszarze sołectwa w ramach środków określonych dla danego sołectwa na podstawie informacji, o której mowa w art. 3 ust. 2, wraz z oszacowaniem ich kosztów i uzasadnieniem.
4. W terminie do dnia 30 września roku poprzedzającego rok budżetowy, którego dotyczy wniosek, sołtys przekazuje wójtowi (burmistrzowi, prezydentowi miasta) wniosek celem uwzględnienia go w projekcie budżetu gminy.
5. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) w terminie 7 dni od dnia otrzymania odrzuca wniosek niespełniający warunków określonych w ust. 2–4, jednocześnie informując o tym sołtysa.
6. Sołtys może w terminie 7 dni od dnia otrzymania informacji, o której mowa w ust. 5, podtrzymać wniosek niespełniający warunków określonych w ust. 2–4, kierując go do rady gminy za pośrednictwem wójta (burmistrza, prezydenta miasta).
7. W przypadku, gdy wniosek został odrzucony przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) z powodu niespełnienia warunków określonych w ust. 2 lub 3, zebranie wiejskie może ponownie uchwalić wniosek.
8. Sołtys, w terminie 7 dni od dnia otrzymania informacji, o której mowa w ust. 5, przekazuje radzie gminy za pośrednictwem wójta (burmistrza, prezydenta miasta) wniosek ponownie uchwalony przez zebranie wiejskie.
9. W przypadku podtrzymania wniosku przez sołtysa, rada gminy rozpatruje ten wniosek w terminie 30 dni od dnia jego otrzymania. Rada gminy odrzuca wniosek niespełniający warunków określonych w ust. 2–4 lub podtrzymany po terminie, o którym mowa w ust. 6. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) związany jest rozstrzygnięciem rady gminy.
10. W przypadku ponownie uchwalonego wniosku, rada gminy rozpatruje ten wniosek w terminie 30 dni od dnia jego otrzymania. Rada gminy odrzuca wniosek niespełniający warunków określonych w ust. 2 lub 3 lub przekazany po terminie, o którym mowa w ust. 8. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) związany jest rozstrzygnięciem rady gminy.
11. Uchwalając budżet, rada gminy odrzuca wniosek sołectwa, w przypadku gdy zamierzone przedsięwzięcia nie spełniają wymogów określonych w art. 2 ust. 6 lub 7.

Artykuł 6

1. Sołectwa mogą realizować wspólne przedsięwzięcia.
2. Każde z sołectw zamierzających wspólnie realizować przedsięwzięcie odrębnie uchwała wniosek.
3. Przepisy art. 5 stosuje się odpowiednio, z tym że wniosek powinien zawierać wskazanie przedsięwzięć przewidzianych do realizacji na obszarze danego sołectwa lub innego sołectwa w danej gminie.

Artykuł 7

1. W trakcie roku budżetowego, jednakże nie wcześniej niż po uchwaleniu budżetu gminy na dany rok i nie później niż do dnia 31 października danego roku budżetowego, sołectwo może złożyć do wójta (burmistrza, prezydenta miasta) wniosek o zmianę przedsięwzięć lub ich zakresu przewidzianych do realizacji w ramach funduszu.
2. Wniosek, o którym mowa w ust. 1, nie może prowadzić do przekroczenia środków przyznanych pierwotnie w uchwale budżetowej.
3. Wniosek złożony z naruszeniem terminów, o których mowa w ust. 1, podlega odrzuceniu.
4. Do wniosku, o którym mowa w ust. 1, stosuje się odpowiednio przepisy art. 5 ust. 2, 3 i 5–11.

Artykuł 8

W ustawie z dnia 24 września 2010 r. o ewidencji ludności (Dz. U. Nr 217, poz. 1427, z późn. zm. wprowadza się następujące zmiany:

- 1) uchyla się art. 67;
- 2) po art. 68 dodaje się art. 68a w brzmieniu: „Art. 68a. W ustawie z dnia 21 lutego 2014 r. o funduszu sołeckim (Dz. U. poz. 301) w art. 3 ust. 1 otrzymuje brzmienie: „1. Wysokość środków przypadających na dane sołectwo oblicza się według wzoru:

$$F = \left(2 + \frac{L_m}{100}\right) \times K_b$$

w którym poszczególne symbole oznaczają:

F – wysokość środków przeznaczonych na dane sołectwo, jednak nie więcej niż dziesięciokrotność,

L_m – liczbę mieszkańców sołectwa według stanu na dzień 30 czerwca roku poprzedzającego rok budżetowy, określoną na podstawie prowadzonego przez gminę rejestru mieszkańców, o którym mowa w ustawie z dnia 24 września 2010 r. o ewidencji ludności (Dz. U. Nr 217, poz. 1427, z późn. zm. 4),

K_b – kwotę bazową – obliczoną jako iloraz wykonanych dochodów bieżących danej gminy, o których mowa w przepisach o finansach publicznych, za rok poprzedzający rok budżetowy o dwa lata oraz liczby mieszkańców zamieszkałych na obszarze danej gminy, według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedzającego rok budżetowy o dwa lata, ustalonej przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego.”

Artykuł 9

Gmina otrzymuje z budżetu państwa w 2014 r. zwrot, w formie dotacji celowej, części wydatków wykonanych w ramach funduszu sołeckiego w 2013 r., zgodnie z dotychczasowymi przepisami.

Artykuł 10

Dotychczasowe przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 2 ust. 9 ustawy uchylanej w art. 11 zachowują moc do czasu wejścia w życie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 3 ust. 12 niniejszej ustawy, nie dłużej jednak niż przez 12 miesięcy od dnia jej wejścia w życie.

Artykuł 11

Traci moc ustawa z dnia 20 lutego 2009 r. o funduszu sołeckim (Dz. U. Nr 52, poz. 420 i Nr 157, poz. 1241 oraz z 2010 r. Nr 217, poz. 1427).

Artykuł 12

1. Maksymalny limit wydatków z budżetu państwa będących skutkiem finansowym ustawy wynosi:
 - 1) w 2014 r. – 68 000 tys. zł;
 - 2) w 2015 r. – 98 000 tys. zł;
 - 3) w 2016 r. – 129 000 tys. zł;
 - 4) w 2017 r. – 132 000 tys. zł;
 - 5) w 2018 r. – 135 500 tys. zł;
 - 6) w 2019 r. – 138 500 tys. zł;
 - 7) w 2020 r. – 142 000 tys. zł;
 - 8) w 2021 r. – 145 500 tys. zł;
 - 9) w 2022 r. – 149 000 tys. zł;
 - 10) w 2023 r. – 152 500 tys. zł.
2. Minister właściwy do spraw administracji publicznej monitoruje wykorzystanie limitu wydatków, o którym mowa w ust. 1, oraz wdraża mechanizm korygujący, o którym mowa w ust. 3.

3. W przypadku zagrożenia przekroczenia przyjętego na dany rok budżetowy maksymalnego limitu wydatków, o którym mowa w ust. 1, zostanie zastosowany mechanizm korygujący polegający na obniżeniu wysokości zwrotu wydatków wykonanych w ramach funduszu, dla każdej z grup gmin o określonym K_p , o których mowa w art. 3 ust. 8, o wskaźnik ustalony jako iloraz różnicy między sumą środków wynikającą ze wszystkich informacji, o których mowa w art. 3 ust. 4, a limitem, o którym mowa w ust. 1, oraz sumy środków wynikającej ze wszystkich informacji, o których mowa w art. 3 ust. 4.
4. W przypadku, o którym mowa w ust. 3, minister właściwy do spraw administracji publicznej podaje w Biuletynie Informacji Publicznej, w terminie do dnia 15 września roku poprzedzającego rok budżetowy, informację o skorygowanej wysokości zwrotu części wydatków gmin wykonanych w ramach funduszu w roku, na który została ogłoszona średnia kwota bazowa w kraju dla każdej z grup gmin o określonym K_p , o których mowa w art. 3 ust. 8.

Artykuł 13

Ustawa wchodzi w życie po upływie 7 dni od dnia ogłoszenia.

Slovakia

1) CONSTITUTION OF THE SLOVAK REPUBLIC

CHAPTER ONE

PART ONE BASIC PROVISIONS

Article 1

- (1) The Slovak Republic is a sovereign, democratic state governed by the rule of law. It is not linked to any ideology, nor religion.

Article 2

- (1) State power originates from citizens, who exercise it through their elected representatives, or directly.
- (2) State bodies may act only on the basis of the Constitution, within its limits, and to the extent and in a manner which shall be laid down by law.
- (3) Everyone may do what is not prohibited by law and no one may be forced to do anything that is not prescribed by law.

CHAPTER TWO

BASIC RIGHTS AND FREEDOMS

PART ONE GENERAL PROVISIONS

Article 12

- (1) People are free and equal in dignity and in rights. Basic rights and freedoms are inviolable, inalienable, imprescriptible, and inderogable.
- (2) Basic rights and freedoms on the territory of the Slovak Republic are guaranteed to everyone regardless of sex, race, colour of skin, language, faith and religion, political, or other thoughts, national or social origin, affiliation to a nation, or ethnic group, property, descent, or any other status. No one may be harmed, preferred, or discriminated against on these grounds.

- (3) Everyone has the right to freely decide on his nationality. Any influence on this decision and any form of pressure aimed at suppressing anyone's nationality are forbidden.
- (4) No one may be harmed in his rights for exercising his basic rights and freedoms.

PART THREE
POLITICAL RIGHTS

Article 26

- (1) The freedom of speech and the right to information are guaranteed.
- (2) Everyone has the right to express his views in word, writing, print, picture, or other means as well as the right to freely seek out, receive, and spread ideas and information without regard for state borders. The issuing of press is not subject to approval procedures. Enterprise in the fields of radio and television may be subject to the awarding of an approval from the state. The conditions shall be laid down by law.
- (3) Censorship is banned.
- (4) The freedom of speech and the right to seek out and disseminate information may be restricted by law, if such a measure is necessary in a democratic society to protect the rights and freedoms of others, state security, public order, or public health and morals.
- (5) Public authority bodies are obliged to provide information on their activities in an appropriate manner and in the state language. The conditions and manner of execution shall be laid down by law.

Article 27

- (1) The right of petition is guaranteed. Everyone has the right, alone or with others, to address requests, proposals, and complaints to state bodies and territorial self-administration bodies in matters of public or other common interest.
- (2) A petition may not call for the violation of basic rights and freedoms.
- (3) A petition must not interfere with the independence of a court.

Article 30

- (1) Citizens have the right to participate in the administration of public affairs either directly or through the free election of their representatives. Foreigners with a permanent residence on the territory of the Slovak Republic have the

right to vote and be elected in the self-administration bodies of municipalities and self-administration bodies of superior territorial units.

PART SIX
THE RIGHT TO THE PROTECTION OF THE ENVIRONMENT
AND THE CULTURAL HERITAGE

Article 45

Everyone has the right to timely and complete information about the state of the environment and about the causes and consequences of its condition.

CHAPTER FOUR
TERRITORIAL SELF-ADMINISTRATION

Article 64

A municipality is the basic element of territorial self-administration. Territorial self-administration comprises a municipality and superior territorial unit.

Article 64a

A municipality and superior territorial unit are independent territorial and administrative units of the Slovak Republic comprising persons who are permanently resident on its territory. Details shall be laid down by law.

Article 65

- (1) A municipality and superior territorial unit are legal persons that, under conditions laid down by law, independently manage own property and financial resources.
- (2) A municipality and superior territorial unit finance their needs primarily from their own revenues, as well as from state subsidies. The law shall lay down which taxes and fees are municipalities' revenue and which taxes and fees are revenue of superior territorial unit. State subsidies may be claimed only within the limits of the law.

Article 66

- (1) A municipality has the right to associate with other municipalities in order to provide for the matters of common interest; a superior territorial unit has the same right to associate with other superior territorial units. Conditions shall be laid down by law.

- (2) Uniting, splitting, or dissolution of a municipality will be regulated by law.

Article 67

- (1) The territorial self-administration is performed at meetings of municipality residents, by a local referendum, by a referendum on the territory of a superior territorial unit, by the municipality bodies or the bodies of a superior territorial unit. The manner of execution of the local referendum and the referendum on the territory of a superior territorial unit shall be laid down by law.
- (2) Duties and restrictions relating to execution of the territorial self-administration may be imposed upon a municipality and superior territorial unit by law and on the basis of an international treaty pursuant to Article 7, paragraph 5.
- (3) The state may intervene in activities of a municipality and a superior territorial unit only in a manner laid down by law.

Article 68

A municipality and a superior territorial unit may issue generally binding ordinances in the matters of local self-administration and in order to provide for the tasks ensuing for the self-administration from the law.

Article 69

- (1) Municipality bodies are
 - a) the municipal council,
 - b) the mayor of a municipality.
- (2) The municipal council is composed of the municipal council deputies. The deputies are elected for a four-year term by citizens of the municipality with permanent residence on its territory. Elections of deputies are held by secret ballot, on the basis of a general, equal, and direct right to vote.
- (3) The mayor of a municipality is elected for a four-year term by citizens of the municipality with permanent residence on its territory by secret ballot, on the basis of a general, equal, and direct right to vote. The mayor of a municipality constitutes the municipality's executive body. He executes municipality administration and represents the municipality outwardly. The reasons and manner of mayor's removal prior to expiry of the term shall be laid down by law.
- (4) Territorial self-administration bodies are
 - a) council of the territorial self-administration unit,
 - b) chairman of the territorial self-administration unit,
- (5) The territorial self-administration council is composed of deputies to the territorial self-administration council. The deputies are elected for a four-

year term by citizens of the territorial self-administration unit with permanent residence on its territory. Elections of deputies are held by secret ballot, on the basis of a general, equal, and direct right to vote.

- (6) The chairman of the territorial self-administration unit is elected for a four-year term by citizens of the municipality with permanent residence on its territory by secret ballot, on the basis of a general, equal, and direct right to vote. The reasons and manner of chairman's removal prior to expiry of the term shall be laid down by law. The chairman of the territorial self-administration unit constitutes the municipality's executive body. He executes municipality administration and represents the municipality outwardly.

Article 70

The prerequisites for a municipality to be declared a town, and the method of doing so, shall be laid down by law, which will also designate the names of town bodies.

Article 71

- (1) The execution of designated tasks of local state administration can be transferred by law to the municipality and superior territorial unit. The cost of the execution of state administration transferred in this manner will be covered by the state.
- (2) In executing state administration, the municipality and superior territorial unit may, on the basis of the law and within its limits, issue ordinances that are generally binding within its area of jurisdiction, if empowered to do so by the law. The execution of state administration transferred to the municipality, or superior territorial unit by law is governed and controlled by the Government. Details shall be laid down by law.

2) ZÁKON 302/2001 ZO 4. JÚLA 2001 O SAMOSPRÁVE VYŠŠÍCH ÚZEMNÝCH CELKOV (ZÁKON O SAMOSPRÁVNÝCH KRAJOCH)

NÁRODNÁ RADA SLOVENSKEJ REPUBLIKY SA UZNIESLA NA TOMTO ZÁKONE:

ČL. I

Základné ustanovenia

§ 1

- (1) Vyšší územný celok je samosprávny kraj.
- (2) Samosprávny kraj je samostatný územný samosprávny a správny celok Slovenskej republiky.
- (3) Zriaďujú sa tieto samosprávne kraje:
 - a) Bratislavský samosprávny kraj so sídlom v Bratislave,
 - b) Trnavský samosprávny kraj so sídlom v Trnave,
 - c) Trenčiansky samosprávny kraj so sídlom v Trenčíne,
 - d) Nitriansky samosprávny kraj so sídlom v Nitre,
 - e) Žilinský samosprávny kraj so sídlom v Žiline,
 - f) Banskobystrický samosprávny kraj so sídlom v Banskej Bystrici,
 - g) Košický samosprávny kraj so sídlom v Košiciach,
 - h) Prešovský samosprávny kraj so sídlom v Prešove.
- (3) Územný obvod samosprávneho kraja je zhodný s územným obvodom kraja. Územný obvod samosprávneho kraja možno zmeniť len zákonom.
- (4) Samosprávny kraj je právnická osoba, ktorá za podmienok ustanovených zákonom samostatne hospodári s vlastným majetkom a s vlastnými príjmami, zabezpečuje a chráni práva a záujmy svojich obyvateľov.
- (5) Samosprávny kraj má svoje symboly, ktoré môže používať pri výkone samosprávy. Symboly samosprávneho kraja sú erb, vlajka a pečať, prípadne znelka.
- (6) Samosprávnemu kraju možno vo veciach územnej samosprávy ukladať povinnosti a obmedzenia len zákonom a na základe medzinárodnej zmluvy.

Pôsobnosť samosprávneho kraja

§ 4

- (1) Samosprávny kraj pri výkone samosprávy sa stará o všestranný rozvoj svojho územia a o potreby svojich obyvateľov. Pritom najmä
 - a) zabezpečuje tvorbu a plnenie programu sociálneho, ekonomického a kultúrneho rozvoja územia samosprávneho kraja,

- b) vykonáva plánovacie činnosti týkajúce sa územia samosprávneho kraja,
 - c) obstaráva, prerokúva a schvaľuje územnoplánovacie podklady samosprávneho kraja a územné plány regiónov,
 - d) účelne využíva miestne ľudské, prírodné a iné zdroje,
 - e) vykonáva vlastnú investičnú činnosť a podnikateľskú činnosť v záujme zabezpečenia potrieb obyvateľov samosprávneho kraja a rozvoja samosprávneho kraja,
 - f) zakladá, zriaďuje, zrušuje a kontroluje svoje rozpočtové a príspevkové organizácie a iné právnické osoby podľa osobitných predpisov,
 - g) podieľa sa na tvorbe a ochrane životného prostredia,
 - h) utvára predpoklady na optimálne usporiadanie vzájomných vzťahov sídelných útvarov a ostatných prvkov svojho územia,
 - i) obstaráva a schvaľuje program rozvoja v oblasti poskytovania sociálnych služieb a spolupracuje s obcami a inými právnickými osobami a fyzickými osobami pri výstavbe zariadení a bytov určených na poskytovanie sociálnych služieb,
 - j) utvára podmienky na rozvoj zdravotníctva,
 - k) utvára podmienky na rozvoj výchovy a vzdelávania, najmä v stredných školách, a na rozvoj ďalšieho vzdelávania,
 - l) utvára podmienky na tvorbu, prezentáciu a rozvoj kultúrnych hodnôt a kultúrnych aktivít a stará sa o ochranu pamiatkového fondu,
 - m) utvára podmienky na rozvoj cestovného ruchu a koordinuje tento rozvoj,
 - n) koordinuje rozvoj telesnej kultúry a športu a starostlivosť o deti a mládež,
 - o) spolupracuje s obcami pri tvorbe programov sociálneho a ekonomického rozvoja obcí,
 - p) podieľa sa na riešení problémov, ktoré sa týkajú viacerých obcí na území samosprávneho kraja,
 - q) rozvíja spoluprácu s územnými celkami a s orgánmi iných štátov,
 - r) vykonáva ďalšie pôsobnosti ustanovené osobitnými zákonmi.
- (2) Samosprávny kraj je povinný utvárať v rámci svojej pôsobnosti účinný systém kontroly, zriadiť funkciu hlavného kontrolóra samosprávneho kraja (ďalej len „hlavný kontrolór“) a voliť hlavného kontrolóra. Samosprávny kraj je tiež povinný vytvárať vhodné organizačné, finančné, personálne a materiálne podmienky na nezávislý výkon kontroly.

§ 8

Všeobecne záväzné nariadenia

- (1) Samosprávny kraj môže vo veciach územnej samosprávy vydávať všeobecne záväzné nariadenie (ďalej len „nariadenie“); nariadenie nesmie byť v rozpore

- s Ústavou Slovenskej republiky, s ústavnými zákonmi, medzinárodnými zmluvami, s ktorými vyslovila súhlas Národná rada Slovenskej republiky a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom, so zákonmi a s nariadeniami vlády.
- (2) Vo veciach, v ktorých samosprávny kraj plní úlohy štátnej správy, môže vydávať nariadenie len na základe splnomocnenia zákonom a v jeho medziach. Také nariadenie nesmie byť v rozpore s Ústavou Slovenskej republiky, s ústavnými zákonmi, medzinárodnými zmluvami, s ktorými vyslovila súhlas Národná rada Slovenskej republiky a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom, so zákonmi, s nariadeniami vlády, so všeobecne záväznými predpismi ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy.
 - (3) Návrh nariadenia, o ktorom má rokovať zastupiteľstvo, zverejní úrad samosprávneho kraja (ďalej len „úrad“) jeho vyvesením na úradnej tabuli a na internetovej adrese samosprávneho kraja aspoň 15 dní pred rokovaním zastupiteľstva.
 - (4) Dňom vyvesenia návrhu nariadenia začína plynúť najmenej desaťdňová lehota, počas ktorej môžu fyzické osoby a právnické osoby uplatniť pripomienku k návrhu nariadenia v písomnej forme, elektronicky alebo ústne do zápisnice na úrade. Pripomienkou možno v určenej lehote navrhnúť nový text alebo odporučiť úpravu textu, a to doplnenie, zmenu, vypustenie alebo spresnenie pôvodného textu. Z pripomienky musí byť zrejmé, kto ju predkladá a musí byť odôvodnená, inak na pripomienku nemusí navrhovateľ nariadenia prihliadať. Na ostatné podnety (názory, námety a odporúčania) nemusí navrhovateľ nariadenia prihliadať, a to najmä vtedy, ak nie sú zdôvodnené.
 - (5) Ak ide o mimoriadnu situáciu, postup podľa odsekov 3 a 4 sa nepoužije.
 - (6) Vyhodnotenie pripomienok uskutoční navrhovateľ nariadenia s príslušnou komisiou, ak je zriadená. Vyhodnotenie obsahuje stručný obsah pripomienky, údaje o tom, kto predložil pripomienku, ktorým pripomienkam sa vyhovel alebo nevyhovel a z akých dôvodov.
 - (7) Vyhodnotenie pripomienok sa musí predložiť poslancom zastupiteľstva v písomnej forme najneskôr tri dni pred rokovaním zastupiteľstva o návrhu nariadenia.
 - (8) Fyzické osoby a právnické osoby, ktoré majú trvalý pobyt alebo sídlo na území samosprávneho kraja, môžu zaslať spoločnú pripomienku. Za spoločnú pripomienku sa považuje každá obsahovo totožná pripomienka zaslaná samostatne, ak je jej súčasťou splnomocnenie tej istej fyzickej osoby na zastupovanie pripomienkujúcich osôb. Ak spoločnú pripomienku zaslalo aspoň 200 fyzických osôb alebo právnických osôb, udelí zastupiteľstvo

splnomocnenému zástupcovi slovo na rokovaní zastupiteľstva v tej časti rokovania, ktorého sa pripomienka týka. Časový limit na vystúpenie splnomocneného zástupcu je najmenej desať minút.

- (9) Nariadenie sa vyhlasuje vyvesením jeho úplného znenia na úradnej tabuli samosprávneho kraja najmenej na 15 dní; účinnosť nadobúda 15. dňom od vyvesenia, ak v ňom nie je ustanovený neskorší začiatok účinnosti. Ak je to odôvodnené naliehavým verejným záujmom, môže sa v nariadení výnimočne ustanoviť skorší začiatok jeho účinnosti, najskôr však dňom vyhlásenia.
- (10) Vyhlásenie nariadenia podľa odseku 4 je podmienkou jeho platnosti; okrem toho sa nariadenie zverejní aj v mieste obvyklým spôsobom.
- (11) Samosprávny kraj zasiela bezodkladne a bezodplatne jeden výtlačok nariadenia každej obci na svojom území. Obec zabezpečí, aby nariadenie bolo prístupné každému, kto o to prejaví záujem.

§ 8a

- (1) Ak súd na návrh prokurátora rozhodnutím vyslovil, že medzi všeobecne záväzným nariadením vo veciach územnej samosprávy a zákonom je nesúlada a vo veciach pri plnení úloh štátnej správy aj s nariadením vlády a všeobecne záväznými právnymi predpismi ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy, stráca všeobecne záväzné nariadenie, jeho časť, prípadne niektoré jeho ustanovenia účinnosť dňom nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia súdu.
- (2) Samosprávny kraj je povinný do šiestich mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia súdu uviesť ho vo veciach územnej samosprávy do súladu so zákonom a veciach pri plnení úloh štátnej správy aj s nariadením vlády a všeobecne záväznými právnymi predpismi ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy. Ak tak samosprávny kraj neurobí, všeobecne záväzné nariadenie, jeho časť, prípadne niektoré jeho ustanovenia strácajú platnosť po šiestich mesiacoch od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia súdu.
- (3) Rozhodnutie súdu podľa odseku 1 zverejní samosprávny kraj jeho vyvesením na úradnej tabuli a na internetovej adrese samosprávneho kraja na šesť mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia súdu. Tým nie je dotknutý postup pri príprave a vydávaní všeobecne záväzného nariadenia podľa.
- (4) Samosprávny kraj zašle bezodkladne a bezodplatne výtlačok právoplatného rozhodnutia súdu podľa odseku 1 každej obci, mestu a mestskej časti na svojom území.

§ 9

Financovanie samosprávneho kraja

- (1) Základom finančného hospodárenia samosprávneho kraja je rozpočet, ktorý sa zostavuje na obdobie jedného kalendárneho roka.
- (2) Samosprávny kraj financuje svoje potreby predovšetkým z vlastných príjmov, dotácií zo štátneho rozpočtu a z ďalších zdrojov.
- (3) Návrh rozpočtu samosprávneho kraja musí byť pred schválením najmenej 15 dní verejne prístupný, aby sa mohli o ňom vyjadriť obyvatelia samosprávneho kraja, ako aj osoby podľa § 3 ods. 3; to platí aj o návrhu záverečného účtu samosprávneho kraja.
- (4) Samosprávny kraj vedie účtovníctvo podľa osobitného zákona. Ročnú účtovnú závierku samosprávneho kraja overuje audítor. Audítor overuje aj ďalšie skutočnosti ustanovené osobitným zákonom.
- (5) Postavenie rozpočtu samosprávneho kraja, jeho tvorbu a obsah, pravidiel rozpočtového hospodárenia, tvorbu a použitie mimorozpočtových zdrojov, spôsob finančného vyrovnávania medzi samosprávnymi krajinami, vzťahy k štátnemu rozpočtu a k rozpočtom obcí ustanovuje osobitný zákon.

§ 10

Majetok samosprávneho kraja

- (1) Majetok samosprávneho kraja slúži na plnenie úloh samosprávneho kraja.
- (2) Majetok samosprávneho kraja a nakladanie s ním ustanovuje osobitný zákon.

§ 11

Zastupiteľstvo

- (1) Zastupiteľstvo je zbor zložený z poslancov samosprávneho kraja zvolených v priamych voľbách. Spôsob voľby poslancov zastupiteľstva ustanovuje osobitný zákon. Zastupiteľstvo určí počet poslancov na celé volebné obdobie v pomere 12 000 až 15 000 obyvateľov na jedného poslanca a určí volebné obvody podľa osobitného zákona. Funkčné obdobie zastupiteľstva sa skončí zložením sľuby poslancov novozvoleného zastupiteľstva.
- (2) Zastupiteľstvu je vyhradené rozhodovať o základných otázkach samosprávneho kraja, a to
 - a) uznávať sa na nariadeniach,
 - b) určovať zásady hospodárenia a nakladania s majetkom samosprávneho kraja a s majetkom prenechaným do užívania samosprávnemu kraju,
 - c) schvaľovať program sociálneho, ekonomického a kultúrneho rozvoja samosprávneho kraja, regionálnu stratégiu výchovy a vzdelávania v stredných

- školách, regionálne rozvojové plány a programy, ako aj územnoplánovacie podklady samosprávneho kraja a územné plány regiónov,
- d) schvaľovať rozpočet samosprávneho kraja a jeho zmeny, kontrolovať čerpanie rozpočtu a schvaľovať záverečný účet samosprávneho kraja; v rozsahu určenom zastupiteľstvom môže zmeny rozpočtu vykonávať predseda,
 - e) o prijatí úveru alebo pôžičky samosprávneho kraja,
 - f) schvaľovať poriadok odmeňovania zamestnancov samosprávneho kraja vypracovaný podľa osobitného predpisu,
 - g) o vyhlásení referenda,
 - h) zriaďovať, zakladať, zrušovať a kontrolovať právnické osoby samosprávneho kraja a na návrh predsedu vymenúvať a odvolávať ich vedúcich (riaditeľov), ak osobitný zákon neustanovuje inak, ako aj schvaľovať majetkovú účasť samosprávneho kraja v právnickej osobe,
 - i) schvaľovať dohody podľa § 5, schvaľovať združovanie prostriedkov a činností samosprávneho kraja, ako aj členstvo samosprávneho kraja v združeniach,
 - j) voliť a odvolávať na návrh predsedu z poslancov zastupiteľstva podpredsedov samosprávneho kraja (ďalej len „podpredseda“), ako aj určovať podpredsedovi, ktorý je dlhodobo uvoľnený na výkon funkcie, primeranú odmenu,
 - k) zriaďovať komisie a iné orgány zastupiteľstva, určovať im úlohy, voliť a odvolávať ich predsedov a ďalších členov,
 - l) voliť na šesť rokov a odvolávať hlavného kontrolóra a určovať jeho odmenu,
 - m) určovať odmenu poslancom (§ 12 ods. 6),
 - n) určovať odmenu členom komisií, ktorí nie sú poslancami,
 - o) zriaďovať úrad,
 - p) schvaľovať rokovací poriadok zastupiteľstva,
 - q) o ďalších veciach, ktoré si môže vyhradiť v štatúte samosprávneho kraja, ak nie sú zákonom zverené predsedovi.
- (3) Zastupiteľstvo sa schádza podľa potreby, najmenej však raz za dva mesiace; jeho zasadnutie zvoláva a vedie predseda. Ak o zvolanie zasadnutia zastupiteľstva požiada aspoň tretina poslancov, predseda zvolá zasadnutie zastupiteľstva tak, aby sa konalo do 30 dní od doručenia požiadavky na jeho konanie. Návrh programu rokovania sa poslancom oznámi písomne, najneskôr desať dní pred zasadnutím zastupiteľstva, a ak ide o zasadnutie zastupiteľstva zvolaného na žiadosť aspoň tretiny poslancov, oznámi ho najneskôr tri dni pred jeho konaním; súčasne ho uverejní vhodným spôsobom tak, aby sa s ním mohla oboznámiť verejnosť.
- (4) Zastupiteľstvo rokuje vždy v zbere. Je spôsobilé rokovať a uznášať sa, ak je prítomná nadpolovičná väčšina všetkých poslancov. Na prijatie uznesenia

zastupiteľstva je potrebný súhlas nadpolovičnej väčšiny prítomných poslancov. Na prijatie nariadenia je potrebný súhlas trojpäťinovej väčšiny hlasov všetkých poslancov. Ak zastupiteľstvo nie je spôsobilé rokovať a uznášať sa, predseda zvolá do 14 dní nové zasadnutie.

- (5) Zasadnutie zastupiteľstva sa môže konať aj vtedy, ak ho predseda podľa odseku 3 alebo 4 nezvolá; v takom prípade zasadnutie zastupiteľstva zvolá podpredseda alebo iný poslanec, ktorý zasadnutie zastupiteľstva aj vedie, ak ho odmietne viesť predseda.
- (6) Ak zastupiteľstvo zriadilo poradný orgán, vyžiada si jeho stanovisko pred prijatím rozhodnutia vo veci, na ktorú bol poradný orgán zriadený.
- (7) Rokovanie zastupiteľstva je verejné, ak zastupiteľstvo nevyhlási rokovanie za neverejné. Zastupiteľstvo vyhlási rokovanie vždy za neverejné, ak predmetom rokovania sú informácie alebo veci chránené podľa osobitných zákonov; to neplatí, ak je predmetom rokovania zastupiteľstva
 - a) použitie verejných prostriedkov na platy, odmeny a iné náležitosti spojené s výkonom funkcie orgánov samosprávneho kraja, členov orgánov samosprávneho kraja, zamestnancov samosprávneho kraja alebo osôb, ktoré vykonávajú za odplatu činnosť pre samosprávny kraj,
 - b) nakladanie s majetkom vo vlastníctve samosprávneho kraja, najmä prevod vlastníctva k majetku vo vlastníctve samosprávneho kraja, nadobudnutie majetku do vlastníctva samosprávneho kraja alebo prenechanie majetku samosprávneho kraja do užívania iným osobám.
- (8) Ak na rokovaní zastupiteľstva požiada o slovo prezident Slovenskej republiky, poslanec Národnej rady Slovenskej republiky, člen vlády Slovenskej republiky alebo osoba splnomocnená vládou, zástupca iného štátneho orgánu, starosta obce alebo primátor mesta, ktoré patria do územia samosprávneho kraja, slovo sa mu udelí; môže sa udeliť aj inej osobe.
- (9) Nariadenie a uznesenie zastupiteľstva podpisuje predseda najneskôr do desiatich dní od ich schválenia.
- (10) Podrobnosti o rokovaní zastupiteľstva upravuje rokovací poriadok zastupiteľstva.

§ 15

Referendum

- (1) Zastupiteľstvo vyhlási referendum o dôležitých otázkach, ktoré sa týkajú výkonu samosprávy samosprávneho kraja, ak sa na tom uznesie alebo ak o to petíciou požiada aspoň 30 % oprávnených voličov.
- (2) Zastupiteľstvo vyhlási referendum o odvolaní predsedu, ak

- a) je neprítomnosť alebo zdravotná nespôsobilosť predsedu na výkon funkcie dlhšia ako šesť mesiacov,
 - b) hrubo alebo opakovane zanedbáva povinnosti predsedu, a tým vznikajú vážne nedostatky v správe samosprávneho kraja, alebo
 - c) o to petíciou požiada aspoň 30 % oprávnených voličov.
- (3) Zastupiteľstvo vyhlási referendum podľa odsekov 1 a 2 písm. a) a b) tak, aby sa uskutočnilo do 90 dní od schválenia uznesenia o vyhlásení referenda.
 - (4) Ak petícia spĺňa náležitosti ustanovené osobitným zákonom, zastupiteľstvo vyhlási referendum tak, aby sa uskutočnilo do 90 dní od doručenia petície samosprávne kraju. Petíciu podľa odsekov 1 a 2 písm. c) overujú aspoň traja poslanci určení zastupiteľstvom, ktorí nemôžu byť členmi petičného výboru.
 - (5) Výsledky referenda sú platné, ak sa na ňom zúčastnila aspoň polovica oprávnených voličov a ak bolo rozhodnutie prijaté nadpolovičnou väčšinou platných hlasov účastníkov referenda.
 - (6) Referendum o tej istej veci možno opakovať najskôr po uplynutí 24 mesiacov od jeho vykonania; to neplatí, ak ide o referendum o odvolaní predsedu.
 - (7) Zastupiteľstvo vyhlási výsledky referenda do troch dní od doručenia zápisnice o výsledkoch referenda.
 - (8) Zastupiteľstvo nariadením ustanoví podrobnosti o organizácii referenda.

3) ZÁKON 377/1990 ZB. SLOVENSKEJ NÁRODNEJ RADY Z 13. SEPTEMBRA 1990 O HLAVNOM MESTE SLOVENSKEJ REPUBLIKY BRATISLAVE

PRVÁ ČASŤ

POSTAVENIE HLAVNÉHO MESTA SLOVENSKEJ REPUBLIKY BRATISLAVY

§ 1

Základné ustanovenia

- (1) Bratislava je hlavným mestom Slovenskej republiky a pravidelným sídlom prezidenta Slovenskej republiky, Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „národná rada“) a vlády Slovenskej republiky (ďalej len „vláda“).
- (2) Prezident Slovenskej republiky, národná rada, vláda, ministerstvá a ostatné ústredné orgány štátnej správy Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo“) pomáhajú Bratislave plniť funkciu hlavného mesta Slovenskej republiky a politického, kultúrneho, obchodného a spoločenského centra Slovenska. Bratislava utvára podmienky na činnosť týchto orgánov, ako aj na činnosť zastupiteľských orgánov iných štátov, ktoré majú sídlo v Bratislave.
- (3) Ministerstvá prerokúvajú s Bratislavou návrhy stratégie hospodárskeho a sociálneho rozvoja, ktoré sa týkajú záujmov a potrieb jej obyvateľov. Bratislava prerokúva s vládou a ministerstvami svoju stratégiu hospodárskeho a sociálneho rozvoja a predkladá jej návrhy týkajúce sa plnenia funkcie hlavného mesta Slovenskej republiky.

§ 1a

Postavenie Bratislavy

- (1) Bratislava je samostatný územný samosprávny a správny celok Slovenskej republiky; združuje osoby, ktoré majú na jej území trvalý pobyt (ďalej len „obyvateľ“). Bratislava vykonáva územnú samosprávu patriacu obci (ďalej len „samospráva Bratislavy“) a plní úlohy štátnej správy prenesené na obec zákonom (ďalej len „prenesená pôsobnosť“).
- (2) Mestská časť je územným samosprávnym a správnym celkom Bratislavy; združuje obyvateľov, ktorí majú na jej území trvalý pobyt. Mestská časť vykonáva samosprávu Bratislavy a prenesenú pôsobnosť v rozsahu vymedzenom zákonom a štatútom Bratislavy (ďalej len „štatút“); v tomto rozsahu má postavenie obce.
- (3) Obyvateľ Bratislavy je podľa miesta svojho trvalého pobytu zároveň obyvateľom príslušnej mestskej časti.

§ 2

Majetok Bratislavy

- (1) Bratislava je právnickou osobou, ktorá za podmienok ustanovených zákonom samostatne hospodári s vlastným majetkom, s vlastnými príjmami a s majetkom, ktorý jej bol zverený.
- (2) Mestské časti sú právnickými osobami, ktoré za podmienok ustanovených zákonom a štatútom samostatne hospodária s vlastným majetkom a s vlastnými finančnými zdrojmi, ako aj s majetkom, ktorý im bol zverený.
- (3) Majetok hlavného mesta, mestských častí, jeho nadobúdanie, nakladanie a hospodárenie s ním upravujú osobitné predpisy.

DRUHÁ ČASŤ

SAMOSPRÁVA BRATISLAVY

§ 5

Samospráva Bratislavy

Samosprávu Bratislavy vykonávajú obyvatelia

- a) orgánmi Bratislavy (ďalej len „mestské orgány“),
- b) orgánmi mestských častí (ďalej len „miestne orgány“),
- c) miestnym referendom Bratislavy alebo mestskej časti,
- d) zhromaždením obyvateľov Bratislavy alebo mestskej časti.

§ 6

Mestské orgány

- (1) Mestskými orgánmi sú:
 - a) mestské zastupiteľstvo,
 - b) primátor Bratislavy.
- (2) Orgánmi mestského zastupiteľstva sú:
 - a) mestská rada,
 - b) komisie.
- (3) Mestské zastupiteľstvo zriaďuje podľa potreby, alebo ak to ustanovuje osobitný zákon, ďalšie svoje stále alebo dočasné výkonné, kontrolné a poradné orgány a určuje im náplň práce.
- (4) Mestské zastupiteľstvo v súlade s osobitnými predpismi zriaďuje mestskú políciu.
- (5) Mestské zastupiteľstvo volí mestského kontrolóra.

§ 6a

Úlohy Bratislavy

- (1) Bratislava v rozsahu vymedzenom týmto zákonom a štatútom
 - a) plní úlohy vyplývajúce z jej postavenia ako hlavného mesta Slovenskej republiky a politického, kultúrneho, obchodného a spoločenského centra Slovenska,
 - b) plní úlohy samosprávy Bratislavy celomestského charakteru a
 - c) vykonáva prenesenú pôsobnosť.
- (2) Bratislave je vyhradené
 - a) zabezpečovať hospodársky, kultúrny a sociálny rozvoj Bratislavy, najmä tvorbu a schvaľovanie plánu hospodárskeho a sociálneho rozvoja a celomestských koncepcií a rozvojových programov,
 - b) zabezpečovať obstarávanie územnoplánovacích podkladov a obstarávanie a schvaľovanie územnoplánovacej dokumentácie Bratislavy,
 - c) zabezpečovať pravidelnú verejnú mestskú dopravu,
 - d) zabezpečovať údržbu, zjazdnosť a schodnosť miestnych komunikácií 1. a 2. triedy a verejných priestranstiev nezverených do správy mestskej časti,
 - e) zabezpečovať zásobovanie vodou a odvádzanie odpadových vôd,
 - f) zabezpečovať zber, odvoz a likvidáciu komunálneho odpadu a drobného stavebného odpadu a organizovať triedenie odpadu z domácností a z prevádzkarní,
 - g) zabezpečovať verejné osvetlenie, najmä budovanie a údržbu siete osvetlenia ulíc a iných verejných priestranstiev,
 - h) rozvíjať starostlivosť o cestovný ruch, koordinovať aktivity v oblasti cestovného ruchu a rozvíjať informačné a propagačné služby,
 - i) zabezpečovať verejný poriadok na uliciach a iných verejných priestranstvách,
 - j) dbať o ochranu a tvorbu životného prostredia,
 - k) dbať o ochranu kultúrnych pamiatok, pamätníkov a iných pamätihodností Bratislavy,
 - l) určovať názvy ulíc a iných verejných priestranstiev,
 - m) spravovať poplatok za zber a odvoz komunálneho odpadu a drobného stavebného odpadu,
 - n) utvárať podmienky na rozvoj športu a plniť úlohy v oblasti telesnej kultúry,
 - o) byť zakladateľom základných umeleckých škôl a centier voľného času.

§ 7

Miestne orgány

- (1) Miestnymi orgánmi sú:
 - a) miestne zastupiteľstvo,
 - b) starosta.
- (2) Orgánmi miestneho zastupiteľstva sú:
 - a) miestna rada, ak miestne zastupiteľstvo má najmenej deväť poslancov,
 - b) komisie.
- (3) Miestne zastupiteľstvo zriaďuje podľa potreby, alebo ak to ustanovuje štatút, ďalšie svoje stále alebo dočasné výkonné, kontrolné a poradné orgány a určuje im náplň práce.
- (4) Miestne zastupiteľstvo volí miestneho kontrolóra.
- (5) Miestne zastupiteľstvo zriaďuje na zabezpečenie odborných, administratívnych a organizačných vecí mestskej časti miestny úrad.

§ 7a

Úlohy mestských častí

- (1) Mestské časti v rozsahu vymedzenom týmto zákonom a štatútom
 - a) podieľajú sa na plnení úloh vyplývajúcich z postavenia Bratislavy ako hlavného mesta Slovenskej republiky a politického, kultúrneho, obchodného a spoločenského centra Slovenska,
 - b) plnia úlohy samosprávy Bratislavy miestneho významu, ktoré súvisia so životom a prácou obyvateľov mestskej časti, s komplexným rozvojom mestskej časti a
 - c) vykonávajú prenesenú pôsobnosť.
- (2) Mestskej časti je vyhradené
 - a) zabezpečovať hospodársky a sociálny rozvoj mestskej časti v nadväznosti na celomestský rozvoj a celomestské rozvojové dokumenty,
 - b) zabezpečovať územnoplánovacie funkcie, urbanistický rozvoj mestskej časti a reguláciu funkcií v území v nadväznosti na celomestské územnoplánovacie regulatívy, najmä obstarávať urbanistické štúdie a obstarávať a schvaľovať územné plány zón,
 - c) dbať o ochranu a tvorbu životného prostredia v mestskej časti,
 - d) dbať o ochranu pamätihodností miestneho významu, ktoré majú historický, kultúrny alebo spoločenský význam pre mestskú časť,
 - e) zabezpečovať údržbu, zjazdnosť a schodnosť miestnych komunikácií 3. a 4. triedy a verejných priestranstiev,

- f) zabezpečovať úlohy na úseku ochrany spotrebiteľa a utvárať podmienky na zásobovanie, najmä určovať pravidlá času predaja, času prevádzky služieb a spravovať miestne trhoviská,
- g) byť zriaďovateľom základných škôl a školských zariadení a plniť funkciu školského úradu, okrem základných umeleckých škôl a centier voľného času,
- h) utvárať podmienky na športovanie detí, na rozvoj športu pre všetkých a plniť úlohy v oblasti telesnej kultúry,
- i) vykonávať agendu stavebného úradu.

§ 7b

Štatút

- (1) Štatút je základným nástrojom na rozdelenie úloh samosprávy Bratislavy a prenesených pôsobností medzi Bratislavu a jej mestské časti a na úpravu postavenia a činnosti mestských orgánov a miestnych orgánov.
- (2) Štatút obsahuje najmä
 - a) základné ustanovenia o postavení Bratislavy a jej mestských častí,
 - b) podrobnú úpravu samosprávy Bratislavy a jej mestských častí, najmä
 - 1. vzťahy mestských orgánov a miestnych orgánov,
 - 2. pravidlá zriaďovania stálych a dočasných orgánov mestského zastupiteľstva a miestnych zastupiteľstiev a určovanie náplne ich práce,
 - 3. úlohy mestskej rady a určenie materiálov, ktoré povinne prerokúva mestská rada pred ich predložením do mestského zastupiteľstva,
 - 4. pravidlá vyhlasovania a uskutočňovania miestneho referenda,
 - c) podrobné rozdelenie úloh samosprávy Bratislavy a prenesenej pôsobnosti medzi Bratislavu a jej mestské časti,
 - d) zásady hospodárenia s majetkom, najmä pravidlá rozdelenia správy majetku Bratislavy, nadobúdania majetku Bratislavy a jej mestských častí a nakladania s ním, najmä pravidlá
 - 1. vzájomného prevodu, nájmu a výpožičky,
 - 2. správy zvereneného majetku,
 - 3. kúpy, predaja a darovania,
 - 4. finančnej spoluúčasti na kúpe a podielu na výnose z predaja,
 - e) podrobnosti o tvorbe a čerpaní rozpočtu Bratislavy a vzťahu k rozpočtom mestských častí, najmä
 - 1. pravidlá rozdeľovania príjmov zo štátneho rozpočtu, z podielu na výnose štátnych daní a rozdelenie výnosu miestnych daní,
 - 2. pravidlá rozdeľovania príjmov rozpočtov mestských častí medzi jednotlivé mestské časti.

- (3) Na prijatie návrhu štatútu alebo jeho dodatku je potrebné prerokovanie s mestskými časťami a následné schválenie trojpätinovou väčšinou prítomných poslancov mestského zastupiteľstva. Ak v rámci prerokovania nesúhlasí s návrhom štatútu alebo jeho dodatku najmenej 10 miestnych zastupiteľstiev, na schválenie je potrebná trojpätinová väčšina všetkých poslancov mestského zastupiteľstva.

§ 8

Miestne referendum Bratislavy

- (1) Mestské zastupiteľstvo vyhlási miestne referendum Bratislavy, ak ide
 - a) o návrh na zavedenie a zrušenie celomestskej verejnej dávky a tiež, ak ide o návrh na zavedenie a zrušenie miestnej dane alebo celomestského miestneho poplatku, o ktorom sa má podľa uznesenia mestského zastupiteľstva rozhodnúť miestnym referendom Bratislavy,
 - b) o petíciu skupiny obyvateľov Bratislavy v počte 20 % všetkých oprávnených voličov,
 - c) o požiadavku aspoň tretiny miestnych zastupiteľstiev, ktorá musí byť podaná písomne s uvedením dôvodu, alebo
 - d) o prípad, ktorý ustanovuje osobitný zákon.
- (2) Mestské zastupiteľstvo môže vyhlásiť miestne referendum Bratislavy o ďalších dôležitých veciach celomestskej povahy, ak s tým súhlasí aspoň tretina miestnych zastupiteľstiev, alebo ak to umožňuje štatút.
- (3) Výsledok miestneho referenda Bratislavy nahrádza rozhodnutie mestského zastupiteľstva, ak sa ho zúčastnilo aspoň 50 % oprávnených voličov.
- (4) Nemožno vyhlásiť miestne referendum mesta o rozpočte.

§ 9

Miestne referendum mestskej časti

- (1) Miestne zastupiteľstvo vyhlási miestne referendum mestskej časti, ak ide
 - a) o návrh na zmenu názvu mestskej časti, jej zlúčenie s inou mestskou časťou, rozdelenie mestskej časti alebo zmenu jej hranice,
 - b) o návrh na zavedenie alebo zrušenie verejnej dávky v mestskej časti, a ak ide o návrh na zavedenie alebo zrušenie miestneho poplatku v mestskej časti, o ktorom sa má podľa uznesenia miestneho zastupiteľstva rozhodnúť miestnym referendom mestskej časti,
 - c) o petíciu skupiny obyvateľov v mestskej časti v počte 20 % všetkých oprávnených voličov v mestskej časti alebo aspoň 5000 zo všetkých oprávnených voličov v mestskej časti,
 - d) o prípady, v ktorých je podľa štatútu povinné.

- (2) Miestne zastupiteľstvo môže vyhlásiť miestnym referendum mestskej časti o ďalších dôležitých veciach týkajúcich sa postavenia alebo rozvoja mestskej časti alebo života obyvateľov mestskej časti.
- (3) Výsledok miestneho referenda mestskej časti o zavedení alebo zrušení miestneho poplatku v mestskej časti nahrádza rozhodnutie miestneho zastupiteľstva, ak sa ho zúčastnilo aspoň 50 % oprávnených voličov.
- (4) Nemožno vyhlásiť miestne referendum mestskej časti o rozpočte.

§ 10

Zhromaždenie

Na posúdenie vecí týkajúcich sa mestskej časti môže miestne zastupiteľstvo zvolať zhromaždenie obyvateľov mestskej časti.

ŠIESTA ČASŤ

SPOLOČNÉ USTANOVENIA

§ 25

Spolupráca s orgánmi štátu

- (1) Orgány samosprávy Bratislavy a mestských častí pri plnení úloh súvisiacich so zabezpečením potrieb mesta a jeho obyvateľov spolupracujú so štátnymi orgánmi na území Bratislavy. Orgány miestnej samosprávy pri plnení svojich úloh spolupracujú so štátnymi orgánmi, ktoré majú pôsobnosť na území mestskej časti.
- (2) Orgány štátu poskytujú orgánom samosprávy v Bratislave pomoc v odborných veciach, najmä:
 - a) poskytujú údaje a informácie z evidencií vedených štátnymi orgánmi,
 - b) podieľajú sa na odbornej príprave pracovníkov samosprávnych orgánov v Bratislave, na príprave poslancov mestského a miestnych zastupiteľstiev,
 - c) pomáhajú pri riešení mimoriadnych situácií, ktoré majú negatívny dopad na uspokojovanie potrieb obyvateľstva Bratislavy.

§ 26

Spolupráca s právnickými a fyzickými osobami

- (1) Právnické a fyzické osoby vykonávajúce podnikateľskú činnosť na území Bratislavy spolupracujú s orgánmi samosprávy Bratislavy a mestských častí pri zabezpečovaní rozvoja mesta.

- (2) Orgány samosprávy Bratislavy a mestských častí podporujú podnikateľskú a inú činnosť právnických a fyzických osôb, ktorá je na prospech rozvoja mesta a v súlade s územným plánom.
- (3) Mestská časť ako právnická osoba podľa § 2 ods. 2 má ako žiadateľ na účely čerpania prostriedkov z fondov Európskej únie postavenie obce.

§ 26a

Spolupráca s obyvateľmi Bratislavy

- (1) Orgány samosprávy Bratislavy a mestských častí spolupracujú s obyvateľmi Bratislavy pri zabezpečovaní rozvoja mesta a verejného poriadku v meste.
- (2) Petíciu¹) obyvateľov Bratislavy, ktorou sa sťažujú, že sa v Bratislave narúša verejný poriadok v súvislosti s hraním hazardných hier podľa osobitného predpisu,⁸) musí podporiť najmenej 15 % obyvateľov Bratislavy, ktorí dovŕšili 18 rokov veku

§ 27

Pomoc pri mimoriadnych situáciách

- (1) Primátor alebo starosta môže uložiť právnickej alebo fyzickej osobe povinnosť poskytnúť osobnú alebo vecnú pomoc pri odstraňovaní následkov živelnjej pohromy alebo podobnej mimoriadnej udalosti, ak osobitný zákon neustanovuje inak.
- (2) Právnická alebo fyzická osoba, ktorá poskytla osobnú alebo vecnú pomoc, má právo na úhradu účelne vynaložených nákladov. Toto právo môže uplatniť do troch mesiacov odo dňa zistenia nákladov, najneskôr do dvoch rokov od ich vzniku, u primátora alebo starostu, inak toto právo zanikne.

4) ZÁKON 401/1990 ZB Z 1. OKTÓBRA 1990 O MESTE KOŠICE

PRVÁ ČASŤ

POSTAVENIE MESTA KOŠICE

§ 1

Mesto Košice (ďalej len „mesto“) je samostatný územný samosprávny a správny celok Slovenskej republiky; združuje osoby, ktoré majú na území mesta trvalý pobyt.

§ 2

- (1) Mesto je právnickou osobou, ktorá za podmienok ustanovených zákonom samostatne hospodári s vlastným majetkom a s majetkom, ktorý mu bol zverený, a s vlastnými a zverenými finančnými príjmami.
- (2) Mestské časti sú právnické osoby, ktoré za podmienok ustanovených zákonom a štatútom mesta (ďalej len „štatút“) hospodária so zvereným a vlastným majetkom a so zverenými a vlastnými finančnými príjmami. Mestské časti vykonávajú samosprávu v rozsahu zverenom týmto zákonom a štatútom; vo zverenom rozsahu majú mestské časti postavenie obce. Mestské časti vykonávajú prenesený výkon štátnej správy v rozsahu vymedzenom zákonom; v tomto rozsahu majú mestské časti postavenie obce.
- (3) Mestská časť ako právnická osoba podľa odseku 2 má ako žiadateľ na účely čerpania prostriedkov z fondov Európskej únie postavenie obce.

DRUHÁ ČASŤ

SAMOSPRÁVA MESTA

§ 5

Výkon samosprávy

Samosprávu uskutočňujú obyvatelia mesta

- a) orgánmi mesta,
- b) orgánmi mestských častí,
- c) referendum mesta,
- d) referendum mestskej časti,
- e) zhromaždením obyvateľov mesta,
- f) zhromaždením obyvateľov mestskej časti.

§ 6

Orgány mesta

- (1) Orgánmi mesta sú:
 - a) mestské zastupiteľstvo mesta (ďalej len „mestské zastupiteľstvo“),
 - b) primátor mesta (ďalej len „primátor“).
- (2) Orgánmi mestského zastupiteľstva sú:
 - a) mestská rada,
 - b) komisie mestského zastupiteľstva.
- (3) Mestské zastupiteľstvo môže zriadiť a zrušiť podľa potreby, alebo ak tak ustanovuje osobitný zákon, svoje stále alebo dočasné poradné alebo kontrolné orgány, ktorými sú popri mestskej rade najmä komisie mestského zastupiteľstva, a určuje im náplň práce; môže zriadiť a zrušiť aj ďalšie útvary, ak tak ustanovuje osobitný zákon.

§ 7

Orgány mestskej časti

- (1) Orgánmi mestskej časti sú:
 - a) miestne zastupiteľstvo mestskej časti (ďalej len „miestne zastupiteľstvo“),
 - b) starosta mestskej časti (ďalej len „starosta“).
- (2) Miestne zastupiteľstvo môže zriadiť a zrušiť podľa potreby, alebo ak tak ustanovuje osobitný zákon, svoje stále alebo dočasné poradné alebo kontrolné orgány, najmä miestnu radu, komisie miestneho zastupiteľstva, a určuje im náplň práce.

§ 7a

Rada starostov

- (1) Rada starostov je spoločný orgán mestských častí zložený zo starostov mestských častí. Starostu mestskej časti počas jeho neprítomnosti zastupuje v Rade starostov zástupca starostu príslušnej mestskej časti. Rada starostov sa uznáva nadpolovičnou väčšinou všetkých svojich členov.
- (2) Rada starostov si volí zo svojich radov predsedu. Predseda zastupuje Radu starostov navonok, zvoláva a riadi jej zasadania; zasadanie musí predseda zvolať bezodkladne, ak o to požiadajú aspoň tretina jej členov. Rada starostov môže predsedu kedykoľvek odvolať z funkcie. Na zvolenie a odvolanie predsedu je potrebný súhlas nadpolovičnej väčšiny všetkých členov Rady starostov. Za predsedu Rady starostov nemôže byť zvolený zástupca starostu.
- (3) Rada starostov zastupuje záujmy mestských častí pri rozhodovaní o otázkach, ktoré sú vyhradené mestskému zastupiteľstvu (§ 10 ods. 3); na ten účel
 - a) predkladá iniciatívne návrhy na rokovanie mestského zastupiteľstva,

- b) zaujíma stanoviská k veciam, ktoré sú predmetom rokovania mestského zastupiteľstva; mestské zastupiteľstvo je povinné stanovisko Rady starostov prerokovať pred rozhodnutím o veci,
 - c) k rozhodnutiam podľa § 10 ods. 3 písm. a), pokiaľ ide o schvaľovanie štatútu, písmen c) až e) môže predložiť v lehote do 15 dní odo dňa ich vyvesenia na úradnej tabuli svoje pripomienky a požiadať mestské zastupiteľstvo o ich opätovné prerokovanie a schválenie.
- (4) Podrobnosti o vzťahoch Rady starostov a mestského zastupiteľstva upraví štatút.

MIESTNE REFERENDUM

§ 8

Referendum mesta

- (1) Mestské zastupiteľstvo vyhlási referendum mesta, ak ide o
- a) petíciu skupiny obyvateľov mesta v počte najmenej 30 % všetkých oprávnených voličov,
 - b) návrh aspoň tretiny miestnych zastupiteľstiev, ktorý musí byť podaný písomne s uvedením dôvodov,
 - c) odvolanie primátora a na vyhlásení referenda sa uzniesla trojpäťtinová väčšina všetkých poslancov mestského zastupiteľstva, alebo
 - d) prípad, ktorý ustanovuje osobitný zákon.
- (2) Mestské zastupiteľstvo môže vyhlásiť referendum mesta aj pred rozhodnutím o ďalších dôležitých veciach samosprávy mesta.

§ 8a

Referendum mestskej časti

- (1) Miestne zastupiteľstvo vyhlási referendum mestskej časti, ak ide o
- a) petíciu skupiny obyvateľov mestskej časti v počte najmenej 30 % všetkých oprávnených voličov,
 - b) odmietnutie všeobecne záväzného nariadenia mesta podľa § 3 ods. 3, ak sa jej územne dotýka a ak o to požiada petíciou skupina obyvateľov v dotknutej mestskej časti,
 - c) odvolanie starostu,
 - d) prípady, v ktorých to ustanovuje štatút.
- (2) Miestne zastupiteľstvo môže vyhlásiť referendum mestskej časti o
- a) odmietnutí všeobecne záväzného nariadenia mesta podľa § 3 ods. 3, ak sa jej územne dotýka,
 - b) ďalších dôležitých veciach týkajúcich sa mestskej časti.

- (3) O vyhlásení referenda podľa odseku 2 musí byť rozhodnuté trojpätinovou väčšinou všetkých poslancov miestneho zastupiteľstva.

§ 9

Zhromaždenie obyvateľov

- (1) Na prerokovanie vecí týkajúcich sa celého mesta môže mestské zastupiteľstvo zvolať zhromaždenie obyvateľov mesta.
- (2) Na prerokovanie vecí týkajúcich sa mestskej časti môže miestne zastupiteľstvo zvolať zhromaždenie obyvateľov mestskej časti.

TRETIA ČASŤ

POSTAVENIE ORGÁNOV MESTA

ŠTVRTÁ ČASŤ

§ 18

Štatút

- (1) Štatút je základným vnútorným dokumentom územnej samosprávy mesta Košice, ktorý bližšie upravuje základné úlohy mesta, vzťahy mesta s mestskými časťami a právnickými osobami zriadenými alebo založenými mestom, pri plnení samosprávnych pôsobností, najmä
- vymedzenie hraníc mestských častí,
 - zoznam katastrálnych území, ktoré tvoria územie mesta,
 - zásady delby samosprávnych pôsobností medzi mesto a mestské časti,
 - povinnosti a rozsah oprávnení mestských častí a právnických osôb zriadených alebo založených mestom, pri zabezpečovaní úloh samosprávy mesta, ktorými boli poverení,
 - zásady hospodárenia s majetkom mesta, podrobnejšiu úpravu rozsahu oprávnení a povinností pri správe zvereného majetku mesta a pri nakladaní s ním, v súlade s osobitným zákonom,
 - druh a rozsah majetku mesta, ktorý môže byť zverený mestským častiam, podmienky odňatia majetku mestským častiam, ktorý im bol zverený do správy,
 - v akom rozsahu a v ktorých prípadoch podliehajú zmluvné prevody vlastníctva nehnuteľného majetku zvereného do správy mestským častiam len schváleniu miestnymi zastupiteľstvami mestských častí po udelení predchádzajúceho súhlasu primátora,

- h) delbu samosprávnych pôsobnosti mesta na mestské časti,
 - i) finančné a rozpočtové vzťahy mesta a mestských častí,
 - j) verejné ocenenia mesta,
 - k) a ďalšie najdôležitejšie veci samosprávy mesta.
- (2) Na prijatie štatútu, zmenu štatútu alebo zrušenie štatútu je potrebný súhlas nadpolovičnej väčšiny všetkých poslancov mestského zastupiteľstva.

ŠIESTA ČASŤ

§ 20

Spolupráca s orgánmi štátu

- (1) Orgány samosprávy mesta a mestských častí pri plnení úloh súvisiacich so zabezpečením potrieb mesta a jeho obyvateľov spolupracujú s orgánmi štátu na území mesta.
- (2) Orgány štátu poskytujú orgánom samosprávy mesta pomoc v odborných veciach, najmä:
- a) poskytujú údaje a informácie z evidencií vedených orgánmi štátu,
 - b) podieľajú sa na odbornej príprave zamestnancov mesta a mestských častí v meste, na príprave poslancov mestského a miestnych zastupiteľstiev,
 - c) pomáhajú pri riešení mimoriadnych situácií, ktoré majú negatívny dopad na uspokojovanie potrieb obyvateľov mesta.

§ 21

Spolupráca s právnickými osobami a fyzickými osobami

- (1) Právnické osoby a fyzické osoby vykonávajúce podnikateľskú činnosť na území mesta spolupracujú s orgánmi samosprávy mesta a mestských častí pri zabezpečovaní rozvoja mesta.
- (2) Orgány samosprávy mesta a mestských častí podporujú podnikateľskú činnosť právnických osôb a fyzických osôb, ktorá je na prospech mesta a v súlade s územným plánom.

§ 21a

Spolupráca s obyvateľmi mesta

- (1) Orgány samosprávy mesta a mestských častí spolupracujú s obyvateľmi mesta pri zabezpečovaní rozvoja mesta a verejného poriadku v meste.
- (2) Petíciu obyvateľov mesta, ktorou sa sťažujú, že sa v meste narúša verejný poriadok v súvislosti s hraním hazardných hier podľa osobitného predpisu,^{6d} musí podporiť najmenej 15 % obyvateľov mesta, ktorí dovърšili 18 rokov veku.

5) ZÁKON 583 Z 23. SEPTEMBRA 2004 O ROZPOČTOVÝCH PRAVIDLÁCH ÚZEMNEJ SAMOSPRÁVY A O ZMENE A DOPLNENÍ NIEKTORÝCH ZÁKONOV

ČL. I

PRVÁ ČASŤ

ÚVODNÉ USTANOVENIA

§ 3

Finančné vzťahy štátu k rozpočtom obcí a k rozpočtom vyšších územných celkov

- (1) Finančné vzťahy štátu k rozpočtom obcí a k rozpočtom vyšších územných celkov sú
 - i. podiely na daniach v správe štátu,
 - ii. dotácie na úhradu nákladov preneseného výkonu štátnej správy,
 - iii. ďalšie dotácie v súlade so zákonom o štátnom rozpočte na príslušný rozpočtový rok.
- (2) Finančné vzťahy podľa odseku 1 písm. a) ustanovuje osobitný predpis a zabezpečujú sa prostredníctvom daňových úradov. Finančné vzťahy podľa odseku 1 písm. b) sa zabezpečujú prostredníctvom správcu kapitoly štátneho rozpočtu, do ktorého vecnej pôsobnosti patrí výkon štátnej správy, ktorý sa preniesol na obec alebo vyšší územný celok. Finančné vzťahy podľa odseku 1 písm. c) sa zabezpečujú prostredníctvom Ministerstva financií Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo financií“) alebo správcu kapitoly štátneho rozpočtu, do ktorého vecnej pôsobnosti patrí činnosť, ktorá sa má financovať.
- (3) Dotácie podľa odseku 1 písm. b) sa poskytujú na základe osobitných predpisov. Na úhradu nákladov, na ktoré sa poskytujú dotácie podľa odseku 1 písm. b), možno poskytnúť preddavok.
- (4) Ak sa zákonom prenáša na obec alebo vyšší územný celok výkon štátnej správy, náklady takto preneseného výkonu štátnej správy sa obci alebo vyššiemu územnému celku uhrádzajú zo štátneho rozpočtu v rozsahu určenom zákonom o štátnom rozpočte na príslušný rozpočtový rok.
- (5) Návrh finančných vzťahov medzi štátnym rozpočtom a rozpočtami obcí a štátnym rozpočtom a rozpočtami vyšších územných celkov prerokúva ministerstvo financií s republikovými združeniami obcí a so zástupcami vyšších územných celkov pred predložením návrhu programu stability a pred predložením návrhu rozpočtu verejnej správy na rokovanie vlády Slovenskej republiky.

republiky podľa osobitného predpisu; súčasne sa prerokúva aj predpokladaný vývoj príjmov, výdavkov, prebytku alebo schodku rozpočtov obcí a rozpočtov vyšších územných celkov ako súčasti rozpočtu verejnej správy.

- (6) Ak obce zriadia spoločný obecný úrad alebo združenie obcí podľa osobitného predpisu, príslušné ministerstvo alebo subjekt ustanovený osobitným predpisom môže za tieto obce poskytnúť dotáciu obci, v ktorej je sídlo spoločného obecného úradu alebo sídlo združenia obcí, po predchádzajúcom súhlase všetkých obcí, ktoré spoločný obecný úrad alebo združenie obcí zriadia.

DRUHÁ ČASŤ

ROZPOČTY ÚZEMNEJ SAMOSPRÁVY

§ 4

Postavenie a obsah rozpočtu obce a rozpočtu vyššieho územného celku

- (1) Rozpočet obce a rozpočet vyššieho územného celku je základným nástrojom finančného hospodárenia v príslušnom rozpočtovom roku, ktorým sa riadi financovanie úloh a funkcií obce a vyššieho územného celku v príslušnom rozpočtovom roku. Rozpočet obce a rozpočet vyššieho územného celku je súčasťou rozpočtu sektora verejnej správy.
- (2) Rozpočtový rok je zhodný s kalendárnym rokom.
- (3) Rozpočet obce a rozpočet vyššieho územného celku vyjadruje samostatnosť hospodárenia obce a vyššieho územného celku. Obsahuje príjmy a výdavky, v ktorých sú vyjadrené finančné vzťahy k právnickým osobám a fyzickým osobám - podnikateľom pôsobiacim na území obce alebo vyššieho územného celku, ako aj k obyvateľom žijúcim na tomto území vyplývajúce pre ne zo zákonov a z iných všeobecne záväzných právnych predpisov, zo všeobecne záväzných nariadení obce a všeobecne záväzných nariadení vyššieho územného celku, ako aj zo zmlúv. Rozpočet obce a rozpočet vyššieho územného celku zahŕňa aj finančné vzťahy podľa § 3 ods. 1.
- (4) Súčasťou rozpočtu obce a rozpočtu vyššieho územného celku sú rozpočty príjmov a výdavkov rozpočtových organizácií a príspevky príspevkovým organizáciám zriadených obcou alebo vyšším územným celkom podľa osobitného predpisu, ako aj finančné vzťahy k právnickým osobám, ktorých je zakladateľom. Na hospodárenie rozpočtových organizácií a príspevkových organizácií sa vzťahuje osobitný predpis.
- (5) Rozpočet obce obsahuje aj zámery a ciele, ktoré bude obec realizovať z výdavkov rozpočtu obce (ďalej len „program obce“), to neplatí, ak obecné zastupiteľstvo obce s počtom obyvateľov do 2 000 rozhodne o neuplatňovaní programu obce.

Rozpočet vyššieho územného celku obsahuje aj zámery a ciele, ktoré bude vyšší územný celok realizovať z výdavkov rozpočtu vyššieho územného celku (ďalej len „program vyššieho územného celku“).

- (6) Rozpočet obce môže obsahovať finančné vzťahy k rozpočtom iných obcí, ako aj finančné vzťahy k rozpočtu vyššieho územného celku, do ktorého územia obec patrí, ak plnia spoločné úlohy. Rozpočet vyššieho územného celku môže obsahovať finančné vzťahy k rozpočtom iných vyšších územných celkov, ako aj finančné vzťahy k rozpočtom obcí na jeho území.
- (7) Pre potreby vyčíslenia schodku rozpočtu obce a rozpočtu vyššieho územného celku alebo prebytku rozpočtu obce a rozpočtu vyššieho územného celku ako subjektov verejnej správy sa uplatňuje jednotná metodika platná pre Európsku úniu. V rozpočte obce a v rozpočte vyššieho územného celku sa uplatňuje rozpočtová klasifikácia v súlade s osobitným predpisom.

TRETIA ČASŤ

ROZPOČTOVÝ PROCES

§ 9

Viacročný rozpočet

- (1) Viacročný rozpočet je strednodobý ekonomický nástroj finančnej politiky obce alebo vyššieho územného celku, v ktorom sú v rámci ich pôsobnosti vyjadrené zámery rozvoja územia a potrieb obyvateľov vrátane programov obce alebo programov vyššieho územného celku najmenej na tri rozpočtové roky. Viacročný rozpočet tvoria:
 - a) rozpočet obce alebo rozpočet vyššieho územného celku na príslušný rozpočtový rok,
 - b) rozpočet obce alebo rozpočet vyššieho územného celku na rok nasledujúci po príslušnom rozpočtovom roku,
 - c) rozpočet obce alebo rozpočet vyššieho územného celku na rok nasledujúci po roku, na ktorý sa zostavuje rozpočet podľa písmena b).
- (2) Súčasťou viacročného rozpočtu sú aj údaje podľa osobitného predpisu.
- (3) Viacročný rozpočet sa zostavuje v rovnakom členení, v akom sa zostavuje rozpočet obce alebo rozpočet vyššieho územného celku (§ 10 ods. 3).
- (4) Príjmy a výdavky rozpočtov uvedených v odseku 1 písm. b) a c) nie sú záväzné.

§ 10

Zostavovanie a členenie rozpočtu obce a rozpočtu vyššieho územného celku

- (1) Zostavovanie rozpočtu obce a rozpočtu vyššieho územného celku vychádza predovšetkým z viacročného rozpočtu, z určeného podielu na výnosoch daní v správe štátu ustanovených osobitným predpisom a zo schváleného rozpočtu verejnej správy.
- (2) Obec a vyšší územný celok sú pri zostavovaní rozpočtu povinní prednostne zabezpečiť krytie všetkých záväzkov, ktoré pre ne vyplývajú z plnenia povinností ustanovených osobitnými predpismi.
- (3) Rozpočet obce a rozpočet vyššieho územného celku sa vnútorne člení na
 - a) bežné príjmy a bežné výdavky (ďalej len „bežný rozpočet“),
 - b) kapitálové príjmy a kapitálové výdavky (ďalej len „kapitálový rozpočet“),
 - c) finančné operácie.
- (4) Rozpočet obce a rozpočet vyššieho územného celku podľa odseku 3 sa predkladajú na schválenie orgánu podľa osobitného predpisu v členení minimálne na úrovni hlavnej kategórie ekonomickej klasifikácie rozpočtovej klasifikácie. Súčasne sa predkladá na schválenie aj rozpočet výdavkov podľa programu obce a programu vyššieho územného celku.
- (5) Bežnými príjmami rozpočtu obce alebo rozpočtu vyššieho územného celku sú príjmy podľa § 5 ods. 1 alebo príjmy podľa § 6 ods. 1 v členení podľa rozpočtovej klasifikácie s výnimkou príjmov, ktoré sú podľa rozpočtovej klasifikácie kapitálovými príjmami. Vecné vymedzenie bežných výdavkov a kapitálových výdavkov rozpočtu obce alebo rozpočtu vyššieho územného celku a ich jednotné triedenie obsahuje rozpočtová klasifikácia.
- (6) Súčasťou rozpočtu obce a rozpočtu vyššieho územného celku sú aj finančné operácie, ktorými sa vykonávajú prevody prostriedkov peňažných fondov obce a prostriedkov peňažných fondov vyššieho územného celku a realizujú sa návratné zdroje financovania a ich splácanie. Za finančné operácie sa považujú aj poskytnuté pôžičky a návratné finančné výpomoci z rozpočtu obce alebo z rozpočtu vyššieho územného celku a ich splátky, vystavené a prijaté zmenky, predaj a obstaranie majetkových účastí. Finančné operácie nie sú súčasťou príjmov a výdavkov rozpočtu obce a rozpočtu vyššieho územného celku. Podrobné triedenie finančných operácií obsahuje rozpočtová klasifikácia. Obec alebo vyšší územný celok môže poskytnúť návratnú finančnú výpomoc zo svojho rozpočtu právnickej osobe, ktorej je zakladateľom, pričom na tento účel nemôže použiť návratné zdroje financovania.
- (7) Rozpočet obce a rozpočet vyššieho územného celku podľa odseku 3 sa zostavuje ako vyrovnaný alebo prebytkový. Obec alebo vyšší územný celok sú povinní

zostaviť svoj bežný rozpočet ako vyrovnaný alebo prebytkový. Bežný rozpočet sa môže zostaviť ako schodkový, ak sa vo výdavkoch bežného rozpočtu rozpočtuje použitie účelovo určených prostriedkov poskytnutých zo štátneho rozpočtu, z rozpočtu Európskej únie alebo na základe osobitného predpisu, nevyčerpaných v minulých rokoch; výška schodku takto zostaveného bežného rozpočtu nesmie byť vyššia ako suma týchto nevyčerpaných prostriedkov. Kapitálový rozpočet sa zostavuje ako vyrovnaný alebo prebytkový; kapitálový rozpočet sa môže zostaviť ako schodkový, ak tento schodok možno kryť zostatkami finančných prostriedkov obce alebo vyššieho územného celku z minulých rokov, návratnými zdrojmi financovania, alebo je tento schodok krytý prebytkom bežného rozpočtu v príslušnom rozpočtovom roku. Ak je bežný rozpočet alebo kapitálový rozpočet zostavený ako prebytkový, možno prebytok príslušného rozpočtu použiť na úhradu návratných zdrojov financovania.

- (8) Obec a vyšší územný celok sú povinní pri zostavovaní rozpočtu postupovať okrem tohto zákona aj podľa osobitného predpisu.
- (9) Ak v priebehu rozpočtového roka vznikne potreba úhrady bežných výdavkov na odstránenie havarijného stavu majetku obce alebo majetku vyššieho územného celku, alebo na likvidáciu škôd spôsobených živelnými pohromami alebo inou mimoriadnou okolnosťou, ktoré nie sú rozpočtované a kryté príjmami bežného rozpočtu, môže obec alebo vyšší územný celok na základe rozhodnutia svojho zastupiteľstva použiť prostriedky rezervného fondu. Prostriedky rezervného fondu môže obec alebo vyšší územný celok na základe rozhodnutia svojho zastupiteľstva použiť aj na úhradu záväzkov bežného rozpočtu, ktoré vznikli v predchádzajúcich rozpočtových rokoch, maximálne v sume prebytku bežného rozpočtu vykázaného za predchádzajúci rozpočtový rok.
- (10) Na vyrovnanie časového nesúladu medzi príjmami a výdavkami bežného rozpočtu možno použiť príjmy kapitálového rozpočtu, ak sa vrátia do termínu ich použitia na rozpočtovaný účel, najneskôr však do konca rozpočtového roka.

6) ÚSTAVNÝ ZÁKON 493/2011 Z 8. DECEMBRA 2011 O ROZPOČTOVEJ ZODPOVEDNOSTI

ČL. 1

ÚVODNÉ USTANOVENIE

Tento ústavný zákon s cieľom dosiahnuť dlhodobú udržateľnosť hospodárenia Slovenskej republiky, posilniť transparentnosť a efektívnosť vynakladania verejných prostriedkov a v snahe podporiť dlhodobú konkurencieschopnosť Slovenskej republiky s prihliadnutím na požiadavku ekonomickej a sociálnej spravodlivosti a solidarity medzi súčasnými a budúcimi generáciami upravuje zriadenie a pôsobnosť Rady pre rozpočtovú zodpovednosť, pravidlá rozpočtovej zodpovednosti a pravidlá rozpočtovej transparentnosti.

ČL. 2

VYMEDZENIE POJMOV

Na účely tohto ústavného zákona sa rozumie

- a) dlhodobou udržateľnosťou dosiahnutie takého stavu hospodárenia Slovenskej republiky, v ktorom saldo rozpočtu verejnej správy a dlh verejnej správy zabezpečujú, že ani očakávaná zmena príjmov verejnej správy a výdavkov verejnej správy podľa základného scenára v najbližších 50 rokoch nespôsobí nárast dlhu verejnej správy nad horný limit dlhu verejnej správy,
- b) základným scenárom dlhodobá prognóza príjmov verejnej správy a výdavkov verejnej správy, ktorá zohľadňuje budúci hospodársky a demografický vývoj v Slovenskej republike, aktuálny stav právneho poriadku Slovenskej republiky, pričom v záväzkoch verejnej správy sú zahrnuté aj implicitné záväzky verejnej správy a podmienené záväzky verejnej správy,
- c) ukazovateľom dlhodoberých udržateľnosti rozdiel medzi aktuálnou hodnotou a dlhodobo udržateľnou hodnotou štrukturálneho primárneho salda vyjadrený ako percentuálny podiel na hrubom domácom produkte,
- d) štrukturálnym primárnym saldom hodnota salda rozpočtu verejnej správy upravená o vplyv hospodárenia podnikov štátnej správy, podnikov územnej samosprávy a Národnej banky Slovenska, vplyv hospodárskeho cyklu, jednorazové vplyvy a náklady na správu dlhu verejnej správy,

- e) čistým bohatstvom Slovenskej republiky súčet vlastného imania subjektov verejnej správy, vlastného imania Národnej banky Slovenska, vlastného imania podnikov štátnej správy a podnikov územnej samosprávy, upravený o implicitné záväzky a podmienené záväzky, iné aktíva a iné pasíva,
- f) podnikom štátnej správy štátny podnik, obchodná spoločnosť s majetkovou účasťou štátu v minimálnej výške 20 % jej základného imania a právnická osoba zriadená zákonom, v ktorej má štát kvalifikovanú účasť; kvalifikovanou účasťou sa na účely tohto zákona rozumie priamy alebo nepriamy podiel predstavujúci aspoň 20 % na základnom imaní právnickej osoby alebo hlasovacích právach v právnickej osobe alebo možnosť uplatňovania vplyvu na riadení právnickej osoby, ktorý je porovnateľný s vplyvom zodpovedajúcim tomuto podielu; nepriamym podielom sa na účely tohto zákona rozumie podiel držaný sprostredkovane prostredníctvom právnických osôb, v ktorých má držiteľ nepriameho podielu kvalifikovanú účasť,
- g) podnikom územnej samosprávy obchodná spoločnosť s majetkovou účasťou územnej samosprávy v minimálnej výške 20 % jej základného imania,
- h) implicitnými záväzkami rozdiel medzi očakávanými budúcimi výdavkami subjektov verejnej správy a očakávanými budúcimi príjmami subjektov verejnej správy, ktoré vyplývajú z finančných dôsledkov spôsobených budúcim uplatňovaním práv a povinností ustanovených právnym poriadkom Slovenskej republiky, ak tieto nie sú súčasťou dlhu verejnej správy,
- i) daňovými výdavkami položky, ktoré znižujú príjem rozpočtu verejnej správy z daní a z poistného a príspevkov platených do poisťovních fondov.

RADA PRE ROZPOČTOVÚ ZODPOVEDNOSŤ

ČL. 3

ZRIADENIE RADY

- (1) Zriaďuje sa Rada pre rozpočtovú zodpovednosť (ďalej len „rada“) ako nezávislý orgán monitorovania a hodnotenia vývoja hospodárenia Slovenskej republiky a hodnotenia plnenia pravidiel rozpočtovej zodpovednosti.
- (2) Rada má troch členov. Členmi rady sú predseda a dvaja ďalší členovia. Predsedu rady volí a odvoláva Národná rada Slovenskej republiky (ďalej len „národná rada“) trojpätinovou väčšinou hlasov poslancov na návrh vlády Slovenskej republiky (ďalej len „vláda“). Jedného člena rady volí a odvoláva národná rada

nadpolovičnou väčšinou hlasov prítomných poslancov na návrh prezidenta Slovenskej republiky. Ďalšieho člena rady volí a odvoláva národná rada nadpolovičnou väčšinou hlasov prítomných poslancov na návrh guvernéra Národnej banky Slovenska. Člen rady má postavenie verejného činiteľa.

- (3) Funkčné obdobie členov rady je sedemročné; tým nie sú dotknuté ustanovenia odseku 5. Ak funkcia člena rady zanikla podľa odseku 5 písm. a), c) a d), najneskôr do jedného mesiaca od vzniku skutočnosti, ktorá má za následok zánik funkcie člena rady sú subjekty, oprávnené navrhovať príslušného člena rady, povinné predložiť národnej rade návrh na zvolenie nového člena rady. Ak funkcia člena rady zaniká podľa odseku 5 písm. b), subjekty oprávnené navrhovať príslušného člena rady sú povinné, do jedného mesiaca od doručenia oznámenia o vzdaní sa funkcie člena rady, predložiť národnej rade návrh na zvolenie nového člena rady. Členstvo v rade je nezastupiteľné. Tá istá osoba môže byť zvolená za člena rady len raz.
- (4) Členom rady môže byť fyzická osoba s náležitými odbornými vedomosťami a skúsenosťami, ktorá má spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu a je bezúhonná. Za náležité odborné vedomosti a skúsenosti sa považuje úplné vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa a najmenej päť rokov praxe v oblasti finančníctva a makroekonomickej. Za bezúhonnú sa považuje fyzická osoba, ktorá nebola právoplatne odsúdená za úmyselný trestný čin; bezúhonnosť sa preukazuje výpisom z registra trestov. Funkcia člena rady je nezlučiteľná s funkciou v politickej strane alebo politickom hnutí, s funkciou štatutárneho orgánu v obchodnej spoločnosti, s funkciou prezidenta Slovenskej republiky, poslanca národnej rady, poslanca Európskeho parlamentu, člena vlády, člena Európskej komisie, starostu obce, primátora mesta, predsedu vyššieho územného celku, poslanca obecného zastupiteľstva a poslanca zastupiteľstva vyššieho územného celku a člena Bankovej rady Národnej banky Slovenska. Nezlučiteľnosť funkcie člena rady s funkciou člena vlády trvá ešte do troch rokov po zániku funkcie člena rady podľa odseku 5 písm. a) až c).
- (5) Funkcia člena rady zaniká
 - a) uplynutím funkčného obdobia, a to dňom vymenovania nového člena rady,
 - b) vzdaním sa funkcie, a to dňom vymenovania nového člena rady,
 - c) odvolaním z dôvodov uvedených v odseku 6,
 - d) smrťou alebo vyhlásením za mŕtveho.
- (6) Člena rady možno odvolať z funkcie len vtedy, ak bol člen rady právoplatne odsúdený za úmyselný trestný čin, ak bol právoplatným rozhodnutím súdu pozbavený alebo obmedzený v spôsobilosti na právne úkony alebo ak člen rady nie je schopný šesť mesiacov vykonávať svoju funkciu.

- (7) Úlohy spojené s odborným, organizačným, administratívnym, personálnym a technickým zabezpečením činnosti rady vykonáva Kancelária rady. Kancelária rady je právnická osoba so sídlom v Bratislave. Kanceláriu rady riadi a v jej mene vystupuje výkonný riaditeľ, ktorý zodpovedá rade za činnosť Kancelárie rady.
- (8) Kancelária rady hospodári podľa rozpočtu príjmov a výdavkov. Výdavky Kancelárie rady sú financované z rozpočtu Národnej banky Slovenska; tieto výdavky sa Národnej banke Slovenska bezodkladne uhradia zo štátneho rozpočtu, ak o to Národná banka Slovenska požiada Ministerstvo financií Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo financií“). Podrobnosti o štruktúre rozpočtu rady a Kancelárie rady upraví rada štatútom, pričom výšku jednotlivých výdavkových položiek schvaľuje rada na základe celkového limitu výdavkov určeného Národnou bankou Slovenska.
- (9) Rokovanie rady sa riadi rokovacím poriadkom, ktorý schvaľuje rada.

ČL. 4

PÔSOBNOSŤ RADY

- (1) Rada
 - a) vypracováva a zverejňuje správu o dlhodobej udržateľnosti vrátane základného scenára a určenia ukazovateľa dlhodobej udržateľnosti každoročne k 30. aprílu a vždy do 30 dní po prerokovaní programového vyhlásenia vlády a vyslovení dôvery vláde,
 - b) vypracováva a predkladá na rokovanie národnej rady správu o hodnotení plnenia pravidiel rozpočtovej zodpovednosti a pravidiel rozpočtovej transparentnosti podľa tohto zákona za predchádzajúci rozpočtový rok každoročne do 31. augusta,
 - c) vypracováva a zverejňuje z vlastného podnetu stanovisko k legislatívnym návrhom predkladaným na rokovanie národnej rady najmä z hľadiska dôsledkov na rozpočet verejnej správy a dlhodobú udržateľnosť; takéto stanovisko môže vypracovať aj na podnet poslaneckého klubu,
 - d) vykonáva ďalšie činnosti súvisiace s monitorovaním a hodnotením vývoja hospodárenia Slovenskej republiky a hodnotením plnenia pravidiel rozpočtovej zodpovednosti,
 - e) vykonáva ďalšie činnosti ustanovené zákonom.
- (2) Rada má právo vyžadovať súčinnosť od subjektov verejnej správy pri poskytovaní údajov súvisiacich s výkonom jej pôsobnosti. Subjekty verejnej správy sú

povinné poskytovať na požiadanie rady potrebnú súčinnosť. Rada v rozsahu svojej pôsobnosti poskytuje súčinnosť a údaje Národnej banke Slovenska.

PRAVIDLÁ ROZPOČTOVEJ ZODPOVEDNOSTI

ČL. 5

LIMIT DLHU VEREJNEJ SPRÁVY

- (1) Horný limit dlhu verejnej správy (ďalej len „dlh“) sa ustanovuje vo výške 50 % podielu na hrubom domácom produkte.
- (2) Výška dlhu je výška dlhu Slovenskej republiky, ktorú aktuálne zverejnila Európska komisia (Eurostat) (ďalej len „Eurostat“) vyjadrená ako percentuálny podiel na hrubom domácom produkte.
- (3) Ak výška dlhu podľa odseku 2 dosiahne 40 % podielu na hrubom domácom produkte a viac, uplatňuje sa postup uvedený v odsekoch 4 až 8, ktorého cieľom je znížiť dlh.
- (4) Ak výška dlhu podľa odseku 2 dosiahne 40 % podielu na hrubom domácom produkte a zároveň nedosiahne 43 % podielu na hrubom domácom produkte, ministerstvo financií zasiela národnej rade písomné zdôvodnenie výšky dlhu vrátane návrhu opatrení na jeho zníženie.
- (5) Ak výška dlhu podľa odseku 2 dosiahne 43 % podielu na hrubom domácom produkte a zároveň nedosiahne 45 % podielu na hrubom domácom produkte
 - a) vláda predloží na rokovanie národnej rady návrh opatrení, ktorými navrhuje zabezpečiť zníženie dlhu a
 - b) znížia sa platy členov vlády na úroveň ich platov v predchádzajúcom rozpočtovom roku, ak ich platy v predchádzajúcom rozpočtovom roku boli nižšie; zníženie platov sa vykoná na obdobie od prvého dňa kalendárneho mesiaca nasledujúceho po zverejnení výšky dlhu až do konca kalendárneho mesiaca, v ktorom bola zverejnená výška dlhu nižšia ako 43 % podielu na hrubom domácom produkte.
- (6) Ak výška dlhu podľa odseku 2 dosiahne 45 % podielu na hrubom domácom produkte a zároveň nedosiahne 47 % podielu na hrubom domácom produkte, okrem realizácie postupu podľa odseku 5
 - a) ministerstvo financií viaže od prvého kalendárneho mesiaca nasledujúceho po zverejnení výšky dlhu výdavky štátneho rozpočtu vo výške 3 % z celkových výdavkov štátneho rozpočtu schválených zákonom o štátnom rozpočte na

- príslušný rozpočtový rok znížených o výdavky na správu štátneho dlhu, o prostriedky Európskej únie, prostriedky štátneho rozpočtu na financovanie spoločných programov Slovenskej republiky a Európskej únie, odvody do Európskej únie, transfery Sociálnej poisťovni a o výdavky na likvidáciu škôd spôsobených živelnými pohromami; ak výška dlhu podľa odseku 2 dosahuje 45 % podielu na hrubom domácom produkte a viac neustále počas viacerých po sebe nasledujúcich rozpočtových rokov, viazanie sa vykoná vždy len v prvom rozpočtovom roku, v ktorom výška dlhu podľa odseku 2 dosiahla 45 % podielu na hrubom domácom produkte a viac,
- b) nemožno poskytovať prostriedky z rezervy predsedu vlády a z rezervy vlády,
 - c) vláda nesmie predložiť národnej rade taký návrh rozpočtu verejnej správy, ktorý obsahuje medziročný nominálny rast konsolidovaných výdavkov verejnej správy oproti rozpočtu verejnej správy na predchádzajúci rozpočtový rok, okrem výdavkov na správu štátneho dlhu, prostriedkov Európskej únie, prostriedkov štátneho rozpočtu na financovanie spoločných programov Slovenskej republiky a Európskej únie, odvodov do Európskej únie a okrem výdavkov na likvidáciu škôd spôsobených živelnými pohromami; ak vláda takýto návrh rozpočtu verejnej správy už predložila, je povinná stiahnuť ho z rokovania národnej rady a do 30 dní predložiť návrh rozpočtu verejnej správy súladný s ustanovenou podmienkou a
 - d) obec a vyšší územný celok sú povinní schváliť rozpočet na nasledujúci rozpočtový rok s výdavkami maximálne vo výške výdavkov rozpočtu predchádzajúceho rozpočtového roka okrem výdavkov na likvidáciu škôd spôsobených živelnými pohromami a výdavkov na financovanie spoločných programov Slovenskej republiky a Európskej únie.
- (7) Ak výška dlhu podľa odseku 2 dosiahne 47 % podielu na hrubom domácom produkte a zároveň nedosiahne 50 % podielu na hrubom domácom produkte, okrem realizácie postupu podľa odsekov 5 a 6
- a) vláda nesmie predložiť národnej rade návrh rozpočtu verejnej správy s rozpočtovaným schodkom; ak vláda takýto návrh rozpočtu verejnej správy už predložila, je povinná stiahnuť ho z rokovania národnej rady a do 30 dní predložiť návrh rozpočtu verejnej správy súladný s ustanovenými podmienkami,
 - b) obec a vyšší územný celok sú povinní schváliť na nasledujúci rozpočtový rok iba vyrovnaný rozpočet alebo prebytkový rozpočet.
- (8) Ak výška dlhu podľa odseku 2 dosiahne 50 % podielu na hrubom domácom produkte a viac, okrem realizácie postupu podľa odsekov 5 až 7, vláda požiada národnú radu o vyslovenie dôvery vláde.

- (9) Pri realizácii postupov podľa odsekov 6 a 7 sú subjekty verejnej správy, ktorých rozpočty sú súčasťou rozpočtu verejnej správy, povinné zosúladiť návrhy svojich rozpočtov s vládnym návrhom rozpočtu verejnej správy.
- (10) Povinnosť uplatňovať ustanovenia odsekov 6 až 8 sa nevzťahuje na obdobie 24 mesiacov počnúc prvým dňom nasledujúcim po dni, v ktorom bolo schválené programové vyhlásenie vlády a vyslovená dôvera vláde.
- (11) Povinnosť uplatňovať ustanovenia odsekov 6 až 8 sa nevzťahuje na obdobie 36 kalendárnych mesiacov od prvého dňa kalendárneho mesiaca nasledujúceho po kalendárnom mesiaci, v ktorom
 - a) Štatistický úrad Slovenskej republiky zistí, že percentuálne vyjadrená medziročná zmena hrubého domáceho produktu za predchádzajúci rozpočtový rok a rozpočtový rok predchádzajúci predchádzajúcemu rozpočtovému roku zistená v bežnom rozpočtovom roku v porovnaní s percentuálne vyjadrenou medziročnou zmenou hrubého domáceho produktu za rozpočtový rok predchádzajúci predchádzajúcemu rozpočtovému roku a druhý rozpočtový rok predchádzajúci predchádzajúcemu rozpočtovému roku zistenou v predchádzajúcom rozpočtovom roku poklesla najmenej o 12 percentuálnych bodov,
 - b) ministerstvo financií zistí, že výdavky z verejných prostriedkov spojené s obnovením fungovania bankového sektora postihnutého finančnou krízou, výdavky z verejných prostriedkov súvisiace s odstraňovaním následkov živelných pohrôm a prírodných katastrof, ktoré zasiahli územie Slovenskej republiky a výdavky z verejných prostriedkov vyplývajúce z plnenia medzinárodných zmlúv presiahli v úhrne 3 % hrubého domáceho produktu.
- (12) Povinnosť uplatňovať ustanovenia odsekov 4 až 8 sa nevzťahuje na obdobie od vypovedania vojny alebo od vyhlásenia vojnového stavu do skončenia vojny alebo do skončenia vojnového stavu.

ČL. 6

OSOBITNÉ USTANOVENIA PRE ÚZEMNÚ SAMOSPRÁVU

- (1) Štát finančne nezabezpečuje platobnú schopnosť a nezodpovedá za platobnú schopnosť obce alebo vyššieho územného celku. Postup pri riešení platobnej neschopnosti obce alebo vyššieho územného celku ustanovuje zákon.
- (2) Ak zákon pri úprave pôsobnosti ustanovuje nové úlohy obci alebo vyššiemu územnému celku, štát na ich plnenie súčasne zabezpečí obci alebo vyššiemu územnému celku zodpovedajúce finančné prostriedky.

- (3) Ak celková suma dlhu obce alebo vyššieho územného celku dosiahne 60 % skutočných bežných príjmov predchádzajúceho rozpočtového roka a viac, obec alebo vyšší územný celok sú povinní zaplatiť pokutu, ktorú ukladá ministerstvo financií, a to vo výške 5 % z rozdielu medzi celkovou sumou dlhu a 60 % skutočných bežných príjmov predchádzajúceho rozpočtového roka. Celkovú sumu dlhu obce alebo vyššieho územného celku ustanovuje zákon.
- (4) Povinnosť uplatňovať ustanovenie odseku 3 sa neuplatní počas 24 mesiacov počnúc prvým dňom nasledujúcim po dni, v ktorom sa uskutočnilo ustanovujúce zasadnutie obecného zastupiteľstva alebo zastupiteľstva vyššieho územného celku, ak nebola vo voľbách ako nový starosta, nový primátor alebo nový predseda vyššieho územného celku zvolená tá istá fyzická osoba, ako v predchádzajúcom volebnom období.

ČL. 7

UKAZOVATEĽ DLHODOBEJ UDRŽATEĽNOSTI A LIMIT VEREJNÝCH VÝDAVKOV

- (1) Rada pred určením ukazovateľa dlhodobej udržateľnosti zverejní na svojom webovom sídle metodológiu výpočtov a predpoklady, ktoré použije pri určení ukazovateľa dlhodobej udržateľnosti.
- (2) Rada pri určení ukazovateľa dlhodobej udržateľnosti zohľadňuje
 - a) hodnotu štrukturálneho primárneho salda,
 - b) prognózy demografického vývoja zverejnené Eurostatom,
 - c) makroekonomické prognózy Výboru pre makroekonomické prognózy a dlhodobé makroekonomické prognózy Európskej komisie,
 - d) dlhodobé prognózy výdavkov citlivých na starnutie populácie vypočítaných Európskou komisiou,
 - e) dlhodobé prognózy kapitálových príjmov vypočítaných Európskou komisiou,
 - f) implicitné záväzky a podmienené záväzky,
 - g) iné ukazovatele ovplyvňujúce dlhodobú udržateľnosť.
- (3) Postup pri určení limitu verejných výdavkov ustanoví zákon.

PRAVIDLÁ ROZPOČTOVEJ TRANSPARENTNOSTI

ČL. 8

VÝBORY

- (1) Za účelom zvýšenia transparentnosti v procese zostavovania rozpočtu verejnej správy sa zriaďujú Výbor pre daňové prognózy a Výbor pre makroekonomické prognózy (ďalej len „výbory“). Výbory sú poradnými orgánmi ministra financií.
- (2) Výbor pre daňové prognózy najmenej dvakrát ročne vypracúva prognózy daňových a odvodových príjmov, a to do 15. februára bežného rozpočtového roka a do 30. júna bežného rozpočtového roka. Výbor pre makroekonomické prognózy najmenej dvakrát ročne vypracúva prognózy vývoja makroekonomiky, a to do 15. februára bežného rozpočtového roka a do 30. júna bežného rozpočtového roka.

ČL. 9

ZVEREJŇOVANIE ÚDAJOV

- (1) Subjekty verejnej správy sú povinné zostavovať svoj rozpočet najmenej na tri rozpočtové roky, pričom súčasťou návrhu rozpočtu je aj schválený rozpočet na bežný rozpočtový rok, údaje o očakávanej skutočnosti bežného rozpočtového roka a údaje o skutočnom plnení rozpočtu za predchádzajúce dva rozpočtové roky. Subjekty verejnej správy zohľadňujú pri zostavení svojho rozpočtu prognózy zverejnené ministerstvom financií podľa odseku 3.
- (2) Subjekty verejnej správy sú povinné zverejňovať údaje o rozpočte podľa odseku 1 do 30 dní po schválení ich rozpočtu a do 60 dní po skončení rozpočtového roka.
- (3) Ministerstvo financií najmenej dvakrát ročne zverejňuje prognózy vypracované výbormi podľa čl. 8 ods. 3, a to do 15. februára bežného rozpočtového roka a do 30. júna bežného rozpočtového roka.
- (4) Rozpočet verejnej správy obsahuje okrem údajov, ktoré ustanovuje osobitný zákon, aj konsolidovanú bilanciu rozpočtu verejnej správy, stratégiu riadenia štátneho dlhu a údaje o daňových výdavkoch, implicitných záväzkoch a podmienených záväzkoch, jednorazových vplyvoch a o hospodárení podnikov štátnej správy; príslušný správca kapitoly štátneho rozpočtu je povinný predkladať ministerstvu financií požadované údaje za hospodárenie podnikov štátnej správy.

- (5) Súhrnná výročná správa Slovenskej republiky obsahuje okrem údajov, ktoré ustanovuje osobitný zákon, aj výšku čistého bohatstva Slovenskej republiky, bilanciu rozpočtu verejnej správy, vyhodnotenie plnenia cieľov stratégie riadenia štátneho dlhu, jednorazové vplyvy a hospodárenie podnikov štátnej správy.

Description of the Project and Participants

THE CHARACTERISTIC OF THE PROJECT

PROJECT DESCRIPTION

The main aim of the project “Civic Budget in V4 Countries” is to diagnose the state of civic/participatory budget in the V4 countries and to show its development prospects (green and participatory budget; participatory modernisation; community development; proximity democracy). It is also essential to compare V4 legal systems and contemporary public debates on the role and range of civic/participatory budgets. This seems crucial inasmuch as these countries exhibit many similarities in the political and economic sphere.

The project will adopt the hypotheses that assume that the utilisation of solutions characteristic of civic budget plays a significant role in building and strengthening civil society in the V4 and that the civic/participatory budget in the V4 is connected with other innovations in financing, including gender budgeting and the use of new technologies. The literature on the subject distinguishes several models of civic budget but their practical implementation in individual states should be analysed taking into account a number of contextual conditions (the dominant type of political culture, historical determinants, the scope of the financial autonomy of local government units, their size, degree of affluence, and ethnic diversity). Another important aspect is the necessity of distinguishing between civic/participatory budget and ordinary public assistance. Consequently, the concept of civic/participatory budget as understood in this project will apply to initiatives that are characterised by the following five features: 1) debate on budgetary matters, 2) involvement of the whole society, 3) repeatability, 4) public deliberation, and 5) countability.

Studies conducted from this angle will not only enable the collection of the V4 countries’ previous experiences with civic/participatory budget but they will also serve to prepare a report to recommend good practices in this field. The report will

be addressed to different entities, first of all, however, to local government units, non-governmental organisations, think tanks, and local self-government institutions.

The V4 countries in question share similar historical experiences, which are directly connected with the situation of those states after WW2, similar economic problems and striving for reform. Furthermore, decentralisation was carried out in all these countries, as a result of which local government units were established through constitutional regulations. In this context, participatory budget is becoming an increasingly popular form of civic participation. Civic/participatory budget is an instrument that guarantees the participation of citizens in the allocation of a portion of public funds. The development of the civic/participatory budget is associated with the demand for the revival of participatory democracy, the strengthening of civil society or the modernization of public administration.

A vital component of the applicants' mission is to encourage students to think critically about surrounding reality. We believe that this goal is consonant with the development of robust democracy and civil society. Moreover, it is the best fostered by the cooperation and exchange of experiences across the national borders. Given the relatively similar historical experiences of the countries in the region, the challenges and obstacles to the strengthening of civic participation are to be overcome by learning from each other achievements and mistakes. Furthermore, the applicant currently attracts a significant number of students from the Eastern Partnership countries (especially Ukraine). This creates an opportunity to introduce them into the V4 experiences with civic participation.

The applicants' mission is to examine solutions, which support processes of democracy and citizens' activeness in this field. The applicants have realised the Visegrad Grant "Practical Aspects of Civic Participation and Referendum in the Visegrad Group Countries after 1989".

ABOUT THE PROJECT LEADER

The Department of Political Movements and Ethnic Research is among the oldest scientific units of the Faculty of Political Science and Journalism of Maria Curie-Skłodowska University. One of the chief research areas of the Department is the study of direct democracy and how the democratic theory and practice is being influenced by technological changes in the contemporary world. The Department has organised 21 scientific conferences and seminars on the topic of direct democracy and civic participation. Head of the Department of Political Movements and Ethnic Research and the project coordinator, Professor Maria Marczevska-Rytko, Ph. D.,

is one of the leading Polish experts in the field. She wrote and edited nine books on democracy, direct democracy and civic participation. Part of project participants (Prof. Maria Marczevska-Rytko, Ph.D. and Dorota Maj, Ph.D.) have conducted scientific research in the project “Direct Democracy in Central and Eastern Europe. Formal-Legal and Practical Aspects. Political Analysis” co-financed by the National Centre of Sciences (Poland).

Project Participants:

- Charles University (Prague, the Czech Republic),
- E-democracy Workshop Association (Budapest, Hungary),
- The University of Ss. Cyril and Methodius (Trnava, Slovakia),
- Gazeta Samorządu i Administracji (Warsaw, Poland).

More information can be found on the project website: www.umcs.pl/en/civic-budget-in-v4-countries,16723.htm

NOTES ON PARTICIPANTS

Prof. Maria Marczevska-Rytko, Ph.D. is a full professor of political science and religious studies. She is a head of Political Movements and Ethnic Research Department at Faculty of Political Science and Journalism, Maria Curie-Skłodowska University in Lublin, Poland and a vice President of the Research Committee on Political Socialization and Education (RC21) of the International Political Science Association (a President of RC21 IPSA 2012–2018).

Her main areas of research include populism, direct democracy, political and social movements, social thought, religion and politics, European integration and international relations. She was a head in 3 research grants: International Visegrad Fund, “Practical Aspects of Civic Participation and Referendum in the Visegrad Group Countries after 1989” (2017–2018); National Science Centre (NCN), Poland, “Direct Democracy in Central and Eastern Europe after 1989. The Formal-Legal and Practical Aspects” (2015–2018); Ministry of Science and Higher Education, Poland, “Religion and Politics: feedback”, project number 1 H02E 019 26 (2004–2006). She participates as an MC member in European Cooperation in Science & Technology (COST) – CA 17135, 17/09/2018-16/09/2022 – “Constitution-making and deliberative democracy” and CA 15221, 24/10/2016-23/10/2020 – “Advancing effective institutional models towards cohesive teaching, learning, research and writing development”. She has also participated in Lane Kirkland Programme (as a tutor), Sciex (as a home mentor); Erasmus Programme (University of Antwerp; South-West University “Rilski Neofit”; University of Iceland; University of Lisbon); Stefan Batory Foundation (Central European University in Budapest, Peace Institute in Ljubljana); American Academy of Religion (Philadelphia); Universitair Centrum Sint-Ignatius Antwerpen (UCSIA). She is a chief editor of “Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska Sectio K – Politologia” (peer-reviewed journal) from 2012 and an expert of Fonds Wetenschappelijk Onderzoek – Vlaanderen, FWO.

She received special awards: Minister of National Education's Individual Award for the book "Populizm. Teoria i praktyka polityczna" (Populism. Theory and Political Practice), UMCS Press, Lublin 1995 (1996); the Silver Cross of Merit (2000); National Broadcasting Council's Office Award for the monograph "Demokracja elektroniczna. Kontrowersje i dylematy" (Electronic Democracy. Controversies and Dilemmas"), UMCS Press, Lublin 2013 (2014).

More information and publications at: www.umcs.pl/pl/address-book-employee,1714,pl.html

Articles in Journals and Edited Volumes see at: www.serwisy.umcs.lublin.pl/marczewska-rytko

E-mail: m_marczewska@yahoo.com

Jakub Bardovič, Ph.D. obtained doctoral degree in Political Sciences. Currently, he works as an Assistant Professor in the Department of Political Sciences, Faculty of Social Sciences, University of Ss Cyril and Methodius in Trnava. His main teaching and research interests cover issues of pluralist democracy, political and civic participation at various level of governance, electoral systems and their settings and methodology of political sciences.

E-mail: jakub.bardovic@ucm.sk

Mgr. Dušan Brabec is a Ph.D. candidate in the Institute of Political Science, the Faculty of Social Sciences, Charles University in Prague, The Czech Republic. During his studies, he spent a semester at the University of Bergen in Norway, where he devoted himself to the topic of Social Network Analysis. His main research area focus is on the topics of Models of the internal structure of political parties using SNA (Social Network Analysis) and use of direct democracy tools and mechanisms empowering civic participation in the Czech Republic.

E-mail: dusan.brabec@fsv.cuni.cz

List of publications:

Brabec, D. 2018. *Development and trends of the general referendum law proposals in the Czech Republic*, "Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, Sectio K – Politologia", vol. 25 (2), pp. 91–101.

Brabec, D. 2019. *Participatory Budgeting in the Czech Republic between 2014 and 2018*, “Annales Universitatis Mariae Curie-Sklodowska, Sectio K – Politologia”, vol. 26 (2), pp. 99–115.

Brabec, D. 2019. *Who Votes with Whom: Co-voting Network of the Lower House of Czech Parliament after the 2017 Elections*, “Czech Journal of Political Science”, vol. 26 (3), pp. 145–163.

Mgr. Michal Garaj, Ph.D. works as an Assistant Professor in the Department of Political Sciences, the Faculty of Social Science, University of Ss. Cyril and Methodius in Trnava, Slovakia. His main research interests consist of political parties, political communication, political participation and community planning. Participant in research projects and grants: H020 Euro Cohort, MyWeb, V4 Fund, VEGA.
E-mail: michal.garaj@ucm.sk

Csaba Madarász is an open government professional, with a background in communication sciences. He has wide experience working with local governments, the Ministry of Interior of Hungary, the National University of Public service under the umbrella of e-government, transparency, integrity, open local government as a trainer, facilitator, innovator and researcher.

In the past 20 years, he has been in service of the civil society, worked for the standard setting workgroup of Council of Europe’s AdHoc Committee on E-democracy and involved in various European and Hungarian projects in the crossroad of democracy and technology. As a researcher and innovator, he focuses on democratic innovations, the erosion of democracy and the methods and tools how we can revitalize our approach to that. At the moment he is the CIO of “aHang”, a campaigning organization with 400k members, which gives everyone the possibility to amplify important cases to the society through petitions and online-offline campaigns. He is serving as the President of Digital Community Tools Foundation and a member of the board of “eDemokrácia” Workshop Association.
Contact: www.linkedin.com/in/madaraszcsaba/
E-mail: madarasz.csaba@gmail.com

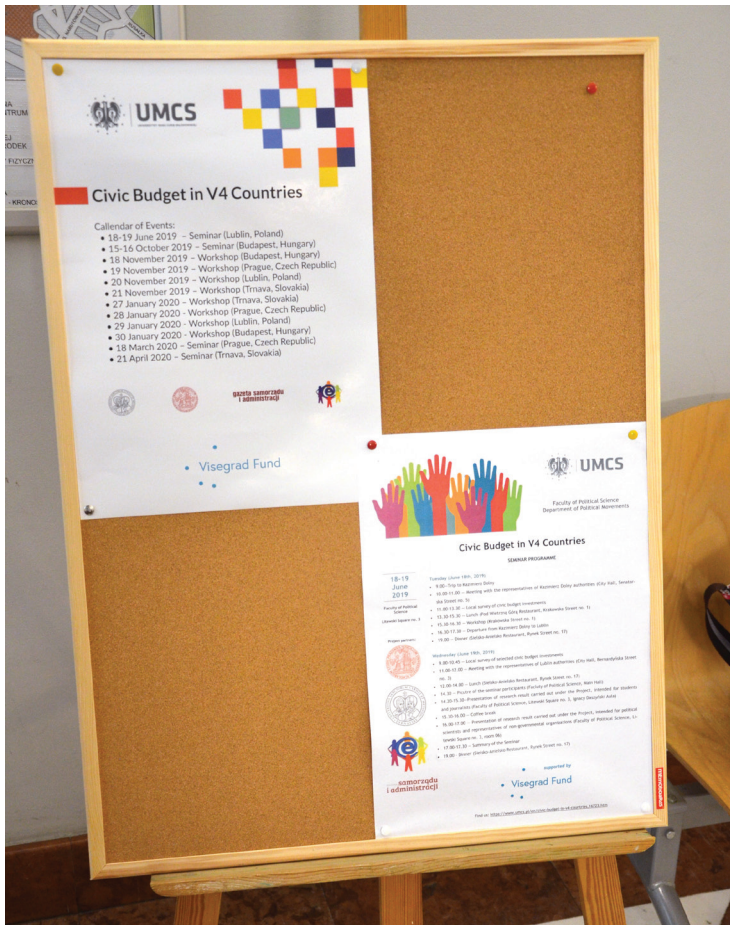
Dorota Maj, Ph.D. is an Assistant Professor in the Department of Political Movements and Ethnic Research, The Faculty of Political Science and Journalism, Maria Curie-Skłodowska University in Lublin, Poland. She specialises in the relations of politics and religion, contemporary political and social movements and direct democracy. The participant of national and international research projects: “Practical Aspects of Civic Participation and Referendum in the Visegrad Group Countries after 1989”, and “Direct Democracy in Central and Eastern Europe after 1989. The Formal-Legal and Practical Aspects”. The authoress of monograph “Konferencja Kościołów Europejskich wobec integracji europejskiej” (The Conference of European Churches and European Integration), Maria Curie-Skłodowska University Press, Lublin 2016; co-author of monograph “Polityka wyznaniowa. Wschodnia i ekumeniczna perspektywa eklezjalna”, Zielona Góra 2018. Co-editor of five monographs on feminism, ecology, new social movements, political science of religion and political participation. Secretary of “Annales UMCS sectio K – Politologia”.

More information: www.umcs.pl/pl/adres-book-employee,1659,pl.html.

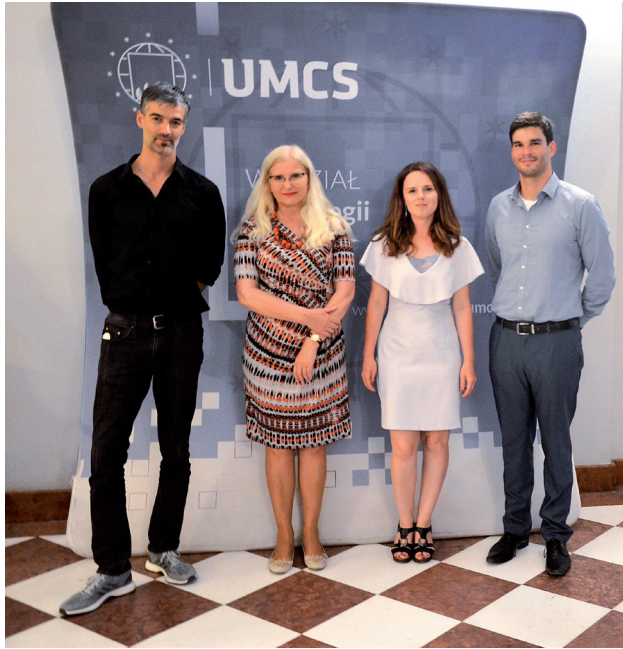
E-mail: dorota.maj2@wp.pl

SELECTION OF PROJECT'S EVENTS

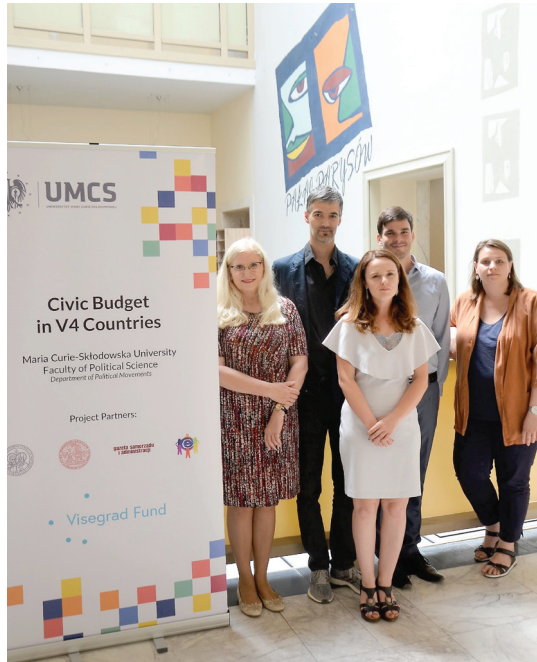
SEMINAR "CIVIC BUDGET IN V4 COUNTRIES", LUBLIN (POLAND),
18TH-19TH JUNE 2019

Project's participants at the Faculty of Political Science UMCS

Meeting of the project's participants with the authorities of Lublin

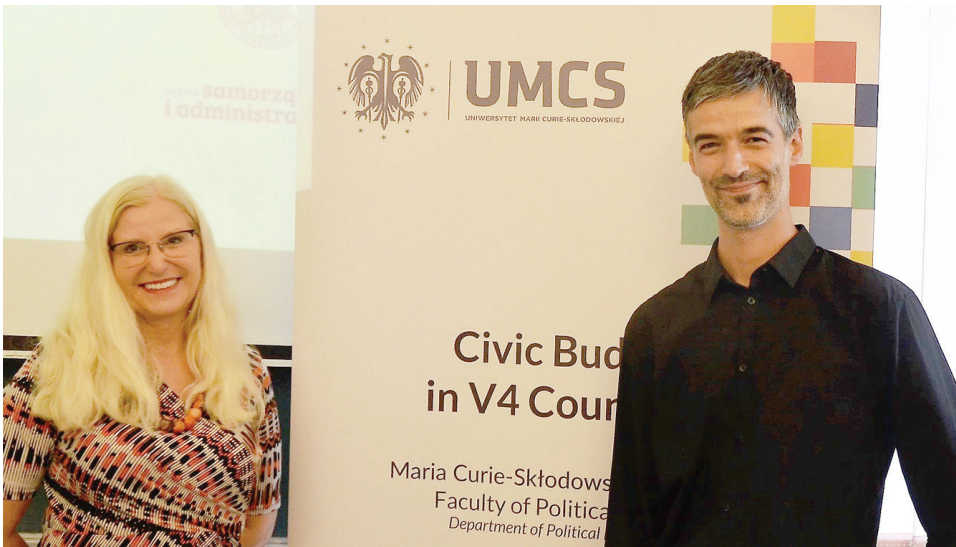
Presentations for students and scholars of Maria Curie-Skłodowska University in Lublin

Presentations for students and NGOs representatives

Meeting of the project's participants with the authorities of Kazimierz Dolny

Visiting some civic/participatory budget investments in Kazimierz Dolny

Visiting some civic/participatory budget investments in Lublin

SEMINAR "CIVIC BUDGET IN V4 COUNTRIES", BUDAPEST (HUNGARY),
28TH–29TH NOVEMBER 2019

Presentations for scholars, students and NGOs participants in Budapest

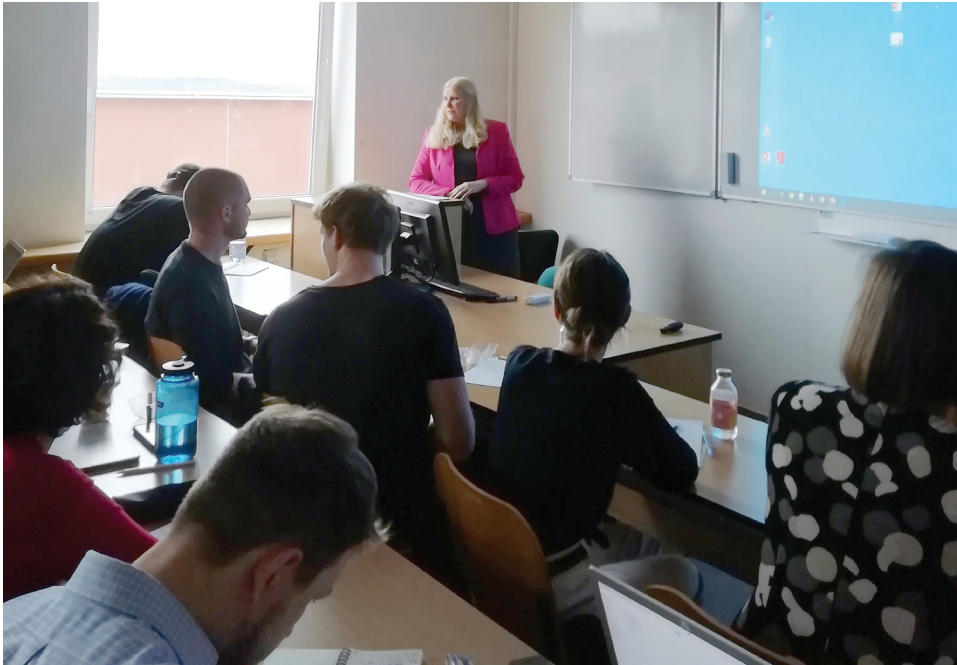

SEMINAR "CIVIC BUDGET IN V4 COUNTRIES", PRAGUE (THE CZECH REPUBLIC),
8TH-9TH MARCH 2020

Presentations for scholars, students and NGOs participants in Prague

PROJECT WORKSHOPS

Workshop in Lublin (Poland), 20th November 2019

Workshop in Lublin (Poland), 20th January 2020

Workshop in Trnava (Slovakia), 11th December 2019

Workshop in Prague (the Czech Republic), 25th February 2020

List of figures and tables

FIGURES

Figure 1. The ladder of citizen participation	14
Figure 2. Porto Alegre detailed experience	18
Figure 3. Procedure for civic/participatory budget.....	46
Figure 4. Civic/participatory budget in Prague-Zbraslav district.....	49
Figure 5. Number of communes implementing civic/participatory budget in 2014–2019	51
Figure 6. Civic/participatory budget amount compared with the whole commune budget (in %)	52
Figure 7. Civic/participatory budget amount per one inhabitant (in Czech koruna – Kč).....	53
Figure 8. The amount of civic/participatory budgets in communes that are cities with district rights in 2018-2020	63
Figure 9. Comparison of the c/pb amount in 2020 with the amount of the first c/pb in a given city	64
Figure 10. The procedure for green budget	67
Figure 11. Participatory budget in Bratislava-Nové Mesto	72

TABLES

Table 1. Civic/participatory budget in province cities (in alphabetical order).....	58
Table 2. Civic/participatory budget in Poland in 2013	60
Table 3. Civic/participatory budget in Poland in 2014	60
Table 4. Minimum number of signatures in c/pb projects	65
Table 5. Cities with participatory budget in 2019 (in alphabetical order).....	74

Bibliography

Sources

- Karta podstawowych praw i wolności, "Sbírka zákonů České republiky" 1993, nr 1 z 28 XII 1992, pp. 17–23.
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483.
- Magyarország Alaptörvénye, "Magyar Közlöny" 2011. évi 43. Szám, with amendments.
- NIK. 2019. Funkcjonowanie budżetów partycypacyjnych (obywatelskich). Informacja o wynikach kontroli, LGD.430.001.2019, nr ewid. 20/2019/P/18/064/LGD.
- Odpowiedź sekretarza stanu w Ministerstwie Administracji i Cyfryzacji – z upoważnienia prezesa Rady Ministrów – na interpelację nr 28478 w sprawie regulacji prawnych dotyczących budżetu partycypacyjnego, Interpelacja nr 28478, www.sejm.gov.pl
- Poselski projekt ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów publicznych, <https://www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/PrzebiegProc.xsp?nr=2001>
- Pravidlá participatívneho rozpočtu mestskej časti Košice-Západ*. 2019, <https://www.kosice-zapad.sk/resources/File/mz-06-bod-11.pdf>
- Pravidlá Participatívneho rozpočtu pre Trnavu*. 2018. <http://pr.trnava.sk/wp-content/uploads/2018/05/PRAVIDLA-PR-pre-Trnavu.pdf>
- Regulamin konkursu grantowego Młodzieżowy Budżet Obywatelski Wrocławia 2016, <http://mlodziejowybudzet.ies.org.pl/wp-content/uploads/2016/03/IES-Regulamin-Konkursu-Grantowego-2016.pdf>
- Rezolucja Rady Miasta Sopotu w sprawie wprowadzenia budżetu obywatelskiego*, <http://www.sopockainicjatywa.org/2011/04/30/sopocka-rezolucja-w-sprawie-budzetu-obywatelskiego/>
- Uchwała nr IX/70/2011 Rady Miasta Sopotu z dnia 21 czerwca 2011 r. w sprawie powołania doraźnej Komisji ds. budżetu obywatelskiego.
- Uchwała nr LXXIV/1337/2014 Rady Miasta Rzeszowa.
- Uchwała nr XIX/459/20 Rady Miasta Gdańska z 31 stycznia 2020 r. zmieniająca uchwałę w sprawie określenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych budżetu obywatelskiego z mieszkańcami Miasta Gdańska.

- Uchwała nr XV/178/2012 Rady Miasta Sopotu w sprawie przyjęcia sprawozdania z prac doraźnej Komisji ds. Budżetu Obywatelskiego.
- Ústava České republiky, "Sbírka zákonů České republiky", nr 1/1993, with amendments.
- Ústava Slovenskej republiky, "Zierka zákonov Slovenskej republiky", nr 9/1992, with amendments.
- Ústavný zákon z 8. decembra 2011 o rozpočtovej zodpovednosti, 493/2011 Zbierka zákonov (Constitutional Act No. 493/2011 Coll. on budgetary responsibility, <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2011/493/20150101>).
- Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z 24 kwietnia 2003 roku, Dz.U. 2003, nr 96, poz. 873.
- Ustawa z 11 stycznia 2018 r. o zmianie niektórych ustaw w celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów państwa, Dz.U. poz. 130.
- Ustawa z 5 czerwca 1998 roku o samorządzie województwa, tekst jednolity, Dz.U. 2019, poz. 512, 1571, 1815.
- Ustawa z dnia 10 lutego 2017 r. o zmianie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, tekst jednolity, Dz.U. 2017, poz. 573.
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, tekst jednolity, Dz.U. 2016, poz. 930.
- Ustawa z dnia 1998 r. o samorządzie powiatowym, tekst jednolity, Dz.U. 2018, poz. 995.
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, tekst jednolity, Dz.U. 2017, poz. 1065.
- Ustawa z dnia 20 lutego 2009 roku o funduszu sołeckim, Dz.U. 2009, nr 52, poz. 420.
- Ustawa z dnia 21 lutego 2014 roku o funduszu sołeckim, Dz.U. 2014, poz. 301.
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, tekst jednolity, Dz.U. 2017, poz. 1073,1566.
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 o finansach publicznych, Dz.U. 2009, nr 157, poz. 1240.
- Ustawa z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, tekst jednolity, Dz.U. 2017, poz. 1405.
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r o samorządzie województwa, tekst jednolity, Dz.U. 2018, poz. 913.
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym, tekst jednolity, Dz.U. 2017, poz. 1868.
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym, tekst jednolity Dz.U. 2019, poz. 512, 1571, 1815.
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie województwa, tekst jednolity, Dz.U. 2017, poz. 2096.
- Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 roku o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, tekst jednolity, Dz.U. 2016, poz.383.

- Ustawa z dnia 6 lipca 2001 roku o Trójstronnej Komisji do Spraw Społeczno-Gospodarczych i wojewódzkich komisjach dialogu społecznego, Dziennik Ustaw 2001, nr 100, poz. 1080.
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym, tekst jednolity, Dz.U. 2018 r. poz. 994.
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym, tekst jednolity, Dz.U. 2017, poz. 1875.
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym, tekst jednolity Dz.U. 2019, poz. 506, 1309, 1571, 1696, 1815.
- Wprowadzenie zielonego budżetu obywatelskiego w Szczecinie, pismo skierowane do Komisji ds. Inicjatyw Społecznych, Sportu i Młodzieży Rady Miasta Szczecin, Szczecin, 31.01.2020 r., <https://content-c.infoludek.pl/wp-content/uploads/2020/02/pismo-sbo.jpeg>.
- Za funkčný participatívny rozpočet v Bratislave – otvorený list, 06.12.2013, <https://utopia.sk/>.
- Zákon č. 302/2001 Z. z. Zákon o samospráve vyšších územných celkov (zákon o samosprávnych krajoch), Zbierka zákonov Slovenskej republiky, Ročník 2001 (Act no. 302/2001 Coll. on on self-government of upper-tier territorial units (Act on Self-Governing Regions), as amended, <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2001/302/20190101>).
- Zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov, Zbierka zákonov Slovenskej republiky, Ročník 1990 (Act no. 369/1990 Coll. on Municipal System as amended: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1990/369/20190201>).
- Zákon Slovenskej národnej rady z 1. októbra 1990 o meste Košice, 401/1990 Zb., <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1990/401/20170101>
- Zákon Slovenskej národnej rady z 13. septembra 1990 o hlavnom meste Slovenskej republiky Bratislave, 377/1990 Zb. (Act no. 377/1990 Coll. on the Capital of the Slovak Republic Bratislava, <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1990/377/20170101>).
- Zákon z 23. septembra 2004 o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov, 583/2004 Zbierka zákonov (Act No. 583/2004 Coll. on budgetary rules of territorial self-government: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2004/583/20190101>).
- Zákon z 23. septembra 2004 o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov, 523/2004 Zbierka zákonov (Act No. 523/2004 Coll. on budgetary rules of public administration, <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2004/523/20200101>).
- Zarządzenie nr 123/19 w sprawie Młodzieżowego Budżetu Obywatelskiego 2019 r. z 26.03.2019 r.
- Zasady wyłaniania zadań do Młodzieżowego Budżetu Obywatelskiego, https://ckziu.com/index.php?option=com_content&view=article&id=480:młodzieżowy-budżet-obywatelski&catid=9&Itemid=437.

Zielone projekty wybrane, 14.03.2017, <https://lublin.eu/mieszkancy/partycypacja/zielony-budzet-obywatelski/projekty-zbo-2017/zielone-projekty-wybrane,142,471,1.html>

Literature

- Allegretti G., Herzberg C. 2004. *Participatory Budgets in Europe. Between Efficiency and Growing Local Democracy*, "TNI", no. 5.
- Alves, M. L., Allegretti, G. 2012. *(In)stability, a Key Element to Understand Participatory Budgeting: Discussing Portuguese Cases*, "Journal of Public Deliberation", vol. 8 (2).
- Arnstein S. R. 1969. *A Ladder of Citizen Participation*, "Journal of the American Institute of Planners", vol. 35 (4).
- Augustyniak M. 2014. *Budżet partycypacyjny jako instrument uczestnictwa mieszkańców w sprawowaniu władzy na poziomie lokalnym – wnioski i postulaty*, [in:] *Zastosowanie idei public governance w prawie administracyjnym*, (ed.) I. Niżnik-Dobosz, Difin, Warszawa.
- Baiocchi G. 2005. *Militants and Citizens: The Politics of Participatory Democracy in Porto Alegre*, Stanford University, Stanford.
- Baiocchi, G., Heller, P., Silva, M. 2011. *Bootstrapping democracy: Transforming Local Governance and Civil Society in Brazil*, Stanford University Press, Stanford.
- Bardovič J., Mihálik J. 2018. *The Determinants of Civic Participation in Slovakia*, [in:] *Civic Participation in the Visegrad Group Countries after 1989*, (eds.) M. Marczevska-Rytko, K. Aksiuto, D. Maj, M. Pomarański, Maria Curie-Skłodowska University Press, Lublin.
- Bernaciak A., Rzeńca A., Sobol A. 2017. *Participatory budgeting as a tool of environmental improvements in Polish cities*, "Economic and Environmental Studies", vol. 17 (4), pp. 893–906.
- Betlej S. 2020. *Będzie Zielony Budżet Obywatelski – jest decyzja Rady Miasta Gdańska*, 30.01, <https://www.gdansk.pl/wiadomosci/bedzie-zielony-budzet-obywatelski-jest-decyzja-rady-miasta-gdanska,a,163499>
- Boyte H. C. 2005. *Reframing Democracy: Governance, Civic Agency, and Politics*, "Public Administration Review", vol. 65(5) 5, pp. 536–546.
- Brabec D. 2018a. *The Legal Basis for Civic Participation in the Czech Republic after 1989*, [in:] *Civic Participation in the Visegrad Group Countries after 1989*, (eds.) M. Marczevska-Rytko, K. Aksiuto, D. Maj, M. Pomarański, Maria Curie-Skłodowska University Press, Lublin.
- Brabec D. 2018b. *The Determinants of Civic Participation in the Czech Republic*, [in:] *Civic Participation in the Visegrad Group Countries after 1989*, (eds.) M. Marczevska-Rytko, K. Aksiuto, D. Maj, M. Pomarański, Maria Curie-Skłodowska University Press, Lublin.
- Brabec D. 2018c. *The Practical Dimension of Civic Participation in the Czech Republic after 1989*, [in:] *Civic Participation in the Visegrad Group Countries after 1989*, (eds.)

- M. Marczevska-Rytko, K. Aksiuto, D. Maj, M. Pomarański, Maria Curie-Skłodowska University Press, Lublin.
- Brabec D. 2019. *Participatory Budgeting in the Czech Republic between 2014 and 2018*, "Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, Sectio K – Politologia", vol. XVI (2), pp. 921-101.
- Budżet obywatelski Rzeszów*, <http://rbo.rzeszow.pl/uchwala-nr-lxxiv13372014-rady-miasta-rzeszowa>
- Budżety obywatelskie*, budzetyobywatelskie.pl
- Cabannes Y. 2004. *72 Frequently Asked Questions about Participatory Budgeting*, UN-HABITAT, Quito.
- Černý V. 2016. *Metodika tvorby participativního rozpočtu pro města v ČR*, Agora CE, Praha.
- Černý V. 2018. *Prague Participatory Budget. Case Study Report & Analysis*, https://www.participativni-rozpocet.cz/wp-content/uploads/2018/10/REPORT_PRAGUE-PB.pdf
- Chcą obudzić rybniczaniek*, <https://www.rybnik.com.pl/wiadomosci,chca-obudzic-rybniczaniek,wia5-3267-7616.html>.
- Civic Participation in the Visegrad Group Countries after 1989*. 2018. (eds.) M. Marczevska-Rytko, K. Aksiuto, D. Maj, M. Pomarański, Maria Curie-Skłodowska University Press, Lublin.
- Dias N. 2014. *25 Years of Participatory Budgets in the World: A New Social and Political Movement?*, [in:] *Hope for Democracy: 25 Years of Participatory Budgeting Worldwide*, (ed.) N. Dias, São Brás de Alportel, Portugal.
- Długosz D., Wygnański J. J. 2005. *Obywatele współdecydują. Przewodnik po partycypacji społecznej*, Stowarzyszenie na rzecz Forum Inicjatyw Pozarządowych, Warszawa.
- Dworakowska M. M. 2014. *Budżet partycypacyjny w zarządzaniu finansami jednostek samorządu terytorialnego w Polsce*, "Ekonomiczne Problemy Usług", no. 115, pp. 51–67.
- Džinić J., Murray Svidroňová M., Markowska-Bzducha E. 2016. *Participatory Budgeting: A Comparative Study of Croatia, Poland and Slovakia*, "NISPAcee Journal of Public Administration and Policy", vol. 9, pp. 31–56.
- Fabre A. 2015. *An Overview of Participatory Budgeting*, <http://adrien-fabre.com/Documents/PB.pdf>
- Falej M. 2017. *Budżet partycypacyjny z perspektywy doświadczeń Gminy Olsztyn*, [in:] *Perspektywy rozwoju demokracji partycypacyjnej w Polsce. Między teorią a praktyką*, (eds.) W. Kotowicz, E. Subocz, Forum Dialogu Publicznego, Olsztyn.
- Fazekas M. 2010 *Részvételi költségvetés – A demokratikus döntéshozatal erősítésének lehetősége önkormányzatok számára*, Budapest, http://mihalyfazekas.eu/wp-content/uploads/2015/08/Fazekas_Reszveteli_ktgvetes_100807_final.pdf
- Frieske K.W., Pawłowska K. 2011. *Obywatelska partycypacja: migotanie idei*, [in:] *Partycypacja publiczna. O uczestnictwie obywateli w życiu wspólnoty lokalnej*, (ed.) A. Olech, Fundacja Instytut Spraw Publicznych, Warszawa.

- Fundusz Grantowy dla Płocka, <http://fundusz-grantowy.pl/o-nas/historia/>
- Garaj M., Bardovič J. 2020. *Participatory Budget – Case of Slovak Republic*, “Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, Sectio K – Politologia”, vol. XVII (2), pp. 59–73.
- Gerwin M. 2011. *Rezolucja w sprawie budżetu obywatelskiego przyjęta!*, <http://www.sopockainicjatywa.org/2011/05/06/rezolucja-w-sprawie-budzetu-obywatelskiego-przyjeta/>.
- Glejt P., Tykwińska-Rutkowska D. 2015. *Prawna regulacja budżetu obywatelskiego a jego praktyczna realizacja – czyli o uspołecznianiu wykonywania zadań publicznych na przykładzie rozwiązań przyjętych w Trójmieście*, “Gdańskie Studia Prawnicze”, vol. XXXIV, pp. 317–332.
- Goldfrank, B. 2011. *Deepening Local Democracy in Latin America: Participation, Decentralization, and the Left*, Penn State University Press, University Park, PA.
- Gonçalves, S. 2014. *The effects of participatory budgeting on municipal expenditures and infant mortality in Brazil*, “World Development”, vol. 53, pp. 94–110.
- Górski R. 2005. *Przewodnik po demokracji uczestniczącej (partycypacyjnej)*, Trojka, Poznań-Kraków.
- Grubich B. 2015. *Budżety obywatelskie – rewolucja czy para w gwizdek?*, 13.08.2015, <https://nowyobywatel.pl/2015/08/13/budzety-obywatelskie-rewolucja-czy-para-w-gwizdek/>
- Haltofová, B. 2018. *Fostering Community Engagement Through Crowdsourcing: Case Study on Participatory Budgeting*, “Theoretical and Empirical Researches in Urban Management”, vol. 13 (1), pp. 5–12.
- Horváth P., Machyniak J. 2018. *The Practical Dimension of Civic Participation in Slovakia*, [in:] *Civic Participation in the Visegrad Group Countries after 1989*, (eds.) M. Marczevska-Rytko, K. Aksiuto, D. Maj, M. Pomarański, Maria Curie-Skłodowska University Press, Lublin.
- Instrukcja obsługi zadania – Zielony Budżet w Lublinie*, 21.11.2019, https://lublin.eu/gfx/lublin/userfiles/_users/a-malinowska/zielony_budzet_lublin_-_zasady_realizacji_zadania.pdf
- Izdebski H. 2007. *Od administracji publicznej do public governance*, “Zarządzanie Publiczne”, no. 1, pp. 7–20.
- Jurczyńska-McCluskey E. 2003. *Koncepcja i realizacja sieci (networks) w praktyce społeczności i władz lokalnych w krajach Europy Zachodniej*, [in:] *Demokracja lokalna i partycypacja obywatelska: Zachodnioeuropejskie i amerykańskie doświadczenia; polskie obawy i perspektywy*, (eds.) E. Jurczyńska-McCluskey, M. S. Szczepański, Wyższa Szkoła Zarządzania i Nauk Społecznych, Tychy-Bielsko Białą.
- Kateřina Vojtíšková: Tažení participativního rozpočtování v českých obcích a městech pokračuje*, 13.10.2017, <http://alternativazdola.cz/katerina-vojtiskova-tazeni-participativniho-rozpocetovani-v-ceskych-obcich-a-mestech-pokracuje/>
- Kębłowski W. 2013. *Budżet partycypacyjny. Krótka instrukcja obsługi*, Instytut Obywatelski, Warszawa.

- Kębłowski W. 2014. *Budżet partycypacyjny. Ewaluacja*, Instytut Obywatelski, Warszawa.
- Klimovský D. 2016. *Experience with Managerial and Political Reform Measures at the Local Level in Slovakia: Intended and unintended Outcomes*, [in:] *Comparative Studies and Regionally-Focused Cases Examining Local Governments*, (eds.) U. Sadioglu, K. Dede, IGI Global, Pennsylvania.
- Klimovský D. 2017. *Case study 1: Participatory Budgeting in Slovakia: Experience from Bratislava and Ružomberok*, http://www.nispa.org/files/publications/training/Participatory_budgetingENG.pdf
- Kłucińska P., Sześciło D. 2017. *Miejski budżet partycypacyjny – w kierunku współzarządzania czy fasadowej partycypacji?*, "Pedagogika Społeczna", no. 3, pp. 103–118.
- Kociuba D., Rabczewska K. 2019. *Rola budżetów partycypacyjnych w zagospodarowaniu przestrzeni publicznych polskich miast – studium przypadku Lublina*, "Studia Regionalne i Lokalne", vol 2 (72), pp. 82–109.
- Komáromi L. 2018a. *The Legal Basis for Civic Participation*, [in:] *Civic Participation in the Visegrad Group Countries after 1989*, (eds.) M. Marczevska-Rytko, K. Aksiuto, D. Maj, M. Pomarański, Maria Curie-Skłodowska University Press, Lublin.
- Komáromi L. 2018b. *The Determinants of Civic Participation in Hungary*, [in:] *Civic Participation in the Visegrad Group Countries after 1989*, (eds.) M. Marczevska-Rytko, K. Aksiuto, D. Maj, M. Pomarański, Maria Curie-Skłodowska University Press, Lublin.
- Kowalska I. 2014. *Partycypacja społeczna w kształtowaniu budżetu jednostki samorządu terytorialnego – budżet partycypacyjny*, "Economics and Management", no. 4, pp. 108–122.
- Kraszewski D., Mojkowski K. 2014. *Budżet obywatelski w Polsce*, Fundacja im. Stefana Batoryego, Warszawa.
- Krzywicki L. 1986. *Człowiek i społeczeństwo. Wybór pism*, Książka i Wiedza, Warszawa.
- Kulesza M., Sześciło D. 2013. *Polityka administracyjna i zarządzanie publiczne*, Wolters Kluwer, Warszawa.
- Maj D., Pomarański M. 2018. *Practical Dimension of Civic Participation in Poland After 1989*, [in:] *Civic Participation in the Visegrad Group Countries after 1989*, (eds.) M. Marczevska-Rytko, K. Aksiuto, D. Maj, M. Pomarański, Maria Curie-Skłodowska University Press, Lublin.
- Mannarini T., Taló C. 2012. *Evaluating Public Participation: Instruments and Implications for Citizen Involvement*, "Community Development", vol. 44 (2), pp. 239–256.
- Marczak J. 2015. *Budżet partycypacyjny w Hiszpanii*, [in:] *Finanse samorządowe po 25 latach samorządności. Diagnoza i perspektywy*, (ed.) W.M. Miemieć, Wolters Kluwer, Warszawa.
- Marczevska-Rytko M. 2000. *Idea*, [in:] *Encyklopedia politologii*, tom 4: *Myśl społeczna i ruchy polityczne współczesnego świata*, (eds.) M. Marczevska-Rytko, E. Olszewski, Zakamycze, Kraków.

- Marczewska-Rytko M. 2001. *Demokracja bezpośrednia w teorii i praktyce politycznej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin.
- Marczewska-Rytko M. 2018a. *Introduction*, [in:] *Direct Democracy in Central and Eastern Europe after 1989*, (ed.) M. Marczewska-Rytko, Barbara Budrich Publishers, Opladen-Berlin-Toronto.
- Marczewska-Rytko M. 2018b. *The Legal Basis for Civic Participation in Poland after 1989*, [in:] *Civic Participation in the Visegrad Group Countries after 1989*, (eds.) M. Marczewska-Rytko, K. Aksiuto, D. Maj, M. Pomarański, Maria Curie-Skłodowska University Press, Lublin.
- Marczewska-Rytko M., Aksiuto K., Maj D., Pomarański M. 2018a. *Občianská participace ve státech Visegrádské skupiny po roce 1989. Směrnice o správných postupech*, Lublin, p. 18.
- Marczewska-Rytko M., Aksiuto K., Maj D., Pomarański M. 2018b. *Civic Participation in the Visegrad Group Member States after 1989. Good Practice Guidelines*, Lublin, p. 18.
- Marczewska-Rytko M., Aksiuto K., Maj D., Pomarański M. 2018c. *Polgári szerepvállalás a Visegrádi Csoport országában 1989 után. Hasznos gyakorlati útmutató*, Lublin, p. 19.
- Marczewska-Rytko M., Aksiuto K., Maj D., Pomarański M. 2018d. *Partycypacja obywatelska w państwach Grupy Wyszehradzkiej po 1989 roku. Przewodnik dobrych praktyk*, Lublin, p. 18.
- Marczewska-Rytko M., Aksiuto K., Maj D., Pomarański M. 2018e. *Občianska participácia v krajinách Vyšehradskej štvorky po roku 1989. Priručka osvedčených postupov*, Lublin, p. 18.
- McNulty S. 2011. *Voice and Vote: Decentralization and Participation in Post-Fujimori Peru*. Stanford University Press, Stanford.
- Michalska-Żyła A., Brzeziński K. 2017. *Budżet partycypacyjny jako mechanizm współzrządzenia miastem*, "Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, Sectio K – Politologia", vol. XXIV (2), pp. 205–223.
- Młodzieżowy Budżet Obywatelski – Zasady, <http://teatrikon.pl/mbo/zasady> 2015. *The Politics of Local Participatory Democracy in Latin America: Institutions, Actors, and Interactions*, Stanford University Press, Stanford.
- Newman J., Barnes M., Sullivan H., Knops A. 2004. *Public Participation and Collaborative Governance*, "Journal of Social Policy", vol. 33 (2), pp. 203–223.
- O partycypacji. Podsumowanie badań i analiz dotyczących partycypacji obywatelskiej w Polsce. 2016. https://stocznia.org.pl/app/uploads/2016/09/Stocznia_raport-o-partycypacji.pdf.
- Olech A. 2012. *Modele partycypacji publicznej w Polsce*, [in:] *Dyktat czy uczestnictwo? Diagnoza partycypacji publicznej w Polsce*, (ed.) A. Olech, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa.
- Open Budget Survey 2017. Hungary, <https://www.internationalbudget.org/wp-content/uploads/hungary-open-budget-survey-2017-summary.pdf> (access: 01.12.2019).

- Osmani S. R., 2007. *Participatory Governance for Efficiency and Equity: An Overview of Issues and Evidence*, https://pure.ulster.ac.uk/ws/files/11744170/Participatory_Governance_for_Efficiency_and_Equity.pdf
- Participativní rozpočet pronikl mezi volební témata*, 07.10.2014, <https://www.parlamentnilisty.cz/zpravy/tiskovezpravy/Participativni-rozpocet-pronikl-mezi-volebni-temata-338293>
- Participativní rozpočet, <https://www.participativni-rozpocet.cz/participativni-rozpocet/>
- Participatory Budgeting in Říčany, Czech Republic, <https://participedia.net/case/5802>
- Partycypacja obywatelska – decyzje bliższe ludziom*. 2013. (eds.) A. Maszkowska, K. Sztop-Rutkowska, Fundacja Laboratorium Badań i Działań Społecznych “SocLab”, Białystok.
- Po co nam budżet obywatelski? Poradnik skutecznej partycypacji dla pracowników samorządowych*. 2016. Małopolskie Obserwatorium Rozwoju Regionalnego, Kraków.
- Pobudka – budzenie uspionego potencjału społecznego i obywatelskiego*, <https://cris.org.pl/2009/12/01/Pobudka-budzenie-uspionego-potencjalu-spoecznego-i-obywatelskiego/>
- Podgórska-Rykała J. 2018. *Budżet obywatelski jako przykład współdecydowania o rozwoju na szczeblu samorządowym wobec zmian prawnych z 2018 roku*, “ZN WSH Zarządzenie”, no. 1, pp. 107–122.
- PR u nás a v zahraničí*, 24.06.2012, <http://alternativazdola.cz/pr-u-nas-a-v-zahranici/>
- Pytlik B. 2016. *Istota i znaczenie budżetu partycypacyjnego we współczesnej Europie*, [in:] *Polityka publiczna. Teoria. Jakość. Dobre praktyki*, (eds.) J. Osiński, I. Zawislińska, Wydawnictwo SGH, Warszawa.
- Pytlik B. 2017. *Budżet partycypacyjny w Polsce. Ewolucja i dylematy*, “*Studia z Polityki Publicznej*”, no. 1, pp. 103–122.
- Rachwał M. 2010. *Demokracja bezpośrednia w procesie kształtowania się społeczeństwa obywatelskiego w Polsce*, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa.
- Riečanská E., Vittek P. 2018. *Bratislava participatory budget. Case study report & analysis*, https://www.participativni-rozpocet.cz/wp-content/uploads/2019/03/REPORT_BRATISLAVA_PB.pdf
- Rokicki J. 2016. *Partycypacja społeczna (pojęcie, aspekty teoretyczne)*, [in:] *Partycypacja społeczna we współczesnym samorządzie terytorialnym*, (ed.) M. Gurdek, Wyższa Szkoła Humanitas, Sosnowiec.
- Rybińska D. 2018. *Instytucja budżetu obywatelskiego jako narzędzia rozwoju samorządu lokalnego*, “*Journal of Finance and Financial Law*”, no. 17, pp. 49–65.
- Rytel-Warzocho A. 2013. *Budżet obywatelski jako nowa forma społecznej partycypacji*, “*Przegląd Naukowy Disputatio*”, no. 1, pp. 65–77.
- Rzeńca A., Sobol A. 2018. *Budżet obywatelski jako instrument kształtowania przestrzeni miasta – przykład Łodzi i Katowic*, “*Biuletyn KPZK PAN*”, vol. 272, pp. 205–215.
- Santos, B. 2005. *Democratizing democracy: Beyond the liberal democratic canon*, Verso, London.

- Schimanek T. 2015. *Partycypacja obywatelska w społeczności lokalnej*, Fundacja Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych, Warszawa.
- Serzysko E. (ed.). 2014. *Standardy procesów budżetów partycypacyjnych w Polsce*, Fundacja Pracownia Badań i Innowacji Społecznych "Stocznia", Warszawa.
- Sintomer Y., Herzberg C., Röcke A. 2008. *Participatory Budgeting in Europe: Potentials and Challenges*, "International Journal of Urban and Regional Research", vol. 32 (1), pp. 164–178.
- Sintomer Y., Herzberg C., Röcke A., Allegretti G. 2012. *Transnational Models of Citizen Participation: The Case of Participatory Budgeting*, "Journal of Public Deliberation", vol. 8 (2), article 9.
- Sipos M., Reszkető P.E. 2019. *Budapest Participatory Budget. Case Study Report*, https://www.participativni-rozpocet.cz/wp-content/uploads/2019/03/REPORT_BUDAPEST-PB.pdf
- Składanek B. 2017. *Budżet partycypacyjny jako instrument aktywizacji społecznej mieszkańców – szanse i zagrożenia związane z jego realizacją na przykładzie miasta Radomia*, "Rynek-Społeczeństwo-Kultura", no. 26, pp. 10–14.
- Slovak utopian manifesto: Namiesto vzdušných zámkov slovenská utópia, 30.04.2010, <https://utopia.sk/liferay/slovak-utopian-manifesto>
- Sobol A. 2017. *Budżet obywatelski jako narzędzie rozwoju lokalnego*, "Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach", no. 316, pp. 172–182
- Sokala A., Michalak B., Uziębło P. 2013. *Leksykon prawa wyborczego i referendalnego oraz systemów wyborczych*, Wolters Kluwer, Warszawa.
- Souza C. 2001. *Participatory Budgeting in Brazilian Cities: Limits and Possibilities in Building Democratic Institutions*, "Environment and Urbanization", vol. 13 (1), pp. 159–184.
- Šramel B. 2018. *The Legal Basis of Civic Participation in Slovakia after 1989*, [in:] *Civic Participation in the Visegrad Group Countries after 1989*, (eds.) M. Marczevska-Rytko, K. Aksiuto, D. Maj, M. Pomarański, Maria Curie-Skłodowska University Press, Lublin.
- Sześciło D. 2012. *Uwarunkowania prawne budżetu partycypacyjnego w Polsce*, "Finanse Komunalne", no. 12, pp. 15–23.
- Sześciło D. 2015a. *Participatory Budgeting in Poland: Quasi-Referendum Instead of Deliberation*, "Croatian and Comparative Public Administration. A Journal for Theory and Practice of Public Administration", vol. 15 (2), pp. 374–385.
- Sześciło D. 2015b. *Samoobsługowe państwo. Czy obywatelska kooperacja uratuje usługi publiczne?*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa.
- Szkolny budżet partycypacyjny – wskazówki dla początkujących*, 2019, (eds.) A. Chabiera, W. Chodacz, M. Jagaciak, K. Pliszczyńska, M. Wojcieszak, Fundacja Pole Dialogu, Fundacja Pracownia Badań i Innowacji Społecznych "Stocznia", Warszawa.
- Timney M. 2011. *Models of Citizen Participation: Measuring Engagement and Collaboration*, [in:] *Government is Us 2.0*, (ed.) C. S. King, M.E. Sharpe, New York.

-
- Touchton, M., Wampler, B. 2014. *Improving social well-being through new democratic institutions*, "Comparative Political Studies", vol. 47 (10), pp. 1442–1469.
- Tykwińska-Rutkowska D., Glejt P. 2015. *Prawna regulacja budżetu obywatelskiego a jego praktyczna realizacja – czyli o uspołecznieniu wykonywania zadań publicznych na przykładzie rozwiązań przyjętych w Trójmieście*, "Gdańskie Studia Prawnicze", vol. XXXIV.
- Wampler B. 2007. *A Guide to Participatory Budgeting*, [in:] *Participatory Budgeting*, (ed.) A. Shah, World Bank, Washington.
- Wampler B. 2009. *Participatory Budgeting in Brazil: Contestation, Cooperation, and Accountability*, [in:] *Widening Democracy: Citizens and Participatory Schemes in Brazil and Chile*, (eds.) P. Silva, H. Cleuren, Brill, Leiden.
- Wampler B. 2010. *Participatory Budgeting in Brazil: Contestation, Cooperation, and Accountability*, Pennsylvania State University Press, University Park.
- Wiktorska-Święcicka A., Kozak K. 2014. *Partycypacja publiczna w zarządzaniu rozwojem lokalnym*, Polish Governance Institute, Wrocław.
- Wójcik M. 2016. *Budżet obywatelski jako nowe zjawisko partycypacji społecznej w polskim samorządzie terytorialnym*, "Miscellanea Oeconomicae", no. 1, pp. 231–244.
- Zhang Y., Liao Y. 2011. *Participatory budgeting in Local Government: Evidence from New Jersey Municipalities*, "Public Performance & Management Review", vol. 35 (2), pp. 281–302.

Index

A

Aksiuto Kamil 9, 10, 21, 40, 41, 77, 78,
232–236, 238
Allegretti Giovanni 15, 19–21, 24, 232, 238
Alves Mariana Lopes 20, 21, 232
Arnstein Sherry R. 12–14, 21, 232
Augustyniak Monika 15, 21, 232

B

Baiocchi Gianpaolo 17, 21, 232
Bardovič Jakub 37, 39, 40, 75, 77, 198, 232, 234
Barnes Marian 12, 23, 236
Bernaciak Arnold 66, 77, 232
Betlej Sylwia 69, 77, 232
Boyte Harry C. 12, 21, 232
Brabec Dušan 28, 40, 48, 51, 77, 198, 199,
232, 233
Brzeziński Kamil 55, 78, 236

C

Cabannes Yves 12, 16, 21, 233
Černý Vojtěch 48, 49, 77, 233
Chabiera Adam 69, 79, 238
Chodacz Weronika 69, 79, 238
Cleuren Herwig 25, 239

D

Dede Kadir 78, 235
Dias Nielson 20, 22, 233

Długosz Dagmir 14, 22, 233
Dworakowska Małgorzata Magdalena 22,
233
Džinić Jasmina 71, 74, 77, 233

F

Fabre Adrien 17, 18, 22, 233
Falej Monika 56, 77, 233
Fazekas Mihály 54, 77, 233
Ferenc Tadeusz 62
Frieske Kazimierz W. 12, 22, 233
Ftáčnik Milan 70

G

Garaj Michal 37, 40, 75, 77, 199, 234
Gerwin Marcin 56, 57, 77, 234
Glejt Paulina 33, 40, 42, 239
Goldfrank Benjamin 17, 22, 234
Gonçalves Sónia 17, 22, 234
Górski Rafał 15, 19, 22, 234
Grabkowska Maja 56
Grubich Bartłomiej 57, 78, 234
Gurdek Magdalena 24, 237

H

Haltofová Barbora 49, 50, 78, 234
Heller Patrick 17, 21, 232
Herzberg Carsten 15, 19–21, 24, 232, 238
Horváth Peter 70, 78, 234

I

Izdebski Hubert 22, 234

J

Jagaciak Maria 69, 79, 238

Jurczyńska-McCluskey Ewa 12, 22, 234

K

Karnowski Jacek 57

Kęłbowski Wojciech 7, 10, 15–17, 22, 55,
65, 78, 234, 235

King Cheryl Simrell 24, 238

Klimovský Daniel 73, 78, 235

Kłucińska Paula 12, 15, 22, 235

Knops Andrew 12, 23, 236

Kociuba Dagmara 68, 78, 235

Komáromi László 29, 39, 41, 54, 78, 235

Kotowicz Wojciech 77, 233

Kowalska Iwona 12, 22, 235

Kozak Katarzyna 12, 25, 239

Kraszewski Dariusz 17, 22, 40, 59, 78, 235

Krzywicki Ludwik 11, 22, 235

Kulesza Michał 16, 20, 22, 235

Kusy Rudolf 71

L

Liao Yuguo 17, 20, 25, 239

M

Machyniak Jan 70, 78, 234

Madarász Csaba 199

Maj Dorota 9, 10, 21, 40, 41, 59, 77, 78, 195,
200, 232–236, 238

Mannarini Terri 12, 22, 235

Marczak Jarosław 16, 23, 235

Marczewska-Rytko Maria 7–11, 14, 15, 21,
23, 30, 40, 41, 77, 78, 194, 195, 197,
232–236, 238

Markowska-Bzducha Ewa 71, 74, 77, 233

Maszkowska Agnieszka 23, 237

McNulty Stephanie 23, 236

Michalak Bartłomiej 16, 24, 238

Michalska-Żyła Agnieszka 55, 78, 236

Miemiec Wiesława Maria 23, 235

Mihálik Jaroslav 39, 40, 232

Mojkowski Karol 17, 22, 40, 59, 78, 235

Montambeault Françoise 17, 23

Murray Svidroňová Mária 71, 74, 77, 233

N

Newman Janet 12, 23, 236

Niżnik-Dobosz Iwona 21, 232

O

Olech Anna 12, 22, 23, 233, 236

Olszewski Edward 23, 235

Osiński Joachim 23, 237

Osmani S.R. 12, 23, 237

P

Pawłowska Kinga 12, 22, 233

Pliszczyńska Katarzyna 69, 79, 238

Podgórska-Rykała Joanna 15, 23, 39, 41,
237

Pomarański Marcin 9, 10, 21, 40, 41, 59, 77,
78, 232–236, 238

Pytlik Bogusław 12, 15, 20, 21, 23, 237

R

Rabczewska Klaudia 68, 78, 235

Rachwał Marcin 7, 10, 14, 24, 237

Reszketó Petra Edina 53, 54, 79, 238

Riečanská Eva 70, 73, 79, 237

Röcke Anja 19, 20, 24, 238

Rokicki Jarosław 12, 24, 237

Rybińska Daria 16, 24, 237

Rytel-Warzocho Agnieszka 16, 24, 41, 237

Rzeńca Agnieszka 66, 77, 232

S

Sadioglu Ugur 8, 235

Santos Boaventura De Sousa 24, 237

-
- Schimanek Tomasz 17, 24, 238
Serzysko Ewa 46, 47, 79, 238
Shah Anwar 25, 239
Silva Marcelo 17, 21, 232
Silva Patricio 25, 239
Sintomer Yves 19, 20, 24, 238
Sipos Márta 53, 54, 79, 238
Składanek Bartłomiej 15, 16, 24, 238
Sobol Agnieszka 16, 17, 24, 33, 41, 66, 77, 232, 237, 238
Sokala Andrzej 16, 24, 238
Souza Celina 17, 24, 238
Subocz Elżbieta 77, 233
Sullivan Helen 12, 23, 236
Svoboda Bohuslav 48
Szczepański Marek S. 22, 234
Sześciło Dawid 11, 12, 15, 16, 20, 22, 24, 33, 41, 235, 238
Sztóp-Rutkowska Katarzyna 23, 237
- T**
Taló Cosimo 12, 22, 235
Timney Mary 12, 24, 238
- Touchton Michael 20, 24, 239
Tykwińska-Rutkowska Dominika 33, 40, 42, 234, 239
- U**
Uziębło Piotr 16, 24, 238
- V**
Vittek Peter 70, 73, 79, 237
Vojtišková Kateřina 51, 78, 234
- W**
Wampler Brian 16, 17, 20, 24, 25, 239
Wiktorska-Święcicka Aldona 12, 25, 239
Wojcieszak Mateusz 69, 79, 238
Wójcik Michał 15, 25, 239
Wygnański Jan Jakub 14, 22, 233
- Z**
Zawiślińska Izabela 23, 237
Zhang Yahong 17, 20, 25, 239
Żuk Krzysztof 68

“Civic/Participatory Budget in the Visegrad Group Countries in the Context of Good Practices”, written by Maria Marczevska-Rytko and Dorota Maj, is the first book in the world that deals with the problem of comparing legal solutions and practical implementations of a civic budget in the Czech Republic, Hungary, Poland and Slovakia (in the Visegrad Group countries).

The book’s strong point is its interdisciplinary character. Who will gladly reach for it? Certainly a political scientist, because he/she will get a lot of information, for example, about trends in modern democracies or the possibilities of exercising citizen’s rights within the participatory budget. Lawyers will find many important things in this book – from the juridical foundations of constructing and functioning of the civic/participatory budget to the legal acts in the Czech Republic, Hungary, Poland and Slovakia. They should pay special attention to the part four of the book as it collects legal acts in the national languages of given states. An important addressee of this book are employees of public administration, who, in the chapter on legal foundations, will find ready legal acts, which are the basis for the introduction of civic/participatory budget in the countries of the Visegrad Group. It is also an important study for historians. Historians interested in the history of ideas (the first chapter is the history of the idea of a civic/participatory budget); historians who specialise in the history of institutions, democracy or the history of contemporary politics in general. The sociologist will read this book with curiosity, for he/she will see how statistical differences divide the countries of the Visegrad Group in implementing the civic/participatory budget (especially in part three of the book). He/She will learn that in Poland and Slovakia interest in this form of participation was the earliest (it started 10 years ago). He/She will gain knowledge that Poland is the most advanced country not only in legal terms but also in practical terms in implementing the civic/participatory budget. At the same time there is still a long way to go for Hungary to implement this concept. Specialists in international relations will read this book with interest. They will find out that the geopolitical closeness of the countries of the Visegrad Group does not translate into the same level of development of these countries when it comes to implementing the civic/participatory budget. Policy makers should also reach for this book to take advantage of the knowledge presented by the researchers. In this way, they can improve implementation of the civic/participatory budget concept important for democracy, and thus can de facto improve the quality of life of citizens in their countries. To sum up, the book is a compendium of theoretical and practical knowledge about the civic budget and forms of its implementation in the Czech Republic, Hungary, Poland and Slovakia.

Jagiellonian University Professor Anna Citkowska-Kimla, Ph.D.